

ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ

(ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ'

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਅਧਿਐਨ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ

ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ-141 002.

info@ggssc.net

ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ

(ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' (ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟ)

ਐਮ.ਏ (ਅੰਗਰੇਜੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ), ਪੀਐਚ.ਡੀ.

Sidak De Punday

(Collection of Poems)

Dr. Hari Singh Jaachak (Gold Medalist)

M.A. (English & Religious Studies), Ph.D.

© **Publisher**

First Edition : September 2007

Price : Rs. 100/- \$ 4 £ 3

Published by

Directorate of Publications & Media Studies

Guru Gobind Singh Study Circle

Model Town Extn., Ludhiana (Pb.) India

Sponsored by

Paramdeep Singh Deep Yadgari Welfare Society (Regd.)

Kothi No. 277 (Opposite Park), Model Gram, Ludhiana-141002,

Punjab, India

Contact : 098722-05910 , 099883-21245

ਸਮਰਪਣ

ਹੋਣਹਾਰ ਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸਪੁੱਤਰ

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ'

ਦੀਆਂ ਪਾਵਨ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ

ਜਿਸ ਨੂੰ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ

ਪਾਵਨ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ

ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ, ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ

ਅਤੇ ਜੋ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ

ਇਕ ਇੰਜਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਕੇ

ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ 16 ਜੁਲਾਈ 2006 ਨੂੰ

ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜੋਤਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ !

ਤਤਕਰਾ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਮਨੋਰਥ	7	ਬਲੀਦਾਨ	52
ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ	8	ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ	52
ਦੇ ਸ਼ਬਦ	10	ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ	52
ਆਸ ਵੀ ਤੇ ਯਕੀਨ ਵੀ	13	ਧਰਮ ਦੀ ਢਾਲ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ	53
ਮੁੱਖ ਬੰਦ	14	ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ	56
ਲੇਖਕ ਵਲੋਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ	23	ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ	58
ਅਰਜੋਈ	27	ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ	61
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ	28	ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ	63
ਮਰਦਾਨਾ	29	ਜੈਕਾਰਾ	64
ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ	30	ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ	65
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ	32	ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ	66
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ	35	ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ	68
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ	37	ਪੰਥ ਦਾ ਹੁਕਮ	69
ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਲਈ ਵਰ	38	ਸਰਸਾ ਨਦੀ	71
ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ	39	ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ	72
ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ	41	ਅੱਧ ਖਿੜੇ ਫੁੱਲ	73
ਤਰਨਤਾਰਨ	41	ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ	74
ਪਾਵਨ ਇਤਿਹਾਸ	41	ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ	77
ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼	41	ਅੰਮ੍ਰਿਤ	78
ਸਾਂਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜੀ ਤੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ	42	ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ	79
ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ	44	ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ	80
ਗੱਲ ਵਿਗੜੇ	45	ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਅਵਤਾਰ	80
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	46	ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ	81
ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ	48	ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ	83
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ	49	ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	85
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ	51	ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜ ਤਖ਼ਤ	88
		ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ	88
		ਜਥੇਦਾਰ	92

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਮਨੋਰਥ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ	93
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲਹਿਰ	96
ਜਥੇਬੰਦਕ ਕਵਿਤਾ	99
ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ	102
ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ	106
ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ	108
ਪੰਥ ਰਤਨ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ	111
ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ	114
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ	117
ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਅਸੀਸਾਂ	119
ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ - ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ	134
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਤੇ ਜਾਚਕ	167
ਪੰਥਕ ਸਟੇਜੀ ਸ਼ਾਇਰ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਜਾਚਕ	169
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਪੰਥਕ ਹਸਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ	
ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ	173
ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ	177
ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ-ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ'	193
ਛੋਟਾ ਵੀਰ-ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ	206

ਇਤਿਹਾਸ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਫ਼ਖਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤਾਂ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਾਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਹਰ ਹਿਰਦਾ ਅਸ-ਅਸ ਕਰ ਉੱਠਦੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜੋਧਿਆਂ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਮਾਏ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਗਾਥਾਵਾਂ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਤਨੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਲੁਕਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਪੱਛੜ ਗਏ ਹਾਂ। ਅਖੌਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਧੜਾ ਧੜ ਵਿਕ ਰਹੀਆਂ ਅਸ਼ਲੀਲ ਕੈਸਟਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਦੀਆਂ ਉਲਝ ਰਹੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਪਿਛਲੇ 35 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਇਸ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਜੀ ਰਚਿਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 1995 ਵਿੱਚ 'ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਯੁਵਕ ਮੇਲਿਆਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਚੌਣਵੇਂ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਰੋਚਿਕ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੋਣਹਾਰ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ ਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਗਿਆਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਰੀਝ ਹੈ। ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੁੰਗਰਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੁਲਾਰਿਆਂ, ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੱਜਣਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗੀ।

ਡਾ: ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਅਧਿਐਨ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ

ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ / 7

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਕਈ ਸਿਰਮੌਰ ਕਵੀ ਜਿਹੜੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਛਪਵਾ ਨਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰੱਦੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਆਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਲਾਭ ਹਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਾਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਪੁੰਗਰਦੇ ਬਾਲ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਲਈ ਉਦਮ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਨੋਰਥਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਲੋਂ 'ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਯਾਦਗਾਰੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ' ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਥਕ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਦਾ ਪਲੇਠਾ, ਹੋਣਹਾਰ ਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਚਕ ਜੀ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਲਟੀਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 5 ਜੂਨ 2006 ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਕੰਪਨੀ 'ਡੈੱਲ' ਦੀ ਮੋਹਾਲੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸੁਪੋਰਟ ਐਸੋਸੀਏਟ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੇ 1,95,000 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਤਨਖ਼ਾਹ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਵੱਡੀਆਂ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। 9 ਜੁਲਾਈ 2006 ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਂਵੇਂ

ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਫੋਰਟਿਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ, ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਗਾਈ ਪਰ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸੱਦਾ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸਫਲੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ 16 ਜੁਲਾਈ 2006 ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6.30 ਵਜੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਕਿਰਨ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਗਈ।

ਜੂਨ 2007 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੀ 16 ਜੁਲਾਈ 2007 ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸੋਚ ਆਈ ਕਿ ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ ਤੁਰੇ ਇਸ ਗਭਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਦੀਪ ਦੇ ਮਾਤਾ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਉਸੇ ਦੀ ਹੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 51000 ਰੁਪਏ ਮੁੱਢਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਮਾਇਕ ਸਹਿਯੋਗ ਇਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜ਼ਖ਼ਮੀ'

ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਯਾਦਗਾਰੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ.)
ਕੋਠੀ ਨੰ. 277 (ਪਾਰਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ), ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ, ਲੁਧਿਆਣਾ-141002
ਸੰਪਰਕ : 098722-05910, 099883-21245

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਰਵਿ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਸਸਿ ਦੇ ਗੁਣ ਇਕੋ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਸਿ (ਚੰਦਰਮਾ) ਜਿਹਾ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਵਿ (ਸੂਰਜ) ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਰ ਛੱਡਣ ਵਾਲੀ ਕਾਵਿ-ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਲਈ ਇਹ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਣਕੇ ਹਨ ਜੋ ਸਮਰਪਿਤ ਕਵੀ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਜਾਚਕ' ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਸਦਕਾ ਉਹ ਇਸ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣੇ ਹਨ।

ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਉਤਰੇ, ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੀਆਂ, ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਕਾਵਿ-ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਇੰਨੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ 'ਜਾਚਕ' ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਵੀਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਵਿ ਦੀ ਕਮਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹਿਰਦੇ ਵੇਦਕ ਅਸਰ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਅਸਲੇ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਗਏ। ਦਾਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨਾਂ 'ਜਾਚਕ' ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਤੀਰ ਅਸਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹਰ ਸੰਜੀਦਾ ਕਾਵਿ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 'ਜਾਚਕ' ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕਈ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਅਤੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ।

'ਜਾਚਕ' ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾਵਾਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਰੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਮਝ, ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਦੀ ਗਾਥਾ, ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਅਚਨਚੇਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਜਾਚਕ' ਹੋਰਾਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚ, ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪੰਥਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦਾ 25 ਸਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਜਾਚਕ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਅਣਖੱਕ ਉਦਮਾਂ ਸਦਕਾ ਕਲਮਬੱਧ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਜਾਚਕ' ਹੋਰੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ

ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਵਿ-ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ।

ਕਵਿਤਾ ਰਚਦਿਆਂ ਰਚਦਿਆਂ 'ਜਾਚਕ' ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀ 'ਜਾਚਕ ਸ਼ੈਲੀ' ਦੀ ਸੁੱਤੇ-ਸਿੱਧ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪੰਕਤੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ-

ਅੱਖੀ ਘਾਟੀ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਏ ਬੜਾ ਪੈਂਡਾ, ਆਪੇ ਕਰਨੀ ਏ ਤੁਸਾਂ ਅਗਵਾਈ ਦਾਤਾ।
ਤਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਛਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। 'ਜਾਚਕ ਸ਼ੈਲੀ' ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਖੀਏ-

ਜਾਤ ਜਨਮ ਤੇ ਵਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੇ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰ।

'ਜਾਚਕ' ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਮਲਤਾ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ; ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਕਸਰ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਜੀ ਲੈਕਚਰ, ਸਟੇਜੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਸਟੇਜੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਨਿੱਜੀ ਔਕੜ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਉਸ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿਸ ਵਰਗੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਉਹ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ 'ਜਾਚਕ' ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦੀ ਜਾਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਿਖਲਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਲਾਡਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ; ਜਿਸ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਅਨੇਕਾਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਕਾਵਿ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਤਮਗੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ; ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ, ਉਹ ਰੱਬ ਦੇ ਭਾਣੇ ਅੰਦਰ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਵੀ ਜਲਦ ਹੀ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਬਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਰਥੀ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਬਾਪ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ-ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਸਾਡਾ ਵੀਰ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਡਲੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰ, ਪੁੰਗਰਦੇ ਕਵੀ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੇ ਭੋਗ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ 'ਜਾਚਕ' ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ;

‘ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਉਹ ਆਗਿਆਕਾਰੀ। ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰੀ।’

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੀਰ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਈ ਪਰ ਅਡੋਲ ਪਿਤਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ;

‘ਜਾਚਕ’ ਦੁਨੀਆਂ ਆਵਣ ਜਾਣੀ। ਚਲਦੀ ਰਹੂ ਇਹ ਸਦਾ ਕਹਾਣੀ।
ਮੋਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜਦ ਤੱਕ ਰਹਿਣਾ। ਦੁੱਖ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਣਾ ਈ ਪੈਣਾ।

ਕਥਨੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਦੀ ਜਾਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ’ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਾਂਗੂੰ ਸਰਬੱਤ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਡਾ: ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿੰਘ
ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ,
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ

ਆਸ ਵੀ ਤੇ ਯਕੀਨ ਵੀ

ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਐਮ.ਏ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਉਸਨੂੰ ਪੁਚਾਉਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਰੋਸ਼ਟ ਗੁਣ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਕਵੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ‘ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ’ ਉਪਰ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਲਈ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭਿਆ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖੀ।

ਸ਼ਾਇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਖੋਜ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਉਪਰ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਸਗੋਂ ਦੋਵੇਂ ਵਿਧਾਂਵਾਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ। ਉਹ ਵਧੀਕ ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਖਲਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਭਟਕਦੇ ਸਗੋਂ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ‘ਸੀਤਲ’, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਲੱਗਣ, ਅਤੇ ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ‘ਤੀਰ’ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਦਾਦ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ’ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ’ ਅਤੇ ‘ਲਹੂ ਭਿੱਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ’ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਾਦ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਦਾਦ ਮਿਲੇਗੀ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਆਸ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਯਕੀਨ ਵੀ। ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਨੰਤ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੌਂਸਲੇ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ,
ਪ੍ਰੋ. ਅਤੇ ਮੁੱਖੀ, ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ,
ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਬੁਧਇਸਟ ਸਟੱਡੀਜ਼,
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਮੁੱਖ ਬੰਦ

‘ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ’ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ ਕਵੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕੌਮ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਕੇਰੀ ਸੂਝ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਹਰ ਕਵਿਤਾ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ‘ਜਾਚਕ’ ਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਸਦਕਾ ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਹੱਸ ਝਲਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਚ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਢਾਲ ਲੈਣਾ ‘ਜਾਚਕ’ ਦੀ ਖੂਬੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਇਸ ਨੇ ਨਾ ਛੋਹਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚਮਕਾ ਕੇ ਅਤੇ ਰੁਸ਼ਨਾ ਕੇ ‘ਜਾਚਕ’ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

‘ਜਾਚਕ’ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਫਲਸਫਾ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਟੁੰਬਵੀਆਂ ਝਾਕੀਆਂ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਅਤੇ ਬੜੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਜੋਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਖਾਸ-ਖਾਸ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਇੱਕ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਅਤੇ ਬੀਰ ਰਸੀ ਕਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਿੱਥੇ ਕਲਮ ਦਾ ਧਨੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਟੇਜ ਦਾ ਵੀ ਧਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਿਆਨ-ਗੋਈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ ਜੋ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦੇ-ਬਦੀ ਕੀਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਤਕ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ/ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮੂਹਰੇ ਹੋ

ਕੇ ਵਿਚਰਨਾ, ਸਟੇਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਰ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣ ਕਾਰਣ ‘ਜਾਚਕ’ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ, ਪਕਿਆਈ ਅਤੇ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ ’ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਨਿਖਾਰ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸੂਝ ਪ੍ਰਪੱਕ ਹੁੰਦੀ ਗਈ।

ਡਾ. ਜਾਚਕ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਸਾਂਝ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਂਝ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਵਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਤਖੱਈਅਲ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਇਹ ਸਾਂਝ ਸਦਾ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਂਝ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪਾਂ, ਕਾਰਜਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕੇਡਰ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬਈ, ਕਲਕੱਤਾ, ਪੂਨਾ, ਰਾਏਪੁਰ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼), ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ (ਨਾਂਦੇੜ), ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਕਰਨਾਲ, ਪਾਣੀਪਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ’ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕੀਤੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ (1999) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਸਾਲ 2005 ਵਿੱਚ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਿਆਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕੀਤੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਧਾਮ, ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਜਿੱਥੇ ਵਧੀਆ ਕਵੀ, ਵਧੀਆ ਬੁਲਾਰਾ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਕ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਦੀ ਤੀਸਰੀ

ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ 52 ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਕੋਲ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਡਾ. ਜਾਚਕ ਕੋਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕਈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਸ ਕਵੀ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਿ ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 2006 ਵਿੱਚ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਯਮੁਨਾ ਨਗਰ ਵਿਖੇ 52 ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ 'ਜਾਚਕ' ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ।

ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਕਹਿਣਾ ਇੱਕ ਸਿਆਣੇ, ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਕਵੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮੇਂ- ਸਮੇਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਝਕ ਹੋਕੇ ਪੂਰੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੇ-ਖੱਫ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਨਕਲੀ ਗੁਰੂ ਡੰਮ੍ਹ, ਨਾਰੀ ਸਮਾਨਤਾ, ਸੇਵਾ, ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਾਚਕ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਮਾਣੀ ਹੈ। ਸੰਨ 2005 ਵਿੱਚ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ (ਮਾਨਚੈਸਟਰ) ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਲਗ-ਭੱਗ 14-15 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕੀਤੇ ਜੋ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹੇ ਗਏ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਪੂਰੇ ਯੂਰਪ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸ਼੍ਰਵਣ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਮਕਬੂਲੀਅਤ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਹ ਸੰਨ 1999 ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਬਣੀ ਹੈ, ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਾਚਕ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਸੁਨਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੀਆਂ ਹਨ;

*ਖ਼ਬਰੇ ਕਿਥੋਂ ਕਿਥੋਂ ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਕਰਦਾ ਇਕੱਤਰ ਹੈ।
ਇਹਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਦੀ ਮੁਅੱਤਰ ਹੈ।
ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਡਬਲ ਐਮ.ਏ. ਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ.,
ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਕਵੀ ਸਭਾ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹੈ।*

ਅਤੇ

*ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਹੈ ਨਾਮ ਓਸ ਵੀਰ ਦਾ।
ਜੇਸ ਦਿਆਂ ਬੋਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋਸ਼ ਹੈ ਅਖੀਰ ਦਾ।
ਕਵਿਤਾ 'ਚ ਇਹਦੀ, ਹੁੰਦੈ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਜਲਵਾ।
ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਦਾ ਇਹ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ।*

ਜਾਚਕ ਬੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਕਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਲਮ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਚੁੰਗੀਆਂ ਭਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਜਿਵੇਂ;

*ਧਨੀ ਕਲਮ ਦਾ, ਕੌਮ ਦਾ ਕਵੀ ਜਾਚਕ, ਕਲਮ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਬਣਕੇ ਦਾਸ ਇਹਦੀ।
ਕਈ ਲੀਟਰ ਹੈ ਇਹ ਸਿਆਹੀ ਪੀ ਗਈ, ਫਿਰ ਵੀ ਬੁਝੀ ਨਹੀਂ ਹਾਲੇ ਪਿਆਸ ਇਹਦੀ।
ਬੀਰ ਰਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਚਕ, ਕਵਿਤਾ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਦੀ ਹੁਲਾਸ ਇਹਦੀ।
ਬੰਦ ਬੰਦ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਇਤਿਹਾਸ ਕਰਦੈ, 'ਨੂਰ' ਇਹੋ ਤਾਂ ਖੂਬੀ ਹੈ ਖਾਸ ਇਹਦੀ।*

ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਹ ਖਾਸ ਖੂਬੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਬੰਦ ਵਿੱਚ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ;

ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਕਰੀਏ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਕਹਿਣਾ ਮੰਨ ਤੂੰ ਹੋ ਸੁਚੇਤ ਮੇਰਾ।
ਸਿੱਖੀ ਰੂਪ ਤਿਆਗ ਦੇ ਸਦਾ ਦੇ ਲਈ, ਏਸੇ ਵਿੱਚ ਏ ਤੇਰਾ ਤੇ ਹੇਤ ਮੇਰਾ।
ਕਿਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਤੇ, ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਸਿੱਖੀ ਭੇਤ ਮੇਰਾ।
'ਕੱਲੇ ਕੇਸ ਇਹ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣੇ, ਲਾਹ ਲੈ ਖੋਪਰ ਤੂੰ ਕੇਸਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਰਾ।
ਅਤੇ

ਵਿਛੜੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦਲੀਪ ਮਿਲਿਆ, ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਮਾਤਾ।
ਜੂੜਾ ਪੁੱਤ ਦੇ ਸਿਰ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਤੇ, ਹੋ ਗਈ ਟੁੱਟ ਕੇ ਸੀ ਚਕਨਾਚੂਰ ਮਾਤਾ।
ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਉਸ ਮਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਕੇ, ਕੀਤਾ ਗੋਰਿਆਂ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਮਾਤਾ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਸਜੂ ਮੈਂ ਸਿੰਘ ਪੂਰਾ, ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮਾਤਾ।

ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਜੋਸ਼, ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਵਲਵਲੇ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੀਰ
ਰਸ ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ;
ਪਾਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੇ ਵੇਖਣੀ ਜੇ, ਸਿੰਘ ਚਰਖੜੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਪ੍ਰਨਾਉਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਬੰਦ ਬੰਦ ਭਾਂਵੇਂ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਮੁੱਖੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਲਿਖੀਆਂ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ, ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਲੜੇ ਵੇਖੋ।
ਗਲ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਜੋ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹੋ, ਮੌਤੀ ਲਾਲਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਜੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਵਾਰਨ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜੋ ਏਸ ਉੱਤੇ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੜੇ ਵੇਖੋ।

ਜਾਚਕ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿਸ਼-ਚਿਤ੍ਰਣ ਵੀ ਬੜੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ
ਚਿੱਤ੍ਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਗਲੇਰੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਤਸਵੀਰ
ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸੀਸ 'ਤੇ ਬੀੜ ਰੱਖਕੇ, ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਵੱਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੀ।
ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਦੇ ਪੱਲੂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਬੰਨੋ, ਕਰ ਸਾਫ ਰਸਤਾ ਪਲੋ ਪਲ ਰਹੇ ਸੀ।
ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਪਕੜ ਗੜਵਾ, ਛਿੜਕ ਜਮੀਨ ਉੱਤੇ ਪਾਵਨ ਜਲ ਰਹੇ ਸੀ।
ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵਣ, ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਚੌਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਸੀ।

ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਜਿਥੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਵੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੰਘਰਸ਼-ਸ਼ੀਲ ਵੀ ਹੈ।
ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ
ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿੱਚ
ਨਿਰੰਤਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕੁਦਰਤੀ
ਆਫ਼ਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਭਾਣਾ ਆਖ ਕੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ;

ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਕਹਿਣਾ ਸੌਖਾ। ਐਪਰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਔਖਾ।
ਉਹਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਸਾਰੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਮੋਹਰੇ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀ।
ਕਿਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣੈ ਕਿਥੇ ਰੱਖਣੈ। ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਡੱਕਣੈ।
ਉਹਨੂੰ ਹੀ ਹੈ ਪਤਾ ਇਹ ਸਾਰਾ। ਜੋ ਇਹ ਖੇਡ ਖਿਡਾਵਣਹਾਰਾ।.....

ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼
ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚੋਂ, ਸੀਸ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਤੱਤੀ
ਰੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਉਲਬਦੀ ਦੇਗ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ;

ਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਵੀ ਦਾ ਤੇਜ ਹੈ ਜੋ, ਇਹਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣੈ।
ਤੱਤੀ ਰੇਤਾ ਜੋ ਸੀਸ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੀ ਏ, ਇਹਨੇ ਅਣਖੀ ਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣੈ।
ਉਬਲ ਰਿਹਾ ਜੋ ਪਾਣੀ ਇਹ ਦੇਗ ਅੰਦਰ, ਇਹਨੇ ਲੱਖਾਂ ਤੂਫਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣੈ।
ਮੇਰੇ ਜਿਸਮ 'ਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਛਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣੈ।

'ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ' ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ
ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿੰਨੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ;

ਸਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਵਾਹ ਲਾਏ, ਸਿੰਘਾਂ ਕਦੇ ਝੁਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਝੁਕ ਸਕਣਾ।
ਸੂਰਜ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਚਮਕੇਗਾ ਅੰਬਰਾਂ 'ਤੇ, ਜੁਲਮੀ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੁਕ ਸਕਣਾ।
ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਵਹਿਣ ਰਹੂ ਸਦਾ ਵਗਦਾ, ਕਿਸੇ ਸੋਕੇ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੁੱਕ ਸਕਣਾ।
ਫੌਜਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਰੋੜ ਹੋਵਣ, ਸਿੰਘਾਂ ਕਦੇ ਮੁਕਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕ ਸਕਣਾ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਖੰਡੇ
ਬਾਟੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਲ ਅਤੇ ਪਤਾਸਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ

ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿਵੇਕਲੇ ਅਰਥ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ;
ਗੁਰਾਂ ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਾਟੇ 'ਚ ਜਲ ਪਾਇਆ, ਮਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਲ ਬਣਾਉਣ ਖਾਤਰ।
'ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ' ਪਤਾਸੇ ਸੀ ਪਾ ਦਿੱਤੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਮਿਠਾਸ ਲਿਆਉਣ ਖਾਤਰ।
ਪੜ੍ਹੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਫੇਰਿਆ ਨਾਲ ਖੰਡਾ, ਭਗਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਉਣ ਖਾਤਰ।
ਐਸੀ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਾਹੁਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਚਿੜੀਆਂ ਬਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਉਣ ਖਾਤਰ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਵੀ
ਲਿਖਦਾ ਹੈ;

ਲੱਖਾਂ ਝੱਖੜ ਹਨੇਰ ਤੂਫਾਨ ਹਰਦਮ, ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨੇ, ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ।
ਸੋਹਿਲੇ ਖੂਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ।
ਕਿਲ੍ਹੇ ਜੁਲਮ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ, ਢਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨੇ, ਢਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ।
ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ, ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨੇ, ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ।

ਡਾ.ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਲੰਕਾਰਾਂ,
ਉਪਮਾਵਾਂ, ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਖੂਬ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਥਾਂਈਂ
ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਅਲੰਕਾਰ ਵਰਤ ਕੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ
ਸੰਗੀਤਕ ਲੈਅ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ;

ਲਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚੌਂਕ ਜਿਉਂ ਲਾਲ ਕਰ ਗਏ, ਕਰ ਸਕੇ ਨਾ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਕੋਈ।
ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਸੀ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ, ਦਿੱਤਾ ਦੇਗੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਬਾਲ ਕੋਈ।
ਜਦੋਂ ਤੇਗ 'ਤੇ ਤੇਗ ਦਾ ਵਾਰ ਹੋਇਆ, ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਆਇਆ ਭੁਚਾਲ ਕੋਈ।
ਹੋਇਆ ਜੋ ਕੁਝ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਅੰਦਰ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕੋਈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਗਾਗਰ ਵਿੱਚ ਸਾਗਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਬੂਟਾ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ
ਵਲੋਂ ਇਸ ਬੂਟੇ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ, ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ
ਇਸ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਸਿੰਜਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਵਧਣ, ਫੁੱਲਣ ਅਤੇ ਫੈਲਣ ਤੱਕ ਦਾ

ਸਫ਼ਰ ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ
ਪੁਸਤਕ ਕੌਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖ
ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਜਾਚਕ
ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਏਨਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ;

ਕੀਤੀ ਜਾਚਕ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ, ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਕਰਕੇ ਕਲਮਬੰਦ ਲਿਖਿਐ।
ਕੀਤੇ ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਨੇ ਤਹਿ ਇਸਨੇ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦਾ ਬਣ ਕੇ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦ ਲਿਖਿਐ।
ਹਰ ਇਕ ਸਾਕਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਦਰਦ ਭਰਿਆ, ਭਰਕੇ ਦਰਦ, ਹੋ ਕੇ ਦਰਦਮੰਦ ਲਿਖਿਐ।
ਲਹੂ ਭਿੱਜਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਰ ਪੰਨਾ, ਘੁੱਟ ਕੇ ਕਾਲਜਾ ਪੀਚ ਕੇ ਦੰਦ ਲਿਖਿਐ।
ਬਹੁਤੇ ਕਵੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਿਐ, ਜਾਂ ਚਮਕੌਰ ਲਿਖਿਐ ਜਾਂ ਸਰਹੰਦ ਲਿਖਿਐ।
ਐਪਰ 'ਜਾਚਕ' ਨੇ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਛੱਡਿਆ, ਜਜ਼ਬੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਬੁਲੰਦ ਲਿਖਿਐ।
ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਵੀ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ, ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਲੱਚਰ ਗੰਦ ਮੰਦ ਲਿਖਿਐ।
ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲਈ ਇਸਨੇ, 'ਨੂਰ' ਜੋ ਲਿਖਿਐ ਛੰਦਾ ਬੰਦ ਲਿਖਿਐ।

ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਲਿਖਣ ਲਈ
ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁਧਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ
ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਵੀ
ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਈ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ,
ਜਿਵੇਂ ਇਨਸਾਨ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧਣ, ਸੰਵਾਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ
ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ
ਸੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਉਥੇ
ਕਾਵਿ ਰਸ ਦਾ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਣਗੇ। ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ-ਬੱਚੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ
ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਗੇ।

ਲੇਖਕ ਵਲੋਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਮੈਂ ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ 'ਤੇ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਤਿਖੇਰੀ ਚਾਲ ਚੱਲ ਸਕੇ।

ਇੰਜੀ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ'

XEN. (P.S.E.B.)

ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ
ਮੋਬਾਈਲ : 98150-23970

'ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ' ਮੇਰਾ ਤੀਸਰਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ' ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਅਤੇ 'ਲਹੂ ਭਿੱਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ' ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ 'ਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਬਲ ਭਾਵਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਨੌਨਿਹਾਲਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚਲੇ 52 ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ ਬਖਸ਼ਦੇ ਰਹੇ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਦੀ ਨੋਕ ਨੇ ਕੌਮੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਕੇ ਜਗਾਈ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਜੋਸ਼, ਜਜ਼ਬਾ, ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਿਆ। ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਵੀ 'ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਲੋਚਦੀ ਹੈ।

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਤੇ ਆਪ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੌਂਕ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ, ਗੁਰਮਤਿ ਕਿਆਰੀਆਂ, ਯੁਵਕ ਲਿਖਾਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਝੂਠ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਕਲਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ੋਈ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਆਖਰੀ ਤਮੰਨਾ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :-

ਸੇਵਾ ਕਲਮ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦੀ ਕਰ ਜਾਵਾਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸੁਆਸ ਬਾਕੀ।

ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਿਖ ਸਕਿਆ, ਰਹਿੰਦਾ ਬੜਾ ਏ ਲਿਖਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਕੀ।

ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਨੇ ਠੀਕ ਹੋਏ, ਗੁਰੂ ਕਰੂ ਅੱਗੋਂ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਬਾਕੀ।
ਸਦਾ 'ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ' ਰਹਿ ਸਕਾਂ, ਏਹੋ ਦਿਲੀ ਤਮੰਨਾ ਏ ਖਾਸ ਬਾਕੀ।

ਜਿਥੇ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਸਾਥ ਰਿਹਾ, ਉਥੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਨੇ ਵੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਵੱਧਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਨੇ ਜਦ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਨਿੱਕੜੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਾਰਤ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜੇ ਪਾਵਨ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪਾਸੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਅਤੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਤੇ ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੀ।

ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ' ਵਿੱਚ 'ਪ੍ਰਵਾਰਕ ਫੁਲਵਾੜੀ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਸਨ :-

ਪ੍ਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਤੂੰ ਦੀਪ ਬਣਕੇ, ਘਰ ਘਰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦੀਪ ਜਗਾ ਪੁੱਤਰ।
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜ਼ਖਮੀ' ਅੱਲੇ ਜ਼ਖਮ ਇਹਦੇ, ਕੋਈ ਦੇਵੇ ਨਾ ਲੂਣ ਛਿੜਕਾ ਪੁੱਤਰ।
ਬਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ 'ਕੋਮਲ' ਕਲੀ ਮੇਰੀ, ਲਗਣ ਦੇਈਂ ਨਾ ਤੱਤੀ ਕੋਈ ਵਾ ਪੁੱਤਰ।
'ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ' ਤਾਂ ਜਿੰਦ ਤੇ ਜਾਨ ਮੇਰੀ, ਇਹਦੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ 'ਜਾਚਕ' ਦੇ ਸਾਹ ਪੁੱਤਰ।

ਪਰ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਦੀਪ' ਦੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਬਲ ਤੇ ਰਵਾਨੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦਾ ਦੀਪਕ ਜਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸੇ 'ਦੀਪ' ਨੂੰ ਹੀ ਉਸਦੇ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਦਿਲੀ ਰੀੜ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਾਉਣ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਲ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਸਮਾਗਮ ਰਚਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਉਸ ਬਾਲ ਕਵੀ 'ਦੀਪ' ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਾਂ ਜਿਸ ਨੇ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੈਕਚਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਵਰਗੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਖੰਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਨਿੱਕੜੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ।

ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਹਮਸਫ਼ਰ, ਇੰਜਨੀਅਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ', ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਲਗਨ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਿਦਕ ਨਾਲ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਧ ਲਿਖ ਕੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁਧਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਅਤੀ ਕ੍ਰਿਥਾਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਵਿ-ਕਲਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਏ ਸੁਝਾਅ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖਤ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੀਫ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਟਰੱਸਟ, ਪੰਥ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪ ਚੋਣਵੇਂ ਸ਼ਾਇਰ ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਸਦ, ਸ੍ਰ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਨਿਰਵੈਰ' ਦਿੱਲੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ੍ਰ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਚਮਨ' ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਨੂਰ' ਜਲੰਧਰ, ਸ੍ਰ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਸ਼ ਸੰਗਰੂਰ, ਡਾ. ਰਾਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਮਸਰੂਰ' ਯਮੁਨਾਨਗਰ, ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਜੀ ਤੁੱਲੀ, ਸ੍ਰ. ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁੰਚਾ ਰੋਪੜ, ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਬਾਵਾ' ਦਿੱਲੀ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਨਿਮਰ', ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਸ੍ਰ. ਜੈ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਪਰਵਾਨਾ' ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਾਸ ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਨਿਵਾਜਿਆ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਡਾ: ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚੀਫ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਅਤੇ ਡਾ: ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਨੂ, ਮੁੱਖੀ, ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਕੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਸੁਖੜ ਸਿਆਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਜੀ 'ਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਵੀਰ ਸ: ਪਿਰਥੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ (ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ), ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰ: ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਸਮੇਂ 'ਚੋਂ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ।

ਅਰਜ਼ੋਈ

ਚਿਣੀ ਹਾਂ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਮਾਇਕ ਯੋਗਦਾਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗੇ' ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਰੱਖਕੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਦਾ 'ਜਾਚਕ'
ਹਰੀ ਸਿੰਘ

ਕੋਠੀ ਨੰ. 277 (ਪਾਰਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ)
ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)
ਮੋਬਾਈਲ : 98722-05910

16.07.2007

ਰੱਬੀ ਦਾਤ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ ਮੈਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਤੂੰ ਕਲਮ ਫੜਾਈ ਦਾਤਾ।
ਔਖੀ ਘਾਟੀ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਏ ਬੜਾ ਪੈਂਡਾ, ਆਪੇ ਕਰਨੀ ਏ ਤੁਸਾਂ ਅਗਵਾਈ ਦਾਤਾ।
ਲੈ ਕੇ ਲੋਅ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਜੋਤ ਕੋਲੋਂ, ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਕਰੇ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ਦਾਤਾ।
ਰਹਿ ਕੇ ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹਰਦਮ, ਲਿਖਦੀ ਥੱਕੇ ਨਾ, ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾਤਾ।

ਲੈ ਕੇ ਸੇਧ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ, ਸਿੱਖੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਰੱਖੇ ਜਗਾਈ ਦਾਤਾ।
ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਦਿਤੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਪੰਥ ਤਾਂਈਂ, ਮੂਰਤ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਰੱਖੇ ਵਸਾਈ ਦਾਤਾ।
ਲਿਖਦੀ ਰਹੇ ਇਹ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੀਕਰ, ਮੇਰੀ ਕੰਬੇ ਨਾ ਕਦੇ ਕਲਾਈ ਦਾਤਾ।
ਕਿਤੇ ਭਟਕ ਕੇ ਰਸਤਾ ਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ, ਹੋਵੀਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਦਾਤਾ।

ਲਿਖੇ ਸਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਖਾਤਰ, ਕਦੇ ਸੁੱਕੇ ਨਾ ਇਹਦੀ ਸਿਆਈ ਦਾਤਾ।
ਕਦੇ ਡੋਲੇ ਤੇ ਡਰੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ, ਲਿਖੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਦਾ ਸਚਿਆਈ ਦਾਤਾ।
ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹੀ ਹੁਣ ਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏਂ, ਜਾ ਚਲਾਈ ਦਾਤਾ।
ਜਿੰਨਾਂ ਲਾਹ ਸਕਦੀ ਉਨਾਂ ਲਾਹ ਸੱਕੇ, 'ਜਾਚਕ' ਕੌਮ ਦਾ ਬੜਾ ਕਰਜ਼ਾਈ ਦਾਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

ਸੜਦੀ ਹੋਈ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਤੇ, ਧੁਰੋਂ ਆਏ ਸਨ ਰੱਬ ਦੇ ਨੂਰ ਨਾਨਕ।
ਮੈਲ ਮਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਖਾਤਰ, ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਨ ਆਪ ਹਜ਼ੂਰ ਨਾਨਕ।
ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਪਾਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਤੇ, ਆਏ ਕਰਨ ਹੈਸਨ ਚਕਨਾਚੂਰ ਨਾਨਕ।
ਸੂਰਜ ਸੱਚ ਦਾ ਚਮਕਿਆ ਅੰਬਰਾਂ 'ਤੇ, ਪੁੰਧ ਝੂਠ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਦੂਰ ਨਾਨਕ।

ਰੂਪ ਰੱਬ ਦਾ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਜਾਤਾ, ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਵੀਰ ਨਾਨਕ।
ਲਾਲੇ ਵਰਗਿਆਂ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾ ਕੇ, ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਆਣ ਤਕਦੀਰ ਨਾਨਕ।
ਛੂਤ ਛਾਤ ਵਾਲੀ, ਉਚ ਨੀਚ ਵਾਲੀ, ਮੇਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਮੁੱਢੋਂ ਲਕੀਰ ਨਾਨਕ।
ਹਿੰਦੂ ਆਖਦੇ ਸਾਡਾ ਏ 'ਗੁਰੂ' ਇਹ ਤਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ 'ਪੀਰ' ਨਾਨਕ।

ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ 'ਚੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨੇ ਲਈ, ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰ।
ਜਾਤ ਜਨਮ ਤੇ ਵਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੇ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰ।
ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਤੇ ਓਸਦੇ ਅਸੀਂ ਬਾਰਕ, ਦਿੱਤਾ ਜਗਤ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰ।
ਲੜ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ, ਪਹੁੰਚੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਤਿਗੁਰ।

ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਬਾਬਾ ਸੀ ਪੈਰ ਧਰਦਾ, ਸਾਏ ਵਾਂਗ ਮਰਦਾਨਾ ਸੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ।
ਲਾ ਕੇ ਹਿਕ ਦੇ ਨਾਲ ਰਬਾਬ ਰੱਖਦਾ, ਕੁੱਛੜ ਚੁੱਕਿਆ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਲ ਹੁੰਦਾ।
'ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ' ਜਦ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਆਂਵਦੀ ਸੀ, ਤਾਰਾਂ ਛੇੜ ਮਰਦਾਨਾ ਨਿਹਾਲ ਹੁੰਦਾ।
ਸੁਰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜਦੋਂ ਮਿਲਾਪ ਹੋਵੇ, ਨੂਰੀ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਰੱਬੀ ਜਲਾਲ ਹੁੰਦਾ।

ਕਮਲ ਫੁੱਲ ਦੇ ਵਾਂਗ ਨਿਰਲੇਪ ਸੀ ਜੋ, ਹੈਸੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਦੇ ਸੰਤ ਨਾਨਕ।
ਉਹ ਤੇ ਰਹਿਬਰ ਸੀ ਸੱਚ ਦੇ ਪਾਂਧੀਆਂ ਦਾ, ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਰੰਗਲਾ ਬੜਾ ਬਿਅੰਤ ਨਾਨਕ।
ਭਲਾ ਸਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ, ਆਇਆ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਪੁਰਖ ਭਗਵੰਤ ਨਾਨਕ।
ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮੁਰਝਾਈ ਮਨੁੱਖਤਾ 'ਤੇ, ਪਤਝੜ ਬਾਅਦ ਲਿਆਏ ਬਸੰਤ ਨਾਨਕ।

ਕਈਆਂ ਕਿਹਾ ਬੇਤਾਲਾ ਤੇ ਭੂਤਨਾ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬਾਬੇ।
ਤਪਦੇ ਹੋਏ ਕੜਾਹੇ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਏ, ਕੀਤੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਜਦੋਂ ਨਿਗਾਹ ਬਾਬੇ।
ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਤੇ ਭੂਮੀਏ ਚੋਰ ਤਾਰੇ, ਡੁੱਬਦੇ ਬੇੜਿਆਂ ਦਾ ਬਣ ਮਲਾਹ ਬਾਬੇ।
ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸੀ, ਪਾਇਆ ਸੱਚ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਬਾਬੇ।

ਜਿਹੜੇ ਬਹਿਸਾਂ 'ਚ ਵਾਲ ਦੀ ਖੱਲ ਲਾਹੁੰਦੇ, ਦਿੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੋੜ ਹੰਕਾਰ ਬਾਬੇ।
ਸਿੱਧਾਂ ਜੋਗੀਆਂ ਪੰਡਤਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿ ਕੇ, ਹਰ ਇਕ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਵਿਚਾਰ ਬਾਬੇ।
ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਣ ਹਰ ਥਾਂ, ਦਿੱਤਾ ਦੂਈ ਦਵੈਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਬਾਬੇ।
ਲਾ ਕੇ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਿਸ਼ਾ ਚਾਰੇ, ਦਿੱਤਾ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਠਾਰ ਬਾਬੇ।

ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਅਸਾਂ ਤਾਂਈਂ, ਗਿਆ ਬਾਣੀ 'ਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਲਿਖ ਬਾਬਾ।
ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ, ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ ਓਹੀ ਸਿੱਖ ਬਾਬਾ।
ਮਨਮੱਤ ਨੇ ਮਾਰੀ ਏ ਮੱਤ ਸਾਡੀ, ਮਿੱਠੀ ਸਮਝ ਕੇ ਪੀ ਰਹੇ ਬਿੱਖ ਬਾਬਾ।
ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਚੌਧਰਾਂ ਨੇ, ਕੀਤਾ ਧੁੰਧਲਾ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਬਾਬਾ।

ਜਿਹੜਾ ਬੀਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਬੀਜਿਆ ਸੀ, ਵਧਿਆ ਫੁੱਲਿਆ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਹੈਸੀ।
ਕਿਤੇ ਬੂਟਾ ਨਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸੁਕ ਜਾਵੇ, ਪਾਇਆ ਖੂਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਹੈਸੀ।
ਪਤਝੜਾਂ, ਤੁਫਾਨਾਂ ਤੇ ਸੋਕਿਆਂ ਦਾ, 'ਜਾਚਕ' ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈਸੀ।
ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਇਹਨੂੰ ਉਖਾੜ ਸਕਦੀ, ਲਾਇਆ ਆਪ ਇਹ ਨਾਨਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈਸੀ।

ਮਰਦਾਨਾ

ਰਾਗ ਵਿਦਿਆ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਸੀ ਸਿੱਖੀ, ਗੁਣੀਆਂ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਚਲ ਪਿਆ ਸੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਨਾਲ 'ਜਾਚਕ', ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਘਰਬਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਕੋਈ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਰਬਾਬ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਤਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਆਪੇ ਹੀ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ, ਫੁੱਟ ਫੁੱਟ ਨਿਕਲਦੀ ਨਾਨਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।

ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

ਕੀਤਾ ਦਿਲੋ ਦਿਮਾਗ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ਼ਨ, ਐਸੇ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਰੱਬੀ ਮਿਹਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰਸਾ ਕੇ ਤੇ, ਤਪਦੇ ਕਾਲਜੇ ਠਾਰੇ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਡਿੱਗੇ ਢੱਠਿਆਂ ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਦੇ, ਇਕੋ ਇਕ ਸਹਾਰੇ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਵਾਂਗ ਤਾਰਿਆਂ ਗਿਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਜਿੰਨੇ ਡੁੱਬਦੇ ਤਾਰੇ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।

ਕਦੇ ਲੋਧੀ ਤੇ ਕਦੇ ਮਹਿਮੂਦ ਗਜ਼ਨੀ, ਸਾਡੀ ਆ ਆ ਕੇ, ਫੱਟੀ ਪੋਚਦੇ ਰਹੇ।
ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਰਹੇ।
ਕਦੇ ਬਾਬਰ ਤੇ ਕਦੇ ਤੈਮੂਰ ਆ ਕੇ, ਚਿੱੜੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਬੋਚਦੇ ਰਹੇ।
ਜ਼ਾਲਿਮ ਬੜੀ ਬੇਕਦਰੀ ਨਾਲ ਮਾਸ ਇਹਦਾ, ਖੂਨੀ ਨਹੁੰਦਰਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਨੋਚਦੇ ਰਹੇ।

ਚੌਹਾਂ ਵਰਨਾਂ 'ਚ ਸੀ ਸਮਾਜ ਵੰਡਿਆ, ਉਤੋਂ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾਤ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈਸੀ।
ਮਾਨਵ ਆਤਮਾ ਦੇ ਖੰਭ ਨੂੜ ਕੇ ਤੇ, ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਕੀਤੇ ਇਨਸਾਨ ਹੈਸੀ।
'ਕੱਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੰਡੇ, ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਭਗਵਾਨ ਹੈਸੀ।
ਸਿੱਧਾਂ ਜੋਗੀਆਂ ਚੁੱਪ ਸੀ ਧਾਰ ਰੱਖੀ, ਭਾਵੇਂ ਜਲ ਰਿਹਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੈਸੀ।

ਉਧਰ ਔਰਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੀ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ, ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਕਰ ਸੀ ਸੁੰਨ ਦੇਂਦੇ।
ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ 'ਚ ਓਸਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ, ਵਾਂਗ ਆਟੇ ਦੇ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁੰਨੂ ਦੇਂਦੇ।
ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦਾ ਪਤੀ ਜੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ, ਸਿਰ ਓਸਦਾ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਮੁੰਨ ਦੇਂਦੇ।
ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਤੀ ਨਾਲ ਚਿੱਖਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਕੇ, ਜਿਉਂਦੀ ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਸੀ ਭੁੰਨ ਦਿੰਦੇ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਨ ਹੋਏ ਪ੍ਰਗਟ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਅੰਦਰ।
ਦੀਨਾਂ ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਆਪ ਆਏ ਇਸ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ਅੰਦਰ।
ਰੱਬੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰਹੇ ਉਹ ਲੀਨ ਏਦਾਂ, ਖੁਸ਼ਬੋ ਹੁੰਦੀ ਏ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੂਪ ਅੰਦਰ।
ਕੀਤਾ ਸਫਰ 'ਰਬਾਬ' ਨੇ 'ਤੇਗ' ਤੀਕਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਰੂਪ ਅੰਦਰ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ ਏਥੇ, ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ।
ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਪਖੰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਨਿਕਲੀ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਮੌਤ ਮੰਡਰਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ।
ਸੁੱਕੇ ਸੜੇ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਖਿੜ ਪਏ, ਪਤਝੜ ਵਿੱਚ ਬਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਿਆ।

ਦਿਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਮਾਰੀ ਜਦ ਨਿਗ੍ਰਾ ਬਾਬੇ, ਜਨਤਾ ਜੁਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਾਈ ਤੱਕੀ।
ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚ, ਛੱਲ, ਕਪਟ, ਪਾਖੰਡ, ਬੁਰਿਆਈ ਤੱਕੀ।
ਕੂੜ, ਪਾਪ, ਅਧਰਮ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਤੇ, ਫਿਰਦੀ ਲੁੱਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਚਿਆਈ ਤੱਕੀ।
ਜਕੜੀ ਹੋਈ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲਾਂ 'ਚ, ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਸਗਲੀ ਲੋਕਾਈ ਤੱਕੀ।

ਧਾਵਾ ਬੋਲਿਆ ਬਾਬਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ, ਫੌਜੀ ਓਸਦੇ ਕਹਿਰ ਕਮਾ ਰਹੇ ਸੀ।
ਆ ਕੇ ਮੁਗਲ ਕਸਾਈਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਏਥੇ, ਸੱਭ ਨੂੰ ਬੱਕਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਝਟਕਾ ਰਹੇ ਸੀ।
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਦੋਂ, ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਚੱਕੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸੀ।
ਬੋਲ ਬਾਬੇ ਦੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਨੂੰ, ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਝਾ ਰਹੇ ਸੀ।

ਓਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਆਖ ਜਾਬਰ, ਖ਼ਰੀਆਂ ਖ਼ਰੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਓਹਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ 'ਪਾਪ ਦੀ ਜੰਝ' ਕਹਿਕੇ, ਖੂਬ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਨਾਹਰਾ ਹੱਕ ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਲਾ ਕੇ ਤੇ, ਕੰਧਾਂ ਕੂੜ ਦੀਆਂ ਢਾਈਆਂ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਸਹਿਮੀ ਸਿਸਕਦੀ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ, ਜੀਵਨ ਜਾਚਾਂ ਸਿਖਾਈਆਂ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।

ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ 'ਚ ਚੌਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ, ਪੈਦਲ ਸਫਰ ਸੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ।
ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਵਰਤ ਕੇ ਤੇ, ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।
ਜਾਤਪਾਤ ਉੱਤੇ, ਛੂਤ ਛਾਤ ਉੱਤੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਮਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਤਾ।
ਬੋਲ ਬਾਬੇ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਸੀ ਸ਼ਹਿਦ ਵਰਗੇ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੀ ਰੱਬੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਦੁਨੀਆਂ ਤਾਰਨ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਲੈ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦਰਗਾਹੀ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਪਹੁੰਚ ਹੈਸੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਤਰਕਵਾਦੀ, ਦੇਂਦੇ ਠੋਸ ਗਵਾਹੀ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਨਵੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਬਾਬਰ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਬਰ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ, 'ਜਾਚਕ' ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ

ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਨਾਮ ਦੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਵਿੱਚ ਵਿਰਸੇ, ਧਿਆਨ ਭਗਤੀ 'ਚ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ।
ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਭਗਤ ਹੈਸਨ, ਜੱਸ ਉਸੇ ਦਾ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ।
ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ, ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ।
ਉਹਨੂੰ ਮੁਖੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਸੀ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ।

ਉਹਨਾਂ ਪਿੰਡ ਖਡੂਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ, ਭਾਈ ਜੋਧ ਕੋਲੋਂ ਬਾਣੀ ਸੁਣੀ ਹੈਸੀ।
ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਉਹਦੇ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਵੱਜਣ ਲੱਗ ਪਈ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਣੀ ਹੈਸੀ।
ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤੜਪ ਸੀ ਰਿਹਾ ਜਿਹੜਾ, ਪੀੜ ਓਸਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਚੁਣੀ ਹੈਸੀ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪਾਵਨ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ, ਛਿੜੀ ਉਸ ਅੰਦਰ ਝੁਣਝੁਣੀ ਹੈਸੀ।

ਭਾਈ ਜੋਧ ਨੇ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਨਿਰੇ ਰੱਬ ਦੇ ਨੂਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਏਸ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ, ਸਰਬ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਰਾਵੀ ਕੰਢੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਹੈ ਕਸਬਾ, ਓਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।
ਵਹਿਮ, ਭਰਮ, ਪਾਖੰਡ ਸਭ ਤੋੜ ਕੇ ਤੇ, ਕਰਦੇ ਚਕਨਾਚੂਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ।

ਪਈ ਖਿੱਚ ਸੀ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ, ਸ਼ਰਧਾ ਵਿੱਚ ਹੈਸੀ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਆਇਆ।
ਬਹਿ ਕੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਸੀ ਪਿਆ ਰਾਹੀ, ਧਰ ਕੇ ਓਸੇ ਦਾ ਸੀ ਧਿਆਨ ਆਇਆ।
ਮੰਜ਼ਿਲ ਮਾਰ ਕੇ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ, ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਆਇਆ।
ਏਧਰ ਦਿਲ ਦੀ ਦਿਲ 'ਚ ਤਾਰ ਖੜਕੀ, ਅੱਗੋਂ ਲੈਣ ਉਹਨੂੰ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਆਇਆ।

'ਨਾਨਕ ਤਪੇ' ਦਾ ਪੁਛਿਆ ਘਰ ਲਹਿਣੇ, ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਜਦ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਆਇਆ।
ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਉਸ, ਘਰ ਮੈਂ ਛੱਡ ਆਉਂਦਾ, ਲੱਗਦਾ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਹਿਮਾਨ ਆਇਆ।
ਲਹਿਣਾ ਘੋੜੇ 'ਤੇ, ਪੈਦਲ ਸਨ ਆਪ ਸਤਿਗੁਰ, ਚੋਜੀ ਚੋਜ ਸੀ ਕੋਈ ਵਰਤਾਨ ਆਇਆ।
ਆਖਰ ਚੱਲਦਾ ਚੱਲਦਾ ਜਾ ਰੁਕਿਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਜਿਥੇ ਸਥਾਨ ਆਇਆ।

ਚੰਦ ਪਲਾਂ 'ਚ ਲਹਿਣੇ ਨੇ ਤੱਕਿਆ ਕੀ, ਸਾਹਵੇਂ ਤਖਤ 'ਤੇ ਓਹੀਉ ਇਨਸਾਨ ਆਇਆ।
ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਲੈਣ ਭਗਤ ਨੂੰ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਆਇਆ।

ਢਹਿ ਪਿਆ ਸੀ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ, ਕੀਤੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਆਇਆ।
ਗੁਰਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੀਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਇਆ, ਮਿਹਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈਸੀ, ਮਿਹਰਵਾਨ ਆਇਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, ਇਥੇ ਲੈਣ ਲਈ ਆਇਆ ਤੂੰ ਲਾਹ ਲਹਿਣੇ।
ਏਸ ਨਗਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤੂੰ ਇਥੇ, ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਏ ਪਹਿਲਾ ਪੜਾ ਲਹਿਣੇ।
ਜਿਵੇਂ ਘੋੜੀ ਦੇ ਗਲੇ 'ਚ ਟੱਲ ਖੜਕੇ, ਉਵੇਂ ਮਨ ਦਾ ਬੁਹਾ ਖੜਕਾ ਲਹਿਣੇ।
ਜਿਵੇਂ ਘੋੜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਫੜਾ ਦਿਤੀਆਂ, ਉਵੇਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਫੜਾ ਲਹਿਣੇ।

ਸੱਧਰ ਦਿਲ ਅੰਦਰ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਅੰਦਰ।
ਹਿਰਦਾ ਖਿੜ ਗਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਮੁੱਖ ਨੂਰੀ, ਨੂਰ ਝਲਕਦਾ ਨੂਰੀ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ।
ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਚਾਨਣ ਦਾ ਮਹਾਂ ਸੋਮਾਂ, ਸੀਸ ਝੁੱਕ ਗਿਆ ਉਹਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅੰਦਰ।
ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਉਹਦਾ, ਲਿਵ ਲੱਗ ਗਈ ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਅੰਦਰ।

ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਲਹਿਣਾ ਸੀ ਲੀਨ ਹੋਇਆ, ਫੁਟਿਆ ਨਾਮ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸਾਕਾਰ ਅੰਦਰ।
ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ ਚੰਨ ਚਕੋਰ ਵਾਂਗੂ, ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵੀ ਦਿਲ 'ਚ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਲਹਿਣਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਇਐ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ।
ਸੇਵਾ ਏਥੇ ਹੀ ਕਰਨੀ ਏ ਉਮਰ ਸਾਰੀ, ਨਿਸਚਾ ਲਿਆ ਸੀ ਲਹਿਣੇ ਨੇ ਧਾਰ ਅੰਦਰ।

ਰੱਬੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਓਸ 'ਤੇ ਧੁਰੋਂ ਹੋਈਆਂ, ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਉਸ ਸਿਦਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਸੀ।
ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਨਾ ਕਦੇ ਕੀਤਾ, ਤਕੜੀ ਬੜੀ ਹੀ ਘਾਲੀ ਉਸ ਘਾਲ ਹੈਸੀ।
ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਪੁੰਜ ਸੀ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ, ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਹਰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈਸੀ।
ਪਰਚੇ ਔਖੇ ਤੋਂ ਔਖੇ ਸੀ ਪਏ ਭਾਵੇਂ, ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਪਰ ਹਰ ਸੁਆਲ ਹੈਸੀ।

ਗਿੱਲੇ ਘਾਹ ਦੀ ਚੁੱਕੀ ਜਦ ਪੰਡ ਸਿਰ 'ਤੇ, ਗੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਮਾ ਬਹੁਮੁੱਲ, ਵੇਖੋ।
ਤੱਕ ਕੇ ਮਾਤ ਸੁਲੱਖਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੋ ਗਈ ਸਾਂਈਂ ਜੀਉ, ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ, ਵੇਖੋ।
ਅੱਗੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਛਿੱਟੇ ਚਿੱਕੜ ਦੇ ਕੇਸਰ ਦੇ ਤੁੱਲ, ਵੇਖੋ।
ਨਹੀਂ ਘਾਹ ਦੀ ਪੰਡ ਇਹ ਸਿਰ ਉੱਤੇ, ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਛੱਤਰ ਰਿਹੈ ਝੁੱਲ, ਵੇਖੋ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ

ਪੰਡਾਂ ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਿਰ ਉੱਤੇ, ਕਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਨਾ ਵੱਟ ਲਹਿਣੇ।
ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਕਟੋਰਾ ਜਦ ਟੋਏ ਅੰਦਰ, ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਝੱਟ ਲਹਿਣੇ।
ਕੰਧ ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਢੱਠੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹੀ ਠੰਡ 'ਚ ਕੱਟ ਲਹਿਣੇ।
ਮੁਰਦਾ ਖਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਤੇ, ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦੀ ਖੱਟੀ ਲਈ ਖੱਟ ਲਹਿਣੇ।

ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਲਹਿਣੇ ਤਾਂਈਂ ਫਿਰ ਮੁੱਖੋਂ ਸੀ ਕਿਹਾ ਅੰਗਦ।
ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਕੁੰਦਨ ਵਾਂਗ ਕੀਤੈ, ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ 'ਚ ਫਰਕ ਨਾ ਰਿਹਾ ਅੰਗਦ।
ਘੜਿਐ ਸੁਰਤ ਦੀ ਸੱਚੀ ਟਕਸਾਲ ਤੈਨੂੰ, ਹੋ ਗਿਆ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਹੀ ਜਿਹਾ ਅੰਗਦ।
ਤੈਨੂੰ ਜੋਤ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੌਂਪ ਰਿਹਾਂ, ਜਿਹੀ ਜੋਤ ਨਾਨਕ, ਚਾਨਣ ਤਿਹਾ ਅੰਗਦ।

ਬੂਟਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਲਾਇਆ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਦੂਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਮਰ ਬਹਾਰ ਕੀਤਾ।
ਚਲਦਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਸੀ ਹਰ ਵੇਲੇ, ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੋ ਹੱਥੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।
ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਫੈਲਾਏ ਜੋ ਭੇਖੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਸਭ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਗੁਰਾਂ ਇੰਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।
ਉਚ ਨੀਚ ਦੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਤੋਂ, ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ।

ਲੰਘਿਆ ਜਦੋਂ ਹਿਮਾਯੂ ਖਡੂਰ ਵਿੱਚੋਂ, ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਕੋਲੋਂ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ ਤੇ।
ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਨਾ ਕੋਈ ਸਤਿਕਾਰ ਏਥੇ, ਚੰਡੀ ਕੱਢੀ ਸੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਤੇ।
ਨਹੀਂ ਜਾਇਜ਼ ਫਕੀਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨਾ, ਮੁੱਖੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਮੁਸਕਾ ਕੇ ਤੇ।
ਰਾਜ ਭਾਗ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਲੈ ਵਾਪਸ, ਇਹਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਕੇ ਤੇ।

ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨੈ।
ਧਰਤੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀਤਲ ਸੁਭਾਅ ਰੱਖਣੈ, ਕਦੇ ਭੁੱਲਕੇ ਨਹੀਂ ਹੰਕਾਰ ਕਰਨੈ।
ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ, ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨੈ।
ਰਹਿਕੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਦੇ ਕਮਲ ਵਾਂਗੂੰ, ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨੈ।

ਮੱਲ ਅਖੜੇ ਸਜਾ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਿਖਲਾਈ ਸੋਹਣੀ।
ਲਿੱਪੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ, ਬਾਲਾਂ ਤਾਂਈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੋਹਣੀ।
ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਵਾਲੀ, ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵੀ ਆਪ ਲਿਖਵਾਈ ਸੋਹਣੀ।
ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ, 13 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ 'ਜਾਚਕ' ਨਿਭਾਈ ਸੋਹਣੀ।

ਬਹਿ ਕੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਕਿਹਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਕਰੋ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪੱਕੀ ਬੁਨਿਆਦ ਪਹਿਲਾਂ।
ਉਚ ਨੀਚ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ, ਛੇੜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ ਪਹਿਲਾਂ।
ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਜੋ ਖਾਣ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ, ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਤੋਂ ਹੋਵੇ ਆਜ਼ਾਦ ਪਹਿਲਾਂ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਨੇ ਜੇਸ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮੇਰੇ, ਬਹਿ ਕੇ ਪੰਗਤ 'ਚ ਛੁਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਹਿਲਾਂ।

ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਹੈ ਫਸਿਆ, ਸਮਝੋ ਸਿੱਖ ਉਹ ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਸਿੱਖੋ।
ਨਾਲ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਬੁਰਾ ਕੋਈ ਕਰੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਗੁੱਸਾ ਆਵੇ ਨਾ ਥੋਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਿੱਖੋ।
ਐਸੇ ਦੋਖੀ ਨੂੰ ਸਜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦੀ, ਸਮਝੋ ਏਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲੀਕ ਸਿੱਖੋ।
ਚੱਕੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ, ਆਟਾ ਪੀਸਦੀ ਐਪਰ ਬਰੀਕ ਸਿੱਖੋ।

ਨੱਕੇ ਨੱਕ ਜੋ ਹਉਮੈ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ, ਉਸ ਤਪੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸੁਧਾਈ ਦਾਤੇ।
ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਖਾਤਿਰ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ 'ਚ ਬਾਉਲੀ ਬਣਵਾਈ ਦਾਤੇ।
ਰਸਮ ਸਤੀ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਦਾਤੇ।
ਘੁੰਡ ਪਰਦੇ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ, ਵਿਧਵਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਦਾਤੇ।

ਪ੍ਰੇਮਾ ਕੋਹੜੀ ਜਦ ਪ੍ਰੇਮ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋਇਆ, ਉਦਾ ਰੋਗ ਮਿਟਾਇਆ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਭਾਈ ਪਾਰੋ ਦੀ ਸਿੱਖੀ 'ਤੇ ਰੀਝ ਕੇ ਤੇ, ਉਹਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਓਹਦੇ ਤਾਂਈਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਭੁਲੇ ਭਟਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਸੱਚੇ ਸੇਵਕ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।

ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਖਾਤਿਰ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ, ਪੰਗਤ ਸੰਗਤ ਤੇ ਕੀਤਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਾਂਝਾ।
ਆਇਆ ਅਕਬਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ, ਛੱਕਿਆ ਲੰਗਰ ਸੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਸਾਂਝਾ।
ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਏਥੇ, ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਂਝਾ।
ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੰਡ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ, ਵੰਡਿਆ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਸਾਂਝਾ।

22 ਮੰਜੀਆਂ ਥਾਪ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ।
ਪੱਕੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਏ ਸਿੱਖੀ, ਏਸ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰ ਕੀਤਾ।
'ਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਥਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਸੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤਿਉਹਾਰ ਕੀਤਾ।
ਇਕੋ ਤੰਦ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਸਾਂਝਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਵਾਰ ਕੀਤਾ।

ਰਚੀ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੋ, ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸੰਭਾਲ ਸਾਹਿਬਾਂ।
ਆਪ ਰਾਗਾਂ 17 'ਚ ਰਚੀ ਬਾਣੀ, ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬਾਂ।
ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪੋਥੀ ਲਿਖਵਾਈ ਹੈਸੀ, ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬਿਠਾਲ ਸਾਹਿਬਾਂ।
ਗੱਦੀ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ 'ਰਾਮਦਾਸ' ਜੀ ਨੂੰ, 'ਜਾਚਕ' ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹੋ ਨਿਹਾਲ ਸਾਹਿਬਾਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ

ਮਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਸਾਇਆ ਸੀ ਉਠ ਗਿਆ, ਛੋਟੀ ਉਮਰ 'ਚ ਜੇਠੇ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੋਂ।
ਇੰਜ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਬਾਲਕੇ 'ਤੇ, ਬਿਜਲੀ ਕੋਈ ਅਸਮਾਨੀ ਪਈ ਗਿਰ ਉਤੋਂ।
ਛੋਟੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪਾਲਣੇ ਲਈ, ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਪਈ ਸੀ ਫਿਰ ਉਤੋਂ।
ਐਪਰ ਜਦੋਂ ਯਤੀਮ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ, ਰੱਖਿਆ ਹੱਥ 'ਨਿਧਿਰਿਆਂ ਦੀ ਧਿਰ' ਉਤੋਂ।

ਸੁਖੜ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਪੁੰਜ ਸੀ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਸਿਦਕ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇਠਾ।
ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਨਾ ਕਦੇ ਕੀਤਾ, ਬੜੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਜੇਠਾ।
ਬਣਨ ਪਿਛੋਂ ਦਾਮਾਦ ਵੀ ਖਿੜ੍ਹੇ ਮੱਥੇ, ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੇਵਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਜੇਠਾ।
ਤਾਹੀਉਂ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ, ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਬਿਠਾਲ ਜੇਠਾ।

ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਸਾਇਆ ਸੀ ਆਪ ਆ ਕੇ।
ਦੁੱਖ ਭੰਜਨੀ ਬੇਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ, ਸੋਹਣਾ ਤਾਲ ਖੁਦਵਾਇਆ ਸੀ ਆਪ ਆ ਕੇ।
ਸ਼ਾਹਾਂ, ਕਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਸੀ ਆਪ ਆ ਕੇ।
ਗੁਰੂ ਬਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਡੇਰਾ ਏਥੇ ਹੀ ਲਾਇਆ ਸੀ ਆਪ ਆ ਕੇ।

ਏਸ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਚਹੁੰ ਚੱਕਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਈ ਸਿੱਖੀ।
ਬਾਲ ਉਮਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਆਈ ਸਿੱਖੀ।
ਵਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾਈ ਸਿੱਖੀ।
ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਖਤਮ ਕਰਕੇ, ਉੱਚ ਨੀਚ ਦੀ ਵਿੱਥ ਮਿਟਾਈ ਸਿੱਖੀ।

ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ, ਲੱਗੀ ਪਾਵਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਛਾਪ ਉਸ 'ਤੇ।
ਭਟਕੀ ਰੂਹ ਜੋ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਆਣ ਡਿੱਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਛਿੜਕਿਆ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਉਸ 'ਤੇ।
ਛੱਟੇ ਮਾਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ, ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਪਾਪ ਉਸ 'ਤੇ।
ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਉਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆ, ਕੀਤੀ ਮਿਹਰ ਸੀ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਉਸ 'ਤੇ।

ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜਦ ਸਾਜਿਸ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਦਿੱਤਾ ਓਸ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰ ਉਹਨਾਂ।
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੋਖੀਆਂ, ਨਿੰਦਕਾਂ, ਭੇਖੀਆਂ ਨੂੰ, ਮਾਰੀ ਬੜੀ ਹੀ ਕਰੜੀ ਸੀ ਮਾਰ ਉਹਨਾਂ।
ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਨ ਮਾਲਕ, ਲਈ ਦੁਖੀਆਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਉਹਨਾਂ।
ਮਹਿਮਾਂ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ, ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਖਮ ਸਹਾਰ ਉਹਨਾਂ।

ਸੁਣਿਆ ਗੁਰਾਂ ਜਦ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸੀ ਕਰਨ ਦਿਦਾਰ ਅੱਗੋਂ।
ਲੱਤਾਂ ਘੁੱਟੀਆਂ, ਚਰਨ ਦਬਾਏ ਸੋਹਣੇ, ਹੱਦਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅੱਗੋਂ।
ਦਾਹੜੀ ਲੰਮੀ ਕਿਉਂ ਏਨੀ ਵਧਾਈ ਹੋਈ ਏ, ਬਾਬੇ ਪੁਛਿਆ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅੱਗੋਂ।
ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਝਾੜਨੇ ਲਈ, ਮੁੱਖੋਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਨੂਰੀ ਨੁਹਾਰ ਅੱਗੋਂ।

ਲੈ ਕੇ ਧੁਰੋਂ ਉਹ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਸੱਚਾ, ਵੰਡਣ ਆਏ ਸਨ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ।
30 ਰਾਗਾਂ 'ਚ ਬਾਣੀ ਸੀ ਰਚੀ 'ਜਾਚਕ', ਰੰਗੇ ਹੋਇਆਂ ਨੇ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ ਅੰਦਰ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥੰਮ ਕਿਹੈ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰ ਅੰਦਰ।
123 ਸਵੱਯੀਆਂ 'ਚੋਂ ਵਿੱਚ ਸੱਠਾਂ, ਮਹਿਮਾ ਕੀਤੀ ਏ ਭੱਟਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਅੰਦਰ।

ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਲਈ ਵਰ

ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ, ਭਾਨੀ ਲਈ ਇਕ ਵਰ ਹਜ਼ੂਰ ਤੱਕਿਐ।
ਔਹ ਜੋ ਘੁੰਗਣੀਆਂ ਵੇਚਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ, ਉਹਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਤੱਕਿਐ।
ਤੀਜੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹਾਂ ਮੈਂ ਵੀ, ਜੇਠੇ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ ਕੋਈ ਨੂਰ ਤੱਕਿਐ।
'ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਤੇ ਇਹੋ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੈ', ਤੂੰ ਜੋ ਤੱਕਿਐ, ਹੀਰਾ ਕੋਹਿਨੂਰ ਤੱਕਿਐ।

ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ

ਤੀਜੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਜੁਆਈ ਭਾਵੇਂ, (ਪਰ) ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ।
ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸੀ ਟੋਕਰੀ ਢੋਈ ਸਿਰ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝੀ ਨਾ ਕਦੇ ਅਪਮਾਨ ਸੇਵਾ।
ਸਿਰ 'ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਰਹੇ ਚੁੱਕਦੇ, ਸਦਾ ਸਮਝ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸੇਵਾ।
ਆਏ ਕਦੇ ਨਾ ਹਊਮੈਂ ਹੰਕਾਰ ਅੰਦਰ, ਕੀਤੀ ਹੋ ਕੇ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਸੇਵਾ।

ਪਾਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਖੁਦਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਗਾਇਆ ਟੱਕ ਹੈਸੀ।
ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ 'ਚ ਰਹਿ ਪ੍ਰਪੱਕ ਹੈਸੀ।
ਮਨ ਬਾਂਫਤ ਫਲ ਪਾਉਗੇ ਤੁਸੀਂ ਏਥੋਂ, ਕਿਹਾ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵੱਲ ਤੱਕ ਹੈਸੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਾਂ ਜੇਸਨੂੰ ਅੱਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਆਖਦੇ 'ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੱਕ' ਹੈਸੀ।

ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੋਚ ਕੇ ਸੋਚ ਲੰਮੀ, ਦੋਏ ਪਰਾਹੁਣੇ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।
ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈਣ ਖਾਤਰ, ਇਕ ਇਕ ਥੜਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।
ਹੁੰਦਾ ਪਾਸ ਕਿਹੜਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ, ਗੁਰਾਂ ਇਹ ਅਜਮਾਉਣ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।
ਬਣੇ ਥੜੇ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਹਰ ਵਾਰੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਢਾਉਣ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।

ਨਹੀਂ ਇਹ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਥੜਾ ਮੈਨੂੰ, ਢਾਅ ਕੇ ਫੇਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।
ਭਾਈ ਰਾਮਾ ਜੀ ਅੱਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸਾਂ ਸਾਨੂੰ ਖਿਝਾਉਣ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।
ਬਿਰਧ ਉਮਰ ਕਰਕੇ, ਤੁਸੀਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਦਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।
ਹਰ ਵਾਰੀ ਬਣਾਵਾਂ ਮੈਂ ਥੜਾ ਓਦਾਂ, ਜਿੰਦਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ।

ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਦ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ, ਕਹਿੰਦਾ ਥੜਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਦਾਤਾ।
ਹਰ ਵਾਰੀ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਦੱਸਦੇ, ਮੈਂ ਹੀ ਭੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹਰ ਵਾਰ ਦਾਤਾ।
ਟੇਢਾ ਮੇਢਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ ਥੜਾ ਮੈਥੋਂ, ਢਾਹ ਕੇ ਦੋਂਦਾ ਹਾਂ ਫੇਰ ਉਸਾਰ ਦਾਤਾ।
ਵਾਰ ਵਾਰ ਮੈਂ ਗਲਤੀ ਤੇ ਕਰਾਂ ਗਲਤੀ, ਤੁਸੀਂ ਬਖਸ਼ ਦੋਂਦੇ ਹਰ ਵਾਰ ਦਾਤਾ।

ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ

ਓਨੀ ਵਾਰ ਹੀ ਥੜਾ ਬਣਾਊਂ ਮੈਂ ਤਾਂ, ਹੁਕਮ ਕਰੋਗੇ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਵਾਰ ਦਾਤਾ।
ਤੁਸੀਂ ਦਿਆਲੂ ਕਿਰਪਾਲੂ ਹੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਕੀਤੀ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਰਹਿਮਤ ਅਪਾਰ ਦਾਤਾ।
ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਰਹਾਂ ਕਰਦਾ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਰਾਈਂ ਇਹ ਕਾਰ ਦਾਤਾ।
(ਪਰ) ਥੜਾ ਬਣਨਾ ਏ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ, ਥੋੜੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਤਾਰ ਦਾਤਾ।

ਸੁਣ ਕੇ ਬਚਨ ਇਹ ਜੇਠੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਤਿਗੁਰ ਆਖਿਆ ਵਜਦ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਤੇ।
ਸਿੱਖਾ, ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਤੂੰ ਜਾਚ ਪੂਰੀ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਥੜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ।
ਥੜਾ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਤਖਤ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਲਗਾ ਕੇ ਤੇ।
ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਏ ਵੱਸ ਮੈਨੂੰ, ਗੁਰਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀਨੇ ਲਗਾ ਕੇ ਤੇ।

ਇਹ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦਾ ਅਸਲ ਵਾਰਸ, ਕਿਹਾ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਤੇ।
ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਤੋਂ ਜੇਠੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ, ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਦਾ ਤਿਲਕ ਲਗਵਾ ਕੇ ਤੇ।
ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਰੱਖ ਅੱਗੇ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਤੇ।
ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਸੀ ਕੀਤਾ ਨਿਹਾਲ 'ਜਾਚਕ', ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ' ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ।

ਜੀਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਮਨੀ ਸਾਰੇ, ਰੱਚਿਆ ਗੁਰਾਂ ਸੀ ਆਪ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ।
ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਏਸ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਮਹਿਮਾਂ, ਸਾਰਾ ਓਹਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ।
ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁੱਖ ਨੇ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ, ਲਾਹੁੰਦਾ ਤੀਨੇ ਹੀ ਤਾਪ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ।
ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ, 'ਜਾਚਕ' ਜਪਦੀਆਂ ਜਾਪ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ।

ਤਰਨਤਾਰਨ

ਤਾਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਪਾਵਨ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ ਸੀ ਤਰਨਤਾਰਨ।
ਜੀਹਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ 'ਜਾਚਕ' ਸੰਭਾਲਦਾ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਗਿਆ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਤਰਨਤਾਰਨ।
ਕੁਸ਼ਟ ਰੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ, ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾਇਆ ਸੀ ਤਰਨਤਾਰਨ।
ਸਖੀ ਸਰਵਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਗੜ੍ਹ ਜਿਹੜਾ, ਸਿੱਖੀ ਗੜ੍ਹ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਤਰਨਤਾਰਨ।

ਪਾਵਨ ਇਤਿਹਾਸ

ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਭਗਤੀ ਭਰਪੂਰ ਕਰਦੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਪਾਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਨੂੰ।
ਭਰਮਾਂ ਵਹਿਮਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ ਤੇ ਦਿੰਦੈ ਹੁਲਾਸ ਸਾਨੂੰ।
ਸੁਰਤੀ ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ 'ਜਾਚਕ', ਮਿਲਦੈ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਨੂੰ।
ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਔਖੀ ਘੜੀ ਅੰਦਰ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਦਿੰਦੈ ਅਹਿਸਾਸ ਸਾਨੂੰ।

ਬਖਸ਼ਿਸ਼

ਜੀਹਦੇ ਦਿਲ 'ਚ ਆਪ ਉਹ ਵੱਸ ਜਾਂਦੈ, ਹੁੰਦੀ ਓਸ 'ਤੇ 'ਜਾਚਕ' ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼।
ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਸੀ ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਨੇ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਾਣੀ ਸੀ ਰਾਏ ਬੁਲਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼।
ਜਿਹੜਾ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਬੋਝੇ 'ਚ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼।
ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਜਿਹੇ ਮਾਨਸ ਖਾਣਿਆਂ 'ਤੇ, ਕਰਕੇ ਦਇਆ ਸੀ ਕੀਤੀ ਦਾਤਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼।

ਸਾਂਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ

ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਫਕੀਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ, ਆ ਕੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ ਸੀ ਓਸ ਵੇਲੇ।
ਸੜਦਾ ਤਵੀ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਤੱਕ ਕੇ, ਰੋਇਆ ਅਤੇ ਕੁਰਲਾਇਆ ਸੀ ਓਸ ਵੇਲੇ।
ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹਾਅ ਦਾ ਮਾਰ ਨਾਹਰਾ, ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਸੀ ਓਸ ਵੇਲੇ।
ਪੰਚਮ ਪਿਤਾ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਜੁਲਮ ਤੱਕ ਕੇ, ਡਾਢੇ ਰੋਹ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ ਓਸ ਵੇਲੇ।

ਵਾਂਗ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਗਰਜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਦੇਵਾਂ।
ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਜੇ ਜਗਤ ਦੇ ਪੀਰ ਮੈਨੂੰ, ਸਭ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਦਾ ਮਜਾ ਚਖਾ ਦੇਵਾਂ।
ਤੇਰੇ ਇਕੋ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਤਾ, ਤਖ਼ਤ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦੇਵਾਂ।
ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੀ, ਇੱਟ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇੱਟ ਖੜਕਾ ਦੇਵਾਂ।

ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ, ਬੜਾ ਘੋਰ ਤੂੰ ਕੀਤੈ ਗੁਨਾਹ ਸ਼ਾਹ।
ਦੁੱਖ ਦਿੱਤੈ ਤੂੰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ ਰੂਹ ਤਾਂਈਂ, ਆ ਕੇ ਚੁੱਕ ਵਿੱਚ ਖਾਹਮਖਾਹ ਸ਼ਾਹ।
ਤੇਰੇ ਬਾਪ ਵੀ ਸਿੱਜਦੇ ਸੀ ਆਣ ਕੀਤੇ, ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਹੈ ਇਹ ਦਰਗਾਹ ਸ਼ਾਹ।
ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਏ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਤੂੰ ਤਾਂ, ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਰਾਹ ਸ਼ਾਹ।

ਤੇਰੇ ਪਾਪ ਦਾ ਬੋੜਾ ਹੁਣ ਭਰ ਚੁੱਕੈ, ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਨੇ ਹੋਣੈ ਤਬਾਹ ਸ਼ਾਹ।
ਜੀਹਨੂੰ ਝੂਠ ਦੀ ਤੂੰ ਦੁਕਾਨ ਕਹਿੰਦੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਹ ਸ਼ਾਹ।
ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਮਾਲਾ ਪਿਆ ਫੇਰਦਾ ਈ, ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਸ਼ਾਹ।
ਕੀਤੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਨਾਹ ਤੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ, ਇਹਦਾ ਰਹੂ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਸ਼ਾਹ।

ਸਤਿਗੁਰ ਹੱਸੇ ਤੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਹੁਤੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਉ ਨਾ ਪੀਰ ਜੀਓ।
ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਭਾਣੇ 'ਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ, ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਗਾਉ ਨਾ ਨੀਰ ਜੀਓ।
ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜੇਰੇ, ਔਖੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਰੱਬੀ ਫਕੀਰ ਜੀਓ।
ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਏ, ਮਿੱਠਾ ਮੰਨ ਭਾਣਾ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜੀਓ।

ਨਾਲ ਨਿਮਰਤਾ ਕਿਹਾ ਫਿਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਗੁੱਸਾ ਨਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਭਾਂਬੜ ਅੱਗ ਦਾ ਏ।
ਨਾਲ ਸਬਰ ਦੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣੀ, ਏਹੋ ਸਾਂਈਂ ਜੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਫੱਬਦਾ ਏ।
ਸਭ ਕੁਝ ਕਾਦਰ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ, ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਲਾ ਸਭ ਜੱਗ ਦਾ ਏ।
ਤਪਦੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸਤਿਗੁਰ, ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਏ।

ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਵੇਦਨ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਰੋਹ ਏ ਠੀਕ ਸਾਂਈਆਂ।
ਰਹਿਣੈ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆਪਾਂ, ਗੁੱਸਾ ਆਵੇ ਨਾ ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਾਂਈਆਂ।
ਐਸੇ ਦੋਖੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦੀ, ਸਮਝੀਂ ਏਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲੀਕ ਸਾਂਈਆਂ।
ਚੱਕੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ, ਆਟਾ ਪੀਸਦੀ ਐਪਰ ਬਰੀਕ ਸਾਂਈਆਂ।

ਕਰਾਮਾਤ ਤਾਂ ਕਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂ ਹੁੰਦੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਏ, ਉਹੋ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਪੀਣੈ ਅਸਾਂ ਨੇ ਜਾਮ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ, ਏਸੇ ਲਈ ਇਹ ਦੁੱਖੜੇ ਜਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਪਰਦਾ ਝੂਠ ਦਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਸੱਚ ਉੱਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਮਰਜਾਣੀ ਨੂੰ ਵਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਤੁਸਾਂ ਨੀਂਹ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਧਰੀ ਹੈਸੀ, ਅਸੀਂ ਨੀਂਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਧਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮੀਆਂ ਮੀਰ, ਇਹ ਮੌਜ ਅਕਾਲ ਦੀ ਏ, ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਏਸ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਸਾਂਈਆਂ।
ਰਾਜੀ ਰਹਿਣਾ ਏ ਉਸਦੀ ਰਜ਼ਾ ਅੰਦਰ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੰਤਮ ਸਵਾਸ ਦੇ ਤੀਕ ਸਾਂਈਆਂ।
ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਵਕਤ ਆਇਆ, ਅਜੇ ਰਹਿਣਾ ਏ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਆਪਾਂ।
ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕੂ, ਅੱਗ ਅਣਖ ਦੀ ਦੇਣੀ ਏ ਬਾਲ ਆਪਾਂ।

ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਰੱਤ ਮੇਰੀ, ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹੈ ਸੁਕ ਸਕਦੀ।
ਐਪਰ ਕਦੇ ਸੱਚਾਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ, ਨਾ ਹੀ ਮਰ ਸਕਦੀ ਨਾ ਹੀ ਮੁੱਕ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਅੱਤ ਨੇ 'ਜਾਚਕਾ' ਜਨਮ ਦੇਣੈ, ਨਵੀਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤਾਂਈਂ।
ਸਬਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਮੈਂ ਜੋ ਬੀਜ ਬੀਜੇ, ਖਤਮ ਕਰਨਗੇ ਜੁਲਮ ਦੀ ਰਾਤ ਤਾਂਈਂ।
ਕਰੂ ਸ਼ਬਦ ਹੁਣ ਸਫ਼ਰ ਸਮਸ਼ੀਰ ਤੀਕਰ, ਬਲ ਮਿਲੂ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਬਾਤ ਤਾਂਈਂ।
ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖੋ ਪੀਰ ਜੀਉ, ਆਉਂਦੀ ਕੌਮ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਤਾਂਈਂ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ

ਬੂਟਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਲਾਇਆ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਸੋਹਣੇ ਫੁੱਲ ਤੇ ਫਲ ਸੀ ਆਉਣ ਲੱਗੇ।
ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਏਸਦੀ ਮਹਿਕ ਤਾਂਈਂ, ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੀ ਜੁਗਤ ਸਿਖਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸਨ ਆਉਣ ਲੱਗੇ।

ਉਪਰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ, ਦੇਖੀ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੁੜਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਸੋਹਣੇ ਚੰਨ ਨੂੰ ਲਾਈਏ ਗ੍ਰਹਿਣ ਰਲ ਕੇ, ਘਟੀਆ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਅਪਨਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਕੇ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਭੜਕਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਬਾਗ਼ੀ ਖੁਸਰੋ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਥੱਲੇ, ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਉਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਆਖ਼ਿਰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਬੰਦ ਝੂਠ ਦੀ ਇਹ ਦੁਕਾਨ ਹੋਵੇ।
ਅਰਜਨ ਤਾਂਈਂ ਤਸੀਹੇ ਕੋਈ ਦਿਉ ਐਸੇ, ਚਰਚਾ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿੱਚ ਜਹਾਨ ਹੋਵੇ।
ਡਿੱਗੇ ਲਹੂ ਦੀ ਬੂੰਦ ਨਾ ਧਰਤ ਉੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਹੋਵੇ।
ਆਖ਼ਰ ਦੇਣਾ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਰੋਹੜ ਤਾਂ ਕਿ, ਬੰਦ ਸਦਾ ਲਈ ਇਹਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹੋਵੇ।

ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦੀ ਕੜਕਦੀ ਧੁੱਪ ਅੰਦਰ, ਪੈਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਧਰਿਆ ਨਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਸੜਦੀ ਤਪਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿੱਚੋਂ, ਲਾਵਾ ਫੁੱਟ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਲਾਲੇ ਲਾਲ ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ ਜੋਸ਼ ਅੰਦਰ, ਉੱਤੋਂ ਅੱਗ ਦੇ ਗੋਲੇ ਵਰਸਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ, ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਵੀ ਦਾ ਤੇਜ ਹੈ ਜੋ, ਇਹਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣੈ।
ਤੱਤੀ ਰੇਤਾ ਜੋ ਸੀਸ ਵਿੱਚ ਪੈ ਰਹੀ ਏ, ਇਹਨੇ ਅਣਖੀ ਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣੈ।
ਉਬਲ ਰਿਹਾ ਜੋ ਪਾਣੀ ਇਹ ਦੇਗ ਅੰਦਰ, ਇਹਨੇ ਲੱਖਾਂ ਤੂਫਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣੈ।
ਮੇਰੇ ਜਿਸਮ 'ਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਛਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣੈ।

ਕਿਵੇਂ ਸਬਰ ਨੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਤਾਂਈਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਦਿਖਲਾ ਚੱਲਿਆਂ।
ਸਹਿ ਕੇ ਜੁਲਮ ਅਸਹਿ ਨਾ ਸੀਅ ਕੀਤੀ, ਛਾਪ ਸੱਚ ਦੀ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਲਾ ਚੱਲਿਆਂ।
ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨਾ ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਡੋਲ ਜਾਵਣ, ਏਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਪੂਰਨੇ ਪਾ ਚੱਲਿਆਂ।
ਸਿਹਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਸਿਰ ਉਤੇ, ਜੂਝ ਮਰਣ ਦਾ ਵੱਲ ਸਿਖਾ ਚੱਲਿਆਂ।

ਕਸ਼ਟ ਸਹਿ ਕੇ ਕੋਮਲ ਸਰੀਰ ਉਤੇ, ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਕਰ ਮੰਨਿਆ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਸੀਸ ਵਿੱਚ ਪੁਆ ਕੇ ਰੇਤ ਤੱਤੀ, ਸਿਰ ਜੁਲਮ ਦਾ ਭੰਨਿਆ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਪੈਦਾ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸਨ ਹੋਏ ਉਸ ਤੋਂ, ਮੁੱਢ ਜੇਸਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਉਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਸਿਰਤਾਜ ਹੈਸਨ, ਲਿਖਿਆ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।

ਕਹਿੰਦੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਵਿਆਜ ਲੱਗਦਾ, ਸਿੱਖ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਜੱਗ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ।
ਗੋਡੇ ਟੇਕੇ ਨਹੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਂਦੇ ਵੀ ਹੱਸਦੇ ਰਹੇ।
ਲੜੇ ਜੰਗ ਅੰਦਰ ਤਲੀ ਸੀਸ ਧਰਕੇ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੱਕਦੇ ਰਹੇ ਨਾਲੇ ਨੱਸਦੇ ਰਹੇ।
ਭਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਖਾਲਸੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ, ਜ਼ਹਿਰੀ ਨਾਗ ਭਾਂਵੇ 'ਜਾਚਕ' ਡੱਸਦੇ ਰਹੇ।

ਗੱਲ ਵਿਗੜੇ

ਜਦੋਂ ਹਾਕਮ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਅੰਦਰ, ਪਏ ਈਨਾਂ ਮਨਾਉਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਵਿਗੜੇ।
ਰਾਖੇ ਧਰਮ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਧੱਬੇ ਲਗਾਉਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਵਿਗੜੇ।
ਆਗੂ ਪਾਵਨ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਟੰਗ ਛਿੱਕੇ, ਆਪੇ ਵਿੱਚ ਲੜਾਉਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਵਿਗੜੇ।
ਅੱਲ੍ਹੇ ਜਖਮਾਂ 'ਤੇ ਮਲੂਮ ਦੀ ਥਾਂ 'ਜਾਚਕ', ਜਦੋਂ ਲੂਣ ਛਿੜਕਾਉਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਵਿਗੜੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਲੱਗੀਆਂ ਪਿੰਡ ਵਡਾਲੀ ਵਿੱਚ ਰੋਣਕਾਂ ਸੀ, ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਦਿਆਲ ਹੋਇਆ।
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਵਰ ਸਦਕਾ, ਪੰਚਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਸੀ ਲਾਲ ਹੋਇਆ।
ਏਧਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ ਹਰ ਪਾਸੇ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ ਸਾਰਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਇਆ।
ਓਧਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਦੇ ਲਈ, ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਸੀ ਹਾਲੇ ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ।

ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਗਈ ਕੀਤੀ, ਐਪਰ ਦਾਈ ਦਾ ਮੰਦੜਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ।
ਫਨੀਅਰ ਸੱਪ ਵੀ ਡੰਗ ਨਾ ਮਾਰ ਸਕਿਆ, ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਮਾਲ ਹੋਇਆ।
ਰੱਖਿਆ ਗੁਰੂ ਨੇ 'ਚੇਚਕ' ਤੋਂ ਆਪ ਕੀਤੀ, ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਾ ਵਾਲ ਹੋਇਆ।
ਮੁੱਖੜਾ ਚੰਦ ਵਰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਬਾਲਕੇ ਦਾ, ਤੱਕਿਆ ਜੇਸਨੇ ਉਹੀਓ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ।

ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ, ਭਰਵਾਂ ਜੁੱਸਾ ਤੇ ਨੂਰੀ ਨੁਹਾਰ ਹੈਸੀ।
ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਬਸਤਰਾਂ ਨਾਲ, ਰੱਖਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਹੈਸੀ।
11 ਸਾਲ ਦੇ ਜਦੋਂ ਸੀ ਆਪ ਹੋਏ, ਆਇਆ ਸੀਸ 'ਤੇ ਗੱਦੀ ਦਾ ਭਾਰ ਹੈਸੀ।
ਕੀਤੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਜਦ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀ ਪਹਿਨੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈਸੀ।

ਭੇਜੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਗੱਦੀ ਬੈਠ ਕੇ ਤੇ, ਹੋ ਜਾਉ ਹੁਣ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਸਿੱਖੋ।
ਲੜੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ, ਕਸਰਤਾਂ ਕਰੋ ਮਿਲ ਕੇ, ਰੱਖੋ ਘੋੜੇ ਤੇ ਖੇਡੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿੱਖੋ।
ਭੇਟ ਕਰੋ ਜਵਾਨੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਆ ਕੇ, ਫੜੋ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਤਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ ਸਿੱਖੋ।
ਜ਼ੁਲਮ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ, ਭੇਜੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਥਾਂ ਹਥਿਆਰ ਸਿੱਖੋ।

ਰਚਿਆ ਤਖ਼ਤ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ ਐਨ ਸਾਹਵੇਂ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਰ ਨਾ ਤੰਗ ਸੱਕੇ।
ਹਰੀਮੰਦਰ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਬੈਠਾ, ਆਪਾ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਸੱਕੇ।
ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਵੇਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੱਖ ਵਾਰਾਂ, ਛੇੜ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਣ ਜੰਗ ਸੱਕੇ।
ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਕਿ, ਜ਼ਾਲਮ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਰ ਨਾ ਭੰਗ ਸੱਕੇ।

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਸੀ, ਇਥੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸਜਾ ਕੇ ਤੇ।
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਤੇ, ਉਪਰ ਸੀਸ ਦੇ ਕਲਗੀ ਫਬਾ ਕੇ ਤੇ।
ਮੁਖੜਾ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਚੰਦ ਦੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਤੱਕਣ ਚਕੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਆ ਕੇ ਤੇ।
ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਫ਼ਰਿਆਦੀ ਦੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ, ਸਜਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤਾਂਈਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਤੇ।

ਜਦ ਗਵਾਲੀਅਰ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕੈਦ ਕਰਕੇ, ਦਿੱਤਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੋੜ ਦਾਤਾ।
ਕਹਿਣ ਰੋਂਦੀਆਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਦੇਂਦੇ ਨੇ ਮੋੜ ਦਾਤਾ।
ਓਧਰ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕੈਦੀਆਂ ਕਿਹਾ ਇਥੇ, ਸਾਡੇ ਸੰਗਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਤੋੜ ਦਾਤਾ।
ਕੈਦੀ ਰਾਜੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾਉਣ ਕਰਕੇ, ਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਬੰਦੀ-ਛੋੜ ਦਾਤਾ।

ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਓਥੇ ਓਥੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਬਲਬੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਭਾਗ ਭਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਸ਼ੁਕਦਾ ਤੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬਿਰਧ ਗਰੀਬਣੀ ਦਾ, ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਦੇ ਸਰੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਰਹਿ ਨਾ ਦਿਲ ਦੀ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੀਤਾ ਕੁੜਤਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਲਈ, ਭਾਗ ਭਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਅਖੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਦੀ ਸੱਦ ਜਦ ਖਿੱਚ ਪਾਈ, ਤਿੱਖੀ ਧੁੱਪ 'ਚ ਵਾਟਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਪਿਆਸੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਤੜਪ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਧੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਛਕਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਲ ਠੰਡਾ, ਮੀਰ ਮੀਰਾਂ ਦੇ, ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਪੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਪੁੰਜ ਬੀਰਤਾ ਦੇ ਹੈਸਨ ਗੁਰੂ 'ਜਾਚਕ', ਸੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਵੀ ਭੰਡਾਰ ਸਤਿਗੁਰ।
ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ, ਦਿੰਦੇ ਪੋਥੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਟਾਰ ਸਤਿਗੁਰ।
ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪਿਛੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀਤਾ ਥਾਂ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਤਿਗੁਰ।
ਪੱਕੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਕੇ, ਗੁਰਪੁਰੀ ਨੂੰ ਗਏ ਸਿਧਾਰ ਸਤਿਗੁਰ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ

ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ, ਸੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ।
ਪਾਵਨ ਵੇਖ ਅਸਥਾਨ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ, ਉੱਤੇ ਸੁੰਦਰ ਝੁਲਾਇਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ।
ਹਰੀਮੰਦਰ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਵਾਲਾ, ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ।
ਭਗਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਥੇ ਸੁਮੇਲ ਕਰਕੇ, ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਾਇਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ।

ਪੰਜ ਤੀਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਾਂ ਭੇਜਿਆ ਬੰਦਾ ਪੰਜਾਬ ਏਧਰ।
ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੋਖੀਆਂ ਤਾਂਈਂ ਉਸ ਸੋਧ ਕੇ ਤੇ, ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਬਰਾਬਰ ਹਿਸਾਬ ਏਧਰ।
ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਬਦਲੇ, ਮਿੱਧੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਏਧਰ।
ਬੰਦਾ, ਕੇਸਰੀ ਝੰਡੇ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਵੇਂ, ਲੈ ਆਇਆ ਉਹ ਇਨਕਲਾਬ ਏਧਰ।

ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਹੈਨ ਝੰਡੇ, ਝੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਭ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਿੰਘੇ।
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ ਐਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸਾਡਾ ਇਹ ਚਿੰਨ ਸਿੰਘੇ।
ਖੰਡਾ, ਚੱਕਰ, ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ, ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘੇ।
ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਰਨ ਆਵੇ, ਉਹਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖੇ, ਦਿੰਦੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਨੂੰ ਵਿੰਨ ਸਿੰਘੇ।

ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਨੇ ਪਾਵਨ ਗੁਰਧਾਮ ਸਾਡੇ, ਉਥੇ ਉਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਝੂਲ ਝੂਲ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ, ਪੰਥਕ ਹੋਂਦ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਦਰਸਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਖੰਡਾ ਏਸ ਉੱਤੇ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਜੋ, ਕੌਮੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਜਗਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਚਮਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਪਿਆ ਜੋ ਚੰਨ ਵਾਂਗੂ, ਚਾਰ ਚੰਨ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਲਾ ਰਿਹਾ ਏ।

ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ 'ਜਾਚਕ' ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਝੰਡਾ ਕੇਸਰੀ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਹੋਵੇ।
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਓਟ ਜੋ ਰੱਖਦਾ ਏ, ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਵੇ।
ਸਦਾ ਮਿਲੇ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸੇਧ ਉਹਨੂੰ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇ।
ਪਾਵਨ ਕੇਸਰੀ ਏਸ ਨਿਸ਼ਾਨ ਥੱਲੇ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਕੀਰਤਪੁਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗੇ, ਹਰਿਰਾਇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈਸੀ।
ਨੂਰੀ ਮੁਖੜਾ ਤੱਕ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੁਲਾਸ ਹੈਸੀ।
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ ਲੈ ਏਥੋਂ ਸੀ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਆਇਆ ਉਦਾਸ ਹੈਸੀ।
ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਲਕੇ ਨੇ, ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈਸੀ।

ਕਲੀਆਂਦਾਰ ਚੋਲਾ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਨ ਕੇ ਤੇ, ਟਹਿਲ ਰਹੇ ਹਰਿਰਾਇ ਸੀ ਬਾਗ ਅੰਦਰ।
ਫੁੱਲ ਟਹਿਣੀਉਂ ਟੁੱਟੇ ਜਦ ਨਾਲ ਅੜ ਕੇ, ਕੋਮਲ ਹਿਰਦਾ ਸੀ ਆਇਆ ਵੈਰਾਗ ਅੰਦਰ।
ਕਿਹਾ ਗੁਰਾਂ ਜਦ, ਦਾਮਨ ਸੰਕੋਚ ਚੱਲੇ, ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਗ ਅੰਦਰ।
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੋ ਰੋਸ਼ਨੀ ਰਿਹਾ ਵੰਡਦਾ, ਜਗ ਮਗ ਜਗ ਪਿਆ ਕੋਈ ਚਰਾਗ ਅੰਦਰ।

14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹੋਈ, ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੱਥੀਂ ਗੁਰਿਆਈ ਬਖਸ਼ੀ।
ਯੋਗ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀ ਗੁਰਾਂ ਵਡਿਆਈ ਬਖਸ਼ੀ।
ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਝੂਠ ਦੀ ਧੁੰਧ ਤਾਂਈਂ, ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦੀ ਪਾਵਨ ਰੁਸ਼ਨਾਈ ਬਖਸ਼ੀ।
ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੋਹਣੀ ਅਗਵਾਈ ਬਖਸ਼ੀ।

ਕੋਮਲ ਹਿਰਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਂਗ ਫੁੱਲਾਂ, ਵੰਡੀ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਸੁਗੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ।
ਰੱਬੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਸਭ ਨੂੰ, ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਟੁੱਟੇ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ।
ਕਾਲ ਪਿਆ ਜਦ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ, ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਸੀ ਸਾਰਾ ਦਸਵੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ।
ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਕੇ, ਲੰਗਰ ਬਸਤਰ ਦਾ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਨ੍ਹਾਂ।

ਬਾਲਕ ਫੂਲ ਤੇ ਸੰਦਲੀ ਜਦੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਕਾਲਾ ਚੌਧਰੀ ਆਇਆ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ।
ਹੱਥ ਫੇਰਨੇ ਢਿੱਡਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਟੇਕ ਕੇ ਮੱਥਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਅੰਦਰ।
ਗੁਰਾਂ ਤਾਂਈਂ ਸੀ ਦੱਸਿਆ ਚੌਧਰੀ ਨੇ, ਡਾਢੇ ਭੁੱਖ ਨੇ ਕੀਤੇ ਲਾਚਾਰ ਅੰਦਰ।
ਰਾਜੇ ਬਣਨਗੇ ਇਹ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ, ਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅੱਗੋਂ ਖੁਮਾਰ ਅੰਦਰ।

ਸੁਣ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਇਕ ਦਿਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਲੇਟੇ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉੱਠੇ ਝੱਟਪੱਟ ਹੈਸੀ।
ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਜਦ ਉਤਰੇ ਆਪ ਹੇਠਾਂ, ਲੱਗੀ ਗੋਡੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਟ ਹੈਸੀ।
ਕਿਹਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ, ਪਿਆਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਉੱਠੇ, ਫਟਾਫੱਟ ਹੈਸੀ।
ਅਸਾਂ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨੈ, ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਦਾਤਾਰ ਨੇ ਝੱਟ ਹੈਸੀ।

ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਖਲਕਤ, ਸੁੱਤੀ ਜਗਾਈ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਰੱਖੇ ਬਾਈ ਸੌ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਭਾਵੇਂ, ਨਾ ਕੋਈ ਕੀਤੀ ਲੜਾਈ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਥਾਂ ਥਾਂ ਖੋਹਲ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਦਵਾਖਾਨੇ, ਸੁਖੀ ਕੀਤੀ ਲੋਕਾਈ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਰਾਜੀ ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਦਾਰਾ ਸ਼ਿਕੋਹ ਹੋਇਆ, ਏਥੋਂ ਭੇਜੀ ਦਵਾਈ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।

ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਔਰੰਗੇ ਦਾ ਗੁਰਾਂ ਤਾਂਈਂ, ਰਾਮਰਾਇ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਤਿਆਰ ਉਹਨਾਂ।
ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣੀ, ਕਿਹਾ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਉਹਨਾਂ।
ਉਹਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤੁੱਕ ਬਦਲੀ, ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਦੁਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ।
ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਦੇ ਲਈ ਬੇਦਖਲ ਉਹਨੂੰ, ਮੱਥੇ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਇਨਕਾਰ ਉਹਨਾਂ।

ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ 'ਜਾਚਕ' ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋਰ ਦੂਣ ਸਵਾਈ ਹੋਵੇ।
ਸਤਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉੱਤੇ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ

ਸੱਤਵੇਂ ਮਾਂਹ ਦੀ ਸੱਤ ਤਾਰੀਖ ਸੋਹਣੀ, ਪ੍ਰਗਟੇ ਗੁਰੂ ਅਠਵੇਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਹੈਸੀ।
ਖਿੜਿਆ ਫੁੱਲ ਤੇ ਭੋਰਿਆਂ ਗੀਤ ਗਾਏ, ਕੱਢੀ ਕੋਇਲਾਂ ਨੇ ਮਿੱਠੀ ਜਿਹੀ ਸੁਰ ਹੈਸੀ।
ਰਹਿ ਕੇ ਬਾਣੀ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੀਨ ਹਰਦਮ, ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਏ ਤੁਰ ਹੈਸੀ।
ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨਿਕੜੀ ਉਮਰ ਸੀ ਜਦ, ਬੈਠੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਅੱਠਵੇਂ ਗੁਰ ਹੈਸੀ।

ਬਾਲ ਗੁਰੂ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੇ, ਦੈਵੀ ਚਾਨਣ ਤੇ ਬਖਸ਼ੀ ਅਗਵਾਈ ਸੋਹਣੀ।
ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਨੂਰਾਨੀ ਹੁਣ ਬਦਲ ਚੋਲ੍ਹਾ, ਏਸ ਬਾਲਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੋਹਣੀ।
ਦੈਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਤੋੜ ਨਿਭਾਈ ਸੋਹਣੀ।
'ਜਿਸ ਡਿਠੈ ਸਭਿ ਦੁਖ ਜਾਇ' ਲਿਖਕੇ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕੀਤੀ ਵਡਿਆਈ ਸੋਹਣੀ।

ਰਾਮ ਰਾਇ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਸੀ ਗਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਕਿਹਾ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ 'ਮਾਤਾ ਦਾ ਮਾਲ' ਉਸਨੇ।
ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਵਨ ਗੁਰਿਆਈ ਤਾਂਈਂ, ਚੱਲੀ ਬੜੀ ਹੀ ਕੋਝੀ ਸੀ ਚਾਲ ਉਸਨੇ।
ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਤੇ, ਗੰਢ ਲਿਆ ਸੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਉਸਨੇ।
ਮੱਦਦ ਮੰਗੀ ਫਿਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਲੋਂ, ਗਲਦੀ ਵੇਖੀ ਨਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦਾਲ ਉਸਨੇ।

ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ, ਗੁਰਾਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਇਨਕਾਰ ਓਦੋਂ।
ਅਰਜ਼ ਮੰਨ ਐਪਰ ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ, ਹੋ ਗਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੇਰ ਤਿਆਰ ਓਦੋਂ।
ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ, ਸੰਗਤਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਸੀ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਓਦੋਂ।
ਉੱਘੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਹੁੰਚ ਪੰਜੋਖਰੇ, ਨੂਰੀ ਨੁਹਾਰ ਓਦੋਂ।

ਭੁੱਲੜ ਬਾਹਮਣ ਪੰਜੋਖਰੇ ਵਿਖੇ ਆ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਤਕਰਾਰ ਕੀਤਾ।
ਛੱਜੂ ਝਿਉਰ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਕੇ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਤਾਂਈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾਤਾਰ ਕੀਤਾ।
ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਾਲ ਛੱਜੂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ, ਪਾਵਨ ਗੀਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ।
ਕੌਤਕ ਤੱਕ ਸਾਰਾ ਕਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਪੰਡਿਤ, ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਢਹਿ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਤਾਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਆਖਰ ਚੱਲ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਆਏ ਸਤਿਗੁਰ।
ਰਾਜਾ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਬੰਗਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਾਲ ਅਦਬ ਦੇ ਗਏ ਠਹਿਰਾਏ ਸਤਿਗੁਰ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਕਰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲੱਗੇ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਸਤਿਗੁਰ।
ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਕੇ, ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਚਨ ਨਿਭਾਏ ਸਤਿਗੁਰ।

ਰਾਣੀ ਜੈ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਸੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ, ਚਰਨ ਓਸੇ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਓਥੇ।
ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਦੁੱਖੀਆਂ ਤੇ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਹੋਏ ਸੀ ਬੜੇ ਘਬਰਾਏ ਓਥੇ।
ਸਾਰੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦੇ, ਛਾਲੇ ਚੇਚਕ ਦੇ ਨਿਕਲ ਸੀ ਆਏ ਓਥੇ।
ਮੁੱਖੋਂ 'ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ' ਫਿਰ ਕਹਿ 'ਜਾਚਕ', ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸੀ, ਆਖਰ ਸਮਾਏ ਓਥੇ।

ਬਲੀਦਾਨ

ਲਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚੌਂਕ ਜਿਉਂ ਲਾਲ ਕਰ ਗਏ, ਕਰ ਸਕੇ ਨਾ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਕੋਈ।
ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਸੀ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ, ਦਿੱਤਾ ਦੇਗੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਬਾਲ ਕੋਈ।
ਜਦੋਂ ਤੇਗ 'ਤੇ ਤੇਗ ਦਾ ਵਾਰ ਹੋਇਆ, ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਆਇਆ ਭੁਚਾਲ ਕੋਈ।
ਹੋਇਆ ਜੋ ਕੁਝ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਅੰਦਰ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕੋਈ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ

ਡੀਕ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ ਤਿੰਨੋਂ, ਗਏ ਜਾਮ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਪੀ ਸੀ ਉਹ।
ਪੂੰਜੀ ਪਾਵਨ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਲਾ ਲੇਖੇ, ਅੱਲੇ ਜਖਮ ਗਏ ਕੌਮ ਦੇ ਸੀਅ ਸੀ ਉਹ।
ਕੋਈ ਕਲਮ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਸੀ ਇਨਸਾਨ, ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਜਾਂ ਕੀ ਸੀ ਉਹ।
ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜਿਸ ਤੋਂ, ਬੀਜ ਗਏ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਬੀਅ ਸੀ ਉਹ।

ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ

ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਅਡੋਲ ਚਟਾਨ ਵਾਂਗੂੰ, ਇਹਦਾ ਕਰ ਕੋਈ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਵਾਲ ਸਕਦਾ।
ਇਹਨੂੰ ਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਰ ਸਕਦਾ, ਪਾਣੀ ਉਬਲਦਾ ਏਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਗਾਲ ਸਕਦਾ।
ਹਿਰਦਾ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਖਤ ਫੌਲਾਦ ਨਾਲੋਂ, ਇਹਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਢਾਲ ਸਕਦਾ।
ਅਮਰ ਖਾਲਸਾ ਸਦਾ ਹੀ ਅਮਰ ਰਹਿਣੈ, ਇਹਨੂੰ ਖਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਲ ਸਕਦਾ।

ਧਰਮ ਦੀ ਢਾਲ-ਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ

ਨਾਲ ਜਬਰ ਦੇ ਬਦਲਣੈ ਧਰਮ ਏਥੇ, ਐਸਾ ਢੰਗ ਹੈਸੀ ਆਲਮਗੀਰ ਚੁਣਿਆ।
ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮ ਬਣਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਓਸ ਕਸ਼ਮੀਰ ਚੁਣਿਆ।
ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਏਸ ਤਾਂਈਂ, ਉਸਨੇ ਸ਼ੇਰ ਅਫ਼ਗਾਨ ਵਜ਼ੀਰ ਚੁਣਿਆ।
ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਚੁਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਿਤ, ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਵਰਗਾ ਧਰਮਵੀਰ ਚੁਣਿਆ।

ਲੱਗੇ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੁੜਾਉਣ ਪੰਡਿਤ, ਖਹਿੜਾ ਇਹਦੇ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਛੁਡਾਉ ਕਿਹੜਾ।
ਇਹਦੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾ ਕੇ, ਬੇੜਾ ਧਰਮ ਦਾ ਬੰਨੇ ਲਗਾਉ ਕਿਹੜਾ।
ਜਿਹੜੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਉ ਕਿਹੜਾ।
ਕਿਹੜਾ ਨਿਤਰੂ ਮਰਦ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ, ਮੱਥਾ ਮੁਗਲ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਾਉ ਕਿਹੜਾ।

ਡਿੱਗਦੇ ਢਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਰੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ, ਅਨੰਦਪੁਰ 'ਚ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਦੁੱਖੀ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਦਾਦ ਫਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ, ਹੋ ਕੇ ਬੜੇ ਲਾਚਾਰ ਦਿਲਗੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਸਹਿਮੇ, ਡਰੇ ਤੇ ਬੜੇ ਬੇਬੱਸ ਹੋਏ, ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਨੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਏਸ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ, ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਅਖੀਰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਨੇ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਪੱਲਾ, ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੋਈ ਦਾਤਾ।
ਝੱਖੜ ਜੁਲਮ ਦਾ ਝੁਲਿਐ ਚਹੁੰ ਪਾਸੀਂ, ਥੰਮਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦਾ ਕੋਈ ਦਾਤਾ।
ਸਿਰ 'ਤੇ ਟੁੱਟੇ ਪਹਾੜ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਅਣਹੋਣੀ ਹੈ ਹੋਈ ਦਾਤਾ।
ਗਲੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤਿਲਕ ਤੇ ਜੰਝੂਆਂ ਦੇ, ਜ਼ਾਰੋਜ਼ਾਰ ਅੱਜ ਬੋਦੀ ਹੈ ਰੋਈ ਦਾਤਾ।

ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਨਾਲ ਸਨ ਆਏ ਜਿਹੜੇ, ਕੇਰ ਕੇਰ ਕੇ ਹੰਝੂ ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ।
ਆਈ ਹੋਈ ਏ ਖੂਨੀ ਬਰਸਾਤ ਦਾਤਾ, ਨਾਲੇ ਲਹੂ ਦੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਵਹਿ ਰਹੇ ਨੇ।
ਮੌਤ ਰਹੀ ਖੜਕਾ ਹਰ ਥਾਂ ਡਮਰੂ, ਘਰ ਘਰ 'ਚ ਵੈਣ ਹੁਣ ਪੈ ਰਹੇ ਨੇ।
ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਖੂਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਲੀ, ਸਵਾ ਮਣ ਜੰਝੂ ਰੋਜ਼ ਲਹਿ ਰਹੇ ਨੇ।

ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਇਹ ਭੂਤਰੇ ਨੇ, ਬਣਾ ਰਹੇ ਜਬਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾਤਾ।
ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ, ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਦਾਤਾ।
ਦੜ ਵੱਟ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸਭ ਸੂਰਮੇ ਨੇ, ਰਾਜਪੂਤ, ਮਰਹੱਟੇ ਚੌਹਾਨ ਦਾਤਾ।
ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਅੱਖੀਆਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ, ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਬਣੇ ਅਨਜਾਣ ਦਾਤਾ।

ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਾਲਮ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤਾਂਈਂ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੀੜਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਏ ਮੈਨੂੰ ਬਲੀਦਾਨ ਹੁਣ ਤਾਂ, ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਦੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਬਣ ਦਰਦੀ, ਦੁਖ ਦਰਦ ਵੰਡਾਇਆ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।
ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਨਿਕਲੇ, ਭਾਂਵੇਂ ਜੰਝੂ ਨਾ ਪਾਇਆ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ।

ਕੀਤੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਿਭਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਤੁਰ ਪਏ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਆਖਿਰ।
ਭਾਈ ਉਦਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਤੇ ਭਾਈ ਜੈਤਾ, ਮਤੀਦਾਸ ਦਿਆਲਾ ਸੀ ਨਾਲ ਆਖਿਰ।
ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਕੀਤਾ ਨਿਹਾਲ ਆਖਿਰ।
ਜਾ ਕੇ ਆਗਰੇ ਸੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਗਏ, ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਗਿਆ ਨਾਲ ਕੋਤਵਾਲ ਆਖਿਰ।

ਕਿਹਾ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਾਜ਼ੀ, ਕਾਮਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਹੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ।
ਤੁਸਾਂ ਲਈ ਏ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਡਾਢਾ, ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਅੰਦਰ।
ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ, ਹੋ ਜਾਏ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਉ, ਇਕੋ ਧਰਮ ਹੋਜੂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ।

ਸਤਿਗੁਰ ਹੱਸੇ ਤੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੋਮੇ ਠੱਗਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੂੰ ਛੱਡ ਕਾਜ਼ੀ।
ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਫਲ ਤੇ ਫੁਲ ਸਕਦਾ, ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕਾਜ਼ੀ।
ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ, ਇਸ ਵਹਿਮ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਤੂੰ ਕੱਢ ਕਾਜ਼ੀ।
ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ, ਝੰਡੇ ਧਰਮ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਗੱਡ ਕਾਜ਼ੀ।

ਗੱਲ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਏਥੇ ਕੁਝ ਸੁਣਨ ਸੁਣਾਉਣ ਆਇਆ।
ਕਰਾਮਾਤ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦਿਖਾਣ ਆਇਆ, ਨਾ ਦੀਨ ਇਸਲਾਮ ਅਪਨਾਉਣ ਆਇਆ।

ਸਭ ਕਾਦਰ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ, ਉਹਦੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਰੋੜਾ ਅਟਕਾਉਣ ਆਇਆ।
ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਨੰਦ ਛੱਡ ਕੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੀਸ ਹਾਂ ਕਲਮ ਕਰਵਾਉਣ ਆਇਆ।

ਹੋਈ ਨੱਚੀ ਫਿਰ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਅੰਦਰ, ਨੌਂਵੇ ਗੁਰੂ ਜਦ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਬਹਿ ਗਏ।
ਸਾਨੂੰ ਧਰਮ ਪਿਆਰਾ ਏ ਜਿੰਦ ਨਾਲੋਂ, ਏਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦਾਤਾਰ ਬਹਿ ਗਏ।
ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਮੌਤ ਵਰਨ ਲਈ ਹੋ ਤਿਆਰ ਬਹਿ ਗਏ।
ਡੁਬਦਾ ਹਿੰਦ ਦਾ ਬੇੜਾ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਸੀਸ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰ ਬਹਿ ਗਏ।

ਜਲਾਲੂਦੀਨ ਜਲਾਦ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ, ਤੇਜ ਤਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤੱਕੀ।
ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੀ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜੀ ਉਹਨੂੰ, ਸਾਹਵੇਂ ਬੈਠੀ ਜਦ ਨੂਰੀ ਨੁਹਾਰ ਤੱਕੀ।
ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜੇਸ ਅਣਗਿਣਤ ਬੰਦੇ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਸ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਤੱਕੀ।
ਉਹਦੀ ਮਾਨਸਕ ਹਾਲਤ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਦਾਤਾਰ ਤੱਕੀ।

ਤੱਕ ਕੇ ਓਸ ਵੱਲ ਫੇਰ ਦਾਤਾਰ ਬੋਲੇ, ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਸੂਰ ਸੱਜਣਾ।
ਤੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੂਕਦਾ ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹੀ, ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤੂੰ ਮਜਬੂਰ ਸੱਜਣਾ।
ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਆਈ, ਡਰ ਭੈ ਸਭ ਕਰ ਤੂੰ ਦੂਰ ਸੱਜਣਾ।
ਏਧਰ ਤੂੰ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਕਰ ਦਈਂ, ਓਧਰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਉ ਸਰੂਰ ਸੱਜਣਾ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਪਾਠ ਪੂਰਾ, ਕਰ ਲਿਆ ਜਦ ਮੇਰੇ ਦਾਤਾਰ ਹੈਸੀ।
ਜਲਾਲੂਦੀਨ ਜਲਾਦ ਨੇ ਸੀਸ ਉੱਤੇ, ਕੀਤਾ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਵਾਰ ਹੈਸੀ।
ਸੀਸ ਧੜ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਸੀ ਹੋ ਡਿੱਗਿਆ, ਪਾਵਨ ਲਹੂ ਦੀ ਫੁੱਟੀ ਫੁਹਾਰ ਹੈਸੀ।
ਹਾਹਾਕਾਰ ਸੀ ਮਚ ਗਈ ਜੱਗ ਅੰਦਰ, ਸੁਰਲੋਕ ਹੋਈ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੈਸੀ।

ਜੁਲਮੀ ਤੇਗ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤੀ, ਸ਼ਾਹ ਰਗ ਦਾ ਖੂਨ ਪਿਆਲ ਸਤਿਗੁਰ।
ਆਈ ਹੋਈ ਮੁਸੀਬਤ ਮਨੁੱਖਤਾ 'ਤੇ, ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਟਾਲ ਸਤਿਗੁਰ।
ਆਪਣੇ ਪਾਵਨ ਪਵਿੱਤਰ ਬਲੀਦਾਨ ਸਦਕਾ, ਸਚਮੁੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਬਣ ਗਏ ਢਾਲ ਸਤਿਗੁਰ।
ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ 'ਜਾਚਕ' ਨਹੀਂ ਬੁਝ ਸਕਦੀ, ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਮਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਬਾਲ ਸਤਿਗੁਰ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਰੋਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ, ਪੈਦਾ ਨੂਰ ਦੇ ਘਰ ਹੈ ਨੂਰ ਹੋਇਆ।
ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ, ਆਪ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਰਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ।
ਲੜ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦੇ, ਗੁਜਰੀ ਕੁੱਖ ਦਾ ਇਹ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੋਇਆ।
ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਕੇ, ਰੱਬ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਪ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਇਆ।

ਭੀਖਣ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੁੱਜੇ ਜਦ ਦੇ ਰੱਖੇ, ਛੋਹ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਸੀ।
ਤੀਸਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਜਾਉਣ ਦੇ ਲਈ, ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਧਾਰਿਆ ਸੀ।

ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਝੱਖੜਾਂ ਨੂੰ, ਕਤਲਗਾਹ ਵੱਲ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਸੀ।
ਦੁੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਵਗਦੇ ਵਹਿਣਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਠੱਲ੍ਹਿਆ ਸੀ।
ਸੀਸ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਲੈ ਕੇ ਭਾਈ ਜੈਤਾ, ਦਿੱਲੀਉਂ ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ ਸੀ।
ਪਾਵਨ ਸੀਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਲ੍ਹ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਝੱਲਿਆ ਸੀ।

ਭਾਈ ਜੈਤੇ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਸੀ ਨਾਲ ਸੀਨੇ, ਮੱਥਾ ਚੁੰਮ ਕੇ, ਉਹਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆ ਸੀ।
ਉਸ 'ਰੰਘਰੋਟੇ' ਨੂੰ ਬੇਟਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਧਾਰਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਾਂ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਦੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਛੱਕ ਕੇ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗੁਰੂ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਸਿਰਾਂ ਵੱਟੇ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਡਿੱਗਿਆਂ, ਢੱਠਿਆਂ, ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਜਜਬੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਜਾਗੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ, ਪਾਇਆ ਹੱਥ ਜਦ ਖੰਡੇ ਦੁਧਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।

ਮਸਤੀ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਮਸਤੇ ਹੋਏ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ, ਇਕ ਸਿੰਘ ਬਚਿੱਤਰ ਖਲ੍ਹਾਰਿਆ ਸੀ।
ਬਾਜ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਤੁੜਾਨ ਵਾਲੇ, ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਧਾਰਿਆ ਸੀ।

ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਜਾ ਸਿੰਘਾਂ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਕਹਿਰ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਸੁੱਟਦੇ ਹਾਂ, ਪਾਣੀ ਪਾ ਪਾ ਫੇਰ ਜਿਵਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਸੱਦ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਘਨੱਈਏ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂ, ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੀ ਠੀਕ ਫੁਰਮਾ ਰਿਹਾ ਏ।
ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ, ਰੂਪ ਆਪਦਾ ਨਜ਼ਰੀ ਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਏ।

ਡੱਬੀ ਮੱਲੂਮ ਦੀ ਹੱਥ ਫੜਾ ਕੇ ਤੇ, ਸਾਂਝਾ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਿਆ ਸੀ।
ਸਭੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਧਾਰਿਆ ਸੀ।

ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵਰਨੁ ਲਈ ਗੜੀ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਕਈ ਸਰਦਾਰ ਤੋਰੇ।
ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਇਕ ਲੜਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਅਜੀਤ ਜੁਝਾਰ ਤੋਰੇ।
ਦਾਦੀ ਗੁਜਰੀ ਨੇ ਥਾਪੜੇ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਤੇ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਲਾਰ ਤੋਰੇ।
ਨੀਂਹ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਖੋਖਲੀ ਕਰਨ ਖਾਤਰ, ਨੰਨ੍ਹੇ ਲਾਲ ਦੇ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤੋਰੇ।

ਟੋਟੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਨ ਹੋਏ ਟੋਟੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਸੀ।
ਪੁੱਤਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਧਾਰਿਆ ਸੀ।

ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜੀ ਦਾ, ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਦਾਤਾਰ ਤੱਕੋ।
ਨਾ ਬਾਜ ਨਾ ਤਾਜ ਨਾ ਲਾਉ ਲਸ਼ਕਰ, ਪੈਦਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸ਼ਾਹਸਵਾਰ ਤੱਕੋ।
ਸੇਜ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਤਕੀਆ ਟਿੰਡ ਦਾ ਏ, ਗਗਨ ਰੂਪੀ ਰਜਾਈ ਵਿਚਕਾਰ ਤੱਕੋ।
ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤਾ, ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਾਤਾਰ ਤੱਕੋ।

'ਕੱਲੇ ਰਹੇ ਸਨ ਰੋਹੀ ਦੇ ਰੁੱਖ ਵਾਂਗੂੰ, ਫਿਰ ਵੀ ਹੌਂਸਲਾ ਓਸ ਨਾ ਹਾਰਿਆ ਸੀ।
ਹਾਲ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਧਾਰਿਆ ਸੀ।

ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਸਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਦਾ ਲਈ ਓਸ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਸੀ।
ਅਪਨੇ ਜੋਗੇ ਨੂੰ ਆਪ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਿਰ, ਬੂਹੇ ਵੇਸਵਾ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਗਏ ਸੀ।
ਜਦ ਬੇਦਾਵੀਏ ਜੂਝ ਕੇ ਜੰਗ ਅੰਦਰ, ਸਾਰੇ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਲਈ ਸੌਂ ਗਏ ਸੀ।
ਉਦੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੈਣਾਂ 'ਚੋਂ ਕੇਰ ਹੰਝੂ, ਬੇਦਾਵੀਆਂ ਦੇ ਧੋਣੇ ਧੋ ਗਏ ਸੀ।

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੱਟ 'ਤੇ ਸੀਸ ਰੱਖ ਕੇ, ਉਹਦੇ ਤਪਦੇ ਹੋਏ ਸੀਨੇ ਨੂੰ ਠਾਰਿਆ ਸੀ।
ਮੁੱਖੋਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਧਾਰਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਥੋਡਾ ਧਰਮ ਇੱਕੋ ਥੋਡੀ ਜਾਤ ਇੱਕੋ।
ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਤੁਸੀਂ ਬਲਵਾਨ ਯੋਧੇ, ਥੋਡਾ ਪਿਤਾ ਇੱਕੋ ਥੋਡੀ ਮਾਤ ਇੱਕੋ।
ਹੁੰਦਾ ਵੇਖੋ ਜਦ ਜ਼ੁਲਮ ਬੇਦੋਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ, ਜ਼ਾਲਮ ਲਈ ਫਿਰ ਬਣੇ ਅਫਾਤ ਇੱਕੋ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਏ ਖਾਲਸੇ ਨੇ, ਸਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕੋ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਚਾਰਿਆ ਸੀ।
ਗੱਦੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਦੇਣ ਖਾਤਰ, ਪਟਨੇ ਵਿੱਚ ਅਵਤਾਰ ਅੱਜ ਧਾਰਿਆ ਸੀ।

ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ

ਘੇਰਾ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਆਪਣਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾ ਰਹੇ ਸੀ।
ਹੋ ਗਏ ਲੰਗਰ ਵੀ ਮਸਤ ਸਨ ਖਾਲਸੇ ਦੇ, ਪੱਤੇ ਖਾ ਖਾ ਝੱਟ ਲੰਘਾ ਰਹੇ ਸੀ।
ਕਹਿੰਦੇ ਭੁੱਖ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਦੁੱਖ ਡਾਢਾ, ਭੁੱਖਣ ਭਾਣੇ ਹੀ ਦਿਨ ਬਿਤਾ ਰਹੇ ਸੀ।
ਅਨੰਦਪੁਰੀ 'ਚ ਰੋਣਕਾਂ ਖਤਮ ਹੋਈਆਂ, ਸਿੰਘ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸੀ।

ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਚਾਲ ਚੱਲੀ, ਪਾਵਨ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਖਾਤਰ।
ਪੰਡਤ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸੱਯਦ ਕੁਰਾਨ ਲੈ ਕੇ, ਆਏ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਉਣ ਖਾਤਰ।
ਵੈਰ ਤੁਸਾਂ ਲਈ ਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਸਾਡੇ, ਨਿਕਲੇ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਇਹ ਅਜਮਾਉਣ ਖਾਤਰ।
ਖਾਲੀ 'ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਕਰੋ ਸਤਿਗੁਰ, ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦੇ ਅਮਨ ਲਿਆਉਣ ਖਾਤਰ।

ਕਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ, ਸਮਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਗਿਆ ਏ ਆ ਦਾਤਾ।
ਲੱਭੇ ਅੰਨ ਨਾ ਬਣੀ ਏ ਜਾਨ ਤਾਂਈਂ, ਕਈ ਭੁੱਖ ਨੇ ਲਏ ਨੇ ਖਾ ਦਾਤਾ।
ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਘੇਰਿਆ ਏ, ਭੁੱਖੇ ਲੜਨ ਦੀ ਰਹੀ ਨਹੀਂ ਵਾਹ ਦਾਤਾ।
ਛੱਡ ਕੇ ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ਹੁਣ ਚਲੇ ਚਲੀਏ, ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾ ਦਾਤਾ।

ਕਿਹਾ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਸਮਾਂ ਇਹ ਬੁਠੀਆਂ ਨੇ, ਸਮਝੋ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਚਾਲ ਸਿੰਘੇ।
ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪੁਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਆਂਗੇ, ਕਰੋ ਬਹੁਤ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਆਲ ਸਿੰਘੇ।
ਫਸ ਜਾਉਗੇ ਨਿਕਲਦੇ ਸਾਰ ਏਥੋਂ, ਬੁਣਿਆ ਵੈਰੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਏ ਜਾਲ ਸਿੰਘੇ।
ਸਾਡੀ ਟੇਕ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਅਕਾਲ ਉੱਤੇ, ਰਾਖੀ ਕਰੇਗਾ ਆਪ ਅਕਾਲ ਸਿੰਘੇ।

ਮਾਰੇ ਭੁੱਖ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਿੰਘ ਚਾਲੀ, ਦੇ ਕੇ ਅੱਜ ਬੇਦਾਵਾ ਉਹ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਰਣ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਸ਼ਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਖੌਫ਼ ਮੌਤ ਮਰਜਾਣੀ ਦਾ ਖਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਆਪ ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਂ 'ਚ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਢਾਹ ਰਹੇ ਨੇ।
ਚਾਰ ਚੰਨ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਵੇਖੋ ਦਾਗ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਭਗੋੜਿਆਂ' ਨੂੰ, ਮਿਹਣੇ ਮਾਰੇ ਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਰੀਆਂ ਨੇ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਾਲਾ, ਜਾਨਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਉਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਨੇ।

ਲੱਖ ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਤੇ, ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੁਸਾਂ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਨੇ।
ਵੰਗਾਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਪਾਉ ਤੇ ਲਉ ਚੁੰਨੀਆਂ, ਕਾਹਨੂੰ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪੱਗਾਂ ਸੁਆਰੀਆਂ ਨੇ।

ਕਿਹਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੋਹ 'ਚ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘਾ, ਬੇੜਾ ਮੁਢੋਂ ਹੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਰੋਹੜ ਆਇਐਂ।
ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਬੇਦਾਵਾ ਤੂੰ ਦੇ ਕੇ ਤੇ, ਮੁੱਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਮੋੜ ਆਇਐਂ।
ਆਈ ਜਦੋਂ ਸੀ ਬਿਪਤਾ ਦੀ ਘੜੀ ਸਿਰ 'ਤੇ, ਉਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਥ ਤੂੰ ਛੋੜ ਆਇਐਂ।
ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਸੀ ਮਾਣ ਦਿੱਤਾ, ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਾਣ ਤੂੰ ਤੋੜ ਆਇਐਂ।

ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜਥੇਦਾਰਾ, ਦੁੱਖ ਭੁੱਖ ਦੇ ਉਥੇ ਹੀ ਜਰ ਜਾਂਦਾ।
ਬਿਖੜੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਕੇ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦੇ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਤਰ ਜਾਂਦਾ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘਾ, ਭੇਟਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਤੂੰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ।
ਜੇਕਰ ਜੀਉਣਾ ਸੀ ਜਿਉਂਦਾ ਤੂੰ ਅਣਖ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰ ਜਾਂਦਾ।

ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਛੁਤਾਵੇ ਦੇ ਵਗੇ ਹੰਝੂ, ਝੁਕਿਆ ਸਿਰ ਉਹਦਾ, ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਹੈਸੀ।
ਧੋਣ ਲਈ ਬੇਮੁੱਖੀ ਦਾ ਦਾਗ ਮੁੱਖ ਤੋਂ, ਉਹਦੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਉੱਠੇ ਭੁਚਾਲ ਹੈ ਸੀ।
ਆਪਣੀ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਹੋ ਰਿਹਾ ਉਹ ਹਾਲੋਂ ਬੇਹਾਲ ਹੈਸੀ।
ਭੁਲਿਆ ਸੁਭਾ ਦਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਆਇਆ, ਕਲਗੀਧਰ ਦਾ ਨੌਨਿਹਾਲ ਹੈਸੀ।

ਸੁੱਤੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਅਣਖ ਜਾਗੀ, ਉਹਨੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤਾਂਈਂ ਵੰਗਾਰਿਆ ਸੀ।
ਕੱਠੇ ਕਰ ਮਝੈਲ ਬਹਾਦਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਾ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤਾਂਈਂ ਲਲਕਾਰਿਆ ਸੀ।
ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗਿ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ, ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।
ਬਲਦੀ ਸ਼ਮਾਂ ਤੇ ਸੜ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਨੇ, ਲੱਗੇ ਧੱਬੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ।

ਦਿਨੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰੇ ਵਿਖਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਛੱਡੇ ਗੋਲੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਸੀ ਤੀਰ ਭਾਵੇਂ।
ਚੜ੍ਹੀ ਲੋਥ 'ਤੇ ਲੋਥ ਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ, ਜਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਬੀਰ ਭਾਵੇਂ।
ਲਾਲ ਚਿਹਰੇ ਸਨ ਟਹਿਕਦੀ ਅੱਗ ਵਾਗੂੰ, ਛਲਣੀ ਛਲਣੀ ਸੀ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਭਾਵੇਂ।
ਵੈਰੀ ਭੱਜ ਗਏ, ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ ਕੇ, ਚਾਲੇ ਪਾ ਗਏ ਸਿੰਘ ਅਖੀਰ ਭਾਵੇਂ।

ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ

ਕਲਗੀਧਰ ਨੂੰ ਤੱਕ ਸਰੂਰ ਆਇਆ, ਉਤਰ ਟਿਬੀਉਂ ਦੇਣ ਪਿਆਰ ਲੱਗੇ।
ਆਪਣੇ ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ, ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਸਨ ਕਰਨ ਦੀਦਾਰ ਲੱਗੇ।
ਸੁੱਤੇ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਬਹਾਦਰਾਂ 'ਚੋਂ, ਕੋਈ ਅਜੀਤ ਲੱਗੇ ਕੋਈ ਜੁਝਾਰ ਲੱਗੇ।
ਕੋਈ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ, ਕੋਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰੀ, ਬਖਸ਼ਣ ਮੁਕਤੀਆਂ ਸਨ ਕਲਗੀਧਰ ਲੱਗੇ।

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੋਦ 'ਚ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਅੱਜ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ।
ਤੁਸੀਂ ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਬਣ ਗਏ, ਵੇਖੋ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਮਾਲੋਮਾਲ ਹੋਇਆ।
ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜਾਨਾਂ 'ਤੇ ਖੇਲ ਗਏ ਓ, ਕਰਜਦਾਰ ਮੇਰਾ ਵਾਲ ਵਾਲ ਹੋਇਆ।
ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਮੰਗ ਮੈਥੋਂ, ਗੁਰੂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਅੱਜ ਦਇਆਲ ਹੋਇਆ।

ਫਰਕੇ ਬੁਲ੍ਹ ਤੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਮੁੱਖੋਂ, ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੋ, ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ ਦਾਤਾ।
ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅਰਜੋਈ ਮੇਰੀ, ਕਰੋ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਇਕੋ ਉਪਕਾਰ ਦਾਤਾ।
ਫਸੇ ਹੋਏ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਬਾਕੀ, ਉਸ ਬੇਦਾਵੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾਤਾ।
ਟੁੱਟੀ ਗੰਢੇ ਬੇਦਾਵੇ ਦਾ ਫਾੜ ਕਾਗਜ, ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿਉ ਉਸਦੇ ਚਾਰ ਦਾਤਾ।

ਦਾਤੇ ਆਖਿਆ ਵਜਦ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ, ਤੁਸਾਂ ਉਤੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਏ ਮਾਣ ਸਿੰਘੋ।
ਸੀਸ ਰੱਖ ਮਝੈਲਾਂ ਨੇ ਤਲੀ ਉਤੇ, ਚੰਗਾ ਵਕਤ ਨੂੰ ਲਿਆ ਪਛਾਣ ਸਿੰਘੋ।
ਟੁੱਟੀ ਗੰਢੀ ਬੇਦਾਵਾ ਇਹ ਪਾੜ ਕੇ ਤੇ, ਤੁਸਾਂ ਉਤੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਸਿੰਘੋ।
'ਮੁਕਤੇ' ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਅੱਜ ਤੋਂ ਜੱਗ ਅੰਦਰ, ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਰਹੂਗਾ ਨਾਂ ਸਿੰਘੋ।

ਸੱਧਰ ਹੋਈ ਪੂਰੀ ਟੁੱਟੀ ਗਈ ਗੰਢੀ, ਅੱਖੋਂ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਹੰਝੂ ਵਗਾਏ ਹੈਸਨ।
ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚੋਂ ਨੀਰ ਛਮ ਛਮ, ਵਾਂਗ ਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਦੇ ਆਏ ਹੈਸਨ।
ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਕੇ, ਉਹਨੇ ਆਖਰੀ ਸੁਆਸ ਮੁਕਾਏ ਹੈਸਨ।
ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਫਤਹਿ ਗਜਾ 'ਜਾਚਕ', ਸਚਖੰਡ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਫਿਰ ਪਾਏ ਹੈਸਨ।

ਅਰਜ ਨਾਹਨ ਨਰੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਨ ਕੇ ਤੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ਤੋਂ ਆਏ ਹੈਸਨ।
ਫਤਹਿ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤੇ ਰਾਜੇ ਮੇਦਨੀ ਦੀ, ਸੁਲਾਹ ਕਰਾ ਕੇ ਗਲੇ ਮਿਲਾਏ ਹੈਸਨ।
ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਪਿਆਸਿਆਂ ਦੇ, ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਤੇ ਝੇੜੇ ਮੁਕਾਏ ਹੈਸਨ।
ਤੱਕ ਕੇ ਸੋਹਣਾ ਰਮਣੀਕ ਸਥਾਨ ਇਹ ਤਾਂ, ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਫਿਰ ਲਾਏ ਹੈਸਨ।

ਜਮਨਾ ਕੰਢੇ ਸੀ ਵਸਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਸੋਹਣਾ, ਚਰਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਏ ਜਦ ਸ਼ਹਿਰ ਪਾਉਂਟੇ।
ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਸਦਕਾ, ਰੋਣਕ ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਪਾਉਂਟੇ।
ਭੱਜੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਮਨਾ ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਪਾਉਂਦੀ, ਚਲਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਇਹਦੀ ਲਹਿਰ ਲਹਿਰ ਪਾਉਂਟੇ।
ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦਾ, ਦੱਸ ਰਹੀ ਇਹ ਤਾਂ ਠਹਿਰ ਠਹਿਰ ਪਾਉਂਟੇ।

ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਹੱਥੀਂ, ਪਾਉਂਟਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਇਆ ਸੀ ਆਪ ਦਾਤੇ।
ਸ਼ਾਹਾਂ, ਕਿਰਤੀ-ਕਿਸਾਨਾਂ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਮੰਗਵਾਇਆ ਸੀ ਆਪ ਦਾਤੇ।
ਜੰਮਿਆ ਖੂਨ ਗਰਮਾਉਣ ਲਈ ਬੀਰ ਰਸੀ, ਓਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਵਾਇਆ ਸੀ ਆਪ ਦਾਤੇ।
ਬੂਥੇ ਭੰਨਣ ਲਈ ਜਾਬਰ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੇ, ਪੱਕਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ ਆਪ ਦਾਤੇ।

ਆਦਮਖੋਰ ਸੀ ਜੰਗਲ 'ਚ ਸ਼ੇਰ ਰਹਿੰਦਾ, ਕੀਤਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਿਸਨੇ।
ਲੱਗਾ ਮਾਨਵ ਦਾ ਲਹੂ ਸੀ ਮੂੰਹ ਉਸਦੇ, ਰਾਤ ਬਰਾਤੇ ਕਈ ਮਾਰੇ ਇਨਸਾਨ ਜਿਸਨੇ।
ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਲਤੂ ਪਸ਼ੂ ਸਾਰੇ, ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਾਮੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਿਸਨੇ।
ਭੱਜ ਗਏ ਕਈ ਘਰ ਤੇ ਘਾਟ ਛੱਡ ਕੇ, ਕੀਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵੈਰਾਨ ਜਿਸਨੇ।

'ਜੈਦਰਬ' ਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਰੂਹ ਸੀ ਉਹ, ਗੁਰਾਂ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ ਸੀ।
ਅੱਗੋਂ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਗਰਜ ਕੇ ਵਾਂਗ ਬੱਦਲ, ਪੰਜਾ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਉਲਾਰਿਆ ਸੀ।
ਗੁਰਾਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕ ਕੇ ਵਾਰ ਉਸਦਾ, ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਪਟਕਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।
ਪੇਟ ਚੀਰ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਆਖਰ, ਅੱਗਾ ਓਸਦਾ ਗੁਰਾਂ ਸੁਆਰਿਆ ਸੀ।

ਭਾਗਾਂ ਭਰੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗੇ, ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਘਰ ਫਰਜੰਦ ਆਇਆ।
ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਘੁਪ ਹਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਾਨੋ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਚੰਦ ਆਇਆ।

ਲਹਿਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਦੌੜੀ ਸੀ ਹਰ ਪਾਸੇ, ਨਾਲ ਬਾਲਕ ਦੇ ਖੇੜਾ ਅਨੰਦ ਆਇਆ।
ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਬਾਗ ਦਾ ਫੁੱਲ ਸੋਹਣਾ, ਵੰਡਣ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸੁਗੰਧ ਆਇਆ।

ਪਰਤੇ ਜਦੋਂ ਭੰਗਾਣੀ ਦਾ ਯੁੱਧ ਜਿੱਤ ਕੇ, ਸਮਾਂ ਹੋਇਆ ਫਿਰ ਬੜਾ ਬੜੀਤ ਸੋਹਣਾ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅੰਦਰ, ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗੁਰਾਂ ਅਜੀਤ ਸੋਹਣਾ।
ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਪਾਉਂਟੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਣੇ, ਚੱਲਿਆ ਫੇਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਗੀਤ ਸੋਹਣਾ।
ਓਥੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕਲਮਾਂ ਦੀ ਨੋਕ ਰਾਹੀਂ, ਜਜ਼ਬਾ ਜੋਸ਼ ਫਿਰ ਕੀਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸੋਹਣਾ।

ਕੰਘਾ ਵਾਹੁੰਦੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਕਿਹਾ ਪੀਰ ਤਾਂਈਂ, ਮੱਦਦ ਤੁਸਾਂ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਕੀਤੀ।
ਥੋਡੇ ਪੁਤਾਂ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਯੁੱਧ ਅੰਦਰ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੰਗ ਕੀਤੀ।
ਮੰਗੋ ਪੀਰ ਜੀ ਜੋ ਕੁਝ ਮੰਗਣਾ ਜੇ, ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ ਜੇ ਰਤਾ ਵੀ ਸੰਗ ਕੀਤੀ।
ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਸਮੇਤ ਹੀ ਪੀਰ ਓਦੋਂ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਕੰਘੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਆ ਕੇ ਵਜਦ 'ਚ ਪਿਤਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ, ਕੀਤੀ ਪੀਰ ਦੀ ਮੰਗ ਸਵੀਕਾਰ ਸੋਹਣੀ।
ਕੰਘਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਕੇਸਾਂ ਸਮੇਤ ਉਸਨੂੰ, ਨਾਲ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ ਪਾਵਨ ਦਸਤਾਰ ਸੋਹਣੀ।
ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤੇ ਬਖਸ਼ ਪੋਸ਼ਾਕ ਸੁੰਦਰ, ਬਖਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਨਾਲ ਕਟਾਰ ਸੋਹਣੀ।
ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਪੀਰ ਤਾਂਈਂ, ਕੀਤੀ ਰਹਿਮਤ ਸੀ ਨੂਰੀ ਨੁਹਾਰ ਸੋਹਣੀ।

ਚੱਲੀ ਜਿਹੜੀ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਅੰਦਰ, ਓਸ ਤਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।
ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦੇ ਜੀਹਨੇ ਸੀ ਪਾਏ ਭੜਬੂ, ਓਸ ਅਣਖੀ ਲਲਕਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।
ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਸਵੱਯਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘੋ, ਇਥੇ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।
ਚੱਲ ਰਿਹੈ ਜੋ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 'ਜਾਚਕ', ਓਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਗੁਰੂਆਂ, ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ, ਸੁੱਭ ਬਚਨਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਬਾਣੀ।
ਜੁਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਇਹ ਜੋਤ ਸੱਚੀ, ਸਦਾ ਰਹੀ ਤੇ ਰਹੇਗੀ ਸਤਿ ਬਾਣੀ।
ਰਚੀ ਗਈ ਇਹ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ, ਭਲਾ ਮੰਗਦੀ ਸਦਾ ਸਰਬੱਤ ਬਾਣੀ।
ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਣੇ ਵਿਚਾਰੇ ਤੇ ਮੰਨੇ ਜਿਹੜਾ, ਕੱਢੇ ਓਸਦੇ ਦਿਲੋਂ ਕੁਸੱਤ ਬਾਣੀ।

ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਰਜਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ, 'ਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਬਾਣੀ।
ਚਾਨਣ ਬਖਸ਼ੇ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂਈਂ, ਧੁਰੋਂ ਭੇਜੀ ਸੀ ਆਪ ਨਿਰੰਕਾਰ ਬਾਣੀ।
ਸੜਦੇ ਭੁਜਦੇ ਤੇ ਤੜਪਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਦੀ ਠੰਢਾ ਠਾਰ ਬਾਣੀ।
ਤਨ ਮਨ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ, ਦਿੰਦੀ ਹਉਮੈ ਦੀ ਮੈਲ ਉਤਾਰ ਬਾਣੀ।

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ, ਚੌਹਾਂ ਵਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਏ ਪਿਆਰ ਬਾਣੀ।
ਹੱਕ ਪਰਾਇਆ ਤਾਂ ਗਊ ਤੇ ਸੂਰ ਹੁੰਦੈ, ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਕਰੇ ਸਵੀਕਾਰ ਬਾਣੀ।
ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਚੜ੍ਹੇ ਖੁਮਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ, ਝੂਮ ਝੂਮ ਆਖੇ ਵਾਹ ਬਲਿਹਾਰੀ ਬਾਣੀ।
ਓਹਨੂੰ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਮਾਣ ਮਿਲਦੈ, ਭਵ ਸਾਗਰੋਂ ਕਰਦੀ ਏ ਪਾਰ ਬਾਣੀ।

ਰਿਦਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਣੇ ਗਰੰਥ ਅੰਦਰ, ਮੁੱਖੋਂ ਆਪ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਉੱਤੇ, ਜਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਸਜਾ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ, ਥੱਲੇ ਆਸਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤਾਂਈਂ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਪਹਿਲੇ ਮੁਖੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।

ਦਸਵੀਂ ਜੋਤ ਜਦ ਜੋਤ ਵਿੱਚ ਰਲਣ ਲੱਗੀ, ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਬਜਾ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ।
ਜਿਸਮ ਪੰਥ 'ਤੇ ਆਤਮਾ ਗ੍ਰੰਥ ਅੰਦਰ, ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ।
ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਰੀਤ ਹੁਣ ਤੋਂ, ਸਦਾ ਲਈ ਮੁਕਾ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਫਤਹਿ ਗਜਾ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ।

ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਵੇਖਣੀ ਜੇ, ਸਿੰਘ ਚਰਖੜੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਪ੍ਰਨਾਉਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਬੰਦ ਬੰਦ ਭਾਂਵੇਂ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਮੁੱਖੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਲਿਖੀਆਂ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ, ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਲੜੇ ਵੇਖੋ।

ਗਲ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਜੋ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹੋ, ਮੋਤੀ ਲਾਲਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਜੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਪੁੱਠੇ ਲਟਕਦੇ ਜੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੱਕੋ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਭੱਠੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੜ੍ਹੇ ਵੇਖੋ।
ਭੁੱਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਚੱਲਦੇ ਇੰਜਣਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੜੇ ਵੇਖੋ।
ਵਾਰਨ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜੋ ਏਸ ਉੱਤੋਂ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੜੇ ਵੇਖੋ।

ਫਿਰ ਅੱਜ ਦੰਭੀ ਪਾਖੰਡੀ ਸਭ ਹੋ ਕੱਠੇ, ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਉਲਟਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਡੇਰੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉਤੇ ਬਣਾ ਆਪਣੇ, ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦੇ ਵਾਰਸ ਕਹਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਲੱਖਾਂ ਭੋਲੀਆਂ ਭਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਮੱਕੜੀ ਜਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਰਹੇ ਨੇ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਤੇ, ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਲਝਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਆਪਾਂ ਹੋ ਕੱਠੇ, ਰਲ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ।
ਬੱਝ ਕੇ ਏਕੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਡੋਰ ਅੰਦਰ, ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਕਰੀਏ।
ਸਾਡੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਮਹਿਕ ਆਵੇ, ਐਸਾ ਆਪਣਾ ਉੱਚਾ ਕਿਰਦਾਰ ਕਰੀਏ।
ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਜੋ ਸਾਂਝੀ ਏ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ, 'ਜਾਚਕ' ਜੱਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੀਏ।

ਜੈਕਾਰਾ

ਚਮਕਾਂ ਮਾਰਦੈ ਜਿੱਦਾਂ ਅਕਾਸ਼ ਅੰਦਰ, ਚੰਨ ਚੌਧਵੀਂ ਦਾ ਵਿੱਚ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਆਉਂਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਜਿੱਦਾਂ, ਸੋਹਣੇ ਸਜੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ।
ਝੁੱਲਦੇ ਕੇਸਰੀ ਪਏ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿੱਦਾਂ ਸੋਹੰਦੇ ਨੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ।
ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਏਦਾਂ, ਜੱਚਦੇ 'ਜਾਚਕਾ' ਨਾਲ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੇ।

ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਦਿਵਾਨ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ, ਕੀਤਾ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਰੱਬੀ ਫੁਰਮਾਨ ਸੋਹਣਾ।
ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੀਤ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ, ਦਿਤਾ 'ਗ੍ਰੰਥ' ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਸਥਾਨ ਸੋਹਣਾ।
ਅੱਗੋਂ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਊਗਾ ਦੇਹਧਾਰੀ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਬਿਆਨ ਸੋਹਣਾ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਤਾਬਿਆ ਪੰਥ ਹੋਊ, ਪਾਵਨ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਐਲਾਨ ਸੋਹਣਾ।

ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਇਹ ਗੁਰੂ ਥੋਡਾ, ਲਾਉਣੀ ਮਸਤਕ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਕ ਹਰਦਮ।
ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਕੇ ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਮਿਟਾਊ ਸਾਰੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਵਾਕ ਹਰਦਮ।
ਪਰ ਨਾਰੀ ਪਰ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ, ਰੱਖਣਾ ਆਪਣਾ ਉੱਚਾ ਇਖਲਾਕ ਹਰਦਮ।
ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਪੱਕ ਰਹਿਣਾ, ਥੋਡਾ ਮੇਰਾ ਏ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਾਕ ਹਰਦਮ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਥੋਡਾ ਧਰਮ ਇਕੋ ਥੋਡੀ ਜਾਤ ਇਕੋ।
ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਤੁਸੀਂ ਬਲਵਾਨ ਯੋਧੇ, ਥੋਡਾ ਪਿਤਾ ਇਕੋ ਥੋਡੀ ਮਾਤ ਇਕੋ।
ਭਲਾ ਸਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਮੰਗਣਾ ਏ, ਜ਼ਾਲਮ ਲਈ ਪਰ ਬਣੇ ਆਫਾਤ ਇਕੋ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਏ ਖਾਲਸੇ ਨੇ, ਸਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਕੋ।

ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਗਲਤ ਕਦਮ ਨਾ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਪੁੱਟ ਸਿੰਘੋ।
ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕਦੇ ਟਕਰਾ ਜਾਣਾ, ਬੜੀ ਚੰਦਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਫੁੱਟ ਸਿੰਘੋ।
ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਬੰਨ ਪੱਲ੍ਹੇ, ਦੇਣਾ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਨਾ ਸੁੱਟ ਸਿੰਘੋ।
ਉਹ ਫੁੱਲ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਕਮਲਾ ਜਾਂਦੈ, ਜਿਹੜਾ ਟਾਹਣੀ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਏ ਟੁੱਟ ਸਿੰਘੋ।

ਕਰੋ ਚੰਦਨ ਦੀ ਚਿਖਾ ਤਿਆਰ ਛੇਤੀ, ਸਮਾਂ ਜਾਣ ਦਾ ਆਇਐ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਿੰਘੋ।
ਸਦਾ ਲਗਣਗੇ ਇਥੇ ਦੀਵਾਨ ਭਾਰੀ, ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਨੇ ਰਹਿਣੈ ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘੋ।
ਅੰਗ ਸੰਗ ਮੈਂ ਰਹੁੰਗਾ ਖਾਲਸੇ ਦੇ, ਸਮਝੋ ਏਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲੀਕ ਸਿੰਘੋ।
ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਓ 'ਜਾਚਕ', ਰਹੇ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਉਡੀਕ ਸਿੰਘੋ।

ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ

ਓਧਰ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਏ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ, ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਏਧਰ।
ਬੱਕਰੇ ਖਾ ਖਾ ਬੱਕਰੇ ਬੁਲਾਉਣ ਓਧਰ, ਭੁੱਖਣ ਭਾਣੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ ਏਧਰ।
ਭਖਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਰਣ ਮੈਦਾਨ ਓਧਰ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਿਹਰਿਆਂ ਉਤੇ ਜਲਾਲ ਏਧਰ।
ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਨੇ ਭਾਂਵੇਂ ਜਰਨੈਲ ਓਧਰ, ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਏ ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ ਏਧਰ।

ਕਲਗੀਧਰ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਮਾਂ ਪਰਖ ਦਾ ਗਿਆ ਏ ਆ ਸਿੰਘੋ।
ਰਹਿ ਜਾਏ ਨਾ ਕੋਈ ਅਰਮਾਨ ਦਿਲ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਉ ਆਪਣੇ ਚਾਅ ਸਿੰਘੋ।
ਸੁਭ ਘੜੀ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਲਈ ਆਣ ਪਹੁੰਚੀ, ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਲਵੇ ਪ੍ਰਣਾਅ ਸਿੰਘੋ।
ਆਹੂ ਲਾਹ ਕੇ ਰਣ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ, ਦਿਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਜਲਵੇ ਦਿਖਾ ਸਿੰਘੋ।

ਵੱਜੀ ਜੰਗ ਦੀ ਚੋਟ ਨਗਾਰਿਆਂ 'ਤੇ, ਯੋਧੇ ਗੜੀ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲਲਕਾਰ ਨਿਕਲੇ।
ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀ, ਪਾ ਕੇ ਆਗਿਆ ਗੜੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ।
ਪੀਣੈ ਮੌਤ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਡੀਕ ਲਾ ਕੇ, ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਧਾਰ ਨਿਕਲੇ।
ਪੰਜ ਪੰਜ ਦੇ ਜੱਥੇ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਾਂ-ਨਿਸਾਰ ਨਿਕਲੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਸੂਰਿਆਂ ਤੇਗਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਕਰਕੇ, ਕਈ ਸਿਰ ਸੀ ਧੜਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ।
ਜਿਹੜਾ ਆਏ ਅੱਗੇ ਉਹਦੇ ਕਰਨ ਟੋਟੇ, ਖੱਬੀ ਖਾਨ ਸਨ ਕਈ ਝਟਕਾਅ ਦਿੱਤੇ।
ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨੇ, ਤਾਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤਾਂਈਂ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੇ।
ਸੂਰੇ ਜੂਝ ਕੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਐਪਰ, ਵੈਰੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁਡਾ ਦਿੱਤੇ।

ਹੱਥ ਜੋੜ ਅਜੀਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ, ਦਿਉ ਆਗਿਆ ਕਰੋ ਵਿਦਾ ਦਾਤਾ।
ਛਾਂ ਆਪਣੀ ਹੇਠ ਸੀ ਤੁਸਾਂ ਰੱਖਿਆ, ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੀ ਨਾ ਤੱਤੀ ਸੀ 'ਵਾ ਦਾਤਾ।
ਰਣ ਤੱਤੇ 'ਚ ਭੇਜੇ ਹੁਣ ਪਿਤਾ ਮੈਨੂੰ, ਰਿਹਾ ਮੁੜ ਮੁੜ ਵਾਸਤੇ ਪਾ ਦਾਤਾ।
ਨਹੀਂ ਮੁੜਾਂਗਾ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਮੇਰੇ, ਜਦ ਤੱਕ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਰਹੂਗਾ ਸਾਹ ਦਾਤਾ।

ਅੱਗੋਂ ਖਿੱਤ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਬੋਲੇ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਈਂ ਬੱਚੇ।
ਲੱਖਤੇ ਜਿਗਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਸੀਸ ਦਿੱਤੀ, ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਈਂ ਬੱਚੇ।
ਘਾਉ ਇੱਕ ਵੀ ਲੱਗੇ ਨਾ ਕੰਡ ਉੱਤੇ, ਸਿੱਧੇ ਛਾਤੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਖਾਈਂ ਬੱਚੇ।
ਖੂਨ ਡੋਲੂ ਕੇ ਆਪਣਾ ਲਾਲ ਮੇਰੇ, ਲਾਲੀ ਕੌਮ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਲਿਆਈਂ ਬੱਚੇ।

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪਾਵਨ ਅਸੀਸ ਲੈ ਕੇ, ਤੇਗ ਰਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ ਵਾਹੁਣ ਚੜ੍ਹਿਆ।
ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ, ਅੜਿਆ ਜੋ ਵੀ ਉਹ ਸੀ ਗਿਆ ਝੜਿਆ।
ਲਹੂ ਪੀ ਪੀ ਪਿਆਸੀ ਦੀ ਰਹੀ ਪਿਆਸੀ, ਚੰਡੀ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਅਜੀਤ ਲੜਿਆ।
ਪੋਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕੇ, ਅੱਗੇ ਉਸਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਅੜਿਆ।

ਤੱਕ ਕੇ ਹੌਂਸਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਉਂਗਲਾਂ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ।
ਮੁਹਕਮ, ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ, ਸੱਥਰ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਲਾਹ ਰਹੇ ਸਨ।
ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾ ਆਪਣੇ, ਹੱਸ ਹੱਸ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਅੱਜ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ।
ਘਾਉ ਲੱਗੇ ਤੇ ਨੁਤੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਅੰਦਰ, ਪਰ ਨਾ ਜ਼ਰਾ ਅਜੀਤ ਘਬਰਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੌਂ ਗਿਆ ਉਹ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਜਿਹੜਾ, ਬਣਿਆ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ।
ਖਾ ਖਾ ਭੁਆਟਣੀ ਡਿੱਗਣ ਵੈਰੀ, ਐਸਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਮਰੋੜਾ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ।
ਵੀਰ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪਾ ਗਿਆ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ, ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਘੋੜਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ।
ਛੱਡਿਆ ਗੁਰਾਂ ਜੈਕਾਰਾ ਸੀ ਗੜੀ ਵਿੱਚੋਂ, ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਵਿਛੋੜਾ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ।

ਤੱਕ ਕੇ ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੁਝਾਰ ਕਿਹਾ, ਸਮਝੋ ਏਸਨੂੰ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲੀਕ ਦਾਤਾ।
ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਵਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਏ ਬੜਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਦਾਤਾ।
ਛੇਤੀ ਕਰੋ ਤਿਆਰ ਹੁਣ ਪਿਤਾ ਮੈਨੂੰ, ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਜੀ ਰਹੇ ਉਡੀਕ ਦਾਤਾ।
ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, 'ਕੱਠੇ ਰਹੇ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਤੀਕ ਦਾਤਾ।

ਅਣਖੀ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ, ਲਾਇਆ ਛਾਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਲਕਾਰ ਪੁੱਤਰ।
ਨਿੱਕੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਤੇਗ ਦੇ ਕੇ, ਕੀਤਾ ਜੰਗ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਪੁੱਤਰ।

ਪੰਥ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਸੱਥਰ ਲਾਹ ਸੁੱਟੀਂ ਜਾ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ, ਦਿੱਤੀ ਏਸ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਪੁੱਤਰ।
ਤੇਰੇ ਲਹੂ ਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਵਿੱਚੋਂ, ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ ਕਈ ਜੁਝਾਰ ਪੁੱਤਰ।

ਯੁੱਧ ਭੂਮੀ 'ਚ ਗਰਜ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ, ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਨਾਝੂ ਖਾਨਾਂ ਦੇ ਛੱਕੇ ਛੁਡਾ ਕੇ ਤੇ, ਵੈਰੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਹਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਪੁਰਜਾ ਪੁਰਜਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰ ਹੋਇਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਖੋਂ ਜੈਕਾਰੇ ਬੁਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਸੁੱਤਾ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ 'ਤੇ ਚੰਨ ਸੋਹਣਾ, ਚਾਰ ਚੰਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਵੇਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ, ਦਾਤੇ ਆਖਿਆ ਵਜਦ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਤੇ।
ਰਣਭੂਮੀ 'ਚ ਯੋਧੇ ਇਹ ਸੌਂ ਗਏ ਨੇ, ਆਪਾ ਕੌਮ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਤੇ।
ਤੇਰਾ ਸਭ ਕੁਝ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ, ਹੋਇਆ ਸੁਰਖਰੂ ਕਰਜਾ ਚੁਕਾ ਕੇ ਤੇ।
'ਜਾਚਕ' ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਜੀ ਦਾ, ਜੋਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਨੇ ਜੋਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਤੇ।

ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ

ਲੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰ ਕੇ ਤੇ, ਦੋ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੁਲਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।
ਕਲਗੀਧਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ, ਓਹਦੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।
ਲਹੂ ਪੀਣੀ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਕੰਧ ਅੰਦਰ, ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।
ਚਾਰ ਚੰਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਲਾਲ ਚਾਰੇ ਦੇ ਚਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ।

ਦੋ ਸੁੱਤੇ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਕੰਧ ਅੰਦਰ, ਦੋ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਰਣ ਮੈਦਾਨ ਸੁੱਤੇ।
ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਲਾਲ ਚਾਰੇ, ਸੁੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਭਾਗ ਜਗਾਨ ਸੁੱਤੇ।

ਭਖੀ ਹੋਈ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਅੰਦਰ, ਨਿਕਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤੇਗ ਮਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਲਾਂ 'ਚ ਵਾਢੀ ਇਸ ਪਾਈ ਐਸੀ, ਥਰ ਥਰ ਕੰਬੇ ਸਨ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਵੀ ਮਮਟੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੇ, ਛੱਡ ਰਹੇ ਸਨ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਜੀਹਦੇ ਜੀਹਦੇ ਵੀ ਸੀਨੇ 'ਚ ਜਾ ਵੱਜੇ, ਲੈ ਗਏ ਜਾਨ ਉਹਦੀ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਦਿਨੇ ਤਾਰੇ ਵਿਖਾਏ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਲੱਖਾਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੀਆਂ ਵਖਤ ਪਾਇਆ, ਰੱਖ ਕੇ ਤਲੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਰਣ ਵਿੱਚ ਜੂਝ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਤੇ, ਪਾਸ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਕਿੰਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਏਸ ਥਾਂ ਸੀਸ ਲੱਗੇ, ਤਾਰੇ ਦੱਸਦੇ ਪਏ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।

ਸੰਧਿਆ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜੰਗ ਜਦ ਬੰਦ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੀ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਏਥੇ।
ਅੱਜ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ, ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੋਏ ਨੇ ਰਾਸ ਏਥੇ।
ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਮਰਦ ਦਲੇਰ ਯੋਧੇ, ਕਰ ਗਏ ਕਠਿਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਏਥੇ।
ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਜੂਝ ਕੇ ਤੇ, ਲੇਖੇ ਲਾਉਂਗਾ ਅੰਤਿਮ ਸੁਆਸ ਏਥੇ।

ਸੁਣ ਕੇ ਬਚਨ ਇਹ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਸਿੰਘ ਪੈ ਕੇ, ਰਲ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰਨ ਸਲਾਹ ਲੱਗੇ।
ਬੇੜੀ ਫਸੀ ਮੰਝਧਾਰ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦੀ ਏ, ਭਾਣਾ ਕੀ ਵਰਤਾਉਣ ਮਲਾਹ ਲੱਗੇ।
ਕਿਹੜੇ ਮੋੜ 'ਤੇ ਕਾਫਲਾ ਅੜ ਗਿਆ ਏ, ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਸੁਝੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਾਹ ਲੱਗੇ।
ਵਾਲੀ ਪੰਥ ਦਾ ਨਿਕਲ ਜਾਏ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚੋਂ, ਇਹਦੇ ਤਾਂਈਂ ਕੋਈ ਤੱਤੀ ਨਾ 'ਵਾ ਲੱਗੇ।

ਗਲ 'ਚ ਪਾ ਪੱਲਾ, ਰਲ ਮਿਲ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸਾਂ ਉਤੇ ਐ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾਤਾ।
ਗਿਣਵੇਂ ਚੁਣਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਬਚੇ ਬਾਕੀ, ਬਾਹਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਫੌਜ ਕਈ ਲੱਖ ਦਾਤਾ।
ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ, ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਏ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਾਤਾ।
ਹੋਂਦ ਪੰਥ ਦੀ ਅੱਜ ਹੈ ਵਿੱਚ ਖਤਰੇ, ਜਿੱਦਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੈਂ ਓਦਾਂ ਈ ਰੱਖ ਦਾਤਾ।

ਕੀਤੀ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਅਰਜ਼ੋਈ ਸਭ ਨੇ, ਤੇਰੀ ਜੱਗ ਨੂੰ ਬੜੀ ਏ ਲੋੜ ਦਾਤਾ।
ਪਲਕ ਝਪਕਦੇ ਚਲੇ ਜਾਉ ਗੜ੍ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ, ਹੁਣੇ ਨੀਲੇ ਦੀਆਂ ਵਾਗਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦਾਤਾ।

ਮੱਥਾ ਲਾ ਫਿਰ ਵੈਰੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ, ਦੇਣਾ ਜੁਲਮ ਦੇ ਗੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਾਤਾ।
ਤੁਸੀਂ ਰਹੇ ਤਾਂ ਏਸ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ, ਸਜੂ ਖਾਲਸਾ ਕਈ ਕਰੋੜ ਦਾਤਾ।

ਸੁਣਕੇ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਬੋਲੇ, ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਵੀਚਾਰ ਕੇ, ਚਲੇ ਜਾਵਾਂ।
ਟੋਟੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਮੇਰੇ ਨੇ ਹੋਏ ਟੋਟੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਈਂ ਵਿਸਾਰ ਕੇ, ਚਲੇ ਜਾਵਾਂ।
ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ, ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਦੇ ਵਾਰ ਕੇ, ਚਲੇ ਜਾਵਾਂ।
ਥੋਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੰਦਰ, ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਚਿਤਾਰ ਕੇ, ਚਲੇ ਜਾਵਾਂ।
ਸਿੰਘ ਮਰੇ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇ, ਮੈਂ ਬੱਸ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ, ਚਲੇ ਜਾਵਾਂ।
ਭਖੇ ਹੋਏ ਇਸ ਰਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚੋਂ, ਜਿੱਤੀਆਂ ਬਾਜੀਆਂ ਹਾਰ ਕੇ, ਚਲੇ ਜਾਵਾਂ।

ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਨਾ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਰੱਖਿਉ ਆਸ ਸਿੰਘੋ।
ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣਾ, ਪਰਚਾ ਔਖੇ, ਪਰ ਹੋਣੈ ਮੈਂ ਪਾਸ ਸਿੰਘੋ।
ਨਾ ਨਾ, ਨਾਂਹ ਕਰੋ ਮਜਬੂਰ ਮੈਨੂੰ, ਲੇਖੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲਾਉਣ ਦਿਉ ਸਵਾਸ ਸਿੰਘੋ।
ਕੱਲ੍ਹ ਵੇਖਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਕਰ ਡੱਕਰੇ, ਆਪਾਂ ਸਿਰਜਾਂਗੇ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿੰਘੋ।
'ਕੱਲਾ' 'ਕੱਲਾ' ਹੀ ਲੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲਉ ਟੱਕਰ, ਟਿੱਡੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਕਰਾਂਗੇ ਨਾਸ ਸਿੰਘੋ।
ਰਲੇ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਮੇਰਾ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਸਿੰਘੋ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ, ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਸਨ ਸਿੰਘ ਘਬਰਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਹੋ ਬਚਾਅ ਸਕਦੈ, ਸਿੰਘ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੁੜਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਪੰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੈ, ਬਚਨ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਯਾਦ ਸਨ ਆਉਣ ਲੱਗੇ।
ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਪੰਥ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਈ ਹੋਈ ਏ, ਸੰਕਟ ਭਰੀ ਕੋਈ ਘੜੀ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘਾ।
ਉਮਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਜੇ ਛੋਟੀ, ਲੋੜ ਤੇਰੀ ਏ ਬੜੀ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘਾ।
ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਰਦੈ, ਛੱਡ ਦੇ ਹੁਣੇ ਇਹ ਗੜ੍ਹੀ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘਾ।
ਮੰਨਣਾ ਪਊਗਾ ਹੁਕਮ ਇਹ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਰੀਂ ਨਾ ਅੜੀ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘਾ।

ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਪਾਵਨ ਹੁਕਮ ਅੱਗੇ, ਹੈਸੀ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ, ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ।
ਪੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਆਇਆ ਹਰ ਇਕ ਹੰਝੂ, ਪਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾਇਆ, ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ।
ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜਾ ਕਲਗੀ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਣਾਇਆ, ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ।
ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਗੜ੍ਹੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ, ਏਦਾਂ ਹੁਕਮ ਬਜਾਇਆ, ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ।

ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸਤਿਗੁਰ, ਫੜ ਲਉ, ਹਿੰਦ ਦਾ ਪੀਰ, ਮੈਂ ਚੱਲਿਆ ਜੇ।
ਹੁਕਮ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਿਆ, ਹੋ ਕੇ ਬੜਾ ਦਿਲਗੀਰ, ਮੈਂ ਚੱਲਿਆ ਜੇ।
ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ, ਹੋ ਮਜਬੂਰ ਅਖੀਰ, ਮੈਂ ਚੱਲਿਆ ਜੇ।
ਪਕੜ ਲਉ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਪਕੜ ਸਕਦੇ, ਘੇਰੇ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਚੀਰ, ਮੈਂ ਚੱਲਿਆ ਜੇ।

ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਗੱਲ ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸਿੰਘਾਂ ਕਦੇ ਝੁਕਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਝੁਕ ਸਕਣਾ।
ਸੂਰਜ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਚਮਕੂ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ, ਜੁਲਮੀ ਬੱਦਲਾਂ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਲੁਕ ਸਕਣਾ।
ਰਹੂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਵਹਿਣ ਇਹ ਸਦਾ ਵਗਦਾ, ਕਿਸੇ ਸੋਕੇ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੁਕ ਸਕਣਾ।
ਫੌਜਾਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਰੋੜ ਹੋਵਣ, ਸਿੰਘਾਂ ਕਦੇ ਮੁਕਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਮੁਕ ਸਕਣਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਜਦ ਆਣ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਹੱਲਾ ਵੈਰੀਆਂ ਗੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ।
ਓਧਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਰਣ 'ਚ ਜੂਝ ਕੇ ਤੇ, ਵੈਰੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤੱਕੜੀ ਤੋਲ ਦਿੱਤਾ।
ਲੜਦੇ ਲੜਦਿਆਂ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਆਖਰ, ਕਤਰਾ ਕਤਰਾ ਸੀ ਖੂਨ ਦਾ ਡੋਲੂ ਦਿੱਤਾ।
ਸੱਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਤਾਂਈਂ, ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਸੀ 'ਜਾਚਕ' ਅਨਮੋਲ ਦਿੱਤਾ।

ਸਰਸਾ ਨਦੀ

ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੀ ਸਰਸਾ ਦੀ ਨਦੀ ਕੰਢੇ, ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਿਖਰ ਪਰਵਾਰ ਗਿਆ।
ਫਤਹਿ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਗਏ ਕਿਧਰੇ, ਕਿਧਰੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ 'ਜੀਤ ਜੁਝਾਰ ਗਿਆ।
ਕੋਈ ਲੜ ਲੜ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹੀਦ 'ਜਾਚਕ', ਕੋਈ ਸਰਸਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚਕਾਰ ਗਿਆ।
ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਣਹੋਣੀ ਕੋਈ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਆਰ ਗਿਆ ਤੇ ਕੋਈ ਪਾਰ ਗਿਆ।

ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ

ਰਾਏ ਕੱਲਾ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਮਾਹੀ ਨੂਰਾ, ਖ਼ਬਰ ਲੈ ਸਰਹੰਦ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈਸੀ।
ਅੱਖੀਂ ਹੰਝੂ, ਨਾ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਗੱਲ ਨਿਕਲੇ, ਮਾਤਮ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸਭ ਦੇ ਛਾਇਆ ਹੈਸੀ।
ਗੁਰਾਂ ਪੁਛਿਆ, ਨੂਰਿਆ, ਦੱਸ ਤੇ ਸਹੀ, ਸੂਬੇ ਕੀ ਕੀ ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ ਹੈਸੀ।
'ਨੂਰੇ' ਅੱਖੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਪੁੰਝ ਕੇ ਤੇ, ਹਉਕੇ ਲੈ ਲੈ ਇੰਝ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈਸੀ।

ਪਹੁੰਚੇ ਵਿੱਚ ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਫਤਹਿ ਗਜਾ ਦਿੱਤੀ।
ਨਿੱਕੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ, ਉੱਚੀ ਗਰਜ ਕੇ ਧਰਤ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀ।
ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣ ਕੇ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਧੌਣ ਅਕੜਾ ਦਿੱਤੀ।
ਕਹਿਕੇ, ਸ਼ੇਰ ਨਾ ਝੁੱਕਦੇ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ, ਸ਼ਾਹੀ ਜੁੰਡਲੀ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

ਸੂਬੇ ਆਖਿਆ ਮਰ ਗਿਆ ਪਿਤਾ ਬੋਡਾ, ਨਾਲੇ ਮਰ ਗਏ ਨੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਦੋਵੇਂ।
ਛੱਡੇ ਜਿੰਦ, ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਉ, ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਬਦਲੋ ਤਕਦੀਰ ਦੋਵੇਂ।
ਜਾਨ ਬਚੂ ਤੇ ਮਿਲੂ ਆਰਾਮ ਕਾਕਾ, ਹੋ ਜਾਉਗੇ ਹੁਣੇ ਅਮੀਰ ਦੋਵੇਂ।
ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀਂਦੇ, ਖ਼ਤਮ ਕਰਾਂਗਾ ਸੁਹਣੇ ਸਰੀਰ ਦੋਵੇਂ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਨਿਝੱਕ ਹੋ ਕੇ, ਐਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਤੂੰ ਪੁਚਕਾਰ ਸੂਬੇ।
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕੇ ਬੋਲ ਮੰਦੇ, ਸਾਡੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਨਾ ਵੰਗਾਰ ਸੂਬੇ।
ਓਸੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਅਸੀਂ ਪੋਤੇ, ਜਿਸਨੇ ਸੀਸ ਆਪਣਾ ਦਿੱਤਾ ਵਾਰ ਸੂਬੇ।
ਧਰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਜੱਗ 'ਤੇ ਜੀਣ ਨਾਲੋਂ, ਮਰਨ ਲਈ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ ਸੂਬੇ।

ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਦੀਵਾਨ ਸੀ ਬੋਲ ਉਠਿਆ, ਵਖਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਾ ਛੱਡਿਐ।
ਪਿਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਾਜ ਆਉਂਦਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਾ ਛੱਡਿਐ।
ਹੁੰਦੇ ਜੰਮਦੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤਿੱਖੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਖਾ ਛੱਡਿਐ।
ਪੁੱਤ ਸੱਪ ਦੇ ਆਖਰ ਨੂੰ ਸੱਪ ਨਿਕਲੇ, ਵਾਂਗ ਸਪੋਲੀਆਂ ਫਨ ਫੈਲਾ ਛੱਡਿਐ।

ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ ਨਵਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੋਲੋਂ, ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਾ ਗ਼ਲਤ ਨਿਭਾ ਸੂਬੇ।
ਨਾ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਕਰ ਤੌਹੀਨ ਏਦਾਂ, ਜਿੰਦਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ 'ਤੇ ਤਰਸ ਖਾ ਸੂਬੇ।
ਰੂਹ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਤਤਪ ਉਠੂ, ਓਸ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦਾ ਖੌਫ ਤੂੰ ਖਾ ਸੂਬੇ।
ਬਦਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਲੈ ਜਾ ਕੇ, ਆਹਮੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਤੇਗ ਚਲਾ ਸੂਬੇ।

ਸੁਣੀ ਗੱਲ ਨਾ ਓਸ ਨਵਾਬ ਵਾਲੀ, ਕਿਹਾ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਫਤਵਾ ਸੁਣਾ ਦੇਵੋ।
ਕਾਜ਼ੀ ਆਖਿਆ ਦੀਨ ਕਬੂਲਿਆ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਤਾਂਈਂ ਮੁਕਾ ਦੇਵੋ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਲਾਮ ਕੀਤੀ, ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾ ਦੇਵੋ।
ਤਰਸ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਖਾਉ ਨਾ ਰਤਾ ਜਿੰਨਾਂ, ਜੀਉਂਦੇ ਨੀਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਚਿਣਵਾ ਦੇਵੋ।

ਮੁੱਖੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣ ਲੱਗੇ, ਜੀਉਂਦੇ ਨੀਹਾਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਖੜਾਏ ਹੈਸਨ।
ਕੰਧ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਹੋਈ ਉੱਚੀ, ਸੀਸ ਧੜਾਂ ਤੋਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਲਾਹੇ ਹੈਸਨ।
ਖਬਰ ਪੋਤਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ, ਸੱਚ ਖੰਡ ਵੱਲੋ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਹੈਸਨ।
ਨੂਰੇ ਮਾਹੀ ਨੇ 'ਮਾਹੀ' ਨੂੰ ਲੈ ਹਉਕੇ, ਕਿੱਸੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹ ਸੁਣਾਏ ਹੈਸਨ।

ਦਰਦਨਾਕ ਇਸ ਸਾਕੇ ਦੀ ਸੁਣ ਗਾਥਾ, ਸੰਗਤ ਰੋਣ ਲੱਗੀ ਫੁੱਟ ਫੁੱਟ ਕੇ ਤੇ।
ਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਲਉ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟੀ, ਇਕ ਕਾਹੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਤੇ।
ਰੂਹ ਫੂਕ ਕੇ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਅੰਦਰ, ਬਹਿ ਗਏ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਿੰਘੇ।
ਵਸਤ ਓਸ ਦੀ ਓਸੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪ 'ਜਾਚਕ', ਦਿੱਤਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਚੁਕਾ ਸਿੰਘੇ।

ਅੱਧ ਖਿੜੇ ਫੁੱਲ

ਅੱਧ ਖਿੜੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ, ਬਾਹਰੋਂ ਕੋਮਲ ਪਰ ਸਨ ਫੋਲਾਦ ਅੰਦਰ।
ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਛੁਪੀ ਗਾਥਾ, ਨਿੱਕੀ ਇੱਟ ਦੀ ਪੱਕੀ ਬੁਨਿਆਦ ਅੰਦਰ।
ਖਾਤਿਰ ਧਰਮ ਦੀ ਵਾਰੇ ਸੀ ਸੀਸ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਜੁੜੇ ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਅੰਦਰ।
ਰਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਮਾਣ ਰਹੀਆਂ, ਸੰਗਤਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਬੜੇ ਵਿਸਮਾਦ ਅੰਦਰ।

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਹੋਈ ਜਿਦਾਂ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਨਾ ਹੋਈ।
ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਹੋਈ ਨਾਲ ਉਮਰ ਸਾਰੀ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਗੁਜਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋਈ।
ਜੇਹੇ ਜਹੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਰ, ਏਹੋ ਜਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਸਿਰ ਛਾਂ ਹੋਈ।
ਗੋਬਿੰਦ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੋਣਾ, ਗੁਜਰੀ ਜਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਂ ਹੋਈ।

ਬੈਠੇ ਭਗਤੀ 'ਚ ਪਤੀ ਦੀ ਕਰ ਸੇਵਾ, 26 ਸਾਲ ਸਨ ਦਿੱਤੇ ਗੁਜਾਰ ਗੁਜਰੀ।
ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ, ਦਿੱਤਾ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਂਈਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਗੁਜਰੀ।
ਨੀਹਾਂ ਲਈ ਪਿਆਰਿਆਂ ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਕੀਤਾ ਤਿਆਰ ਗੁਜਰੀ।
ਪਰਵਦਗਾਰ ਦਾ ਸੁਕਰ ਮਨਾ ਆਖਰ, ਗੁਜਰ ਗਈ ਸਰਬੰਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਗੁਜਰੀ।

ਨੰਨੇ ਮੁੰਨੇ ਜਿਹੇ ਪੋਤਰੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, ਵਿਛੜ ਗਈ ਸੀ ਨਾਲੋਂ ਪਰਵਾਰ ਮਾਤਾ।
ਅੱਗੋਂ ਗੰਗੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੋਈ, ਤੁਰ ਪਈ ਓਸ 'ਤੇ ਕਰ ਇਤਬਾਰ ਮਾਤਾ।
ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਉਹਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਾਤਾ।
ਪਰ ਲਾਲਚ ਵਸ ਹੋ ਪਾਪੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਮਾਤਾ।

ਪਾ ਕੇ ਲਾਹਨਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਹੋਇਉਂ ਗੁਲਾਮ ਗੰਗੂ।
ਪਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤੂੰ ਸਾਡਿਆਂ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਤੇ, ਚੰਗਾ ਦਿੱਤਾ ਈ ਉਹਦਾ ਇਨਾਮ ਗੰਗੂ।
ਸਾਨੂੰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਕੇ ਤੇ, ਬਾਹਮਣ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਬਦਨਾਮ ਗੰਗੂ।
ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨਮਕ ਖਾਧਾ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਹੋ ਗਿਆਂ ਨਮਕ ਹਰਾਮ ਗੰਗੂ।

ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਅੰਦਰ, ਠੰਡੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਠੰਡੀ ਠਾਰ ਗੁਜਾਰੀ, ਹਰ ਰਾਤ ਗੁਜਰੀ।
ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਹੈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਹਵੇਂ ਤੱਕੇ ਸਨ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਗੁਜਰੀ।
ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਮਝਾਈ ਹਰ ਬਾਤ ਗੁਜਰੀ।
ਲਾਡ ਰਹੀ ਲਡਾਉਂਦੀ ਸੀ ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸੀ ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ।

ਮੁਖਤਾ ਚੁੰਮ ਦੁਮਾਲੇ ਸਜਾ ਕੇ ਤੇ, ਕਿਹਾ ਲਾਡਲੇ ਲਾਲ ਦੇ ਲਾਲ ਬੱਚਿਉ।
ਤੁਸਾਂ ਤਾਂਈਂ ਭਰਮਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨੈ, ਮੋਮੋਠਗਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚਿਉ।
ਨਾ ਹੀ ਡੋਲਣਾ, ਡਰਨਾ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ, ਕਰਨੈ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੋਂ ਬੇਹਾਲ ਬੱਚਿਉ।
ਪਰ ਥੋਡਾ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਰਾਖਾ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਬੱਚਿਉ।

ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਉ, ਦਾਗ ਲੱਗੇ ਨਾ ਦਾਦੇ ਦੀ ਪੱਗ ਉੱਤੇ।
ਡਰਨਾ ਡੋਲਨਾ ਨਹੀਂ ਬੇਸ਼ਕ ਜ਼ਾਲਿਮ, ਫੁਰੀ ਰੱਖ ਦੇਵਣ ਸ਼ਾਹ ਰੱਗ ਉੱਤੇ।
ਸਦਾ ਸਦਾ ਦੇ ਲਈ ਬੁਝਾ ਦੇਣੀ, ਪਾ ਕੇ ਖੂਨ ਆਪਣਾ, ਜੁਲਮੀ ਅੱਗ ਉੱਤੇ।
ਡੋਲੇ ਨਹੀਂ ਪੋਤੇ, ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ, ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਉੱਤੇ।

ਵੜਨ ਲੱਗੇ ਕਚਿਹਰੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਦੁਸ਼ਟਾਂ, ਝੁਕ ਕੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਰੋ ਸਲਾਮ ਬੱਚਿਉ।
ਥੋਡੀ 'ਵਾ ਵੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੱਕ ਸਕਦਾ, ਮੰਨ ਲਉ ਜੇ ਦੀਨ ਇਸਲਾਮ ਬੱਚਿਉ।
ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੈ ਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਬੱਚਿਉ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੈ ਸੁੱਖ ਆਰਾਮ ਬੱਚਿਉ।
ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅੜੀ ਕੀਤੀ, ਪੀਣਾ ਪਊਗਾ ਮੌਤ ਦਾ ਜਾਮ ਬੱਚਿਉ।

ਕਹਿਣ ਕੋਟਲੇ ਵਾਲਾ ਨਵਾਬ ਲੱਗਾ, ਏਥੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੀਯਤ ਨਹੀਂ ਸਾਫ਼ ਸੂਬੇ।
ਚੁੱਪ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮਜਬੂਰ ਬੈਠੇ, ਕੱਢੀ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਭਾਫ਼ ਸੂਬੇ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕਸੂਰ ਕੋਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕਰ ਇਨਸਾਫ਼ ਸੂਬੇ।
ਬਦਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਪ ਤੋਂ ਲੈ ਜਾ ਕੇ, ਕਰਦੇ ਐਪਰ ਮਾਸੂਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਸੂਬੇ।

ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਦੀਵਾਨ ਤੱਦ ਬੋਲ ਉਠਿਆ, ਐਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤਰਸ ਨਾ ਖਾਓ ਬਹੁਤਾ।
ਪੁੱਤ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਆਖਰ ਨੂੰ ਸੱਪ ਹੁੰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂਈਂ ਨਾ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਓ ਬਹੁਤਾ।
ਪਿਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਰਨੈਲ ਸਾਡੇ, ਇਹਦੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਲਿਜਾਓ ਬਹੁਤਾ।
ਬਾਗੀ ਪਿਉ ਦੇ ਬਾਗੀ ਨੇ ਇਹ ਬੱਚੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂਈਂ ਨਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਓ ਬਹੁਤਾ।

ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ ਚਿਣੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ, ਪੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਨੀਯਤ ਦੇ ਖੋਟਿਆਂ ਨੇ।
ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੈਦਾਨ ਕੋਈ ਮਾਰ ਲੀਤੈ, ਏਦਾਂ ਸੋਚਿਆ ਅਕਲ ਦੇ ਮੋਟਿਆਂ ਨੇ।

ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟਿਆਂ ਨੇ।
ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵੀ ਜੋ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ ਛੋਟਿਆਂ ਨੇ।

ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਚਿਣੇ ਗਏ ਵਿੱਚ ਨੀਹਾਂ, ਇੱਟਾਂ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟੇ ਗਏ ਲਾਲ ਦੋਵੇਂ।
ਕੱਚੀ ਉਮਰ 'ਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਪੱਕੇ, ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ।
ਸਾਹਵੇਂ ਮੌਤ ਮਰਜਾਣੀ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਵੀ, ਖਿੜੇ ਰਹੇ ਸਨ ਵਿੱਚ ਜਲਾਲ ਦੋਵੇਂ।
ਬਾਲ ਉਮਰ 'ਚ ਬਣ ਗਏ ਸਨ 'ਬਾਬੇ', ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਨੌ-ਨਿਹਾਲ ਦੋਵੇਂ।

ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਤੇ ਸਨ ਮਾਸੂਮ ਬਾਲਕ, ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਦੋਵੇਂ।
ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਖੜ ਗਏ ਨੀਂਹ ਅੰਦਰ, ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰ ਦੋਵੇਂ।
ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੱਠ ਵਾਲੀ, ਜਰ ਗਏ ਸਨ ਪੀੜ ਅਜਰ ਦੋਵੇਂ।
ਲਿਖਦੀ ਕਲਮ ਰੋਈ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇ, ਨੈਣ ਹੋ ਗਏ 'ਜਾਚਕ' ਦੇ ਤਰ ਦੋਵੇਂ।

ਗੁਜਰ ਗਏ ਜਦ ਪੋਤਰੇ ਸੁਣੇ ਗੁਜਰੀ, ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾ ਫਿਰ ਤਾਂ ਗੁਜਰੀ।
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜਿਸ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਧੁੱਪ ਸੇਕੀ, ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਉਹ ਕੌਮ 'ਤੇ ਛਾਂ ਗੁਜਰੀ।
ਪੂਜਨਯੋਗ ਉਹ ਬਣ ਗਿਆ ਬੁਰਜ ਠੰਡਾ, ਪੂਜਯ ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਗੁਜਰੀ।
ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲੇ, ਧੰਨ ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ, ਧੰਨ ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ।
'ਜਾਚਕ' ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਸਭ ਬੋਲੇ, ਧੰਨ ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ, ਧੰਨ ਮਾਂ ਗੁਜਰੀ।

ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ

ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਤਾਂਈਂ, ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚੋਜ ਰਚਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਸਬਕ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਾਲਮ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨੂੰ, ਸ਼ੇਰ ਗਿੱਦੜਾਂ ਤਾਂਈਂ ਬਨਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਭਗਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਕਰ ਕੇ, ਨਿਆਰਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਜਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਜੀਹਦੀ ਮਹਿਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ, ਐਸਾ ਬੂਟਾ ਨੇ ਅੱਜ ਉਹ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਚੁਣਿਆ, ਸੂਰੇ ਚੁਨਣ ਲਈ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇਗ਼ ਮਿਆਨ 'ਚੋਂ ਜਦੋਂ ਕੱਢੀ, ਲਿਸ਼ਕੀ ਬਿਜਲੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।

ਉੱਚੀ ਗਰਜੇ ਜਦ ਹੱਥ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਲੈ ਕੇ, ਚੁੱਪ ਛਾ ਗਈ ਸਾਰੇ ਦੀਵਾਨ ਅੰਦਰ।
ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਅਲੇ, ਤਿਉੜੀ ਮੁੱਖੜੇ 'ਤੇ, ਆਇਆ ਜਿਵੇਂ ਸੀ ਕੋਈ ਤੂਫਾਨ ਅੰਦਰ।
ਕੀਤੀ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਜਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਮੌਤ ਦਿੱਸੀ ਸੀ ਓਦੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਅੰਦਰ।
ਲਾੜੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵਰਨ ਲਈ ਦੂਲਿਓ ਓਇ, ਆਉ ਨਿੱਤਰੇ ਅੱਜ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ।

ਪਿਆਸੀ ਤੇਗ਼ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉ ਆ ਕੇ, ਧਰ ਕੇ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸੀਸ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ ਸ਼ਮਾਂ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਨੂੰ, ਲਓ ਜਨਮ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।

ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਇਹ ਲਲਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ, 'ਦਇਆ ਰਾਮ' ਨੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾ ਦਿੱਤਾ।
ਲੋਕਾਂ ਖੂਨ ਦੀ ਨਿਕਲਦੀ ਧਾਰ ਵੇਖੀ, ਸੀਸ ਧੜ ਤੋਂ ਗੁਰਾਂ ਜਦ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ।
'ਧਰਮ ਦਾਸ' ਤੇ 'ਹਿੰਮਤ' ਨੇ ਕਰ ਹਿੰਮਤ, ਆਪਾ ਤੇਗ਼ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ।
'ਮੁਹਕਮ ਚੰਦ' ਨੇ ਤੇ 'ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ' ਨੇ ਵੀ, ਲੇਖੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੇ ਆਪਾ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ, ਉੱਚਾ ਨਾਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਕੀਤਾ, (ਪਰ) ਚੋਇਆ ਲਹੂ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।

ਨੂਰੀ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਤੰਬੂ 'ਚੋਂ ਮੇਰੇ ਦਾਤਾਰ ਨਿਕਲੇ।
ਪੰਜੇ ਸੀਸ ਜੁੜ ਗਏ ਪੰਜਾਂ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ, ਪੰਜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਪੂਰੇ ਕਕਾਰ ਨਿਕਲੇ।

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਮੌਤ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੱਭ ਲਈ ਸੀ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੋਹਣੀ ਦਸਤਾਰ ਨਿਕਲੇ।
ਪਾ ਕੇ ਮੌਤ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚੋਂ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ, ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਸਨ ਜਾਂ-ਨਿਸਾਰ ਨਿਕਲੇ।

ਔਖੀ ਘਾਟੀ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ ਬੜਾ ਪੈਂਡਾ, ਪੂਰੇ ਨਿਤਰੇ ਪੰਜ ਲਲਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਪੰਜੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ, ਜਨਮੇ ਜੋ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।

ਗੁਰਾਂ ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਾਟੇ 'ਚ ਜਲ ਪਾਇਆ, ਮਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਲ ਬਣਾਉਣ ਖਾਤਰ।
'ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ' ਪਤਾਸੇ ਸੀ ਪਾ ਦਿੱਤੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਮਿਠਾਸ ਲਿਆਉਣ ਖਾਤਰ।
ਪੜ੍ਹੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਫੇਰਿਆ ਨਾਲ ਖੰਡਾ, ਭਗਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਉਣ ਖਾਤਰ।
ਐਸੀ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਪਾਹੁਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਚਿੜੀਆਂ ਬਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਉਣ ਖਾਤਰ।

ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਤੇ ਖੰਡੇ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ, ਫੁਟਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸਾਕਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ, ਜਨਮੇਂ ਜੋ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।

ਸੀਸ ਭੇਟ ਲੈ ਕੇ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ, ਸਾਜੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਜਹਾਨ ਦੇ ਲਈ।
ਇਕੋ ਬਾਟੇ 'ਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਚ ਨੀਚ ਦਾ ਫਰਕ ਮਿਟਾਨ ਦੇ ਲਈ।
ਸ਼ੇਰ ਗਿੱਦੜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ, ਜੜ੍ਹ ਜੁਲਮ ਦੀ ਮੁੱਢੋਂ ਹਿਲਾਨ ਦੇ ਲਈ।
ਪੰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਤੱਕ ਕੇ, ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ ਆਪੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਦੇ ਲਈ।

ਦਿੱਤਾ ਬਚਨ ਸਰਬੰਸ ਨੂੰ ਵਾਰਨੇ ਦਾ, ਪੀਤੀ ਪਾਹੁਲ ਜਦ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।
ਹੋ ਗਏ ਮਰ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ 'ਜਾਚਕ', ਜਨਮੇਂ ਜੋ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਬੂਠ ਉੱਤੇ ਹੈ ਸੱਚ ਦੀ ਜਿੱਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਬਿੱਖ ਉੱਤੇ ਹੈ ਫਤਹਿ ਦਾ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ।
ਕਊਆ ਬਿਰਤੀ ਛੁਡਾ ਕੇ ਸਦਾ ਦੇ ਲਈ, ਹੰਸ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਦਿੰਦੈ ਪੈਗਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ।
ਚੰਚਲ ਮਨ ਦੇ ਘੋੜੇ ਇਸ ਅੱਥਰੇ ਨੂੰ, ਸਦਾ ਲਈ ਹੈ ਪਾਉਂਦਾ ਲਗਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ।
ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਾਂ, ਛਕਣੈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੁਭਾ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਜੋ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਕਰ ਦਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਿਲਾ ਦਿੱਤੇ।
ਬੂਟਾ ਸੱਚ ਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਲਾ ਕੇ ਤੇ, ਸਿਰਜਨਗਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਿਭਾ ਦਿੱਤੇ।
ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਜੀਣਾ ਏ ਜੱਗ ਅੰਦਰ, ਥੋਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਜਾਮੇ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।
ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖੜੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇ, ਐਸਾ ਸੋਹਣਾ ਸਰੂਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ।

ਨਾਲੇ ਆਖਿਆ ਅੱਜ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਥੋਡਾ ਧਰਮ ਇੱਕੋ ਥੋਡੀ ਜਾਤ ਇੱਕੋ।
ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਤੁਸੀਂ ਬਲਵਾਨ ਯੋਧੇ, ਥੋਡਾ ਪਿਤਾ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਥੋਡੀ ਮਾਤ ਇੱਕੋ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਫੁੱਲ ਸੋਹਣੇ, ਥੋਡਾ ਪੰਥ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਜਮਾਤ ਇੱਕੋ।
ਰਹਿਣਾ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹਰਦਮ, ਸਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕੋ।

ਪੂਜਾ ਇਕ ਅਕਾਲ ਦੀ ਸਦਾ ਕਰਨੀ, ਕਦੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰਨਾ ਨਾ।
ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਿੱਖੀ ਸਿੱਦਕ 'ਚੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਰਨਾ ਨਾ।
ਕੰਘਾ ਕੜਾ ਤੇ ਕੱਛ ਕਿਰਪਾਨ ਸਿੰਘੋ, ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਦੇ ਉਤਾਰਨਾ ਨਾ।
ਦੁਸ਼ਟ ਸੋਧਣ ਲਈ ਸਦਾ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ, ਮਾੜੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਲਲਕਾਰਨਾ ਨਾ।

ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਰੱਖਿਓ ਮੱਤ ਉਚੀ, ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ।
ਹਰਖ ਸੋਗ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰ ਰਹਿ ਕੇ, ਸਾਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ।
ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਲੋਭ ਮੋਹ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿਣਾ, ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਨਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਨਾ।
ਪਰ ਨਾਰੀ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚੋਂ, ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਜਾਂ ਧੀ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨਾ।

ਸਿੱਖੀ ਮਾਲਾ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਅਨਮੋਲ ਮੋਤੀ, ਕਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪੈ ਜਾਣਾ।
ਆਪਣੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਣੀ, ਵਗਦੇ ਵਹਿਣਾਂ 'ਚ ਕਦੇ ਨਾ ਵਹਿ ਜਾਣਾ।
ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਜੁਲਮ ਬੇਦੋਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ, ਦੜ ਵੱਟ ਕੇ ਕਦੇ ਨਾ ਬਹਿ ਜਾਣਾ।
ਬਾਂਹ ਫੜਨੀ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਦੀ, ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤਿਆਂ ਜਬਰ ਨਾ ਸਹਿ ਜਾਣਾ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ

ਤੁਸੀਂ ਫੌਜ ਹੋ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਜੀ ਦੀ, ਨਵੇਂ ਜਗ ਤੇ ਪੂਰਨੇ ਪਾਵਨੇ ਨੇ।
 ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮਣਕਿਆਂ ਦੀ, ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਵਿਖਾਵਣੇ ਨੇ।
 ਜਿਹੜੇ ਦੁਖੀਆਂ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁਆਵਣੇ ਨੇ।
 ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਵਾਂਗ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਦੇ, ਸੀਸ ਕੌਮ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਵਣੇ ਨੇ।

ਠੰਡਕ ਚੰਦ ਦੀ ਸੂਰਜ ਦਾ ਸੇਕ ਰੱਖਿਓ, 'ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ' ਦਾ ਰੂਪ ਨਾ ਛੋੜ ਦੇਣਾ।
 ਥੋਡੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਭਾਜੀ ਜੇ ਕੋਈ ਚਾਹੜੇ, ਹੱਥੋਂ ਹੱਥ ਨਿਉਂਦਰਾ ਮੋੜ ਦੇਣਾ।
 ਲੱਖਾਂ ਝੱਖੜ ਤੂਫਾਨ ਹਨੇਰ ਆਵਣ, ਨਾਤਾ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਤੋੜ ਦੇਣਾ।
 ਹਰਦਮ ਭਲਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਮੰਗ 'ਜਾਚਕ', ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਣਾ।

ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ

ਕੇਵਲ ਕਲਮ ਦੇ ਧਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਉਹ, ਕਲਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨ ਵੀ ਸਨ।
 ਕਵੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਨ ਆਪ ਸੁਣਦੇ, ਨਾਲੇ ਬਖਸ਼ਦੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਸਨ।
 ਭਰ ਭਰ ਕੇ ਢਾਲਾਂ ਇਨਾਮ ਦੇਂਦੇ, ਏਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਵੀ ਸਨ।
 ਸਚਮੁੱਚ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਸਨ ਸਿਰਤਾਜ 'ਜਾਚਕ', ਦਾਤਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵੀ ਸਨ।

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਅਵਤਾਰ

ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੜਾ ਕੋਈ ਪੁਕਾਰਦਾ ਏ, ਕੋਈ ਨੀਲੇ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ ਕਹਿੰਦੈ।
 ਕੋਈ ਆਖਦਾ 'ਤੇਗ ਦਾ ਧਨੀ' ਸੀ ਉਹ, ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਕੋਈ ਸਿਪਾਹ ਸਲਾਰ ਕਹਿੰਦੈ।
 'ਦਾਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ' ਆਖਦਾ ਕੋਈ 'ਜਾਚਕ', ਕੋਈ ਕੌਮ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਸਿੰਗਾਰ ਕਹਿੰਦੈ।
 ਕੋਈ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ ਕਹੇ ਓਹਨੂੰ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿੰਦੈ।

ਰਣਖੇਤ 'ਚ ਗੁਰਾਂ ਜੋ ਬੀਜ ਬੀਜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜਾਂ ਨੇ ਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਵਾਲਾ, ਸਿਰਲੱਥ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।
 ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਸੀਨੇ 'ਚ ਵੱਜਦੇ ਨੇ, ਤਿੱਖੇ ਨੇਜੇ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।
 ਜਿਹੜੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿੰਦੇ ਨੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਹੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।

ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ, ਮੱਥਾ ਲਾਇਆ ਸੀ ਨਾਲ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ।
 ਇਹ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਥਿੜਕਿਆ ਡੋਲਿਆ ਨਾ, ਲੱਖਾਂ ਆਏ ਭੂਚਾਲ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ।
 ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਏ ਰੋਹ ਇਸ ਨੂੰ, ਵੱਜਣ ਜਦੋਂ ਘੜਿਆਲ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ।
 ਜਿਹੜੀ ਆਵੇ ਤੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਚਲੀ ਜਾਵੇ, ਕੱਢੇ ਦਿਲੋਂ ਖ਼ਿਆਲ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ।

ਇਸ ਧਰਮ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲੇ ਉਸਨੂੰ, ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਏ ਜਿਹੜਾ।
 ਝਪਟੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਵੈਰੀ ਦਲਾਂ ਉੱਤੇ, ਗਿੱਦੜ ਭਬਕੀਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਘਬਰਾਏ ਜਿਹੜਾ।
 ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੰਨਾ, ਏਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਨਾ ਲਾਏ ਜਿਹੜਾ।
 ਇਹ ਉਹ ਫੁੱਲ ਏ ਮੀਂਹ ਤੇ ਝੱਖੜਾਂ 'ਚ, ਨਾ ਕੁਮਲਾਏ ਤੇ ਨਾ ਮੁਰਝਾਏ ਜਿਹੜਾ।

ਗੱਲ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਬਣ ਤੂਫਾਨ ਕੋਈ।
 ਇੱਟ ਨਾਲ ਸੀ ਇੱਟ ਖੜਕਾਈ ਉਹਨੇ, ਸਾਹਵੇਂ ਠਹਿਰਿਆ ਨਾ ਖੱਬੀ ਖਾਨ ਕੋਈ।
 ਕਾਬੂ ਆ ਗਏ ਅੰਤ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ, ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਇਆ ਨਾ ਵਿੱਚ ਇਮਤਿਹਾਨ ਕੋਈ।
 ਅਤਿਆਚਾਰ ਜੋ ਹੋਏ ਸਨ ਖਾਲਸੇ 'ਤੇ, ਕਰ ਸਕੇ ਨਾ ਕਲਮ ਬਿਆਨ ਕੋਈ।

ਤਦ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਹੋਇਆ, ਦਾੜ੍ਹਾ ਕੇਸ ਜਿਸਦੇ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇ।
 ਸਿੱਖੀ ਬਾਣੇ 'ਚ ਜੋ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ, ਸਿਰ ਧੜ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਉਤਾਰ ਦੇਵੇ।
 ਰੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲਟਕਾ ਦਿਉ ਕੇਸ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਕਰ ਏਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੇਵੇ।
 ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਮਿਟਾ ਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ, ਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਮ ਘਰ ਬਾਰ ਦੇਵੇ।

ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ

ਸੰਨ ਸਤਾਰਾਂ ਸੌ ਬਾਹਠ ਦੇ ਸਾਲ ਅੰਦਰ, ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਇਆ ਅਬਦਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ।
ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਸੀ ਦਿੱਤਾ, ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ, ਜਵਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ।
ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ, ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਗਏ ਬੇ-ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਖਾਲਸਾ ਰਿਹਾ ਫਿਰ ਵੀ, ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਉਹਨੇ ਸਮਝਿਆ ਵਾਂਗ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਲੱਕ ਮੈਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।
ਸਾਹ ਸੱਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੁਣ ਖਾਲਸੇ ਵਿੱਚ, ਇਹਨੂੰ ਨਿੰਬੂਆਂ ਵਾਂਗ ਨਿਚੋੜ ਦਿੱਤਾ।
ਐਪਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘਾਂ, ਉਹਦਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਭਰਮ ਸੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।
ਫਤਹਿ ਕਰ ਸਰਹੰਦ ਕਸੂਰ ਤਾਂਈਂ, ਮੂਲ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਫਰਖਸੀਅਰ ਤੇ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਹੁੰਦੇ ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਆਏ।
ਮੰਨੂੰ ਲਖਪਤ ਤੇ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਆਏ।
ਉਧਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਆਏ।
ਜਿਹੜੇ ਜਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੱਸ ਕੇ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ, ਬਾਰੰਬਾਰ ਆਏ, ਬਾਰੰਬਾਰ ਆਏ।

ਚਾਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ, ਪਰ ਹੋਏ ਖਾਲਸੇ ਹੱਥੋਂ ਤਬਾਹ ਏਥੇ।
ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਜਾਮ ਪੀਤੇ, ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਏਥੇ।
ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਰੜਕਦੇ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਕੀਤਾ ਨਾ ਸਾਡਾ ਵਿਸਾਹ ਏਥੇ।
ਸਿੱਖੀ ਭੇਖ 'ਚ ਕਈ ਬਹੁਰੂਪੀਆਂ ਨੇ, ਕੀਤਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਦਾ ਗੁੰਮਰਾਹ ਏਥੇ।

ਜਾਣ ਜਾਣ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦੇ, ਜੇਕਰ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ।
ਭਲਾ ਸਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਮੰਗਦੇ ਨੇ, ਹੱਕ, ਸੱਚ ਲਈ ਲੜਦੇ ਤਾਂ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ।
ਖੂਨ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਦਾਗ ਧੋ ਕੇ, ਪੁੱਠੇ ਜੰਡਾਂ 'ਤੇ ਸੜਦੇ ਤਾਂ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ।
ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਰੱਖ 'ਜਾਚਕ', ਗਲੀ ਯਾਰ ਦੀ ਵੜਦੇ ਤਾਂ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ।

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ, ਪਾਵਨ ਹੋਲਾ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ।
ਜਿਹੜਾ ਕੀਤੀ ਵੀ ਮਾਰ ਨਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਮੁਕਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ।
ਬਦਲਣ ਲਈ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤਾਂਈਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ।
ਇਕ ਹੱਥ ਮਾਲਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਕੇ, ਸੁੱਤੀ ਅਣਖ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸੀ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਸੀ ਉਦੋਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ, ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਏਦਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਵੇ।
ਦੇਵਾਂ ਜੀਹਨੂੰ ਦਰਬਾਰੀ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ, ਪੱਗ ਬਣਨ ਦਾ ਉਹੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇ।
ਨਾ ਕੋਈ ਚੜ੍ਹੇ ਘੋੜੇ, ਨਾ ਖੜਕਾਏ ਧੌਂਸੇ, ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਨਾ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰ ਹੋਵੇ।
ਉਹਨੂੰ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੁਆ ਦੇਵੋ, ਜਿਹੜਾ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਇਨਕਾਰ ਹੋਵੇ।

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਚੈਲਿੰਜ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਘੋੜੇ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਰਖਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਮੁੱਖ ਤੇ ਹਰਿ ਤੇ ਚਿਤ ਮੈਂ ਯੁੱਧ ਵਾਲੇ, ਧੌਂਸੇ ਅਤੇ ਨਗਾਰੇ ਵਜਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਤੇ, ਸਿੰਘ ਦੂਹਰੇ ਦਸਤਾਰੇ ਸਜਾਉਣ ਲੱਗੇ।
ਲੋਕੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਹੋਲੀਆਂ ਖੇਡਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਖੂਨ ਦੇ ਹੋਲੇ ਖਿਡਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸ਼ਸਤਰ, ਕੌਮਾਂ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਸਿੰਘੇ।
ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਖੇ, ਜੰਗੀ ਚਾਲ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਢੰਗ ਸਿੰਘੇ।
ਨਕਲੀ ਰੰਗ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਨਾਮ ਰੰਗ 'ਚ ਆਪਾ ਲਉ ਰੰਗ ਸਿੰਘੇ।
ਝੁਕਣਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜਬਰ ਤੇ ਜੁਲਮ ਅੱਗੇ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਕਰਨੀ ਏ ਜੰਗ ਸਿੰਘੇ।

ਸੁਣਕੇ ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗਰਜ ਓਦੋਂ, ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਨ ਸੀ ਜਾਗ ਉੱਠੇ।
ਭਾਜੜ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਵੱਗ ਤਾਂਈਂ, ਸ਼ੇਰ ਦਿਲ ਜਵਾਨ ਸੀ ਜਾਗ ਉੱਠੇ।
ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਧੋਲੇ ਜੋ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ ਅਰਮਾਨ ਸੀ ਜਾਗ ਉੱਠੇ।
ਖੇਡਣ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਨੋਕ ਉੱਤੇ, ਬੀਰ, ਬਾਂਕੇ ਬਲਵਾਨ ਸੀ ਜਾਗ ਉੱਠੇ।

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪਾਵਨ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਾਂ, ਸਿੰਘ ਕਰਦੇ ਸੀ ਜੰਗੀ ਅਭਿਆਸ ਏਥੇ।
ਚੋਟਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਧੌਂਸੇ ਨਗਾਰਿਆਂ 'ਤੇ, ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ ਖਾਸ ਏਥੇ।
ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਉਹ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ, ਰਣ ਤੱਤੇ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਸ ਏਥੇ।
ਪੈਂਦੀ ਜਦੋਂ ਸੀ ਗੁੰਜ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ, ਗੁੰਜ ਉਠਦਾ ਸਾਰਾ ਅਕਾਸ਼ ਏਥੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ, ਕੀਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਹੈਸੀ।
ਫਤਹਿ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਅਸਥਾਨ ਤਾਂਈਂ, ਪੈਂਦੇ ਟੁੱਟ ਕੇ ਬਾਂਕੇ ਬਲਕਾਰ ਹੈਸੀ।
ਜਿਹੜੇ ਜਿੱਤਦੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਹੱਥੀਂ, ਸਿਰੋਪਾ ਦੇ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈਸੀ।
ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ, ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈਸੀ।

ਡਿੱਗਿਆਂ ਢੱਠਿਆਂ ਮਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤਾਂ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਕਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ।
ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੱਕ ਕੇ ਤੇ, ਪੰਥਕ ਏਕੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਆਸ ਪੈਦਾ।
ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਜੁਸ਼ੀਲੀਆਂ ਤਾਂਈਂ ਸੁਣ ਕੇ, ਬੀਰ ਰਸ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਏ ਖਾਸ ਪੈਦਾ।
ਇਥੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ 'ਜਾਚਕਾ' ਕਲਮ ਵਿੱਚੋਂ, ਸੂਰਮਗਤੀ ਦਾ ਕੀਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੈਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਹਰਿਮੰਦਰ 'ਚ ਹਰੀ ਦਾ ਵਾਸ ਜਾਣੋ, ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਚੱਲੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸੋਹਣਾ।
ਸਾਹਵੇਂ ਤਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਵੀ ਸੋਭਦਾ ਏ, ਭਗਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਅਥਾਹ ਸੋਹਣਾ।
ਘੁੰਮਣ ਘੇਰੀ 'ਚ ਫਸੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਨੂੰ, ਸਿਰੇ ਲਾਉਂਦਾ ਏ ਆਪ ਮਲਾਹ ਸੋਹਣਾ।
ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ, ਸੰਗਤ ਆਉਂਦੀ ਏ ਲੈਣ ਲਈ ਲਾਹ ਸੋਹਣਾ।

ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਤੋਂ ਨੀਂਹ ਰਖਵਾ ਸਤਿਗੁਰ, ਸੀ ਉਸਾਰਿਆ ਸਾਂਝਾ ਦਰਬਾਰ ਏਥੇ।
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਬੈਠ ਕੇ ਬੋਰ ਹੇਠਾਂ, ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ ਸੀ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਏਥੇ।
ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੈ ਇਹ ਖਿੜਿਆ, ਪਾਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚਕਾਰ ਏਥੇ।
ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਲਈ ਚੌਹਾਂ ਹੀ ਦਿਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੇ ਚਾਰ ਏਥੇ।

ਪਾਵਨ ਬੀੜ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋਈ, ਤਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਿਓ, ਸੰਗਤ ਤਾਂਈਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਸਜਾ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ, ਥੱਲੇ ਆਸਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤਾਂਈਂ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।

ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹੈ ਭੰਡਾਰ ਜਿਹੜਾ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।
ਇਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਧੜਕਣ, ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।
ਸਿਲਾਂ ਹੇਠ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ, ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਵਾਸ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।
ਚਾਰ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਾਲਾ, ਲਹੂ ਭਿੱਜਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।

ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਿੱਖੜੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ, ਕੀਤੀ ਆਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਸੋਹਣੀ।
ਲੱਖਾਂ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ ਛਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅੱਖੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਸੋਹਣੀ।
ਤੱਤ ਖਾਲਸਾ (ਤੇ) ਬੰਦਈ ਖਾਲਸਾ 'ਚ, ਝਗੜਾ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਬਣਕੇ ਢਾਲ ਸੋਹਣੀ।
ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਕੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ, ਕੀਤੀ ਜੱਗ 'ਚ ਕਾਇਮ ਮਿਸਾਲ ਸੋਹਣੀ।

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਪਈ ਜੁਲਮੀ ਹਨੇਰੀ ਕੋਈ ਝੁੱਲ ਏਥੇ।
ਯਹੀਆ, ਜ਼ਕਰੀਆ, ਸ਼ਾਹ ਨਿਵਾਜ਼ ਵੇਲੇ, ਪੈ ਗਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਏਥੇ।
ਸਿੰਘਾਂ ਤਾਂਈਂ ਅਬਦਾਲੀ ਤੇ ਮੀਰ ਮੰਨੂੰ, ਖਤਮ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗਏ ਤਦ ਤੁੱਲ ਏਥੇ।
ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ, ਤੋਪਾਂ, ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਗਏ ਖੁੱਲ੍ਹ ਏਥੇ।

ਹਰੀਮੰਦਰ ਦੀ ਸੁਣੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਜਾਂ, ਰਾਜਿਸਥਾਨ 'ਚੋਂ ਚੱਲੇ ਬਲਕਾਰ ਦੋਵੇਂ।
ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਣ ਕਰਕੇ, ਹੋ ਗਏ ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਦੋਵੇਂ।
ਵਾਟਾਂ ਚੀਰਦੇ ਚੀਰਦੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਦੋਵੇਂ।
ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਹੀ ਮੱਸੇ ਦਾ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ, ਹਵਾ ਹੋ ਗਏ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦੋਵੇਂ।

ਪੰਨੇ ਜਦੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੱਕੀ ਘਟਨਾ ਇਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅੰਦਰ।
ਹਰੀਮੰਦਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਸੀ ਆਣ ਪਾਇਆ, ਵੜੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ।
ਕਰੜਾ ਪਹਿਰਾ ਕਿ ਚਿੜੀ ਨਾ ਫੜਕ ਸਕੇ, ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਸੀ ਖੜ੍ਹੇ ਚੰਡਾਲ ਅੰਦਰ।
ਇਕ ਚੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ, ਬਿਰਧ ਪਿਐ ਇਕ ਬੜਾ ਨਿਢਾਲ ਅੰਦਰ।

‘ਜੋਤ ਵਿੱਚ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜਗਾਊ ਕਿਹੜਾ’, ਹੋਇਆ ਸੋਚ ਕੇ ਹਾਲੋਂ ਬੇਹਾਲ ਹੈਸੀ।
ਐਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਦੇ ਕੋਲ ਉਸਦਾ, ਬਹਿ ਗਿਆ ਆਣ ਕੇ ਨੌਨਿਹਾਲ ਹੈਸੀ।
ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਪੂ ‘ਮੈਂ ਜੋਤ ਜਗਾਊਂ ਜਾ ਕੇ’, ਪਹੁੰਚਾ ਤਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਤਾਲ ਹੈਸੀ।
ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਤੇ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹੀਦ ਐਪਰ, ਜੋਤ ਗਿਆ ਹਰਿਮੰਦਰ 'ਚ ਬਾਲ ਹੈਸੀ।

ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਹੋਇਆ, ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੂਰਿਆ ਤਾਲ ਉਦੋਂ।
ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲ ਚੱਲੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਸੂਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਾਲ ਉਦੋਂ।
ਘਾਇਲ ਹੋਏ ਸਨ ਜੰਗਿ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ, ਜਖਮੀ ਸੀਸ ਪਰ ਲਿਆ ਸੰਭਾਲ ਉਦੋਂ।
ਪਾਵਨ ਸੀਸ ਪ੍ਰਕਰਮਾਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਗਿਰਿਆ, ਨੂਰੀ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਸੀ ਜਲਾਲ ਉਦੋਂ।

ਸੰਨ ਚੌਰਾਸੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਪੁਰਬ ਉੱਤੇ, ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਆਨ ਫੌਜਾਂ।
ਲਾ ਕੇ ਕਰਫਿਊ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ, ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਈਆਂ ਸੀ ਵਾਂਗ ਤੂਫਾਨ ਫੌਜਾਂ।

ਕਰ 'ਤਾ ਤਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਸੀ ਢਹਿਢੇਰੀ, ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦ ਤੇ ਜਾਨ ਫੌਜਾਂ।
ਕੌਮੀ ਹੀਰੇ ਬਹੁਮੁੱਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਕੇ, ਕੀਤਾ ਕੌਮ ਦਾ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਫੌਜਾਂ।

ਲੱਖਾਂ ਝੱਖੜ ਹਨੇਰ ਤੂਫਾਨ ਹਰਦਮ, ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨੇ, ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ।
ਸੋਹਿਲੇ ਖੂਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ।
ਕਿਲ੍ਹੇ ਜੁਲਮ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ, ਢਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨੇ, ਢਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ।
ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ, ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਵੀ ਨੇ, ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ।

ਹਰੀਮੰਦਰ ਉਹ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਸਾਡਾ, ਹਰ ਦਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਿੱਥੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੈ।
ਇਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ ਏ, ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੈ।
ਮਨਮੁਖ ਕਾਂ ਆ ਕੇ, ਗੁਰਮੁਖ ਹੰਸ ਬਣਦੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਦੈ।
ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਜਿਹੜਾ, ਕਾਰਜ ਉਸਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਰਾਸ ਕਰਦੈ।

ਚੌਹਾਂ ਵਰਨਾਂ ਲਈ ਚੌਹਾਂ ਹੀ ਦਿਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਚਾਰੇ ਹੀ ਦਰ ਏਥੇ।
ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਗੋੜ ਸਾਰੇ, ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਏ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਏਥੇ।
ਝੋਲੀ ਸੱਖਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਜਿਹੜਾ, ਦਾਤਾ ਦਿੰਦਾ ਏ ਦਾਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਏਥੇ।
ਹਰ ਕੋਈ ਵਜਦ 'ਚ ਆਣ ਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੈ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰ ਏਥੇ।

ਮੱਕਾ, ਕਾਸ਼ੀ ਤੇ ਯੂਰੋਸ਼ਲਮ ਵਾਂਗੂ, ਪਾਵਨ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਇਹ।
ਦੇਵੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਿਹੜਾ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਮਹਾਨ ਹੈ ਇਹ।
ਜਿੱਥੋਂ ਲੈਣੀ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸੇਧ 'ਜਾਚਕ', ਸਾਡਾ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਹੈ ਇਹ।
ਸਾਡੀ ਆਨ ਹੈ ਇਹ, ਸਾਡੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ ਇਹ, ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਹੈ ਇਹ, ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਹੈ ਇਹ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪੰਜ ਤਖ਼ਤ

ਪੰਜ ਤਖ਼ਤ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਨੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ, ਮਾਨਵ ਸੇਵਾ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕ ਪੰਜੇ।
ਪੰਜਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇਦਾਰ ਪੰਜੇ, ਇਕੋ ਸੇਧ ਇਹ ਦੇਣ ਉਲੀਕ ਪੰਜੇ।
ਪੰਥਕ ਅਣਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਹ ਰਾਖੇ, ਸਾਡੀ ਕਰਨ ਅਗਵਾਈ ਇਹ ਠੀਕ ਪੰਜੇ।
ਸਾਂਝੀ ਜਿਥੇ ਹੈ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਰਹਿਣੇ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੀਕ ਪੰਜੇ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ, ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਸਰੋਵਰ ਤਿਆਰ ਹੈਸੀ।
ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪਾਵਨ ਜੋ ਸੀ ਮਿੱਟੀ, ਲਿਆ ਥੜ੍ਹੇ ਦਾ ਰੂਪ ਉਸ ਧਾਰ ਹੈਸੀ।
ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੇ, ਬੰਨ੍ਹੀ ਸੀਸ ਤੇ ਸੋਹਣੀ ਦਸਤਾਰ ਹੈਸੀ।
ਸਿੱਖੀ, ਅਣਖ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀ ਪਹਿਨੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈਸੀ।
ਯੋਧੇ ਬੀਰਾਂ ਬਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਭਰਤੀ, ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੀ ਫਿਰ ਫੌਜ ਤਿਆਰ ਹੈਸੀ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ, ਬੈਠੀ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈਸੀ।

ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹਨੂੰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਹੱਥੀਂ ਆਪ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਬੀੜ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਹਿਲਾ, ਹਰੀਮੰਦਰ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਜਿਹੜੇ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਆਪ ਬਿਰਾਜਦੇ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸਜਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਉਪਰ ਚਾਨਣੀ ਤਾਣ ਕੇ ਓਸ ਉਤੇ, ਮਖਮਲ ਬਿਸਤਰ ਵਿਛਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਬੜੇ ਅਦਬ ਦੇ ਨਾਲ ਗਰੰਥ ਜੀ ਨੂੰ, ਸੁਖ ਆਸਨ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।
ਥੱਲੇ ਦਰੀ ਤੇ ਚਾਦਰ ਵਿਛਾ ਕੇ ਤੇ, ਆਪ ਆਸਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ।

ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਆਪ ਹੱਥੀਂ, ਪਾਵਨ ਪਰਮ ਪਵਿੱਤਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ ਇਹ।
ਮੀਰੀ ਰਹੇਗੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਾਏ ਥੱਲੇ, ਹਰੀਮੰਦਰ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਜਿਆ ਤਾਂ ਹੈ ਇਹ।
ਜਿਥੋਂ ਅਸਾਂ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸੇਧ ਲੈਣੀ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸਥਾਂ ਹੈ ਇਹ।
ਜੁਲਮੀ ਤੱਤੀਆਂ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਲਈ, ਗੁਹੜੀ, ਠੰਡੀ ਤੇ ਮਿੱਠੜੀ ਛਾਂ ਹੈ ਇਹ।
ਝੰਡੇ ਕੇਸਰੀ ਏਥੇ ਜੋ ਝੂਲਦੇ ਨੇ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਂ ਹੈ ਇਹ।
ਇਹ ਤਾਂ ਦੇਣ ਵਡਮੁੱਲੀ ਹੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ, ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਂ ਹੈ ਇਹ।

ਬੀਰ ਆਸਨ 'ਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬੈਠਦੇ ਸੀ, ਇਥੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸਜਾ ਕੇ ਤੇ।
ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਤੇ, ਉਪਰ ਸੀਸ ਦੇ ਕਲਗੀ ਫਥਾ ਕੇ ਤੇ।
ਕਰਕੇ ਕਮਰਕੱਸਾ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਫੜ ਕੇ, ਬਹਿੰਦੇ ਸੱਚਾ ਦਰਬਾਰ ਲਗਾ ਕੇ ਤੇ।
ਤੱਕਣ ਮੁੱਖੜਾ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਚੰਦ ਵਰਗਾ, ਸੰਗਤਾਂ ਵਾਂਗ ਚਕੋਰਾਂ ਦੇ ਆ ਕੇ ਤੇ।
ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਸਨ ਆਪ ਕਰਦੇ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਤੇ।
ਦੁਖ ਦੂਰ ਫ਼ਰਿਆਦੀ ਦੇ ਕਰ ਦੇਂਦੇ, ਸਜਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤਾਂਈਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਤੇ।

ਦਲ ਭੰਜਨ ਗੁਰ ਸੂਰਮੇ ਕਿਹਾ ਮੁੱਖੋਂ, ਚੰਗੇ ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਘੋੜੇ ਲਿਆਓ ਸਿੱਖੋ।
ਆਪਣਾ ਜੰਗੀ ਸੁਭਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ, ਜ਼ਾਲਮ ਰਾਜ ਦੇ ਥੰਮ੍ਹ ਹਿਲਾਓ ਸਿੱਖੋ।
ਇੱਕ ਹੱਥ ਮਾਲਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਤਲਵਾਰ ਹੋਵੇ, ਭਗਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਅਪਣਾਓ ਸਿੱਖੋ।
ਦੇਵੈ ਇੱਟ ਦਾ ਹੁਣ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ, ਸਬਕ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਤਾਂਈਂ ਸਿਖਾਓ ਸਿੱਖੋ।
ਤੁਸਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲ ਕਰਨੀ, ਪਹਿਲ ਕਰੇ ਜੋ, ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਓ ਸਿੱਖੋ।
ਢਾਡੀ ਨੱਥੇ ਅਬਦੁੱਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਬੀਰ ਰਸੀ ਹੁਣ ਵਾਰਾਂ ਸੁਣਾਓ ਸਿੱਖੋ।

ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ, ਕੀਤਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਬੜਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੋਹਣਾ।
ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਅੰਦਰ, ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਲ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਤਿਆਰ ਸੋਹਣਾ।
ਚਾਰ ਮੰਜਲਾ ਤਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਜੀ ਦਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਦਿੱਤਾ ਉਸਾਰ ਸੋਹਣਾ।
ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁੰਬਦ ਤੇ ਬੰਗਲੇ ਦੀ, 'ਨਲੂਆ' ਬਣਿਆ ਸੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੋਹਣਾ।
ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਢਾਉਂਦੇ ਸਨ ਰਹੇ ਜ਼ਾਲਮ, ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਉਸਾਰ ਸੋਹਣਾ।
400 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਜ ਰਿਹਾ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਸੋਹਣਾ।

ਭੀੜ ਬਣਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਥ ਉਤੇ, ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਜੁੜਦਾ ਸੀ ਆਨ ਏਥੇ।
ਦਿਨ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਸੀ ਲਗਦੇ ਦੀਵਾਨ ਏਥੇ।
ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਜੁਸ਼ੀਲੀਆਂ ਤਾਂਈਂ ਸੁਣ ਕੇ, ਕਾਇਰ ਸੂਰਮੇ ਬਣਦੇ ਸੀ ਆਨ ਏਥੇ।
ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਜੀ ਨੇ, ਕੀਤੇ ਸਨ ਗੁਰਮਤੇ ਪਰਵਾਨ ਏਥੇ।
ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਏਥੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਨੇ, ਉੱਚੀ ਕੀਤੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਏਥੇ।
ਕੈਰੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਿਸ ਏਧਰ, ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਹੁਕਮਰਾਨ ਏਥੇ।

ਬਣਿਆ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਜਦੋਂ ਸਿੱਕਾ, ਕੀਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਸੀ ਏਥੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ।
ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਬਣਾਈ ਸੀ ਗਈ ਏਥੇ, ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ।
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਸੀ ਡਾਹਢੀ ਆਸ ਕਰਕੇ।
'ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ' ਤਿਆਰ ਹੋਈ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ।
ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਿਆ ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦਾ, ਗੁਰੂ ਡੰਮ੍ਹ ਵਾਲਾ ਪੜਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰਕੇ।
ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਪਾਵਨ 'ਤਖ਼ਤ' ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ।

ਸੱਚਾ ਤਖ਼ਤ ਹੈ ਇਹ ਅਕਾਲ ਜੀ ਦਾ, ਜਗ ਦੇ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਏਥੇ।
ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸੀ ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ, ਜਿਹਨੂੰ ਜਿਹਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗੀ ਤਨਖਾਹ ਏਥੇ।
ਕੋੜੇ ਖਾਣ ਲਈ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗਾ, ਹਾਜ਼ਰ ਆਪ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਏਥੇ।
ਸਰਬਉਚ ਇਹ ਤਖ਼ਤ ਹੈ ਖਾਲਸੇ ਦਾ, ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਏਥੇ।
ਸੁੱਕਾ ਬਚ ਨਾ ਸਕਿਆ ਉਹ ਖਾਲਸੇ ਤੋਂ, ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਇਆ ਜੋ ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਏਥੇ।
ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਆ ਸੀ ਨਰਕ ਦੇ ਰਾਹ ਸਿੱਧਾ, ਇਹਨੂੰ ਆਇਆ ਜੋ ਕਰਨ ਤਬਾਹ ਏਥੇ।

ਸੰਨ ਸਤਾਰਾਂ ਸੌ ਤੇਤੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ, ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਸਜਿਆ ਦੀਵਾਨ ਏਥੇ।
ਕਿਹਾ ਮੁੱਖੋਂ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮੁਖੀ ਨੇ ਸੀ, ਸੁਣੇ ਗੱਲ ਹੁਣ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਏਥੇ।
ਅਸਾਂ ਮੰਗੀ ਨਵਾਬੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ, ਆਪ ਭੇਜੀ ਏ ਸ਼ਾਹੀ ਸੁਲਤਾਨ ਏਥੇ।
ਖੁਦ ਸ਼ੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਪਟਾ ਜਗੀਰ ਲੈ ਕੇ, ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਏ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਨ ਏਥੇ।
ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ, ਕਰ ਲਈ ਏ ਅੱਜ ਪਰਵਾਨ ਏਥੇ।
ਸਾਰੇ ਮੁਖੀਆਂ 'ਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੇ ਲਈ, ਕੋਈ ਇੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹਵਾਨ ਏਥੇ।

ਤੁਸੀਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਡੋਲੇ, ਦੁੱਖ ਸਹੇ ਨੇ ਬੇਹਿਸਾਬ ਸਿੰਘੋ।
ਤੁਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ, ਮੂੰਹ ਤੋੜਵਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਵਾਬ ਸਿੰਘੋ।
ਥੋਡੀ ਅਣਖ ਤੇ ਬੀਰਤਾ ਤੱਕ ਕੇ ਤੇ, ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਾ ਬੇਤਾਬ ਸਿੰਘੋ।
ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਗੁਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ, ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਨਵਾਬ ਸਿੰਘੋ।
ਲਿੱਦ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਖ਼ਿਤਾਬ ਸਿੰਘੋ।
ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਇਹਦੀ ਬਹਾਦਰੀ 'ਤੇ, ਲੈ ਆਉਗਾ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬ ਸਿੰਘੋ।

ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੇ ਨੇ ਸਿੰਘ ਜਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਹਰਿਮੰਦਰ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ, ਮਾਰੇ ਸਾਰੇ ਨੇ ਏਸ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਛੱਤੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਕੱਢੀ ਓਦੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਮਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਪਾਵਨ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਕਰ ਅਰਦਾਸ ਨਿਕਲੇ, ਤੀਰ ਨਿਕਲਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਖ਼ਤ ਪਾਇਆ, ਰੱਖ ਕੇ ਤਲੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।
ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ, ਪਾਸ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ।

ਫੇਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਜਦ ਖਤਮ ਹੋਇਆ, ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਏਥੇ।
ਨੀਯਤ ਕਰ ਉਹਨਾਂ ਸਰਬ-ਰਾਹ ਆਪਣੇ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਵਾਰ ਏਥੇ।
ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਪੱਕੇ ਸਿੰਘ ਸਭੀਏ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਨਖਾਹੀਏ ਕਰਾਰ ਏਥੇ।
ਸਰਬ-ਰਾਹ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਹੱਦ ਕੀਤੀ, ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦਾ ਕਰ ਸਤਿਕਾਰ ਏਥੇ।
ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਜੋ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ, ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਵੀਕਾਰ ਏਥੇ।
ਉਦੋਂ ਰੋਹ ਤੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸਿੰਘਾ, ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਨੇ ਹੱਥ ਦੋ ਚਾਰ ਏਥੇ।

ਮਹੰਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣੇ ਲਈ, ਗੋਰੇ ਬਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਡਾਹ ਕੇ ਤੇ।
ਜੱਥੇਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਭੁੱਚਰ, ਦਿਤਾ ਹੁਕਮ ਇਹ ਗੱਜ ਵਜਾ ਕੇ ਤੇ।
ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ, ਥੱਲੇ ਬੈਠੋਗੇ ਦਰੀਆਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਤੇ।
ਡੀ.ਸੀ. ਮੰਨਿਆ ਨਾ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ ਨੇ, ਸੁੱਟੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਵਗਾਹ ਕੇ ਤੇ।
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ।
ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਜਾ ਭੁਗਤੀ, ਚਾਰ ਚੰਨ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਤੇ।

ਤੀਜਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਹੋਇਆ, ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਏ 'ਆਪਣੇ' ਸੀਨਾ ਠੋਕ ਓਦੋਂ।
ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਰਸਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰੋਕ ਓਦੋਂ।
ਧਰਤੀ ਪਾਵਨ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਲਾਲ ਹੋਈ, ਲਾਲ ਲਹੂ 'ਚ ਰੰਗੇ ਗਏ ਲੋਕ ਓਦੋਂ।
ਬੱਚੇ ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਬਲਦੀ ਅੱਗ 'ਚ ਦਿਤੇ ਸੀ ਝੋਕ ਓਦੋਂ।
ਪੰਚਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ, ਛਾਇਆ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਸ਼ੋਕ ਓਦੋਂ।
ਲੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰ ਸੂਰੇ, ਪਹੁੰਚੇ ਸਾਰੇ ਸਿਰਲੱਥ ਪ੍ਰਲੋਕ ਓਦੋਂ।

ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਅਬਦਾਲੀਆਂ ਹੱਥ ਪਾਇਆ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਹ ਰੱਗ ਉਤੇ।
 ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸ਼ੇਰ ਦੂਲੇ, ਪਏ ਟੁੱਟ ਕੇ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਵੱਗ ਉਤੇ।
 ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਦੇ, ਥੱਲੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਆਪ ਲੱਗ ਉਤੇ।
 ਲਾਲੀ ਲਾਟਾਂ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਤੋਂ ਲਾਲ ਨਿਕਲੇ, ਤੇਲ ਛਿੜਕੀਏ ਜੇ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਉਤੇ।
 ਖਬਰ ਫੈਲਦੀ ਉਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ, ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਅਣਹੋਣੀ ਕੋਈ ਜੱਗ ਉਤੇ।
 ਉਹਨੂੰ ਦਿਨੇ ਇਹ ਤਾਰੇ ਵਿਖਾਏ ਜਿਹੜਾ, ਹੱਥ ਪਾਏ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਪੱਗ ਉਤੇ।

ਬੇਸ਼ਕ ਐਸ ਜੀ ਪੀ ਸੀ ਹੈ ਚੋਣ ਕਰਦੀ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਦੀ ਹਸਤੀ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੰਘੋ।
 ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਿਹੈ, ਪਈਏ ਵਿੱਚ ਨਾ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਸਿੰਘੋ।
 ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਚੁਰਾਹੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਏ, ਐਵੇਂ ਕਰੀਏ ਨਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਸਿੰਘੋ।
 ਹਰ ਇਕ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਖਰੜੇ ਤਿਆਰ ਹੋਵਣ, ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਿੰਘੋ।
 ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਕਰੀਏ ਫਰਿਆਦ ਸਿੰਘੋ।
 ਗੁਰੂ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠ ਕੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਦੇਣ ਫੈਸਲੇ ਜੋ, ਰੱਖੀਏ ਯਾਦ ਸਿੰਘੋ।

ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ 'ਜਾਚਕ' ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਕਿ ਝੰਡਾ ਕੇਸਰੀ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦ ਹੋਵੇ।
 ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ 'ਤੇ ਓਟ ਜੋ ਰੱਖਦਾ ਏ, ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਵੇ।
 ਸਦਾ ਮਿਲੇ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸੇਧ ਉਹਨੂੰ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇ।
 ਰੱਬੀ ਫੈਸਲੇ ਇੱਥੇ ਉਹ ਲਏ ਜਾਵਣ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਜੀਹਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਵੇ।
 ਮਹਿਕਾਂ ਵੰਡੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ, ਖੁਸ਼ੀ, ਖੇੜਾ ਤੇ ਸਦਾ ਆਨੰਦ ਹੋਵੇ।
 ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਪਾਵਨ ਕਮਾਨ ਹੇਠਾਂ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਰੀ ਜੱਥੇਬੰਦ ਹੋਵੇ।

ਜਥੇਦਾਰ

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਗੌਰਵ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਰਗਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੋਵੇ।
 ਹੋਵੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂੰ, ਜਿਹਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇ।
 ਸਾਰੇ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜਿਹਾ ਸਿਪਾਹ ਸਲਾਰ ਹੋਵੇ।
 ਗੁਰ-ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਏ 'ਜਾਚਕ', ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਵੇ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਰਣਜੀਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ, ਸੱਚੀਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ੇਰ ਬਣਕੇ।
 ਨਾਚੂ ਖਾਂਨਾ ਦੇ ਦਿਲ ਸੀ ਕੰਬ ਉੱਠੇ, ਲੜਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰਦ ਦਲੇਰ ਬਣਕੇ।
 ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕਦੇ ਨਾ ਤੱਕ ਸਕੇ, ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਲੁਟੇਰ ਬਣਕੇ।
 ਉਹਦੀ ਇਕੋ ਹੀ ਭੁਬਕ ਤੇ ਗਰਜ ਸੁਣਕੇ, ਉਡ ਗਏ ਸਭ ਤਿੱਤਰ ਬਟੇਰ ਬਣਕੇ।

ਨਕਲੀ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਕਈ ਬਣੇ ਏਥੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਰ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸੈਂ ਤੂੰ।
 ਭਾਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਲੱਖਾਂ ਨੇ ਫੁੱਲ ਸੋਹਣੇ, ਫੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਸੈਂ ਤੂੰ।
 ਪਾਏ ਸਮੇਂ ਨੇ ਕਈ ਸੁਆਲ ਤੈਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਇਕੋ ਜੁਆਬ ਸੈਂ ਤੂੰ।
 ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਸੈਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸੈਂ ਤੂੰ।

ਬਚਪਨ ਆਪਣਾ ਬਾਲਕ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਵਹਿੰਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗੁਜਾਰਿਆ ਸੀ।
 ਰਣਤੱਤੇ 'ਚ ਜੂਝਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਉਹਨੂੰ ਸਸ਼ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰਿਆ ਸੀ।
 ਨਾਚੂ ਖਾਂ ਸੀ ਗਿੱਦੜਾਂ ਵਾਂਗ ਦੌੜੇ, ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਲਲਕਾਰਿਆ ਸੀ।
 ਇਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕਹਿੰਦੈ, (ਉਹ) ਸਦਾ ਜਿੱਤਿਆ ਕਦੇ ਨਾ ਹਾਰਿਆ ਸੀ।

ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕੀ, ਫੜ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਪਰਤਾਏ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
 ਮੁੜਕੇ ਫੇਰ ਨਾ ਏਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ, ਐਸੇ ਮੂੰਹ ਭੁਵਾਏ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
 ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸੀ ਜੱਗ ਅੰਦਰ, ਖੱਬੀ ਖਾਨ ਝਟਕਾਏ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
 ਸ਼ਾਹ ਜਮਾਨ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਨੂੰ, ਦਿਨੇ ਤਾਰੇ ਵਿਖਾਏ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।

ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਰਣਜੀਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ, ਸਚਮੁੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼ੇਰ ਬਣਕੇ।
 ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਿਆ ਸੀ, ਚੜ੍ਹਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਲੁਟੇਰ ਬਣਕੇ।
 ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੌਤ ਵੀ ਕੰਬਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜੂਝਦਾ ਮਰਦ ਦਲੇਰ ਬਣਕੇ।
 ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਪਿੱਛੋਂ, ਚੜਿਆ ਕੌਮ ਲਈ ਚਾਨਣ ਸਵੇਰ ਬਣਕੇ।

ਰਹਿਣੇ ਸਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ, ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਨ ਉਸਨੇ।
ਸਿੱਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿਕੇ, ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸਨਮਾਨ ਉਸਨੇ।
ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਲਈ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਿਤੇ ਸੀ ਦਾਨ ਉਸਨੇ।
ਇਕੋ ਲੜੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਰੋ ਦਿਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਨਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਸਨੇ।

ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਉਤੇ ਸੀ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ।
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ, ਪੂਰਾ ਰੱਖਿਆ ਸਿਦਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ।
ਸੋਨਾ ਚਾੜਿਆ ਪਾਵਨ ਦਰਬਾਰ ਉਤੇ, ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਵਾਲੇ ਬਣਕੇ ਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ।
ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਈ ਬਿਪਤਾ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ।

ਕਈ ਨਾਦਰਾਂ ਅਤੇ ਅਬਦਾਲੀਆਂ ਦਾ, ਤੂਹੀਓਂ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾ।
ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਦੀ ਪਾਟੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ, ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਸੀਤਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾ।
ਕੈਰੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜੇਸ ਏਧਰ, ਲਹੂ ਉਸੇ ਦਾ ਪੀਤਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾ।
ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਇਆ ਜੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਖ ਕੀਤਾ, ਬਣਕੇ ਤੂੰ ਪਲੀਤਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ, ਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕੋਰੜੇ ਖਾਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਾ ਪਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
ਕੀ ਮਜਾਲ ਹੈ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬੜੇ ਦਾ, ਹੋਵੇ ਦਿਲ ਦੁਖਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
ਇਕੋ ਘਾਟ ਤੇ ਸ਼ੀਹ ਤੇ ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ, 'ਕੱਠਾ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।

ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੋਂ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰੇ ਜਿਹਾਂ, ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਨਚਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸੇ ਹੀ ਥਾਲੀ 'ਚ ਛੇਕ ਕੀਤੇ, ਜਿਹੜੀ ਥਾਲੀ 'ਚ ਖਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾ।
ਉਸ ਸੱਪ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਡੰਗ ਆਖਰ, (ਤੂੰ) ਜੀਹਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾ।
ਘਰ ਦੇ ਭੇਤ ਦਿੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ, ਘਰ ਦੇ ਭੇਤੀ ਬਣਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘਾ।

ਜਦੋਂ ਅਟਕ ਦਰਿਆ ਅਟਕਾਉਣ ਲੱਗਾ, ਅੱਗੋਂ ਅਟਕ ਅਟਕਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
ਸੂਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਅਟਕ ਦਰਿਆ ਅੰਦਰ, ਜਦੋਂ ਘੋੜਾ ਠਿਲਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
ਠਿਲ ਪਈ ਫਿਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ, ਜਦ ਜੈਕਾਰਾ ਗਜਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।
ਜਾ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਫੌਜ ਦੀ ਹਿੱਕ ਉਤੇ, ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਇਆ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ।

ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਛਿਪਦਿਆਂ ਹੀ, ਢਲ ਗਈ ਸੀ ਸਾਡੀ ਦੁਪਹਿਰ ਏਥੇ।
ਨਮਕ ਹਲਾਲ ਨਾਲੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਬਣ ਗਏ, ਨਮਕ ਹਰਾਮੀ ਗਦਾਰ ਤੇ ਗੈਰ ਏਥੇ।
ਇਕ ਕਰੋੜ 'ਚੋਂ 'ਠਾਰਾਂ ਲੱਖ ਰਹੇ ਬਾਕੀ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੀ ਵਰਤਿਆ ਕਹਿਰ ਏਥੇ।
ਸਿੰਘ ਜਿੱਤੀਆਂ ਬਾਜੀਆਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸੀ, 'ਕੱਲੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਬਗੈਰ ਏਥੇ।

ਤੇਰੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਲਿਆ ਉਏ, ਚਲਾ ਗਿਆ ਉਹ ਪਾਵਨ ਪੰਜਾਬ ਸਾਡਾ।
ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਬੇ-ਕਦਰੀ ਦੇ ਨਾਲ 'ਜਾਚਕ', ਮਿਧਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਸਾਡਾ।
ਮੁੜਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਡਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਰਾਵੀ ਜਿਹਲਮ ਦਰਿਆ ਚਨਾਬ ਸਾਡਾ।
ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਹੋਇਆ ਘਾਣ ਉਹ ਬੇਹਿਸਾਬ ਸਾਡਾ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲਹਿਰ

ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ, ਲਾਲ ਹਨੇਰੀਆਂ ਦੇ ਝੱਖੜ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਸੀ।
ਤਿੱਖੀ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦ, ਦੀਵੇ ਹੋ ਏਥੇ ਸਾਡੇ ਗੁੱਲ ਰਹੇ ਸੀ।
ਭੈੜੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਪਾ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਸਿੱਖੀ ਮਹਿਕ ਮੁਕਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁੱਲ ਰਹੇ ਸੀ।
ਇਸ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤ ਉੱਤੇ, ਵਾਰਸ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਰਹੇ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਦਰਦੀਆਂ ਬੈਠ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ, ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਪੇ।
ਕੁੰਭਕਰਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਜੋ ਸੌਂ ਰਹੇ ਨੇ, ਸੁੱਤੇ ਸ਼ੇਰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਪੇ।
ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਮਿਲੀ ਦੌਲਤ, ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਪੇ।
ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੂਹੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ, ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਪੇ।

ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ, ਗੁਰੂ ਲਾਲਾਂ ਬਣਾਇਆ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ।
ਉਨੀ ਸੌ ਬਹੱਤਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇਥੇ, ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਆਇਆ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ।
ਥਾਂ ਥਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਕਰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਖਾਤਰ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਪਣਾਇਆ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ।
ਗੈਰ ਸਿਆਸੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਰੂਪ ਅੰਦਰ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫਿਰ ਛਾਇਆ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ।

ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਫਿਰ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ, ਆਉ ਆਪਾ ਸਵਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।
ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗਲ 'ਚ ਜਕੜਿਆ ਜੋ, ਉਹ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।
ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ 'ਤੇ ਬੜਾ ਏ ਮਾਣ ਸਾਨੂੰ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਰਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।
ਚਾਨਣ ਬਖਸ਼ੇ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂਈਂ, ਬਾਣੀ ਖੋਜਣ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਲਹਿਰ ਫਿਰ ਵਧੀ ਅੱਗੇ, ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਰਲ ਗਏ।
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਏ ਸ਼ਾਮਿਲ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਰਲ ਗਏ।
ਡਾਕਟਰ ਚਿੰਤਕ ਵੀ ਫੇਰ ਨਾ ਰਹੇ ਪਿੱਛੇ, ਬੁੱਧੀ ਜੀਵੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਰਲ ਗਏ।
ਵਿੱਦਿਅਕ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚੋਂ, ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੀ ਚਾਹਵਾਨ ਰਲ ਗਏ।

ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਉਮਰ ਫਿਰ ਹੋਈ ਲੰਬੀ, ਸਮਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲਾ ਟਪਾ ਕੇ ਤੇ।
ਮਨਮੱਤ ਦੀ ਧੁੰਧ ਮਿਟਾਈ ਹਰ ਥਾਂ, ਕੈਂਪ ਗੁਰਮਤਿ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲਗਾ ਕੇ ਤੇ।

ਗੁਰੂ ਡੰਮ੍ਹ ਵਾਲਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ, ਦਿਵਸ 'ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ' ਮਨਾ ਕੇ ਤੇ।
ਤੇਜ ਕੀਤਾ ਫਿਰ ਗੁਰਮਤਿ ਪਰਚਾਰ ਤਾਂਈਂ, ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ 'ਵਿੰਗ' ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ।

ਏਧਰ ਭਾਸ਼ਣ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਏ, ਲੇਖ ਲਿਖਦੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ ਓਧਰ।
ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਉਚਾਰਣ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ, ਬਾਣੀ ਗਾਇਨ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਓਧਰ।
ਇੱਧਰ ਗੁਰਮਤਿ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਏ, ਗੁਰਮਤਿ ਕਿਆਰੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ ਬਾਲ ਓਧਰ।
ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਕਾਂਸੀ ਦੇ ਜਿੱਤ ਤਗਮੇ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਹੁੰਦੇ ਨਿਹਾਲ ਓਧਰ।

'ਸਿੱਖ ਬੁੱਕ ਸੈਂਟਰ' ਉੱਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ, ਲੱਗੀ ਬੜੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਿਧਰੇ।
'ਸੇਵਾ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀਰ ਸਾਰੇ, ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਕਿਧਰੇ।
ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ, ਲੈਕਚਰ ਹੋ ਰਹੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕਿਧਰੇ।
ਕਿਤੇ ਯੁਵਕ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਹੋਏ 'ਕੱਠੇ', 'ਵਿਚਾਰ ਗੋਸ਼ਟੀ' ਹੋਈ ਕਮਾਲ ਕਿਧਰੇ।

ਮਾਨਸ ਜਾਤ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀ ਹੈ ਇੱਕੋ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਕੀਤਾ ਸਾਵਧਾਨ ਜਾਂਦੈ।
ਨਸ਼ਿਆਂ ਰਹਿਤ ਨਰੋਆ ਸਮਾਜ ਹੋਵੇ, ਏਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਸਦਾ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦੈ।
ਨਾਂ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਦੇ, ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂਦੈ।
ਲਿਖਦੇ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਕੇ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਸਨਮਾਨ ਜਾਂਦੈ।

'ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ-ਸਾਡਾ ਗੌਰਵ' ਪਰਚੇ ਰਾਹੀਂ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਏ ਜਾਂਦੇ।
ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ, ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੇ ਕਈ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ।
ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਪਬਲਿਕ ਵਿੰਗ ਵਲੋਂ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸਮਾਗਮ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ।
ਮਾਇਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪਿਛੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ।

'ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮਤਿ ਅਕੈਡਮੀ' ਨੇ, ਕੀਰਤਨ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤੈ।
ਓਧਰ 'ਸਪੋਰਟਸ ਵਿੰਗ' ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਕੀਤੈ।
ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ 'ਤੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਛਿੱਤ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤੈ।
ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਵਿੰਗਾਂ ਨੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਤਾਂਈਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੈ।

ਜਥੇਬੰਦਕ ਕਵਿਤਾ

ਕੱਢ ਕੇ ਮਾਇਆ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦਸਮ ਹਿੱਸਾ, ਸੇਵਾ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਕਰਨ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸਾਰੇ।
ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਦੇਣ ਪੈਗਾਮ ਸਾਰੇ।
ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਤੇ, ਲੋਕ ਵਿਖਾਵੇ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਗਾਮ ਸਾਰੇ।
ਨਿਸਚਾ ਕਰਕੇ ਨਿੱਤਰੇ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਇਹ ਵਰਿਆਮ ਸਾਰੇ।

ਹਰ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਕੇਡਰ, ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦਾ ਕੱਠਾ ਪਰਵਾਰ ਹੁੰਦੈ।
ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਜੋ ਫੀਲਡ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਹੁੰਦੈ।
ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ 'ਤੇ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦੈ।
ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਜੋ ਕਰਨੈ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰ ਹੁੰਦੈ।

ਅੱਖਾਂ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤੁਸਾਂ ਉੱਤੇ, ਗ਼ਲਤ ਕਦਮ ਨਾ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਪੁੱਟ ਸਿੰਘੋ।
ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕਦੇ ਟਕਰਾ ਜਾਣਾ, ਬੜੀ ਚੰਦਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਫੁੱਟ ਸਿੰਘੋ।
ਏਕੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨੇ, ਜੱਥੇਬੰਦ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਇੱਕ ਜੁੱਟ ਸਿੰਘੋ।
ਉਹ ਫੁੱਲ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਮੁਰਝਾ ਜਾਂਦੈ, ਜਿਹੜਾ ਟਹਿਣੀ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ ਏ ਟੁੱਟ ਸਿੰਘੋ।

ਜਿਹੜਾ ਜੱਗ 'ਚ ਆਪਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਉਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੋਵੇ।
ਅਸੀਂ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਹੋਈਏ, ਮਨ ਹੋਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਨਾ ਹੋਰ ਹੋਵੇ।
ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਸਚਾਈ ਤੇ ਡਟੇ ਰਹੀਏ, ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਹੋਵੇ।
ਖਿੱਲਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਇਕ ਥਾਂ 'ਕੱਠਾ, ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀ ਨਾ ਸਾਡੀ ਤੌਰ ਹੋਵੇ।

ਆਉ ਕਰੀਏ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਗੁਰਮਤਾ ਸਾਰੇ, ਜੱਗ 'ਚ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੋਵੇ।
ਸਮਾਂ ਜਿੰਨਾ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਿਲੇ ਜਿੱਥੇ, ਸਵੇਰ, ਸ਼ਾਮ ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਦੁਪਹਿਰ ਹੋਵੇ।
ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਲਾ ਦਈਏ, ਘੜੀ, ਪਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਹਿਰ ਹੋਵੇ।
ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਸਮਾਗਮ ਹੁਣ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ, 'ਜਾਚਕ' ਪਿੰਡ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਹੋਵੇ।

ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ ਗੰਧਲਾ ਤੇ ਆਪ ਹੁਦਰਾ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਜਦ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ।
'ਲਾਲ ਹਨੇਰੀਆਂ' ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪੇਡ ਵਰਕਰ, ਰੋਲ ਰਹੇ ਭਵਿੱਖ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚੂ ਜਿਹੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ, ਟੁੱਟਦਾ ਦਿਲ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ।
ਗੁਰਸਿੱਖ ਮਾਪੇ ਵੀ ਓਦੋਂ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਗਏ, ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਤੱਕ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ।

ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਹੋਈ ਸਾਜਸ਼ ਅਧੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ, ਕੀਤਾ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤਾਂਈਂ।
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੋ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂਈਂ।
ਭੁਲ ਜਾਣ ਇਹ ਵਿਰਸੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨਾ, ਭੁਲ ਜਾਣ ਅਜੀਤ ਜੁਝਾਰ ਤਾਂਈਂ।
ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਤੇ ਫਤਹਿ ਨਾ ਯਾਦ ਆਵੇ, ਤੇ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਭੁਲਣ ਦੀਵਾਰ ਤਾਂਈਂ।

ਯੁਵਾ ਵਰਗ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਫਸਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲਾ ਵਿਛਾਇਆ ਸੀ ਜਾਲ ਓਦੋਂ।
ਵਿੱਚ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਜਾਂਦੀ ਰੋਜ਼ ਕਰਵਾਈ ਹੜਤਾਲ ਓਦੋਂ।
ਰੱਬ ਨਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ, ਕਹਿਕੇ, ਕੋਝੀ ਬੜੀ ਹੀ ਚੱਲੀ ਸੀ ਚਾਲ ਓਦੋਂ।
ਸੋਚ ਨਾਸਤਕ ਦੇ ਸੱਚੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਤਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਹੇ ਸਨ ਢਾਲ ਓਦੋਂ।

ਸੰਨ ਬਹੱਤਰ 'ਚ ਏਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ, ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਹੋਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੋਹਣੀ।
ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਹਨੇਰੀ ਇਸ ਰਾਤ ਪਿੱਛੋਂ, ਚੜ੍ਹਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਸੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸੋਹਣੀ।
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪਾਉਣੀ ਸੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਗੌਰਵਮਈ ਇਸ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਬਾਤ ਸੋਹਣੀ।
ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਬਦਲਣ ਜਦ ਸੋਚ ਲੱਗੀ, ਸਚਮੁੱਚ ਹੋਈ ਓਦੋਂ ਕਰਾਮਾਤ ਸੋਹਣੀ।

ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ, ਨਾਸਤਕ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਈ ਠੱਲ ਹਰ ਥਾਂ।
ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ, ਚਲ ਪਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹਰ ਥਾਂ।
ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਬਹੁਤ ਆਈਆਂ, ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪਰ ਲਈਆਂ ਸੀ ਝੱਲ ਹਰ ਥਾਂ।
ਕੀਤਾ ਟਾਕਰਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਦਾ, ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਬਲ ਹਰ ਥਾਂ।

ਲੈ ਕੇ ਆਸਰਾ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਜੀ ਦਾ, ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਬੀਜੀ ਏ ਫਸਲ ਆਪਾਂ।
ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਮਸਲੇ ਸਭ ਹੱਲ ਕਰਨੇ, ਕਦੇ ਪੈਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਟਸਲ ਆਪਾਂ।
ਕਦੇ ਡਰਨਾ ਨਹੀਂ ਰਾਹ ਦੇ ਰੋੜਿਆਂ ਤੋਂ, ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਸਭ ਦੇਣੇ ਨੇ ਮਸਲ ਆਪਾਂ।
'ਸ਼ਾਰਟ ਕੱਟ' ਨਹੀਂ ਮਾਰਨਾ ਪੈ ਕਾਹਲੇ, ਰਸਤਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਅਸਲ ਆਪਾਂ।

ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਏ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨੇ ਮੋਢੀ ਸਿਰਮੌਰ ਆਗੂ।
ਜਥੇਬੰਦਕ ਪਤੰਗ ਨਾ ਕੋਈ ਕੱਟੇ, ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਤਾਂਹੀਉਂ ਪੱਕੀ ਡੋਰ ਆਗੂ।
ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਚ ਦੁਨੀਆਂ, ਥੋਡੇ ਜਿਹੇ ਬਣਾਏ ਕਈ ਹੋਰ ਆਗੂ।
ਜ਼ੋਨਲ, ਸਟੇਟ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ, ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਤੁਸੀਂ ਬਤੌਰ ਆਗੂ।

ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਤੁਸਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਿਉ ਇਹ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ।
ਥੋਡੇ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਿੰਘੇ, ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾਂ ਬੜੇ ਮੈਂ ਮਾਣ ਦੇ ਨਾਲ।
ਚਲਦੇ ਰਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮਿੱਥ ਕੇ ਤੇ, ਚੱਲਦੇ ਰਹੋ ਅੱਗੋਂ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਨਾਲ।
ਥੋਡੇ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਕੋਈ ਜਦ ਕਲਮ ਲਿਖਦੀ, ਉਹ ਵੀ ਲਿਖਦੀ ਏ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ।
ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਕੋਈ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਆਗੂ, ਨਾ ਹੀ ਬਣੇ ਅਖਬਾਰੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ।
35 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਥੋਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦੈ, ਕੀਤੈ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਜੀਅ ਜਾਨ ਦੇ ਨਾਲ।

35 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਸੁਚੇਤ ਗਭਰੂ, ਨੰਨੇ ਮੁੰਨੇ ਹੁਣ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਆਪਾਂ।
ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਦੌੜੀ ਏ ਦੌੜ ਲੰਮੀ, ਢਿੱਲੇ ਮੱਠੇ ਹੋ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਹੇ ਆਪਾਂ।
ਔਖੀ ਘਾਟੀ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਂਡਿਆਂ 'ਤੇ, ਸਹਜ ਅਵੱਸਥਾ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਰਹੇ ਆਪਾਂ।
ਇੱਕ ਮੁੱਠ ਤੇ ਇਕ ਜੁੱਟ ਰਹਿਕੇ, ਸਦਾ ਹੋਣੀਆਂ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਆਪਾਂ।
ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਏ ਸਰਕਲ ਦੀ ਸੋਚ ਉੱਤੇ, ਵਗਦੇ ਵਹਿਣਾ 'ਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਹੇ ਆਪਾਂ।
ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਏਥੇ ਕੋਈ, ਸੱਚ ਜਾਣੋਂ, ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਜਹੇ ਆਪਾਂ।

ਐਵੇਂ, ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਆਣ ਬੈਠੇ, ਮੱਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਆਏ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ।
ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ, ਥੋਡੀ ਚਰਚਾ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਯੂ.ਐਨ.ਓ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਜਦ ਤੋਂ, ਦੋਖੀ ਹੋਏ ਹੋਏ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਅੰਦਰ।
ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਨੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਏ ਰਲ ਕੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਅੰਦਰ।

ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨੈ, ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਫਿਰ ਲਉ ਠਾਨ ਅੰਦਰ।
ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਨੇ ਥੋਡੇ ਸਰੀਰ ਭਾਵੇਂ, (ਪਰ) ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਜਿੰਦ ਤੇ ਜਾਨ ਅੰਦਰ।

ਜੀਹਦੇ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੋਰ ਕੋਈ, ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੇ ਮੁਰੀਦ ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।
ਜੀਹਦੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਐ ਖਾਸ ਸਰੂਪ ਸੋਹਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਓਸੇ ਦੀ ਦੀਦ ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।
ਅੱਖਾਂ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤੁਸਾਂ ਉੱਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਮੀ ਉਮੀਦ ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।
ਢਿੱਲਾ ਮੱਠਾ ਨਾ ਪੰਥਕ ਭਵਿੱਖ ਰਹਿ ਜਾਵੇ, ਕਰ ਰਹੇ ਤੁਸੀਂ ਤਾਗੀਦ ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।
ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿਦਕ ਦੇ ਨਾਲ 'ਜਾਚਕ', 'ਗੋਲੇ ਮੁਲ ਖਰੀਦ' ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।
ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਮੈਨੂੰ ਹਰਦਮ ਦੱਸਦੀ ਏ, ਤੁਸੀਂ 'ਜਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦ' ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ।

ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ

ਕਲਗੀਧਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ, ਕਦੇ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਜਦ ਤਕ ਰਹੂ ਨਿਆਰਾ ਸਰੂਪ ਕਾਇਮ, ਥੋਡੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਨਹੀਂ ਖਾ ਸਕਦੀ। ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ, ਇਸ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ। ਚੱਲ ਪਏ ਜੇ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਸਿੰਘੇ, ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਚਾ ਸਕਦੀ।

ਨਹੁੰ ਮਾਸ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦੈ, ਹਰ ਸੁਆਲ ਦਾ ਹੁੰਦੈ ਜੁਆਬ ਜਿੱਦਾਂ। ਹਰ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੈ, ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ਖੁਲੀ ਕਿਤਾਬ ਜਿੱਦਾਂ। ਪਤਿਤ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਦਾ ਏ, ਟੁੱਟੀ ਤਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਬਾਬ ਜਿੱਦਾਂ। ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਏ ਟੀਸੀ ਤੋਂ ਖੰਡ ਅੰਦਰ, ਡਿੱਗੇ ਟਹਿਣੀ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਜਿੱਦਾਂ।

ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਿਸ ਨੂੰ, ਮੁੰਨ ਦੇਂਦੇ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਵਾਲ ਏਥੇ। ਕੰਸ, ਰੁਕਮਣੀ ਤੇ ਪਰਸ ਰਾਮ ਵਾਲੀ, ਮਿਲੇ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ ਮਿਸਾਲ ਏਥੇ। ਵਾਂਝਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੇਸ ਕਟਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਏਥੇ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਤੇ ਕੇਸ ਮੁੰਨਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਭੈੜੀ ਚਲ ਪਈ ਸੀ ਭੇਡ ਚਾਲ ਏਥੇ।

ਦਾੜ੍ਹੀ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਉਗਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੈਨ ਵਰਦਾਨ ਸਿੰਘੇ। ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਉਹ ਰੂਹਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਰਹੀਆਂ, ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਖ, ਪੈਗੰਬਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਰੇ, ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਹੋਏ ਵਿੱਚ ਜਹਾਨ ਸਿੰਘੇ। ਸਦਾ ਬਣੇ ਕਸਵੱਟੀ ਇਹ ਖਾਲਸੇ ਦੀ, ਇੱਜ਼ਤ, ਅਣਖ ਤੇ ਕੌਮੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘੇ।

ਦਿਨ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ, ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਨਿਆਰਾ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਸੀ। ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਦਸਤਾਰ ਸੀ ਸਿਰ ਉਤੇ, ਲਗਦਾ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਸੀ। ਖਾਸ ਰੂਪ ਅੰਦਰ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦਾ, ਬਣਿਆ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਰਾ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਸੀ। ਬਰਫ ਵਾਂਗ ਠੰਡਾ ਨਾਲ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਅੰਗਿਆਰਾ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ ਸੀ।

ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ, ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ, ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਲਿਖਿਐ। ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਜ਼ਲ ਅੰਦਰ, ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਅਹਿਮ ਬਿਆਨ ਲਿਖਿਐ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਵਾਲ ਦਾ ਮੁੱਲ, ਇਕ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਦੋ ਜਹਾਨ ਲਿਖਿਐ। ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਪਾਵਨ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਲਿਖਿਐ।

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਪੀਰ ਤਾਂਈਂ, ਮੱਦਦ ਤੁਸਾਂ ਹੋ ਕੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਕੀਤੀ। ਥੋਡੇ ਪੁਤਾਂ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਯੁੱਧ ਅੰਦਰ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੰਗ ਕੀਤੀ। ਮੰਗੋ ਜੋ ਕੁਝ ਪੀਰ ਜੀ ਮੰਗਣਾ ਜੇ, ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ, ਜੇ ਰਤਾ ਵੀ ਸੰਗ ਕੀਤੀ। 'ਅੜੇ ਕੇਸਾਂ ਸਮੇਤ' ਹੀ ਪੀਰ ਉਦੋਂ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਤੋਂ 'ਕੰਘੇ ਦੀ ਮੰਗ' ਕੀਤੀ।

ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਕਰੀਏ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਕਹਿਣਾ ਮੰਨ ਤੂੰ ਹੋ ਸੁਚੇਤ ਮੇਰਾ। ਸਿੱਖੀ ਰੂਪ ਤਿਆਗ ਦੇ ਸਦਾ ਦੇ ਲਈ, ਏਸੇ ਵਿੱਚ ਏ ਤੇਰਾ ਤੇ ਹੇਤ ਮੇਰਾ। ਕਿਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਤੇ, ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਸਿੱਖੀ ਭੇਤ ਮੇਰਾ। 'ਕੱਲੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਕਤਲ ਇਹ ਹੋ ਸਕਣੇ, ਲਾਹ ਲੈ ਖੋਪਰ ਤੂੰ ਕੇਸਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਰਾ।

ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਤੇ, ਪੈਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਧਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਫੁਲਕੀਆਂ ਮਿਸਲ ਵਾਲਾ, ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕੈਦ ਸੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਉਹਦਾ, ਕਤਲ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਡਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਲਗੀਧਰ ਦੀ ਮੋਹਰ ਬਚਾਉਣ ਖਾਤਿਰ, ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਜੁਰਮਾਨਾ ਉਸ ਭਰ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਛੜੀ ਜਿੱਦਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦਲੀਪ ਮਿਲਿਆ, ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਮਾਤਾ। ਜੂੜਾ ਪੁੱਤ ਦੇ ਸਿਰ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਤੇ, ਹੋ ਗਈ ਟੁੱਟ ਕੇ ਸੀ ਚਕਨਾਚੂਰ ਮਾਤਾ। ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਉਸ ਮਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਕੇ, ਕੀਤਾ ਗੋਰਿਆਂ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਮਾਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਸਜੂ ਮੈਂ ਸਿੰਘ ਪੂਰਾ, ਸਹੁੰ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਮਾਤਾ।

ਪਰਤਿਆ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਜਪਾਨ ਵਿੱਚੋਂ, ਦਾੜ੍ਹੀ, ਮੁੱਛਾਂ ਤੇ ਜੂੜਾ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਦ ਆਣ ਬੈਠਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਆਖਰ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਤੂੰ ਤੇ ਲਗਦਾ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਜਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।
ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੱਲ ਹੈ ਕੀ ਕਰਨੀ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘਾ ਤੂੰ ਪੂਰਨ ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਕਿਹਾ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਰਨਾ ਪੈਣੈ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈਨੂੰ।
ਇਹਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਬਾਕੀ, ਲਾਹੁਣੇ ਪੈਣੇ ਨੇ ਵਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮੈਨੂੰ।
ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਨੇ, ਕਰੀਂ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਤੂੰ ਨਾ ਦੂਰ ਮੈਨੂੰ।
ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਚਨ ਨਾਲੋਂ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਏ ਮਰਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਮੈਨੂੰ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ 'ਤਿਆਨਬੀ' ਨੇ, ਇਤਿਹਾਸ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਦਿੱਤੇ ਲਿਖ ਸੋਹਣਾ।
ਇਕ ਔਰਤ ਜਦ ਕੀਤਾ ਸੁਆਲ ਉਸ ਨੂੰ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸ ਦਾ ਦਿੱਖ ਸੋਹਣਾ।
ਅੱਗੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਝੱਟ ਜੁਆਬ ਉਹਨੇ, ਦਾੜੀ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਸੋਹਣਾ।
ਦਾੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਬਗੈਰ ਪਰ ਬਦਸੂਰਤ, ਜਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਦੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੋਹਣਾ।

ਸਿੱਧ ਕੀਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਖੋਜ ਨੇ ਵੀ, ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਡੀ' ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਵਾਲ ਸਿੰਘੇ।
ਚੋਟੀ ਉਤੇ ਜੋ ਜੂੜਾ ਇਹ ਸੋਭਦਾ ਏ, ਸੂਰਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਲੈਂਦੈ ਸੰਭਾਲ ਸਿੰਘੇ।
ਸਰਦੀ, ਗਰਮੀ ਜਾਂ ਛਾਂ ਤੇ ਧੁੱਪ ਕੋਲੋਂ, ਬਚਾਉਂਦੇ ਦਿਮਾਗ ਤਾਈਂ ਬਣਕੇ ਢਾਲ ਸਿੰਘੇ।
ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਏ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ, ਦਾੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਕਟਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘੇ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਨੇ ਅਣਜਾਣ ਜਿਹੜੇ, ਪਾਵਨ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾਈ ਫਿਰਦੇ।
ਜੀਹਨੇ ਸਾਰਾ ਸਰਬੰਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤਾ, ਕਲਗੀਧਰ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਵਿਖਾਈ ਫਿਰਦੇ।
ਸਿੱਖੀ ਕੇਸੀਂ ਸੁਆਸੀਂ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਲਹੂ ਭਿੱਜਾ ਇਤਿਹਾਸ ਭੁਲਾਈ ਫਿਰਦੇ।
ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਭੰਨ ਕੇ ਤੇ, ਏਸੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਝੀ ਵਡਿਆਈ ਫਿਰਦੇ।

ਸਿੱਖੀ ਮਹਿਲ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਨਾਲ ਕੈਂਚੀਆਂ ਇਹ ਨੇ ਢਾਈ ਫਿਰਦੇ।
ਕਈ ਪੁੱਤ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਤਿਤ ਹੋ ਕੇ, ਚਿੱਟੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨੇ ਲਾਈ ਫਿਰਦੇ।
ਕੇਸ ਕਤਲ ਕਰਾਉਂਦੇ ਨੇ ਬੋਝ ਕਹਿ ਕੇ, ਐਪਰ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬੋਝ ਉਠਾਈ ਫਿਰਦੇ।
ਸੁੰਦਰ, ਸੋਹਣੀ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੇ, ਅੱਜ ਕਲ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਟੋਪੀਆਂ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ।

ਪਾਵਨ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨੈ, ਇਹਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਆਪਾਂ।
ਭਰਵੱਟੇ ਕੱਟਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ, ਕਰਨ ਦਈਏ ਨਾ ਪਾਪ ਇਹ ਘੋਰ ਆਪਾਂ।
ਸੀਸ ਉੱਤੇ ਸਜਾਉਣੀ ਦਸਤਾਰ ਸੋਹਣੀ, ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਤੁਰਨੀ ਕੋਈ ਤੋਰ ਆਪਾਂ।
ਰਹਿਣੈ 'ਜਾਚਕ' ਸਦਾ ਹੀ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਕੇ, ਨਹੀਂ ਗਿੱਦੜ ਜਾਂ ਬਣਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਪਾਂ।

ਸਿੱਖ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੈ, ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਕੇਸ ਦਾਨ ਮੰਗਦੈ।
ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਔਖੀ ਘੜੀ ਅੰਦਰ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਮੰਗਦੈ।
ਆਏ ਆਂਚ ਨਾ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਉਤੇ, ਸਿੰਘ ਸਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੌਰਾਨ ਮੰਗਦੈ।
ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਭ ਜਾਏ, 'ਜਾਚਕ' ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਏਹੋ ਵਰਦਾਨ ਮੰਗਦੈ।

ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ

ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਤੱਕਦੇ ਹਾਂ, ਬੱਚੇ ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਕਰਨ ਜੁਆਨ ਸੇਵਾ।
ਸੇਵਾ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ, ਜੂਠੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ, ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸੇਵਾ।
ਵਿੱਦਿਆ ਦਾਨ ਸੇਵਾ, ਨੇਤਰਦਾਨ ਸੇਵਾ, ਵੱਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਖੂਨ ਦਾਨ ਸੇਵਾ।
ਏਡਜ਼ ਵਾਲੇ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ, ਦੇਣਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਗਿਆਨ ਸੇਵਾ।

ਧਰਮ ਥੱਲੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇ, ਕਰਨ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸੇਵਾ।
ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ ਪਉੜੀ, ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਏ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਸੇਵਾ।
ਗੁਰੂ ਗੋਲਕ, ਗ਼ਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਹੋਵੇ, ਕੀਤਾ ਗੁਰਾਂ ਸੀ ਮੁੱਖੋਂ ਫੁਰਮਾਨ ਸੇਵਾ।
ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ, ਭਾਣੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ, ਇਹੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਹੈ ਵਿਧਾਨ ਸੇਵਾ।

ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਕੋਲ ਉਡ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ, ਖੰਭ ਦਇਆ ਦੇ ਲਾ ਦਇਆਵਾਨ ਸੇਵਾ।
ਕਈ ਅਨਾਥਾਂ, ਅਪਾਹਜਾਂ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਿਹੇ, ਕਰਨ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਦਰਦਵਾਨ ਸੇਵਾ।
ਹੱਥ ਪੈਰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਉਹ ਗਿਣੇ ਜਾਵਣ, ਜਿਹੜੇ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਵਿੱਚ ਜਹਾਨ ਸੇਵਾ।
ਲੋਭ, ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਪਦਵੀਆਂ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਸਮਝੋ ਪੱਥਰ ਦੇ ਚੱਟਣ ਸਮਾਨ ਸੇਵਾ।

ਕੀਤੀ ਕਤਰੀ ਬੇਅਰਥ ਹੈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਵਿੱਚ ਗੁਮਾਨ ਸੇਵਾ।
ਕਰਮ ਜੇਸ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ, ਕਰ ਸਕਦੇ ਉਹੀ ਇਨਸਾਨ ਸੇਵਾ।
ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਜੋ ਦੁਖੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ, ਹੁੰਦੀ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸੇਵਾ।
ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕਰੇ ਭਗਵਾਨ ਸੇਵਾ।

ਚੰਦਨ ਵਾਂਗ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇ ਠੰਡ ਦੇ ਕੇ, ਮਾਨਵ ਮਾਤਰ ਦੀ ਕਰੇ ਕਲਿਆਣ ਸੇਵਾ।
ਚੰਚਲ ਮਨ ਨੂੰ ਟੋਏ ਤੇ ਟਿੱਬਿਆਂ 'ਚੋਂ, ਰੱਖੇ ਪੱਧਰਾ ਵਾਂਗ ਮੈਦਾਨ ਸੇਵਾ।
ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ, ਲੈਂਦਾ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਸੇਵਾ।
ਜਿਹੜੀ ਆਤਮਾ ਤਾਂਈਂ ਅਨੰਦ ਦੇਵੇ, ਮੁੱਲ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੁਕਾਨ ਸੇਵਾ।

ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਜਾਏ ਕੀਤੀ, ਰੱਖੇ ਬੜਾ ਹੀ ਉੱਚਾ ਸਥਾਨ ਸੇਵਾ।
ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ, ਹੱਥੀਂ ਕਰੋ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਸੇਵਾ।
ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੱਗ ਕੇ ਲੜ ਸਿੰਘੋ, ਵੰਡਣਾ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਇਹਦਾ ਗਿਆਨ ਸੇਵਾ।
ਸ਼ਮਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੇ ਜਗਦੀ, 'ਜਾਚਕ' ਕਰੇ ਬਣਕੇ ਸ਼ਮਾਂਦਾਨ ਸੇਵਾ।

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮਹਾਂਕਵੀ ਸੈਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘਾ, ਕਾਵਿ ਗਗਨ ਦਾ ਚਮਕਦਾ ਚੰਨ ਸੈਂ ਤੂੰ।
ਦੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਾਂ 'ਚ ਸਦਾ ਇਕ ਚਿਤ ਰਹਿਕੇ, ਉਹਦੀ ਰਜਾ 'ਚ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੈਂ ਤੂੰ।
ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਪੁੰਮਾਂ ਸਨ ਪੈ ਗਈਆਂ, ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ ਕਵਿਤਾ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨ ਸੈਂ ਤੂੰ।
ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਹਰਦਮ ਉਸਤਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੀ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਸੈਂ ਤੂੰ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਸੈਂ ਤੂੰ।

ਯੋਗ ਜਾਣ ਤੈਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਦਾਨ ਕੀਤਾ।
ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ, ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੂੰ ਪਾਨ ਕੀਤਾ।
ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਬਣ ਮਾਲਕ, ਹਰ ਪੱਖ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ।
ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਛੰਦਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ, ਮਹਾਂਕਾਵਿ 'ਚ ਸੋਹਣਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ।

ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਬਾਗ ਦਾ ਬਣ ਮਾਲੀ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ।
ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਤਸਬੀਹਾਂ ਨਾਲ ਜੜ ਕੇ ਤੇ, ਕਾਵਿ ਰਸਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲੋ ਮਾਲ ਕੀਤੀ।
ਪੂਰੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਖੋਜ ਭਾਰੀ, ਅੰਤਮ ਦਮ ਤੱਕ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਕੀਤੀ।
ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਕੁੱਜੇ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ, ਸੇਵਾ ਕੌਮ ਦੀ ਬੇ-ਮਿਸਾਲ ਕੀਤੀ।

ਗੁੰਦ ਗੁੰਦ ਕੇ ਕਿਰਨਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ, ਤੂੰ ਸਜਾਈਆਂ ਸੀ 'ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਅੰਦਰ।
ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਰਹੀ ਲਿਖਦੀ, ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾਂ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅੰਦਰ।
ਹੀਰੇ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਸਨ ਜੜ ਦਿੱਤੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ।
ਚਮਕ ਰਿਹੈਂ ਤੂੰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਤੇਜ ਵਾਂਗੂ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਅਕਾਸ਼ ਅੰਦਰ।

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ, ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਰਬਾਬ ਦੀ ਤਾਰ ਬਣ ਗਈ।
ਛੋਹੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਗੜੀ ਚਮਕੌਰ ਵਾਲੀ, ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਸੀ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਬਣ ਗਈ।
ਗੱਲ ਲਿਖਦਿਆਂ ਬੀਰ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ, ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਦੁਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਬਣ ਗਈ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਦੀ ਲਿਖੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਦ, ਉਹੀ ਕਲਮ ਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਧਾਰ ਬਣ ਗਈ।

ਹੁੰਦੇ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਐਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਰਲੇ, ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ ਤੂੰ।
ਪਿੰਡ 'ਨੂਰ ਦੀ' ਵਿਖੇ ਤੂੰ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ, ਕੀਤੇ ਕਾਸ਼ੀ ਦੇ ਪੰਡਤ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਤੂੰ।
ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ, ਹੋਰ ਬੋਲੀਆਂ ਦਾ ਰੱਖਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਤੂੰ।
ਇੰਝ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਕੀਤਾ ਜਿਦਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਬਿਆਨ ਸੀ ਤੂੰ।

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੋ ਖੱਟੀ ਸੀ ਤੂੰ ਖੱਟੀ, ਪੇਸ਼ ਕਰ 'ਤੀ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ।
ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਏਥੇ, ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਧਾਰ ਅੰਦਰ।
ਮਿਲਿਆ ਮਾਣ ਸੀ ਤਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਵੱਲੋਂ, ਭੇਟਾ ਹੋਈ ਸਵੀਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਅੰਦਰ।
ਨਾਂ 'ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰਾ, ਅਮਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ।

ਤੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਲਮ ਦਾ ਧਨੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਾਰੀ ਮੱਲ ਤੂੰ ਵੱਡੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘਾ।
ਕੁਲ ਲਿਖਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਚੀਆਂ ਤੂੰ, ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘਾ।
ਕਵਿਤਾ ਫੁੱਟਦੀ ਰਹੀ ਝਰਨੇ ਵਾਂਗ ਅੰਦਰੋਂ, ਲੈ, ਤਾਲ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘਾ।
ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ, ਅਮਰ ਛਾਪ ਤੂੰ ਛੱਡੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘਾ।

ਤੇਰੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ, ਕਥਾ ਹੁੰਦੀ ਏ ਗੁਰੂਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਹੰਸ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਚੁਭੀਆਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਮੌਤੀ ਚੁਗਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਖਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਸਾਹਿਤ ਗਗਨ 'ਤੇ ਚਮਕਦੇਂ ਤੂੰ ਏਦਾਂ, ਚਮਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਨ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ।
ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦੈ ਜੱਗ ਸਾਰਾ, ਮਹਾਂਕਵੀ ਹੈਂ ਤੂੰ ਕਵੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ।

ਤੇਰੀ ਦੇਣ ਬਹੁਮੁੱਖੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘਾ, ਅਸੀਂ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਮੁੱਲ ਸਕਦੇ।
ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਬਚਾਇਆ ਤੂੰ ਗੁੰਮ ਹੋਣੋਂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ।
ਦੇਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸੇਧ 'ਜਾਚਕ', ਰਚਿਆ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇਰਾ।
ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘਾ, ਰਿਣੀ ਰਹੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੇਰਾ।

ਜੀਹਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ.

ਜੀਹਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ., ਉਹਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਉਣ ਆਇਆ।
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ, ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਣ ਆਇਆ।
ਗੁਰੂ ਸੁਆਰੀਆਂ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ, ਧੂੜੀ ਚਰਨਾਂ ਦੀ, ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਆਇਆ।
ਮਹਾਂਕਵੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਹਾਨ ਅੰਦਰ, ਮਹਾਂਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾਉਣ ਆਇਆ।

ਉਘਾ ਨਾਂ ਹੈ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦਾ

ਉਘਾ ਨਾਂ ਹੈ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦਾ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ।
ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਹੈਸੀ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਤੇ ਸੁਆਸ ਸੁਆਸ ਅੰਦਰ।
ਪੂਰਾ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਮੈਂ ਲਿਖ ਸਕਾਂ, ਕਰਦੇ ਜੋਦੜੀ ਨਿਤ ਅਰਦਾਸ ਅੰਦਰ।
30 ਸਾਲ ਸੀ ਕਲਮ ਚਲਾਈ 'ਜਾਚਕ', ਲੱਗੀ ਲਗਨ ਸੀ ਧੁਰੋਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅੰਦਰ।

'ਪੰਥ ਰਤਨ' ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ

ਜਨਮ 16.8.1944 ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ 14.10.2006

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਸੀ ਗਿਆਨ ਵੰਡਿਆ, ਦੇਹ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਰਹੇ ਜੱਗ 'ਤੇ।
ਸਿੱਖੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਸੀ ਸਦਾ ਦਿੱਤਾ, ਵਗਦੇ ਵਹਿਣਾਂ 'ਚ ਕਦੇ ਨਾ ਵਹੇ ਜੱਗ 'ਤੇ।
ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਸੰਗਤਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣੇ, ਪਾਵਨ ਬਚਨ ਜੋ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਕਹੇ ਜੱਗ 'ਤੇ।
ਜੱਗ ਤੋਂ ਜਾਣ ਜੋ ਚੋਲਾ ਬੇਦਾਗ ਲੈ ਕੇ, ਵਿਰਲੇ ਹੋਣ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਹੇ ਜੱਗ 'ਤੇ।

ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸਨ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ, ਹੈਸਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਣਹਾਰ ਉਹ ਤਾਂ।
ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਰਸਾਰ ਉਹ ਤਾਂ।
ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ, 40 ਸਾਲ ਤੀਕਰ ਲਗਾਤਾਰ ਉਹ ਤਾਂ।
ਪੰਥਕ ਮਾਲਾ ਦੇ ਸਨ ਅਨਮੋਲ ਮੋਤੀ, ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨ ਮੀਨਾਰ ਉਹ ਤਾਂ।

ਰਸਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੋਖਾ ਕੋਈ ਰਸ ਹੈਸੀ, ਬੋਲ ਬੋਲ 'ਚੋਂ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਝਲਕੇ।
ਭਰਵਾਂ ਦਾਹੜਾ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਸੀ ਨਾਮ ਰਤੀਆਂ, ਬੰਨ੍ਹੀ ਸੀਸ 'ਤੇ ਸੋਹਣੀ ਦਸਤਾਰ ਝਲਕੇ।
ਕਰਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜਦੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਸੀ, ਨੂਰੀ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਨੂਰੀ ਨੁਹਾਰ ਝਲਕੇ।
ਕੀਰਤਨ ਮੂਰਤੀ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ, ਪੰਥਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਰਦਾਰ ਝਲਕੇ।

ਪੱਥਰ ਦਿਲ ਵੀ ਮੋਮ ਸਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਕਰਦੇ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸਰੂਰ ਹੈਸਨ।
ਮਨਮੁੱਖ ਵੀ ਬਣਦੇ ਸਨ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ, ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਖਮੂਰ ਹੈਸਨ।
ਜੀਹਨਾਂ ਜੀਵਨ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ, ਬਚਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਹੈਸਨ।
ਚਲਦੀ ਫਿਰਦੀ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੀਰੇ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੈਸਨ।

ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ, ਸਚਮੁੱਚ ਵਡਭਾਗੀ ਸਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ।
ਰਹੇ ਗ੍ਰਿਹਸਤ 'ਚ ਕਮਲ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗੂੰ, ਕੋਈ ਰੂਹ ਸੁਭਾਗੀ ਸਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ।
ਕੀਤੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਹੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਿਆਗੀ ਸਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ।
ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਚੱਲਦਾ, ਰੋਮ ਰੋਮ 'ਚੋਂ ਰਾਗੀ ਸਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ, ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸੀ। ਸੁਰ ਸੁਰਤ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਜਦ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ, ਚੜ੍ਹਦਾ ਰੱਬੀ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸੀ। ਚਲਦੀ ਇਕੋ ਸੀ ਲੜੀ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਵਾਲੀ, ਜੀਹਦਾ ਹਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਜੁੜਦੀਆਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈਸਨ, ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹਰ ਸਤਿਸੰਗ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਸੀ, ਵੱਖਰਾ ਆਸਨ ਲਗਾਇਆ ਨਾ ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ। ਨਾ ਚਲਾਈ ਕੋਈ ਅੱਡ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਸੀ, ਵੰਡ ਵਿਤਕਰਾ ਪਾਇਆ ਨਾ ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ। ਸੁਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੋਲ ਕੁਬੋਲ ਅੱਗੋਂ, ਕੌੜਾ ਬਚਨ ਅਲਾਇਆ ਨਾ ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ। ਮਾਇਆ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਸੀ ਰਹੀ ਹਰਦਮ, ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਨਾ ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜੋ ਇਹ ਅਕਾਲ ਆਸ਼ੂਮ, ਰਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਤੇ ਜਾਨ ਕੇਂਦਰ। ਉਨੀ ਸੌ ਤਿਰਾਸੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਵਿੱਚ ਜਹਾਨ ਕੇਂਦਰ। 24 ਸਾਲ ਸਨ ਆਪ ਜੀ ਰਹੇ ਏਥੇ, ਕੀਤਾ ਸਿਮਰਨ ਇਸ ਤੱਪ ਅਸਥਾਨ ਕੇਂਦਰ। ਭਾਰੀ ਰੋਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ, ਹੋਇਆ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਕੇਂਦਰ।

ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਦੇ ਮੰਗਲ ਲਗਾਉਣ ਖਾਤਰ, ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨ ਇਹ ਭਾਲ ਸੋਹਣਾ। ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਫਿਰ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ, ਖੋਲਿਆ 'ਨੇਤਰਾਂ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ' ਸੋਹਣਾ। ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਇਹਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ, ਬਣ ਗਿਆ 'ਮਲਟੀ ਸਪੈਸ਼ਲ' ਵੀ ਨਾਲ ਸੋਹਣਾ। ਗੁਰੂ ਦਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਹੁੰਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਹਰ ਸਾਲ ਸੋਹਣਾ।

ਜਿਹੜਾ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗਦੇ ਸੀ। ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਤੇ, ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗਦੇ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਦੱਸਦੇ ਜਾਚ ਸਭ ਨੂੰ, ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਸੰਗਦੇ ਸੀ। ਏਸ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੇ, ਭਲਾ ਸਦਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਮੰਗਦੇ ਸੀ।

ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ, ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਤਾਂਈਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਨਾਮ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗੀ ਇਸ ਆਤਮਾ ਨੂੰ, ਹੱਥੀਂ ਸੌਂਪ ਕੇ ਕਰ ਕਮਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਦਿੱਬ ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਏਦਾਂ, ਕਾਇਮ ਜੱਗ 'ਚ ਕਰ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਸੀ ਲਾਉਣ ਆਏ। ਸੜਦੇ ਤਪਦੇ ਤੇ ਦੁਖਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ 'ਚ, ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸਨ ਠੰਡ ਵਰਤਾਉਣ ਆਏ। ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਆਏ। ਸੀ ਸਿਰਤਾਜ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੇ, ਜੀਵਨ ਪੰਥ ਦੇ ਲੇਖੇ ਜੋ ਲਾਉਣ ਆਏ।

ਐਸਾ ਸਿੱਖ ਸਕਾਲਰ, ਫਿਲਾਸਫਰ ਸੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸੋਹਣਾ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ 'ਜਾਚਕ', ਰੱਖਿਆ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸੋਹਣਾ। ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ, ਉਹਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸੋਹਣਾ। ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਤਖ਼ਤ ਅਕਾਲ ਵੱਲੋਂ, 'ਪੰਥ ਰਤਨ' ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਸਨਮਾਨ ਸੋਹਣਾ।

ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ

ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਸਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ'

ਜਨਮ ਤਰੀਖ	ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ	ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ
17.10.1984	16.7.2006	23.7.2006

ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਵੈਰਾਗਮਈ ਕਵਿਤਾ

ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਨਿਰੀ ਮੂਰਤ, ਘੜਦੇ ਮਾਪੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਘੁਮਿਆਰ ਵਾਂਗੂੰ।
ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਕੁੰਦਨ ਵਾਂਗ ਕਰਦੇ, ਕਿਸੇ ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੇ ਸੁਨਿਆਰ ਵਾਂਗੂੰ।
ਰਹਿਕੇ ਸਦਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਹੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਜਿਹੜੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਾਂਗੂੰ।
ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਕੱਠੇ ਰੱਖਦੇ ਗਲੇ ਦੇ ਹਾਰ ਵਾਂਗੂੰ।

ਪਰਮਦੀਪ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੇ, ਸ਼ਰਧਾ, ਅਦਬ ਤੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਰੇ।
ਅੱਜ 'ਜਾਚਕ' ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਰਨ ਆਏ ਹਮਦਰਦੀ ਹੋ ਖਾਸ ਸਾਰੇ।
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸਨੇਹੀ ਤੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ, ਦੇਣ ਆਏ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਧਰਵਾਸ ਸਾਰੇ।
ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਹੋਏ ਨਿਵਾਸ ਉਸ ਦਾ, ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਕਰਿਓ ਅਰਦਾਸ ਸਾਰੇ।

ਸਚਮੁੱਚ ਵਰਤਿਆ ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ। ਤੁਰ ਗਿਆ ਸਾਡਾ ਬਾਲ ਅੰਵਾਣਾ।
21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ ਸਾਰੀ। ਮਾਰ ਗਿਆ ਜਦ ਭੌਰ ਉਡਾਰੀ।
ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ ਛੱਡ ਇਹ ਦੇਸ਼। ਚਲਾ ਗਿਆ ਏ ਵਿੱਚ ਪਰਦੇਸ਼।
ਮੁੱਛ ਫੁੱਟ ਗਭਰੂ ਬੜਾ ਜੁਆਨ। ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਗਿਆ ਇਹ ਜਹਾਨ।
ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੋਤੀ ਮਾਣਕ। ਚਲਾ ਗਿਆ ਏ ਬੱਸ ਅਚਾਨਕ।
ਹੋਇਆ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਸੀ ਭਾਰੀ। ਜਾਣ ਲਈ ਉਸ ਕੀਤੀ ਤਿਆਰੀ।

ਇਹ ਸੀ ਬੜੀ ਭਿਆਨਕ ਝਾਕੀ। ਰਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਸੁਆਸ ਸੀ ਬਾਕੀ।
ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦੇ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਊ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਜੇ ਹੋਸ਼ 'ਚ ਆਊ।
ਐਪਰ ਨਹੀਂ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਟਿੱਲ ਲਗਾਇਆ।
ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ (ਉਹ) ਮਾਂ ਦਾ ਜਾਇਆ। ਸਦਾ ਲਈ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰਾਇਆ।
ਦਿੱਸਦਾ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਪੁੱਤ ਪਿਆਰਾ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਤਾਰਾ।
'ਜਾਚਕ' ਨੂੰ 'ਡੈਡੀ ਜੀ' ਕਹਿੰਦਾ। ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦਾ।

ਕਦੇ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਕਦੇ ਵੀ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਾ ਪਾਉਂਦਾ।
ਭੇਤ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦਸਦਾ। ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੱਸਦਾ ਹੱਸਦਾ।
ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਯਾਰੀ ਲਾਈ। ਅੰਤਾਂ ਤੀਕ ਸੀ ਤੋੜ ਨਿਭਾਈ।
ਮਿੱਤਰਤਾਈ ਉਹਦੀ ਕਮਾਲ। ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੀਹਦੀ ਮਿਸਾਲ।
ਬਾਲਪਣ 'ਚ ਨਾਮ ਕਮਾਇਆ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਾਇਆ।
ਬਾਲ ਕਵੀ ਸੀ ਬੜਾ ਮਹਾਨ। ਮਿਲਿਆ ਪੰਜ ਤਖ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਮਾਣ।

ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਕੀਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ। ਮਿਹਨਤ ਉਹਦੀ ਰੰਗ ਲਿਆਈ।
'Dell' ਵਿੱਚ ਸੀ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦਾ। ਰੱਖਦਾ ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਘਰ ਦਾ।
ਜਿਹੜੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ। ਮੰਮੀ ਦੇ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਧਰਦਾ।
ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਉਹ ਆਗਿਆਕਾਰੀ। ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰੀ।
ਇਹ ਤਾਂ ਜੀਵ ਹੈ ਭੁੱਲਣਹਾਰ। ਪਰ ਹੈ ਬਖ਼ਸ਼ਣਹਾਰ ਦਾਤਾਰ।
ਗਿਆ ਉਹ ਉਮਰਾਂ ਭੋਲੀ ਅੰਦਰ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਅੰਦਰ।

ਤੁਰ ਗਿਆ ਮੌਤ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਂਦੜ। ਤੜਪ ਰਹੀ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਆਂਦਰ।
ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਕਹਿਣਾ ਸੌਖਾ। ਐਪਰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਔਖਾ।
ਉਹਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ ਸਾਰੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਮੋਹਰੇ ਉਹ ਖਿਡਾਰੀ।
ਕਿਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣੈ ਕਿਥੇ ਰੱਖਣੈ। ਕਿਸਨੂੰ ਕਿਸ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਡੱਕਣੈ।
ਉਹਨੂੰ ਹੀ ਹੈ ਪਤਾ ਇਹ ਸਾਰਾ। ਜੋ ਇਹ ਖੇਡ ਖਿਡਾਵਣਹਾਰਾ।
ਅਸੀਂ ਪੁਤਲੇ ਹਾਂ ਬੱਸ ਮਿੱਟੀ ਦੇ। ਕੋਈ ਕਾਲੀ ਦੇ, ਕੋਈ ਚਿੱਟੀ ਦੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ

ਇੰਜ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂਰ

ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ

ਜਦ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਤੁਰ ਜਾਣੈ। ਤਦ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੇ ਖੁਰ ਜਾਣੈ।
ਇਸ ਭਾਂਡੇ ਆਖਰ ਭੱਜ ਜਾਣੈ। ਇਹ ਤਨ ਸਾਰਿਆਂ ਤਜ ਜਾਣੈ।
ਮਿਟ ਜਾਣੈ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦਰਿਸ਼ੋਂ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ।
ਜੀਵਨ ਬਾਜੀ ਖੇਡ ਨਿਆਰੀ। ਥੋੜ੍ਹਿਆਂ ਜਿੱਤੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਹਾਰੀ।
ਇਕ ਦੱਮ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਜਾਂਦੈ। ਬੰਦਾ ਹੱਥ ਮਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੈ।
ਹੋ ਜਿੰਦ ਦਾ ਸਾਜ ਬੇਸੁਰ ਜਾਂਦੈ। ਜਦ ਪੁੱਤਰ ਏਦਾਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦੈ।

ਉਸ ਰੂਹ ਲਈ ਕਰੀਏ ਅਰਦਾਸ। ਗੁਰ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਨਿਵਾਸ।
ਰੂਹ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕ ਮਿਕ ਰਹਿੰਦੀ। ਅਹੀਉ ਗੱਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ।
'ਲੋਕ ਸੁਖੀਏ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲੇ। ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਆਪੇ ਮੇਲੇ।'
'ਜਾਚਕ' ਦੁਨੀਆਂ ਆਵਣ ਜਾਣੀ। ਚਲਦੀ ਰਹੂ ਇਹ ਸਦਾ ਕਹਾਣੀ।
ਮੋਹ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜਦ ਤੱਕ ਰਹਿਣਾ। ਦੁੱਖ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਣਾ ਈ ਪੈਣਾ।
ਭਾਣਾ ਮਿੱਠਾ ਮੰਨਣਾ ਈ ਪੈਣਾ। ਏਦੂ ਵੱਧ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ।

ਮੱਸਾਂ ਆਉਂਦੀ ਬਹਾਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਅੰਦਰ, ਪਤਝੜ ਆਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਰ ਕਰਦੀ।
ਜਿਸ ਘਰ 'ਚ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਗਮਗਾਉਂਦੀ, ਮੌਤ ਆਉਂਦਿਆਂ ਓਥੇ ਹਨੇਰ ਕਰਦੀ।
ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ, ਜੀਉਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਹੋਰ ਫੇਰ ਕਰਦੀ।
(ਪਰ) ਮੌਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਿਆਂ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ, 'ਨੂਰ' ਪਲਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਢੇਰ ਕਰਦੀ।

ਅਧਖਿੜੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਖਿਜ਼ਾ ਜ਼ਾਲਿਮ, ਜਦ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਜਾਂਦੀ।
ਜੀਵਨ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦਾ ਖੇਲ ਹੁੰਦਾ, ਮੌਤ ਜਿੱਤਦੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦੀ।

ਜੀਵਨ ਭਰ ਇਨਸਾਨ ਔਲਾਦ ਖਾਤਿਰ, ਕਿਵੇਂ ਥੱਕਦਾ, ਟੁੱਟਦਾ, ਚੂਰ ਹੁੰਦੈ।
ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਗਰ ਬੱਚਾ, ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੈ।
ਬੰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦਾ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਮੰਜੂਰ ਹੁੰਦੈ।
ਆਸਾਂ ਉਹਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੰਦੈ, ਜਦੋਂ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਣਾ ਬੂਰ ਹੁੰਦੈ।

ਬੰਦਾ ਡੌਰ ਭੌਰਾ ਵੇਂਹਦਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ, ਹੋਣੀ ਜਦੋਂ ਅਨਹੋਣੀ ਵਰਤਾ ਜਾਂਦੀ।
ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੋਸਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ, ਮੌਤ ਜਿਹੜਾ ਖਲਾਅ ਹੈ ਪਾ ਜਾਂਦੀ।

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਾਚਕ ਦਾ ਪੁੱਤ ਜੇਠਾ, ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਣਹਾਰ ਸੀ ਉਹ।
ਵਿਰਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ, ਜਿਵੇਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਆਗਿਆਕਾਰ ਸੀ ਉਹ।
ਮਾਪੇ ਓਸ ਉਤੇ ਜਾਨ ਛਿੜਕਦੇ ਸਨ, ਕਰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ ਉਹ।
ਹਰ ਕੰਮ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਸੀ ਉਹ, ਹਰ ਕੰਮ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸੀ ਉਹ।

ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਬਲ ਬੂਤੇ, ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।
(ਪਰ) ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਲੇਖੇ ਦਾ ਵਹੀ ਖਾਤਾ, ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਧੂਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਾਪੇ ਭਵਿੱਖ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ, ਸੌ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ।
ਕਿੱਧਰੇ ਕਦਮ ਨਾ ਉਸ ਦੇ ਭਟਕ ਜਾਵਣ, ਕਦਮ ਕਦਮ 'ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਆਗਾਹ ਕਰਦੇ।
ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਦਿਲ 'ਚ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਅਸੀਂ ਔਹ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਆਹ ਕਰਦੇ।
ਚੰਨ ਵਰਗੀ ਲਿਆਂਵਦੇ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ, ਲਾਡਾਂ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਦੇ।

ਪਿਤਾ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕਦੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਜਦ, ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਗੰਮੀ ਸਰੂਰ ਹੁੰਦੈ।
ਪੈ ਜਾਏ ਚੁੱਕਣੀ ਓਸੇ ਦੀ ਜਦੋਂ ਅਰਥੀ, ਉਹ ਹੀ ਜਾਣਦੈ ਕਿੰਨਾ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੁੰਦੈ।

ਹੁੰਦੈ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਥਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਆਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੰਦਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ।
ਮੌਤ ਘੇਰ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ, ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ।
ਐਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ, ਰਹੇ ਕੋਈ ਕਿੰਨਾ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੋ ਕੇ।
ਓਦੋਂ ਕੋਈ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ, ਚੱਲੇ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਬੰਦਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਕੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅੱਠ ਦਿਨ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੂਝਦੀ ਰਹੀ, ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ।
ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ, ਤਾਂ ਮੌਤ ਅੱਗੇ, ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਹਥਿਆਰ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ।

ਇਹ ਹੈ ਠੀਕ ਕਿ ਮਰਨਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ, ਹਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਆਂਵਦਾ ਜਾਂਵਦਾ ਹੈ।
ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ, ਮਰਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਾ ਕੇ ਆਂਵਦਾ ਹੈ।
ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ, ਮੰਨਿਆਂ ਬੜਾ ਔਖਾ, ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ ਉਹ ਆਪ ਮਨਵਾਂਵਦਾ ਹੈ।
ਗੁਰਮੁੱਖ ਰਹਿੰਦੇ ਜੋ ਓਹਦੀ ਰਜ਼ਾ ਅੰਦਰ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀਆਂ ਪਾਂਵਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸੰਗਤਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਵੀ, ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਜੇ ਕਿਤੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਜਾਏ।
'ਨੂਰ' ਵਿਛੜੀ ਹੋਈ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਦਾ, ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਏ।

ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਅਸੀਸਾਂ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਰੂਹੇ ਰਵਾਂ, ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ,
ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ
'ਤੇ ਸੱਜ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਨੇਹੀਆਂ
ਵਲੋਂ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ ਕੁਝ ਅਸੀਸ ਰੂਪੀ ਸ਼ਬਦਾਂ
ਨੂੰ ਇਥੇ ਦਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਮਾਣਮਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ
ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਪਲਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਜਾਚਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ
ਓਤਪੋਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਤੇ ਗੌਰਵ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਫ਼ਰ ਮਾਣਮਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ
ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਹਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ। ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ
ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥਕ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਅੱਜ
ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਂਵੇਂ 'ਜਾਚਕ'
ਨੇ 'ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਚੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਆਚੋਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ
ਹਾਂ ਕਿ 'ਜਾਚਕ' ਜੀ ਵਲੋਂ 'ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦਾ 25 ਸਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਥੀਸਿਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।

ਜਾਚਕ ਦੀ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ
ਸਬੰਧਿਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲਹਿਰ
ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਜਾਚਕ' ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ
ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ
ਵਰਨਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ, ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ, ਸਿੱਖ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਿੱਖੀ
ਏਕਤਾ, ਸਿੱਖੀ ਕਿਰਦਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਗਾਗਰ ਵਿੱਚ
ਸਾਗਰ ਭਰਨ ਦੀ ਸਫ਼ਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ

ਹੋਣਹਾਰ ਸਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਕੜੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਅਰਜ਼ੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਲ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਰੱਖਣ।

ਪ੍ਰਿੰ: ਰਾਮ ਸਿੰਘ

ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ

ਪੰਥ ਦਾ ਦੁਲਾ ਕਵੀ-ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ'

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਮਹਾਨ ਇਕੱਠ 'ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ' ਦੇ ਮੌਕੇ ਸਜੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬੜੀ ਸੂਝਬੂਝ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਲੀਦਾਰ ਭਰਵੀਂ ਅਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਾਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਸ਼ੇਅਰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ੋਬਿਤ ਸਥਾਨ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਸੁਹਾਵਣੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਦੀਆਂ ਗੁੰਜਾਰਾਂ ਪੈਣ ਲਗਦੀਆਂ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੋਲੇ ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਉੱਤੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ 'ਜਾਚਕ' ਵਲੋਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਆਪਣਾਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ।

ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਐਮ.ਏ., ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ, ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ 25 ਸਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ 'ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ, 'ਜਾਚਕ' ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 1977 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਵੱਡਾ ਕਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਜੋਦੜੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਮਨ ਗਦਗਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਸਮਾਂ ਯਾਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਯੂਥ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੌਕੇ ਇਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ 'ਜਾਚਕ' ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ। ਜਾਚਕ ਨੇ ਦਰਜਨਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾ, ਆਵਾਜ਼, ਸੂਝਬੂਝ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਨੀਝ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਲਮ ਪਾਸੋਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਆਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਟਰੱਸਟ

ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਸੱਚਾ ਜਾਚਕ

ਉਹ ਵੇਲਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਪਿਆ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਲੱਗਣ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ। ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਟੇਜੀ ਕਾਵਿ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਧੁੰਮ ਪਾਈ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਮਤੇ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਬੁਲੰਦੀ ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਾਸੋਂ ਕਾਵਿ ਉਚਾਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਜਾਚਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਵੇਲਾ ਵੀ ਜਲਦੀ ਆਣ ਪੁੱਜਾ ਜਦੋਂ ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਦੇ ਅੰਕੁਰ ਫੁੱਟ ਨਿਕਲੇ ਤੇ 'ਜਾਚਕ' ਤਖ਼ਲਸ ਵਾਲਾ ਇਕ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਨੌਜਵਾਨ ਕਵੀ, ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ, ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬੇ ਸਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਅੱਜ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਚਕ ਹੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ 'ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ' 1995 'ਚ ਛਾਪੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ' ਜਾਚਕ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੀ ਪਿਆਰੇ ਸਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਬਿਰਹੋਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਵਿਚਾਰ ਉਪਜਿਆ ਹੈ। ਵਿਛੜੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਦੈਵ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਕਲਾ ਵਰਤਦੀ ਹੈ।

ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੀ ਸੱਚੀ ਜਾਚਣਾ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨਿਮਰ ਪਰ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਕਲਮ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹੇ; ਐਸੀ ਦੁਆ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਬਲਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋ.)

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਦਨ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ

‘ਦੀਪ’ ਦੀਪਕ-ਵੱਤ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ

‘ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ’ ਪੁਸਤਕ ਡਾਕਟਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਜਗੇ ‘ਦੀਪ’ ਦੀ ਸਦੀਵ ਕਾਲ-ਵਿਛੋੜਾ-ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਮਲੂਕੜੇ ਜਿਹੇ ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ‘ਦੀਪ’ ਨੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜੀਵਤ-ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇਵਲ 10-11 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਖੇ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਬਾਲ-ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤੋਤਲੀ ਜਿਹੀ, ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ, ਮਿੱਠੀ, ਜਜ਼ਬੇ-ਭਰਪੂਰ, ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪਰ ਰਵਾਂ-ਰਵੀਂ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਨਾਮੀ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ, ਸਿਰੋਪਾਅ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਪਿਆਰ ਮਾਨਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕਿਆਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ‘ਦੀਪ’ ਦੀਪਕ-ਵੱਤ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਰਿਹਾ।

ਜਾਚਕ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਪਰੁੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚਲਾ ਵਿਚਾਰ-ਵਹਾਅ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ‘ਗੁਰਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਹੁ ਗੁਰਚਾਲੀ’ ਵੱਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਹੈ।

ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬੋਟੇ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਪੰਥ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਸਦਮਾ ਵੱਡੇ-ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਇਸ ਵੀਰ ਨੇ ਵੱਡੇ ਸਦਮੇ ਨੂੰ ਝੱਲਦਿਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਤੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਲੋਅ ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਹੰਝੂ ਵੀ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮੇ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਿਹਰਵਾਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਪਾਸ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰ ‘ਜਾਚਕ’ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਰੱਖਣ।

ਪਿਰਥੀ ਸਿੰਘ

ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ

11.7.2007

ਕਲਮ ਨੂੰ ਵਰ

*ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਕ ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਇਆ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ
ਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਕ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਕਦੇ ਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਢੱਲਦਾ।
ਜੇਕਰ ਉਹ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਚੁੰਮਦਾ ਨਾ ਖੁਦ ਲਾਲੋ ਦੀ ਝੁੰਗੀ ਨੂੰ
ਤਾਂ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਦੀਪ ਨਾ ਜਗਦਾ।*

ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਹਸੀਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਵਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਉਹ ਇਕ ਐਸੇ ਇਨਸਾਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਫ਼ਤ, ਮਾਨਵਤਾ ਅਤੇ ਇਬਾਦਤ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ। ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਐਸੀ ਚੋਟ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਜਵਾਨ ਬੋਟਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਸਾਈ ਗਲ ਚੰਗੀ’ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਅਜ਼ਮਤ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਹੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਮਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਮੇਰੀ ਅਕੀਦਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਤਨੇ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਵੀ ਵੀ ਵੱਡਾ, ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਹਿਮਤ ਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਕਵੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਤੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਉਡਾਰੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ

ਕਵੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਨਿਸਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦਾ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਸਦ ਬਣ ਕੇ ਪੈਗਾਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਰਹਿਤ ਬਹਿਤ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਾਚਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੱਪ ਰਹੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ' ਲਈ ਚੰਦ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ ਬੱਚੇ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਤਾਂ ਭਾਂਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜਿਆ ਹੈ, ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਅਮਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਵਨ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਖਰੀਦੋ, ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਦਾਦ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿਉ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ

*ਰੁਤਬਾ ਮਿਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ, ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਜਾਂ ਮਿਲੇ,
ਕਈ ਜਨਮ ਗੁਜ਼ਾਰ ਲਏ ਇਸ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਤੇ।*

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਕਾਸਦ,
ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 'ਕਾਸਦ'

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਮੰਡਲ,

22.07.2007

M-471, ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਗਰ, ਨਿਊ ਦਿੱਲੀ 110087

ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ

ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਨੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਾਲੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ, ਚੰਗੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਅਤੇ ਮਿਲਣਸਾਰ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕਵੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇਗੀ। ਮੇਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਲਈ ਇਹੋ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ:

ਜਾਚਕ ਮੰਗੈ ਦਾਨ ਦੇਹ ਪਿਆਰਿਆ। ਦੇਵਣਹਾਰ ਦਾਤਾਰ ਮੈ ਨਿਤ ਚਿਤਾਰਿਆ।

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਨਿਰਵੈਰ'

ਸੀ ਡੀ 194, ਪ੍ਰੀਤਮਪੁਰਾ, ਦਿੱਲੀ-34.

ਕਥਨੀ-ਕਰਨੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕਵੀ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ'

ਕਵਿਤਾ ਦਿਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜਦ ਕਵਿਤਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਿਧਾਂਤ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਵੀ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਸਭ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਕਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੋ ਦੋ ਐਮ.ਏ. ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਉਪਜ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਹ ਕੱਟੜ ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕਤਾ ਵਰਗਾ ਕਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਜੇਸ਼ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮੀਰੀ ਗੁਣ ਹੈ।

ਜਾਚਕ ਸਾਡਾ ਭੋਲਾ ਭਾਲਾ ਕਵੀ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਵੀ-ਮਨ ਤੇ ਬਾਲ-ਮਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ। ਰੁੱਸਣਾ-ਮੰਨਣਾ ਉਸ ਲਈ ਖੇਡ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਵੜਨ ਦੀ ਕਲਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਇਸੇ ਗੁਣ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੁਣ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਕਥਨੀ ਕਰਨੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ। 'ਜਾਚਕ' ਜੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜੀਉਂਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਜੁਆਨ ਪੁੱਤਰ ਦੀ 'ਅਚਿੰਤੀ' ਮੌਤ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਤੋਂ ਡੁਲਾ

ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਸਹਿਜ ਉੱਤਰ ਸੀ “ਗੁਰੂ ਦਾ ਭਾਣਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਵਾਂਗ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।” ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ‘ਜਾਚਕ’ ਦਾ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਕਾਇਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਵੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹਰ ਕਵੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਕ ਨਿਆਰਾਪਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਵੀ, ਕਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ। ‘ਜਾਚਕ’ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਨਿਆਰਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਵੀ ਦਾ ਉਧਾਰ ਜਾਂ ਉਤਾਰ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਮੌਲਿਕਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਬੰਦ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ ਵਾਂਗ ਉਹ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਾਵਿ-ਉਡਾਣ ਭਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੌਥੀ ਸਤਰ ਤੱਕ ਇਹ ਉਡਾਣ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਨਵੀਂ ਸਤਰ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨੁਹਾਰ ਉਲੀਕਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚੌਥੀ ਸਤਰ ਇਕ ਅਮੋਘ ਬਾਣ ਵਾਂਗ ਸਰੋਤੇ ਦੇ ਦਿਲ ’ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਜਿਹੀ ਚੋਟ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਇਕੋ ਸਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਪੂਰਵਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :

*ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਹੋਈ ਜਿੱਦਾਂ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਨਾ ਹੋਣੀ।
ਖੇਡਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਉਮਰ ਸਾਰੀ, ਸਿਰ ’ਤੇ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਗੁਜਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋਣੀ।
ਜੇਹੋ ਜਹੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਰ, ਏਹੋ ਜੇਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਸਿਰ ਛਾਂ ਹੋਣੀ।
ਗੋਬਿੰਦ ਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੋਣਾ, ਗੁਜਰੀ ਜਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਂ ਹੋਣੀ।*

ਇਸ ਬੰਦ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਹੈ, ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਕਾਵਿ ਵਿਧੀ ਹੈ ਉਥੇ ਕਾਫੀਏ ਦਾ ਨਿਭਾਅ ਏਨਾ ਸੁੰਦਰ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਦ ਲੱਗ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਜਾਚਕ’ ਦੀ ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਸਲਾਹੀ ਗਈ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ‘ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ’। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਜਸਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਰਥਕਤਾ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਕੁਦਰਤੀ ਲੋੜ, ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਨਤਾ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਚ, ਦਰਜਨਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਪਰ ਨਿਰੋਲ ਸਿੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ‘ਜਾਚਕ’ ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ / 126

ਦੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਆਉਣੀ ਸੀ ਤੇ ਆਈ। ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਹ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸੁਦਾਈ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਸ਼ਿਅਰ ’ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਦੇਣ, ਜਾਚਕ ਮਾਣ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ’ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਵੀਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਨੰਦ ਦੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਅਨੰਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਪਾਠਕ ਆਪ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਲੈਣ :-

*ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਕਰੀਏ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਕਹਿਣਾ ਮੰਨ ਤੂੰ ਹੋ ਸੁਚੇਤ ਮੇਰਾ।
ਸਿੱਖੀ ਰੂਪ ਤਿਆਗ ਦੇ ਸਦਾ ਦੇ ਲਈ, ਏਸੇ ਵਿੱਚ ਏ ਤੇਰਾ ਤੇ ਹੇਤ ਮੇਰਾ।
ਕਿਹਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਤੇ, ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਸਿੱਖੀ ਭੇਤ ਮੇਰਾ।
‘ਕੱਲੇ ਕੇਸ ਇਹ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣੇ, ਲਾਹ ਲੈ ਖੋਪਰ ਤੂੰ ਕੇਸਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਰਾ।*

ਅਰਸਤੂ ਨੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜਾ ਸਿਰਜਕ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਮੱਧ ਪੂਰਬੀ ਸੱਭਿਅਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਆਖਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਵੀ ਵੀ ਅਨੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਕਵੀ ‘ਜਾਚਕ’ ਦੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦੋ ਪੱਖ ਹੀ ਛੋਹੇ ਹਨ ਬਾਕੀ ਫੇਰ ਕਦੀ। ਜਾਚਕ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਆਸਾਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਰਾਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਸਰੂਰ
ਲੈਕਚਰਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,
ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ,
ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ (ਹਰਿਆਣਾ)
ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ. 09896124289

13.07.2007

ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਕਵੀ, ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’

ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੇ ਦਾ ਧਾਰਨੀ, ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਕਵੀ ਸ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵਲਵਲਾ ਭਰਪੂਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ’ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਚਕ ਜੀ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਨ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਡਬਲ ਐਮ.ਏ., ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਮਹਾਨ ਕਵੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਚੂੜਾਮਣਿ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਚੂੜਾਮਣਿ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਚਕ ਜੀ ਆਪ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਬਣ ਗਏ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵਿਤਾ ਲਗਭਗ ਅਲੋਪ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, 'ਜਾਚਕ' ਜੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਉਚਕੋਟੀ ਦੇ ਸਟੇਜੀ ਕਵੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਸਟੇਜਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਜੋਸ਼ੀਲਾ ਸ਼ੇਅਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ;

*ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦੈ ਜਿਦਾਂ ਅਕਾਸ਼ ਅੰਦਰ, ਚੰਨ ਚੌਧਵੀਂ ਦਾ ਵਿੱਚ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ।
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਆਉਂਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਜਿਦਾਂ, ਸੋਹਣੇ ਸਜੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ।
ਝੁੱਲਦੇ ਕੇਸਰੀ ਪਏ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਦਾਂ ਸੌਂਹਦੇ ਨੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ।
ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਏਦਾਂ, ਜੱਚਦੇ 'ਜਾਚਕਾ' ਨਾਲ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੇ।*

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ, ਸਟੇਜੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਅਨੂਪਮ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ 'ਕੱਲੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਕਤਲ ਇਹ ਹੋ ਸਕਣੇ, ਲਾਹ ਲੈ ਖੋਪਰ ਤੂੰ ਕੇਸਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਰਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਿਤਾ ਲਗਭਗ ਹਰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਕਵਿਤਾ ਹੀ ਇੱਕ ਉਚ ਪਾਏ ਦੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤਾਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

2005 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2006 ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵਲਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸਾਊਥਹਾਲ, ਕੁਵੈਂਟਰੀ, ਬਰਮਿੰਘਮ ਅਤੇ ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ 'ਜਾਚਕ' ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ' ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਧਾਂਕ ਜਮਾ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜਾਚਕ ਜੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਹਨ। ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਅਫ਼ਸਰ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਲਾਪੜੇ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸੁਭਾਅ

ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਮਨ ਮੋਹਣਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿਰਜ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਵਿ ਆਕਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਚਮਕਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਸੂਰਜ ਬਣਕੇ ਚਮਕੇ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਾਲਾ ਕਾਵਿ-ਚਾਨਣ ਬਖੇਰਦਾ ਰਹੇ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ 'ਚਮਨ' ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ

12.07.2007

ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

ਸਟੇਜੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਰਲੀ ਸ਼ਾਨ

ਹੱਥਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਅੱਜ ਦੇ ਸਟੇਜੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਰਲੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਸਿੱਖਰਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਛੰਦਾ-ਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਅਤ ਜਲਦੀ ਰਵਾਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਵੱਡੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਰਪੀਨ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਥਾਹ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਮਨੁੱਖ, ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਦੋਸਤ ਵੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਤੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਕੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਕਵੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਹੋਰ ਉਚਿਆਈਆਂ ਬਖਸ਼ੇ।

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼

14.07.2007

ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ, ਸੰਗਰੂਰ

ਲੇਖਣੀ, ਕਥਨੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਉਤੇ ਅਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਵੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਧਰਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਈ ਹੋਵੇ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਇੱਕ ਐਸਾ ਕਵੀ ਹੈ ਜੋ ਲੇਖਣੀ ਵਿੱਚ, ਕਥਨੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰ ਸਟੇਜ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾ ਕੇ

ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ' ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਗੁੰਚਾ, ਪੰਥਕ ਕਵੀ

ਮੈਂਬਰ, ਸਰਬ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ,

14.07.2007

ਰੋਪੜ, ਪੰਜਾਬ

ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਇੱਕ ਲਗਨ ਵਾਲਾ ਕਵੀ

ਕਵੀ ਦੀ ਅਸਲ ਦੌਲਤ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਵੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਨੂੰ ਉਦਮ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਬਖਸ਼ੇ ਤਾਂ ਕਿ ਜਾਚਕ ਦਾ ਹੋਰ ਚੰਗੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧੇ।

ਅਸੀਸਾਂ ਸਹਿਤ..

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ,

ਮਿਤੀ 7.7.2007

ਈ-2/89, ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨਗਰ, ਦਿੱਲੀ-52.

ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਸ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ'

ਜਦੋਂ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਰੱਖਣੇ ਨੂੰ, ਕਲਗੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਆਪ ਹਜ਼ੂਰ ਆਇਆ।

ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੇ ਦੁੱਖੜੇ ਹਰਨ ਖਾਤਰ, ਕਰਨ ਜਬਰ ਨੂੰ ਚਕਨਾ ਚੂਰ ਆਇਆ।

ਉਦੋਂ ਸ੍ਰਿਸਟ ਉਬਾਰਨ ਨੂੰ ਜੱਗ ਉਤੇ, ਖੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨੂਰ ਆਇਆ।

ਉਸਦੀ ਨਦਰ ਤੋਂ 'ਜਾਚਕ' ਵੀ ਕਲਮ ਲੈ ਕੇ, ਤੀਜੇ ਪੰਥ ਦਾ ਹੋਕੇ ਦਸਤੂਰ ਆਇਆ।

ਇਤਿਹਾਸ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ 52 ਕਵੀ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ ਖਾਰਿਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਪਰ ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਯੋਧੇ ਕਵੀ ਸ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ

ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ / 130

'ਜਾਚਕ' ਜੀ ਨੇ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਇਸ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼-ਰੱਤ ਹਨ। ਸਹਿਜ, ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂਤਿਕ ਮੂਰਤ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਮੁਰੀਦਾਂ, ਜਪੀਆਂ, ਤਪੀਆਂ, ਹਠੀਆਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਥੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਛਪਣ ਦੀ ਅੰਬਰ ਜਿੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਉਥੇ ਪਹਾੜ ਜਿਡਾ ਅਰੁੱਕ ਦਰਦ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹੋਣਹਾਰ ਸ਼ਾਇਰ ਸਪੁੱਤਰ ਦੇ ਬਿਨ ਖਿਲੇ ਕਵਲ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਹੈ।

ਰੁੱਖਾਂ ਕੱਟਿਆਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦੈ, ਸਾਰਾ ਦੁੱਖ ਉਹਦਾ ਉਹਦੀ ਛਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ।

ਵਿਛੜੇ ਪੁੱਤ ਜੀਂਹਦਾ, ਕਿਸੇ ਉਮਰ ਅੰਦਰ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਖੂਹ ਡਿੱਗੀ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ।

ਭਰੇ ਮਨ ਤੇ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅਰੁੱਕ ਦਰਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ

ਫਕੀਰ ਚੰਦ 'ਜਲੰਧਰੀ'

14.07.2007

ਤੁੱਲੀ ਵਿੱਲਾ, 5 ਰਮੇਸ਼ ਕਾਲੋਨੀ, ਜਲੰਧਰ

ਬੜਾ ਸੁਘੜ ਸੁਸ਼ੀਲ ਇਹ ਕਵੀ ਪੰਥਕ

ਬੜਾ ਸੁਘੜ ਸੁਸ਼ੀਲ ਇਹ ਕਵੀ ਪੰਥਕ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਮਿਠਾ ਸੁਭਾ ਇਹਦਾ।

ਇਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰਵਾਨਗੀ ਏ, ਅਜਬ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਚਾਅ ਇਹਦਾ।

ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਦਾਤਾਰ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਏ, ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਪਿਆਰ ਅਥਾਹ ਇਹਦਾ।

ਜੋਸ਼ ਵਲਵਲੇ ਜਜ਼ਬੇ ਜਾਗ ਉਠਦੇ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਡਿੱਠਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਇਹਦਾ।

ਦੇਣ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਏ ਆਪ ਦਾਤੇ, ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਦੀ ਉਘਰਦੀ ਕਣੀ ਹੈ ਇਹ।

ਹਨੇਰੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਦੀ ਜਾਏ ਰੋਸ਼ਨ, ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਦੀ ਚਮਕਦੀ ਮਣੀ ਹੈ ਇਹ।

ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ', 'ਜਾਚਕ' ਹਰੀ ਦਾ ਏ, ਰੋਜ਼ ਉਠ ਕੇ ਹਰੀ ਤੋਂ ਦਾਨ ਮੰਗੇ।

ਲਾਲਚ ਲੋਭ ਚਤੁਰਾਈ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਗੇ, ਨਾਮ ਦਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਮੰਗੇ।

ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ / 131

ਏਹਦੀ ਜਾਨ ਸਦਕੇ, ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜੀਵਨ, ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਲਈ ਏਹੋ ਜਿਹੀ ਜਾਨ ਮੰਗੇ।
ਚੱਲ ਕੇ ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਤੇ ਆਪ 'ਜਾਚਕ' ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਲਈ ਉਚੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਾਨ ਮੰਗੇ।

ਜੈ ਸਿੰਘ ਪਰਵਾਨਾ

ਪੰਥਕ ਕਵੀ

14.07.2007

ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ (ਹਰਿਆਣਾ)

ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਕਾਵਿ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਵੀ

ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਕਾਵਿ ਦਾ ਗਿਆਤਾ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਰਵਾਨੀ ਤੇ ਸਰਲਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦਾ ਇਕ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਬੀਰ ਰਸ ਵਿੱਚ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੇ ਪੰਥਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ 'ਚ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

*ਵਿਰਸਾ ਘੋਖ ਵਿਰਾਸਤਾਂ ਕਰ ਮੰਥਨ, 'ਜਾਚਕ' ਸਿਰਜਦਾ ਕਾਵਿ ਕਮਾਲ ਦੀ ਏ।
ਓਹਦੀ ਕਾਵਿ ਉਡਾਰੀ ਦਾ ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਾ, ਸੀਮਾ ਕੋਈ ਨਾ ਓਹਦੇ ਖਿਆਲ ਦੀ ਏ।
ਕੋਈ ਕਹੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਾਰਖੂ ਹੈ, ਪਰਖ ਏਸ ਨੂੰ ਸਰਗਮੀ ਤਾਲ ਦੀ ਏ।
ਨਿਮਰ' ਕਰੇ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਾ ਸੱਚ ਕਹਿਣੋ, ਮਿਹਰ ਏਸ ਤੇ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਦੀ ਏ।*

ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ' ਗੁਰੂ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਮਹਾਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਏਗੀ।

ਸ਼ੁੱਭ ਇਛਾਵਾਂ ਸਹਿਤ,

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ,

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 'ਨਿਮਰ'

ਪੰਥਕ ਕਵੀ

ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਟੇਟ

15.07.2007

ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਗਿਆ

ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕਈ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ।

ਦਾਸ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਾ. 'ਜਾਚਕ' ਨੇ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਸਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ, ਡਾ. 'ਜਾਚਕ' ਦਾ ਉਸੇ ਹੀ ਜਲਾਲ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਣਾ ਤੇ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣਾ, ਮੇਰੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚੋਂ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਈ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਘੁੰਮ ਗਿਆ। ਧੰਨ ਗੁਰਸਿੱਖੀ, ਜਿਹੜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵੀਰ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ... ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੈ ਇਸ ਵੀਰ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਕਮਾਈ ਨੂੰ.....

ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਟਾਲ,

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ-ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-ਜ਼ੀਰਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਕੁਲਗੜੀ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਫੇਰੂਸਾਹ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੜਕ ਤੇ ਪਿੰਡ ਸੋਢੀ ਨਗਰ (ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਸੁਲਤਾਨ ਖ਼ਾਂ ਸੀ) ਹੈ। ਰੱਜੇ ਪੁੱਜੇ ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਲਤਾਨ ਖ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੋਢੀ ਨਗਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਈਸਾਈ ਸਾਰੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਸ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਪਛੜਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚਲੇ ਢੱਠ ਰਹੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਹਵੇਲੀਆਂ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਰਹੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਮੇਰੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਹੈ।

ਪਿਤਾ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੱਲਾਂ ਵਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਵਿੱਚ 1945 ਤੱਕ ਰਹੇ। ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਾਦਾ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਸਬਾਂ ਦੇਵੀ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਆਰ ਪਰਵਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਸਨ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਭੈਣ ਭਾਈ ਇਕ ਛੱਤ ਥੱਲੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਮਾਯਾ ਦੇਵੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਸਪੁੱਤਰੀ ਪਰੇਮ ਕੌਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਅਜੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਪੋਸਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਹੀ ਤਿੰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਰਵਾਰ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਦਾਦੀ ਜੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ 1942 ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਾਮ ਕੌਰ (ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ) ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ 64 ਚੱਕ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ 1947 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਨ 'ਤੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਆਂਢੀਆਂ- ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੀ ਛੱਡ, ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਚੱਲ ਪਏ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਾਲ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਅਦਬ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਟਰੰਕ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਦਾ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਭਰਿਆ ਸਮਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਲੰਘਾਉਂਦੇ

ਹੋਏ ਸੁਪਤਨੀ ਰਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ 4 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਟੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਵਾ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕੁੱਛੜ ਚੁੱਕ ਲਿਆ), ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਸੁਧਿਆਣਾ ਨੇੜੇ ਕਾਲਾ ਬਕਰਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਿੰਡ ਸ਼ਰੀਹ ਸ਼ੰਕਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਆ ਕੇ ਵੱਸ ਗਏ। ਇਥੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਹਨ, ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਆ ਗਏ। ਇੱਥੇ ਮੇਰਾ ਨਾਨਕਾ ਪਰਵਾਰ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦ ਪਿੰਡ ਸੋਢੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰ. ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸਨ, ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆ ਕੇ ਰਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਕਾਰਣ ਪਿਤਾ ਜੀ 1957 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਸੋਢੀ ਨਗਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਇਥੇ ਹੀ ਵੱਸ ਗਏ। ਇਥੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਜਨਮ 16.4.1959 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ 4 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜੀ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। 8 ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਚੇਟਕ ਲੱਗ ਗਈ।

ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਇੰਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਸ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੰਜੇ ਡਾਹ ਕੇ ਬਿਸਰਾਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਰੀਲ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਤਾ ਜੀ, ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਢਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਵਿਹਲੇ ਹੋਏ ਤਾਂ

ਇੱਕ-ਦਮ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੀਂਹ, ਹਨੇਰੀ ਤੇ ਝੱਖੜ ਆ ਗਿਆ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਬੀ (ਜਿਥੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਦੀ ਮੋਟਰ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮੰਜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੰਬੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ। ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਹਨੇਰੀ ਕਾਰਣ ਲਾਈਟ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਬੰਬੀ ਵਿੱਚ ਮੰਜਾ ਡਾਹ ਕੇ ਲੇਟੇ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਲੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਭੁੰਡ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲਵੱਕੜੀ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬੇਟਾ, ਇਹ ਭੁੰਡ ਨਹੀਂ, ਕੰਡਿਆਰੀ ਹੈ (ਇਹ ਕਣਕ ਦੇ ਸਿਟਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਡੇ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ)। ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਆਓ, ਆਪਾਂ ਰਲ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪੀੜ ਕਾਰਣ ਅਸੀਂ ਇਕ ਨਾਲ ਦੂਸਰੀ ਲੱਤ ਤੇ ਇਕ ਪੈਰ ਨਾਲ ਦੂਸਰਾ ਪੈਰ ਘਸਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਾਠ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੀੜ ਸਹਿੰਦਿਆਂ-ਸਹਿੰਦਿਆਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿੱਚ ਕਦੋਂ ਨੀਦ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਉਠੇ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭੁੰਡਾਂ ਦੇ ਡੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ (ਸਮੇਤ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ) ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਪੈਰ ਸੁੱਜੇ ਪਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਛੱਤ 'ਤੇ ਭੁੰਡਾਂ ਦੀ ਖੱਖਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਨੇਰੀ ਨਾਲ ਡਿੱਗ ਡਿੱਗ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਕੰਡਿਆਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੁੱਤਰੋ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਭੁੰਡ ਹਨ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨੋਬਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਤਨੀ ਤੇਜ਼ ਬਾਰਸ਼ ਅਤੇ ਝੱਖੜ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਨ ਬੈਠਣ ਲਈ ਹੋਰ ਠਿਕਾਣਾ ਵੀ ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਔਖੀ ਤੋਂ ਔਖੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਅੱਜ ਵੀ ਮੈਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਵੀਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ 'ਕੱਠੇ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਂਢਣਾਂ-ਗੁਆਂਢਣਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ 'ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ' ਅਤੇ 'ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਮਾਣ' ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇੱਕ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਇਹ ਸਾਡਾ ਵਡੱਕਾ 'ਭਾਈ ਹਰੀਆ' ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੋਢੀ

ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਸਵਰਗੀ ਸੋਢੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਮਾਤਾ ਕੁਸ਼ਲਿਆ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਸ੍ਰ. ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸਨ) ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਧਿਆ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖਆਸਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ।

ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰ. ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਵੀ ਖੇਡਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਪੱਠੇ ਕੁਤਰਣ ਵਾਲਾ ਟੋਕਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਪੱਠੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਤਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਟੋਕੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਅਗੂਠੇ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ ਟੋਕੇ ਦੀ ਧਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚਕਾਰ ਰੱਖਕੇ ਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਟੋਕਾ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਲਕ ਝਪਕਦੇ ਹੀ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲੋਂ ਮਾਸ ਲਟਕਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਤਤੀਰੀ ਚਲਦੀ ਤੱਕੀ। ਘਰ ਵੱਲ ਭੱਜਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਲੈ ਗਏ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲਟਕਦਾ ਮਾਸ ਅੰਗੂਠੇ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਅੰਗੂਠੇ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਰਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪਹਿਚਾਨ ਲਿਖਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ 'Cut Mark on the right thumb' ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਜੇ ਮੈਂ 11 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਹੀ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੂਨ 1971 ਵਿੱਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ, ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਰਜਾਈ ਪ੍ਰੇਮ ਕੌਰ ਦੇ ਨਿੱਘੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਥਾਪੜੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਅਸਹਿ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਿਤਨੇਮੀ ਸਨ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ਕ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਕ ਅੱਧ ਜਮਾਤ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਬਾਣੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕੰਠ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚਾਟੀ ਵਿੱਚ ਮਧਾਣੀ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਰਿੜਕਦੇ ਰਿੜਕਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਜ਼ਬਾਨੀ ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਲ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਸੀਂਦਿਆਂ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਭੈਣ ਜੀ ਕਿਤਨੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹਨ।

ਬਚਪਨ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦਿਆਂ, ਵੱਟੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਬੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਬੇਰ ਡੇਗਦਿਆਂ, ਬਾਲਪਣ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਨਾਂ ਹਰੀਸ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਨਾਇਬ, ਅਜਾਇਬ, ਮੰਗਤ, ਜਗਦੀਸ਼, ਕੰਨਾ, ਰਾਮ ਰਤਨ, ਜਸਪਾਲ, ਪੱਪੂ, ਬਲਦੇਵ, ਪਿੱਪਲ, ਜੈਲਾ, ਮਹਿਲਾ, ਇੰਦਾ, ਪਵਨ, ਸਤਿਬੀਰ, ਕਿਸ਼ਨ ਆਦਿ ਸਨ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਦਿਆਂ-ਖੇਡਦਿਆਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲੰਮੇ ਪੈਂਡੇ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵਧਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਾਸ ਦੇ ਜਿੱਮੇ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਈ। ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸੇਵਾ ਸ੍ਰ. ਰੋਣਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਾਲ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਦਾਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਲ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਟੇਜੀ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਕੂਲ ਮਿਡਲ ਤੋਂ ਹਾਈ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬਿਕਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਆਦਿ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰ. ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਨਾਥ, ਸ੍ਰੀ ਚਿਮਨ ਲਾਲ, ਸ੍ਰ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਮੱਘਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਦੀਵਾਨ ਚੰਦ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਧੂ ਰਾਮ, ਬਾਪੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਬਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਹੋਲਦਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਨ ਲਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅੱਜ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵਿਸਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇਸਾਈ ਬਿਰਾਦਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਸੋਢੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸ੍ਰ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੰਨੇ ਪਰਮੰਨੇ ਜਿੰਮੀਦਾਰ ਸਨ।

ਬਸਤੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਦਾਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਥੱਲੇ ਸਿਰਹਾਣਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਬਸਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਵਸਨੀਕ ਸ੍ਰ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਹੀ ਬੱਚਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।

ਦਸਵੀਂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਲਈ ਆਰ.ਐਸ.ਡੀ. ਕਾਲਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਦਸਵੀਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਜੀਫਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਲਿਆ। ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ 1977 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਿੰਦਗੀ ਨੇ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੋੜ ਕੱਟਿਆ। ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ ਸ੍ਰ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਮਨ ਗੱਦ ਗੱਦ ਹੋ ਉਠਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤੀ ਰੰਗਣ 'ਚ ਰੰਗਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੈਂਪ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਬੜਾ ਚਾਅ ਤੇ ਉਮਾਹ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੈਂਪ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ। ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜ਼ੋਨਲ ਸਕੱਤਰ, ਮੋਗਾ ਜ਼ੋਨ (ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕਾਸ਼ੀ ਕਾਲਜ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲਾ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਮਿਤੀ 30.09.1977 ਤੋਂ 03.10.1977 ਤੱਕ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲੈਕਚਰਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੋਏ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਕੈਂਪ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨ ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਭਾਸ਼ਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਦਿ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੈਂਪਰਜ਼ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ

ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡਰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇਨਾਮ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕੈਂਪਰਜ਼ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਏ।

15 ਕੁ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਐਡਰੈਸ 'ਤੇ ਇਕਵੰਜਾ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਆਇਆ। ਇਹ ਚੈੱਕ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਐਲਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਵਲ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਆਏ ਕੈਂਪਰਜ਼ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਠਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੈੱਕ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚੈੱਕ ਕੈਸ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ ਖੁਲਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰ ਅਗਲੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਚੌੜੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਇਨਾਮ ਮੇਰੇ ਕਾਵਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਸ ਕਾਵਿ-ਪੰਥ 'ਤੇ ਭਵਿੱਖਤ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਜੇ ਵੀ ਯਾਦ ਹਨ ਉਹ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ 'ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ' ਕਰਨ ਲਈ 28 ਜਨਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵੱਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ ਤੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਏ ਭਾਗ ਤੀਜਾ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਮੈਂਬਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ (ਹੁਣ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸੈਂਚੂਰੀਅਨ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪੰਜਾਬ) ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। 27.01.79 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਗੇਟ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਮਾਟੋ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਾਲਜ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਾਥੀਆਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਬੋਗ ਸਿੰਘ, ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ

ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਕੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰਜਵੀਂ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ 'ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਦਿਵਸ' ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਦੋਵੇਂ ਬੱਸਾਂ ਨੌਕੋ-ਨੌਕ ਭਰ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਉਥੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਲੁਧਿਆਣੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। 28 ਜਨਵਰੀ 1979 ਨੂੰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਦਾਸ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ' ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 76 ਤੋਂ 86 ਤੱਕ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਬਾਹਿਆ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਕੈਂਪਰਜ਼ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਦੇ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜਾਰ ਪਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਨੋਬਲ ਹੋਰ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਆਪ (ਖੁਦ) ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਂਕ ਜਾਗਿਆ। ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਯੂਥ ਸਰਵਿਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਡਲਹੌਜੀ ਅਤੇ ਦਾਰਜੀਲਿੰਗ ਵਿਖੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਯੂਥ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਟਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਯੂਥ ਫ਼ੈਸਟੀਵਲਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਅਤੇ ਡੈਕਲੇਮੇਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। 1979 ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਸੋਢੀ ਨਗਰ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭਰਜਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲਾਡ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਰਜਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਆਰ.ਐਸ.ਡੀ.ਕਾਲਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਗਰੇਜ਼ੂਏਸ਼ਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਐਮ.ਏ. (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕਾਲਜ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਲਜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਅਤੇ

ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕਿਆਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਸਾਰੀ ਹੋਈ। ਐਮ.ਏ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਕਾਲਜ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ।

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਭੱਜ ਨੱਠ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੋਗਾ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੁਹਿਰਦ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਕਾਲਜ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਖੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰ. ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣ ਸਕੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਈਆਂ ਵਾਲਾ ਐਮ.ਪੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਪਰ ਇਥੋਂ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੀ ਪਰਤਣਾ ਪਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਬੈਕਾਂ ਆਦਿ 'ਚ ਸਰਵਿਸ ਲਈ ਫ਼ਾਰਮ ਭਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਜਦ ਤੱਕ ਵਿਹਲਾ ਸੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪਾਸ ਬੈਠ ਕੇ ਟਾਈਪਿਸਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਫਾਊਂਡਰਜ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ) ਜੀ ਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ (ਗੁਜਰਖਾਨ) ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ 1981 ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਸਾਲ ਇਥੇ ਹੀ ਸਰਵਿਸ ਕੀਤੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪਲੀ ਪਲੀ ਜੋੜ ਕੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 1462, ਇਸਲਾਮ ਗੰਜ ਵਿਖੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ, ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਭਰਜਾਈ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਰਜਾਈ ਜੀ, ਭੈਣ ਪਰੇਮ ਕੌਰ, ਭੈਣ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ, ਜੀਜਾ ਸ੍ਰ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਰਜਾਈ ਪਰੇਮ ਕੌਰ, ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਭਰਜਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਭੈਣ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਜੀਜਾ ਸ੍ਰ. ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣਦਾ ਰਿਹਾ।

29 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਨੂੰ ਸ੍ਰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਬੜੀ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਹੁਰਾ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਵੱਡੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ (ਸਾਂਝੂ ਸਾਹਿਬ) ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ

ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਬੀਰ ਕੌਰ, ਵੀਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਸਤ 1983 ਵਿੱਚ ਮਹਾਂ ਲੇਖਾਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਕਲਰਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਸੁਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਮੋਹਾਲੀ ਚਲੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ 1462 ਇਸਲਾਮ ਗੰਜ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਰਜਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਖਰੀਦੇ ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ ਐਚ ਈ 170 ਫੇਜ਼ ਇਕ ਵਿਖੇ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੌੜ ਆਇਆ।

ਇਥੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' (ਹੁਣ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ) ਦਾ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 17 ਅਕਤੂਬਰ, 1984 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ 27.09.1984 ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਲੇਖਾ ਨਿਯੰਤਰਕ (ਪੱਛਮੀ ਕਮਾਨ) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਆਡੀਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਈ। ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੂਸਰੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜਖ਼ਮੀ' ਦਾ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 13.12.1986 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅਜਕਲ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਰੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਣਹਾਰ ਬੇਟਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਮੀਦਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਬਲ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਵੱਲ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕਿਆ।

1988 ਵਿੱਚ ਅਧੀਨ ਲੇਖਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਪੇਪਰ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਆਰੰਭੀ। ਇਹ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਭਾਗੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ ਬਣ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਪੇਪਰ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦ ਦੂਸਰਾ ਪੇਪਰ ਦੇ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮੋਹਾਲੀ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਲਾ ਵਰਤਾਈ। ਠੰਡ ਕਾਰਣ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਲਪੇਟੀ ਲੋਈ ਮੋਪਿਡ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਹੀਏ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਬੋਹੋਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 16 ਦੇ ਜਨਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ। ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਾਰਣ ਮੇਰੀਆਂ ਕਈ ਹੱਡੀਆਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਣ ਬਾਂਹ ਕੂਹਣੀ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਚੇਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੋਚ ਆਈ

ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੇਪਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਤੀਸਰਾ ਪੇਪਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪੇਪਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਨਾ ਮਿਲਾਈ।

ਪਰ ਮੈਂ ਅਡੋਲ ਸੀ ਅਤੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਬੈਂਡ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਲਿਖ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਪਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਦਫ਼ਤਰ ਵਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਗੱਡੀ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ। ਓਧਰ ਡਾਕਟਰ ਜੋ ਮੇਰਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਪੇਪਰ ਦੇਣ ਦਾ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਮੈਂ ਪੇਪਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀ 'ਚ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਤੀਸਰਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੌਥਾ ਪੇਪਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10 ਕੁ ਦਿਨ ਹੋਰ ਹਸਪਤਾਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਜੁੜਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਘਰ ਵਿੱਚ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਉਸ ਵਕਤ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਠਿਕਾਣਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੱਛਮੀ ਕਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਅੰਦਰਲੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਬੁਣ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ 1988 ਵਿੱਚ ਸੈਕਟਰ 35-ਬੀ ਵਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34 ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਕਬੂਲ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਤਾਂ ਸਕੂਲੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਕਲਮ ਚਲਾਉਣੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੀਝਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗੇ ਪਰ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਦਾਸ ਇਕ ਵਾਰ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾਤਾ ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਨਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਾਕਾ, ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਖੁਸ਼ਬੋ ਹੈ, ਖੁਸ਼ਬੋ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਹੀ ਚੱਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਦਿਲ ਹੋਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਗੋਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਮਿਹਨਤ ਕਰ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੌਂਸਲਾ ਮਿਲਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੋਹਾਲੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਹਾਲੀ 6 ਕੁ ਸਾਲ ਹੀ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟਣ ਲੱਗਾ। 1990 ਤੋਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਨ ਲੱਗਾ। ਸਮਾਂ ਪੈਣ 'ਤੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਪੰਥਕ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। 1992 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਯੁਵਕ ਲਿਖਾਰੀ ਸੇਧ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕਾਰਜਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਕਵੀਆਂ ਸਵਰਗੀ ਸ੍ਰ. ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲਿਖਣ ਸੇਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੋਹਾਗੇ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ। ਸਾਲ 1992 ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਂਦੇੜ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਖੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਸ ਚੱਲਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਔਖੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਭਰਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਉਥੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ: ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰ: ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ: ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬ, ਪ੍ਰਿੰ. ਕਵਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਪਿਰਥੀ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰਜ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ, ਸ੍ਰ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਲਕ ਸਟੈਂਡਰਡ ਟੈਲੀਟਰੋਨਿਕਸ ਸੈਕਟਰ 22 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ,

ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਬੀਬਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦਾ ਅਹਿਸਾਨ ਭੁਲਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਮੇਰੀ ਲਾਡਲੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਕੌਮਲ ਦਾ ਜਨਮ 31.05.1993 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਨਿਤ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੂਹ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, 1995 ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਰੇ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ 14 ਅਗਸਤ 1995 ਨੂੰ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਅਚਾਨਕ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। 13 ਅਗਸਤ 1995 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਸਮਾਗਮ ਰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਾਸ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲੁਧਿਆਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਆ ਗਏ। ਦਾਸ ਨੇ ਤਿਆਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਰੇ ਆਰ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਵਿਛੜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਘੀ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿੱਚ ਘੁੱਟ ਕੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਪੁੱਤਰ, ਤੈਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਲਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹੀਂ'। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਸਮੇਂ ਸੁਣਾਈ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਇਸੇ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ;

*ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੀਂ ਪੁੱਤਰ।
ਮੇਰੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਵਿੱਚੋਂ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਝੋਲੀ ਅੱਜ ਭਰੀਂ ਪੁੱਤਰ।
ਪਿੱਠ ਥਾਪੜਦੇ-ਥਾਪੜਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੇਵਾ ਕਲਮ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦੀ ਕਰੀਂ ਪੁੱਤਰ।
ਗੁਰੂ ਸਦਾ ਹੀ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੁ ਤੇਰੇ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ 'ਚ ਧਿਆਨ ਤੂੰ ਧਰੀਂ ਪੁੱਤਰ।*

ਖ਼ੈਰ, ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਰ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਪਿਛਲੇ 23 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਜਾਗਰਤੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਦਮ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੁਰਮਤਿ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ੍ਰ: ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ, ਪ੍ਰਿ: ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਸ੍ਰ: ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਸ੍ਰ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਸ੍ਰ: ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਪ੍ਰੋ: ਬਲਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਰਕਰਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਅੰਦਰ ਇਹ ਚਿਣਗ ਲਾਈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਾਰਜ ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਲਪ ਬੁੱਧੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ, ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਜਬ ਸ਼ਕਤੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਆਖਰ ਤਕੜਾ ਜਿਗਰਾ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1996 ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕਲਮ ਫੜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ/ਬੇਨਤੀ/ਜੋਦੜੀ ਕੀਤੀ;

*ਏਸ ਸਰਕਲ ਦਾ ਲਿਖਣ ਇਤਿਹਾਸ ਖਾਤਰ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਲਮ ਮੈਂ ਫੜੀ ਦਾਤਾ।
ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਾਰਜਾਂ 'ਚ, ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਏ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਦਾਤਾ।
ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਏਸ ਵਿੱਚੋਂ, ਔਖੀ ਬੜੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਦਾਤਾ।
'ਛੱਜੂ ਝਿਉਰ' ਵਾਂਗ 'ਜਾਚਕ' ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ, ਰੱਬੀ ਮਿਹਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖੋ 'ਛੜੀ' ਦਾਤਾ।*

ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ, ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲਹਿਰ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਜਾਂ, ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਾਂਵਾਂ, ਥਾਂਵਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤਰੀਕਵਾਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਵਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਨੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੋੜਾ ਬਣਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੁਖੜ ਸਿਆਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਦੇ

ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਚਲ ਸਕੀ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਲੰਬਾ ਤੇ ਬਿਖੜਾ ਪੈਂਡਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ 'ਕਲਮ' ਘੋੜੇ ਵਾਂਗ ਸਰਪਟ ਦੌੜਦੀ ਤੇ ਹਵਾ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਰਸਤਾ ਤਹਿ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੀ ਆਪ ਵੀ ਸਾਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦਮ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਕਦਮ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੀ ਨਾ ਕਦੇ ਅੱਕੀ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਥੱਕੀ ਅਤੇ 1997 ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ 25 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ 'ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਸਮਾਗਮ' ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ' ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲਹਿਰ ਦਾ 25 ਸਾਲ (1972 ਤੋਂ 1997) ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਰਜ ਹੈ, ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਟੌਹੜਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਦਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 4.10.97 ਨੂੰ ਰੀਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

1997 ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸ੍ਰ. ਪਿਰਥੀ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸਟੇਟ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਲੈਕਚਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੇਡਰ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਵਧਾਇਆ। ਜਥੇਬੰਦਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਵਾ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

1998 ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ ਜੋਸ਼ੀਮੱਠ (ਉਤਰਾਂਚਲ) ਹੋ ਗਈ। ਬੜੇ ਹੀ ਔਖੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਪੰਨੂ, ਆਈ.ਡੀ.ਏ.ਐਸ, ਰੱਖਿਆ ਲੇਖਾ ਨਿਯੰਤਰਕ, ਪੱਛਮੀ ਕਮਾਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਹੌਂਸਲਾ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਈ

ਰੱਖਿਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਆਪ ਜੀ ਮਿਤੀ 02.07.2007 ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਡਿਫੈਂਸ ਅਕਾਊਂਟਸ (CGDA) ਦੀ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਸ਼ੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਲ, ਉਦਮ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਰੱਖਣ। ਮੈਡਮ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਜੋਸ਼ੀਮੱਠ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਘਾਟ ਅਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਧਾਮ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੱਚਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗਾਣੇ ਆਦਿਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਮਨਾਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੈਸਟਾਂ ਆਦਿ ਹੀ ਲੱਗਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋ ਬਿਰਤੀਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਰਹਿ ਸਕਣ। ਦਾਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜੋਸ਼ੀਮੱਠ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਥੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਾਰ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਲੋਂ ਮਿਤੀ 27.02.1999 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਵਿਖੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। 1999 ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਾਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਕਟਰ 34, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ 52 ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਮੇਜਰ ਨੌਰਾਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਗੀ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਦਾਸ ਜੁੰਮੇ ਲਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਾਸ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ ਵੀ। ਇਹ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਮਿਤੀ 8.4.1999 ਤੋਂ 11.4.1999 ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ 4 ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 7.15 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 11.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦੇ ਇਕੱਠ ਨੇ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਗਾਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਮਿਤੀ 20.4.99 ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ, ਸਿਰੋਪਾਉ ਅਤੇ 2100 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 300 ਸਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ 'ਚੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਪੰਥਕ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਕਾਸਦ' ਦਿੱਲੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ' ਜਲੰਧਰ, ਸੀਨੀ. ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਚਮਨ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਰਾਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਰੂਰ, ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਦਿੱਲੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੀ ਗਈ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਹੀ ਸਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਾਸ਼ੀ ਬੰਬਈ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ 24 ਤੋਂ 26 ਦਸੰਬਰ 1999 ਤੱਕ ਚੌਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਅਤੇ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੂੰ ਇਕੱਤੀ-ਇਕੱਤੀ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਮਿਤੀ 9 ਜਨਵਰੀ 2000 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਦਨ ਵਲੋਂ ਸਾਂਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਯੁਵਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਾਵਿ-ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਪ੍ਰੈਲ 2000 ਵਿੱਚ ਪਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ (ਸ਼੍ਰੋ.ਗੁ.ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ) ਨੇ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਲਹੂ ਭਿੱਜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸ੍ਰ. ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਰੀਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ। 2000 ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਕ ਖੋਜ ਪੱਤਰ '21ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਸਿੱਖ ਪਰਮ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ' ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜੋਸ਼ੀਮੱਠ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਏ. (ਪਰਮ ਅਧਿਐਨ) ਕਰਨ ਦੀ ਰੀਝ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਵਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਮੈਂਬਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਪਿਰਥੀ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸਟੇਟ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 2000 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਐਮ.ਏ. (ਪਰਮ ਅਧਿਐਨ) ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਜੈਕਬ ਜੀ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸ੍ਰ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ 18.01.2002 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਨੂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਸੰਨ 2000 ਵਿੱਚ ਪੀਐਚ. ਡੀ. ਕਰਨ ਲਈ 'ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਚੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਚੇ ਸੂਰਜ ਗਰੰਥ ਸਬੰਧੀ ਮੈਟਰ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂਰ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਕੈਪਟਨ ਸ੍ਰ. ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ (ਹੁਣ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ) ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਹੁਣ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਮਹਾਂਕਵੀ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 18 ਜਨਵਰੀ 1953 ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਖਜਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਹੋਈ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਸੂਤਰ ਵਾਲੇ ਤਰਨਤਾਰਨ, ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸ੍ਰ. ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤਰਨਤਾਰਨ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸ੍ਰ. ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਮਾਸਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ.ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਭਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ / 151

ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਹਰ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦਾਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ 2004 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਿਗਰਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਡਾਕਟਰ) ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਨੂ, ਮੁੱਖੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ। ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ, ਸ੍ਰ. ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬ, ਸ੍ਰ. ਪਿਰਥੀ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਟੌਪਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਹ ਸੋਸਾਇਟੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸ ਦਾ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਦਾ ਥੀਸਿਸ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਉਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 30.4.2006 ਨੂੰ ਦਾਸ ਨੂੰ 1100 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 'ਰੋਲ ਆਫ਼ ਆਨਰ' ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 18.12.2006 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਹੋਈ ਕਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਮੌਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਜਨਰਲ ਰੋਡਰਿਗਜ਼ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਇ, ਜੀ ਨੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੁਬਾਰਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਗਰਾਨ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੰਨੂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਭ ਇਛਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਕ ਲੇਖਾ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਸੀਮੱਠ ਤੋਂ 2002 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਦਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ
ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ / 152

ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ 1462, ਸੈਕਟਰ 35-ਬੀ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਕਾਨ 1432 ਸੈਕਟਰ 35-ਬੀ ਵਿਖੇ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਥੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸੁਖੜ ਸਿਆਣੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਪੰਜੇ ਪਾਵਨ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਬੰਬਈ, ਸੂਰਤ, ਪੂਨਾ, ਕਲਕੱਤਾ, ਮਦਰਾਸ, ਬਿਦਰ, ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਪੰਨਬਾਦ, ਵਡੋਦਰਾ, ਰਾਇਪੁਰ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼, ਹਰਿਦੁਆਰਾ, ਜੈਪੁਰ, ਦੁਰਗਾਪੁਰ, ਅੰਬਾਲਾ, ਕਰਨਾਲ, ਪਾਣੀਪਤ, ਸੋਨੀਪਤ, ਨੈਨੀਤਾਲ, ਖਟੀਮਾਂ, ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਉਤਰਾਂਚਲ, ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ, ਸਹਾਰਨਪੁਰ, ਮੁਜੱਫਰਨਗਰ, ਲਖਨਊ, ਕਾਨਪੁਰ, ਨਾਗਪੁਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ, ਰਾਇ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ, ਰਾਇ ਬਰੇਲੀ, ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ, ਬੁਲੰਦ ਸ਼ਹਿਰ, ਖੁਰਜਾ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰਮ, ਜੰਮੂ, ਕੈਥਲ, ਹਲਦਵਾਨੀ, ਆਗਰਾ, ਸ਼ਾਹਜਹਾਨਪੁਰ, ਦੁਰਗ, ਭਿਲਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। 2002 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ 30ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ।

ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ 'ਪੰਥ ਰਤਨ' ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਖੰਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਆਸ਼ਰਮ ਸੋਹਾਣਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ, ਕਥਾ ਦਰਬਾਰ, ਢਾਡੀ ਦਰਬਾਰ, ਵਿਖਿਆਨ ਦਰਬਾਰ, ਇਸਤਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕੀਰਤਨ ਆਦਿ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਥੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਦਾਸ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 2001 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ
ਸਿਦਕ ਦੇ ਪੈਂਡੇ / 153

ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਹਰ ਸਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਕਵੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਅਤੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ੍ਰ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਬਖਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ। ਭੈਣ ਤਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਆਉ ਭਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪੰਥਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 500 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2004 ਰਾਤ 8.30 ਤੋਂ 11.30 ਤੱਕ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ, ਕਵੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਆਦਿ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੇਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਕੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਕ ਸਤੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਹਾਨ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੋਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਸੰਬਰ 2004 ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ 300 ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਨਮੁੱਖ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੋਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਜਨਵਰੀ 2005 ਤੋਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2005 ਤੱਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਬਾਰਕ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰੂ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦਾ 32ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਇਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 16 ਅਕਤੂਬਰ 2005 ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਰਾਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਮਸਰੂਰ' ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਵਾਲੇ, ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ' ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅੰਬਾਲਾ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਹ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ ਐਕਸਟੈਨਸ਼ਨ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੇਡਰ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਸ੍ਰ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਹਲੀ (ਬਾਵਾ ਜੀ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਸੱਜਣਾਂ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਚਾਅ ਉਠਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਕੇ ਵੀਜ਼ਾ ਆਦਿਕ ਲਗਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਚਾਰਾਂ ਨੇ 8 ਜਨਵਰੀ 2005 ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖੇ। ਅੱਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਸ੍ਰ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਹਲੀ (ਬਾਵਾ ਜੀ) ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਵਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਆਉ ਭਗਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਠਹਿਰਾਇਆ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮਾਨਚੈਸਟਰ, ਹ੍ਰਡਸਫੀਲਡ, ਸਾਊਥਾਲ, ਬਰੈਡਫੋਰਡ, ਸਮੈਥਿਕ, ਬਰਮਿੰਘਮ, ਲੈਸਟਰ, ਕੋਵੈਨਟਰੀ, ਵੁਲਵਰਹੈਂਪਟਨ, ਲੀਡਜ਼, ਸਲੋਅ, ਪੀਟਰਬਰੋਅ, ਡਰਬੀ, ਨਿਊਕਾਸਲ, ਸੰਡਰਲੈਂਡ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਖੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾਏ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਹਲੀ ਮਾਨਚੈਸਟਰ, ਸ੍ਰ. ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਸ: ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਛਾ, ਸ੍ਰ. ਸਚਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ, ਸ੍ਰ. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ, ਡਾ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੈਰਾ ਸਾਊਥਾਲ, ਸ੍ਰ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਸਮੈਥਿਕ, ਸ੍ਰ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਂਬੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਢੇਸੀ ਕਵੈਂਟਰੀ, ਸ੍ਰ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਵੁਲਵਰਹੈਂਪਟਨ, ਭਾਈ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਛੋਕਰ, ਭਾਈ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦੇ ਚਾਚਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਚਾਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਜੀ ਬਰੈਡਫੋਰਡ, ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ, ਸ੍ਰ. ਧਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ ਲੀਡਜ਼, ਜਥੇਦਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਪਤਨੀ ਦੇ ਫੁਫੜ ਸ੍ਰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਡਸਫੀਲਡ, ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੈਸਟਰ, ਸ੍ਰ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗੀ ਨਿਊਕੈਸਲ, ਸ੍ਰ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਲੋਅ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਸੰਡਰਲੈਂਡ, ਸ੍ਰ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਊਥਬੀਲਡ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡਰਬੀ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਬਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਨਕਸਰ ਸਮਰਾਲਾ ਚੌਂਕ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਜਿਹੜੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਕਾਰਣ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਸਾਊਥਾਲ ਵਿਖੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜਥਾ, ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਾਲਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਤੇ ਸੋਨਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਕਰਵਾਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਿਖੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਨੂਰ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰ. ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਮਿੱਤਰ' ਜੀ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਚਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਆਡੀਉ ਕੈਸਟ 'ਸ਼ਹੀਦੀ ਖੁਮਾਰੀਆਂ' ਰੀਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹੀ ਗਈ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼, ਦਾ ਸਿੱਖ ਟਾਈਮਜ਼, ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੇਡੀਉ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਵਾਨਗੀ ਬਖਸ਼ਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕੀਤੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਭਰ ਅੰਦਰ ਪੰਥਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। 14 ਮਈ 2005 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ 40 ਮੁਕਤਿਆਂ ਦਾ 300 ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢੀ ਸਾਹਿਬ, ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ 13 ਮਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਸ੍ਰ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਜੀ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਦਾਸ ਵੀ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਿਰੋਪਾਉ, ਮੋਮੋਟੋ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ 6 ਨਵੰਬਰ 2005 ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲੁਆ ਕੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। 6 ਨਵੰਬਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਥੇਦਾਰ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ। 7 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ। ਇਥੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਘਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ, 'ਸੱਚਖੰਡ ਪੱਤਰ' ਹਰ ਵਾਰ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਗਵਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਨਵੰਬਰ 2005 ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਨਿਹਰੀ ਪਾਲਕੀ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੁਬਾਰਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦਾਸ, ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ' ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ 'ਗੁੰਚਾ' ਰੋਪੜ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਕਵੀ ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਬਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨੌਂਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ, ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ ਜਥੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਵਾਹਗਾ ਬਾਰਡਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਪਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ

ਨਿਯੁਕਤ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਜਥੇ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਵਾਹਗਾ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਡੀਲਕਸ ਬੱਸਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਇਥੇ ਹੀ ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਰੂਹ ਰਵਿੰਦਰ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਦਿਆਂ 4-5 ਦਿਨ ਉਹ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੁਣ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕੀਤਾ। 30 ਨਵੰਬਰ 2005 ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ' ਜੀ ਨੇ ਪਾਲਕੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਅਲੌਕਿਕ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਮੈਨ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਕਾਸਪੁਰੀ, ਕਨਵੀਨਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ, ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਦੋ ਦਸੰਬਰ ਦੁਪਹਿਰ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਜਿਥੋਂ ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲ ਪੱਥਰ ਰੇੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਚਾਰ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਵਾਹਗਾ ਬਾਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਵਤਨ ਪਰਤ ਆਇਆ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 400 ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਜੂਨ 2006 ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ' ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ 52 ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ

ਲਈ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜਣ ਆਦਿ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਤੌਰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨ ਤਹਿ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 'ਨਿਮਰ' ਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ 52 ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 21.5.2006, 27.5.06, 4.6.06, 14.6.06 ਅਤੇ 17.6.06 ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਖੇ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਟੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 'ਨਿਮਰ' ਨੇ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 400 ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਜੂਨ 2006 ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ 15 ਜੂਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਪੰਥਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਰਾਹੀਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਸਨਮੁੱਖ ਇਹ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹੀ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦਾਸ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੇਦਾਂਤੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਡਾ. ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿੰਘ, ਚੀਫ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ, ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸੈਂਚੂਰੀਅਨ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਸ੍ਰ. ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬ, ਮੈਂਬਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ, ਸ੍ਰ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਡੌਂ, ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਬੈਠੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ 30 ਜੂਨ ਤੋਂ 2 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 400 ਸਾਲਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕਿਸੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਵਾਂ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਡਿਪਲੋਮੇ ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਗਸਤ 2003 ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 19 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਏਅਰਟੈਲ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਾਲ ਸੈਂਟਰ ਆਈ-ਟੂ-ਆਈ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਅਗਸਤ 2004 ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇੰਜਨੀਅਰਸ ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਸਾਢੇ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਹੋਰ ਮਲਟੀਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ 9000 ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਸਰਵਿਸ ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਉਸ ਦੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ। 5 ਜੂਨ 2006 ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਕੰਪਨੀ 'ਡੈੱਲ' ਦੀ ਮੋਹਾਲੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸੁਪੋਰਟ ਐਸੋਸੀਏਟ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ 1,95,000 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਸੀ ਭਾਵ 16,250 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ+ਬੋਨਸ ਆਦਿ। ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਤਨਖਾਹ ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਫੁਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਸਕੇਲ ਮੇਰੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਡਿਗਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲੱਗੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭ ਇਛਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ

ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਨਿੱਕੜੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੁਣ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਵਧਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ 'ਡੈੱਲ' ਕੰਪਨੀ 'ਚੋਂ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਘਰ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਨਿਭਾਵਾਂਗਾ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਉਸ ਵੱਲ ਲਗਾਉ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਗਦ-ਗਦ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੇਰੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਗਲੇ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕੀ ਭਾਣੇ ਵਾਪਰਨੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।

8 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਾਖ਼ਲੇ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰੋ. ਨਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਗੰਗਾਨਗਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਾ, ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਰਖਵਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਦੋਵਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਹੀ ਬਿਸਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੀ 'ਦੀਪ' ਦੇ ਦੋਸਤ ਰਵੀ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਅੰਕਲ ਜੀ, ਦੀਪ ਦਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਲਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚੋ। ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਠ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ 8 ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਫਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਪੁੱਜਾ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਪ ਦੇ ਮਿੱਤਰ-ਦੋਸਤ, ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਡਾ ਹੌਂਸਲਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤੱਤਪਰਤਾ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਪੁੱਜ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਖ਼ਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਏ ਬੇਟੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਫੋਰਟਿਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ, ਮੋਹਾਲੀ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਗਾਈ ਪਰ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸੱਦਾ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ

ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸਫਲੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ 16 ਜੁਲਾਈ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6.30 ਵਜੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਕਿਰਨ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਗਈ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦਾਸ ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ਣਾ। 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਦੇਹ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 23 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਸਨੇਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਕਟਰ 35 ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ ਰਚਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਮੂਹ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਗਵਾਈਆਂ। ਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਵਿਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ ਧੀਰਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ।

ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲੇ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਜੀਵਨ, ਜਥੇਬੰਦਕ ਜੀਵਨ, ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਵੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈਆਂ ਵੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਿਵਸ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਖੇ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ 28 ਤੋਂ 30 ਅਗਸਤ 2006 ਤੱਕ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 28 ਅਗਸਤ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਗਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਡਭਾਗਾ ਸਮਝਿਆ।

ਸਮੇਂ ਨੇ ਕਰਵਟ ਬਦਲੀ। 15 ਸਤੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਹਾਇਕ ਲੇਖਾ ਅਫਸਰ, ਗੈਰੀਸਨ ਇੰਜਨੀਅਰ, ਜਗਰਾਉਂ ਬਰਿਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਹੋ ਗਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਚੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ 12.04.2007 ਤੱਕ ਪਰਵਾਰ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਕੋਲ ਲੁਧਿਆਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਗੈਰੀਸਨ ਇੰਜਨੀਅਰ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਜ਼ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਵੰਦੀਆ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਜਨਕ ਰਾਜ, ਸ੍ਰੀ ਪੁਰੀ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀ,

ਸ੍ਰ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਰਸ਼ਮੀ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਦਿਲਬਾਗ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰ. ਸਵਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੱਢਾ, LAO(A) Chandigarh ਦੀ ਛਤਰਛਾਇਆ ਹੇਠ ਦਫਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਬਾਖੂਬੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਸਿਫਤ ਕਰਾਂ, ਉਤਨੀ ਥੋੜੀ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਆਡੀਟਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਆਡੀਟਰ ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੀਆਂ, ਸੁਸ਼ੀਲ, ਨਿਰਮਲ ਹਿਰਦੇ, ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਅਕਸ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਕ ਪਵਿੱਤਰ ਰੂਹਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੜੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਦਫਤਰੀ ਕਾਰਜ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਦਫਤਰੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਚੱਲਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ 500 ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ 25 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪਾਵਨ ਨਗਰ, ਰਮਦਾਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। 24 ਅਕਤੂਬਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹੋਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਮਾਹੀਆ' ਖੇਮਕਰਨੀ ਬਾ-ਖੂਬੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਹੋਰ ਮੋੜ ਆਇਆ, ਨੌਕਰੀ ਲੱਗਣ ਉਪਰੰਤ 1988 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਲਗਾਤਾਰ 19 ਸਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਬਿਤਾਏ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ, ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਭਰਜਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਤਰਾ ਦੀ ਭੱਜ ਨੱਠ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ (ਸਾਂਢੂ ਸਾਹਿਬ) ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ (ਪੱਪੀ) ਸ੍ਰ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਵਿੱਕੀ) ਅਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਗੋਲਡੀ) ਅਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਦਿੱਲੀ) ਆਦਿ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ 22 ਮਾਰਚ 2007 ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਗ੍ਰਾਮ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ 277 ਨੰਬਰ ਕੋਠੀ ਖਰੀਦ ਲਈ। 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 2007 ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਚਰਨ

ਪੁਆਏ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਭੈਣ ਭਰਾ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵੀਰ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਮੂਹ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ੍ਰ. ਸਚਦੇਵਾ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਨੋਚਾ ਜੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਸ੍ਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਮਮਤਾ ਆਸੂ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਦੇ ਅਹੁੱਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ।

ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਲੋਂ ਰਸਭਿੰਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ: ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ' ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਮੁਬਾਰਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰੋੜਾ ਐਡਵਕੇਟ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਭਾਵ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਸ ਕੋਠੀ ਵਿਖੇ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੀ 16.07.2007 ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸੋਚ ਆਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਜਿਹੜੇ ਕਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਹੀਂ ਛਪਵਾ ਸਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਿਨਾਂ ਲਾਭ ਹਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛਪਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੁੰਗਰਦੇ ਬਾਲ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਲਈ ਉਦਮ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ 'ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ' ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ 'ਦੀਪ' ਦੇ ਮਾਤਾ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਉਸੇ ਦੀ ਹੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 51000 ਰੁਪਏ ਮੁੱਢਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਮਾਇਕ ਸਹਿਯੋਗ ਇਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ

ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ। ਅਜੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲ ਗੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। 7-7-07 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵਕਤ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਨੇ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ 70-80 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਸਪੀਡ 'ਤੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਰਪਟ ਦੁੜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਵੱਖੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਮਾਰਿਆ। ਪਲਕ ਝਪਕਦੇ ਹੀ ਸਕੂਟਰ ਮੇਰੇ ਥੱਲਿਉਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਮੂੰਹ ਪਰਨੇ ਜਾ ਡਿਗਿਆ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਜੀ ਹੋਈ ਦਸਤਾਰ ਨੇ ਦਿਮਾਗੀ ਸੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਅਜੇ ਇਸ ਨਿਮਾਣੇ ਜਿਹੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਚੋਟਾਂ ਕਾਰਣ ਮੱਥੇ ਅਤੇ ਬੁਲ੍ਹ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਚਾਰ ਟਾਂਕੇ ਹੀ ਲੱਗੇ। ਪੰਜ-ਸੱਤ ਦਿਨ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖੀਆਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਉਥੇ ਕੰਮਪਿਊਟਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਰ ਵੀ ਟਾਈਪ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ 'ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ-ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ' ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਅੱਧ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀਰ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਹੋਏ 'ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਚਕ ਬਾਰੇ' ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ।

ਅੱਜਕਲ ਵੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੌਹਾਨ, ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ, ਸ਼੍ਰੋ. ਗੁ. ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਇੰਚਾਰਜ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ, ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਪੰਥਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਜੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਨਿੱਘੇ ਦੋਸਤ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਥੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਪੰਥਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਕੈਥਲ ਅਤੇ ਕਰਨਾਲ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਵੀ 8.9.07 ਨੂੰ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਅਦੁੱਤੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਾਸ ਵੀ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਪਿਛਲੇ 24 ਸਾਲ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ

ਰਹਿਮਤ ਕਰਨ ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਿਰੰਤਰ ਦੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰ ਚਲਦਾ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੇ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ 35ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਡਾ. ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੜੇ ਹੀ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਕਾਰਜ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਰੇਡੀਉ ਅਤੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੀ.ਵੀ ਚੈਨਲ ਵੀ ਰਿਲੇਅ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਵੀ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਤੇ ਸਟੇਜ ਦੇ ਧਨੀ ਕਵੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰ-ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਲ ਤੇ ਉੱਦਮ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਰੱਖਣ।

ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਦਾ 'ਜਾਚਕ'
ਹਰੀ ਸਿੰਘ

ਕੋਠੀ ਨੰ. 277 (ਪਾਰਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ)
ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)
ਮੋਬਾਈਲ : 98722-05910

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਤੇ 'ਜਾਚਕ'

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜੁਆਨੀ 'ਚ ਅਜੇ ਪੈਰ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੀਕਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸੋਚ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਲਗਾਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਖ਼ਾਬੁਠੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੇ ਵੀਰਾਂ ਪ੍ਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ੍ਰ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੈਲਾਨੀ (ਫਾਊਂਡਰਜ਼, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ) ਸ੍ਰ. ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀਪ, ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੂ ਤੋਂ ਨਿੱਘਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਥਾਪਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਉਸ ਵਕਤ ਸੀ. ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ) ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾ ਸਕਦਾ।

ਸ੍ਰ. ਬਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਖਨਊ, ਸ੍ਰ. ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਬ, ਸ੍ਰ. ਪਿਰਥੀ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸਚਦੇਵ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਵੀ ਭੂਸ਼ਣ, ਡਾ. ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿਦਕੀ, ਪ੍ਰੋ.ਆਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੱਡੋਂ ਜਲੰਧਰ, ਸ੍ਰ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੀਬਾ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਬੀਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਨੇਡਾ, ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਟਾ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ੍ਰ. ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਪਰਮਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 25-30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਵਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਮਿਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ, ਡਾ. ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਮਨ, ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਨੂਰਮਹਿਲ), ਸ੍ਰ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ,

ਡਾ. ਅਵੀਨਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਅਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਰਤਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੈਰੀ, ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੰਬਈ, ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ: ਗੁਰਚੇਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਜਰਾਬਾਦੀ, ਸ੍ਰ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਬੀਬਾ ਰੋਮਾ ਕੌਰ ਕੈਨੇਡਾ, ਸ੍ਰ. ਜੇ.ਪੀ.ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰੇਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਅਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ. ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਸੰਗਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਾਡਾ ਸੁਨਿਹਰੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਭਵਿੱਖ ਹੈ।

ਸ੍ਰ. ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਬੀਬੀ ਆਗਿਆ ਕੌਰ ਜੈਪੁਰ, ਸ੍ਰ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਸੰਗਰੂਰ, ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਪ੍ਰਿੰ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ. ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਢੀਂਡਸਾ, ਪ੍ਰਿੰ. ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ, ਸ੍ਰ. ਆਰ.ਡੀ.ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਸ੍ਰ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਉਮਰ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਹੈ ਪਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਉਮਰ 'ਚ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ 'ਚ ਵੀ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ।

ਅੱਗੋਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਆਰ ਪਰਵਾਰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਇਹ ਪਰਵਾਰ ਦੁੱਖਾਂ ਸੁਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰ ਰਹਿ ਕੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਾਵਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਹੇ।

ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ'

ਪੰਥਕ ਸਟੇਜੀ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ 'ਜਾਚਕ'

ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 20 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਥਕ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਿਰਮੌਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

- ਸ੍ਰ. ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ 'ਦਰਦੀ', ਲੁਧਿਆਣਾ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)
- ਸ੍ਰ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ 'ਸਫਰੀ', ਦਸੂਹਾ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)
- ਸ੍ਰ. ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ 'ਭਿਖਾਰੀ', ਡੇਹਰਾਦੂਨ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)
- ਸ੍ਰ. ਸੰਸਾਰ ਸਿੰਘ 'ਗਰੀਬ', ਦਿੱਲੀ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)
- ਸ੍ਰੀ 'ਬਚਨ' ਪਹਿਲਵਾਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)
- ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਦਮਨ', ਦਿੱਲੀ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)
- ਸ੍ਰ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ 'ਬਾਵਾ', ਲੁਧਿਆਣਾ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)
- ਸ੍ਰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਅਜੀਤ', ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ (ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ)
- ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 'ਕਾਸਦ', ਦਿੱਲੀ
- ਸ੍ਰ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਨਿਰਵੈਰ', ਦਿੱਲੀ
- ਸ੍ਰ. ਦਾਨ ਸਿੰਘ 'ਕੋਮਲ', ਲੁਧਿਆਣਾ
- ਸ੍ਰ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ 'ਸਫਰੀ', ਜਲੰਧਰ
- ਸ੍ਰ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ 'ਦਰਦ', ਸਮਰਾਲਾ
- ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ 'ਚਮਨ' ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ
- ਸ੍ਰ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਜੋਸ਼', ਸੰਗਰੂਰ
- ਸ੍ਰ. ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ 'ਪੰਛੀ', ਲੁਧਿਆਣਾ
- ਡਾ. ਰਾਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਮਸਰੂਰ', ਯਮੁਨਾਨਗਰ
- ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰ', ਜਲੰਧਰ
- ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਬਾਵਾ', ਦਿੱਲੀ
- ਸ੍ਰ. ਜੈ ਸਿੰਘ 'ਪਰਵਾਨਾ', ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਮਾਰਕੰਡਾ

ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 'ਨਿਮਰ', ਯਮੁਨਾਨਗਰ
 ਸ੍ਰ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਨਰਗਸ', ਬੰਬਈ
 ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 'ਚਰਨ', ਦਿੱਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ 'ਬੇਧੜਕ', ਮੇਰਠ
 ਸ੍ਰ. ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ 'ਗੁੰਚਾ', ਰੋਪੜ
 ਸ੍ਰੀ ਯਸ਼ 'ਪੰਜਾਬੀ', ਯਮੁਨਾਨਗਰ
 ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ 'ਤੁੱਲੀ', ਜਲੰਧਰ
 ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਅਮਰ', ਦਿੱਲੀ
 ਬੀਬੀ ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ 'ਭੋਲੀ', ਦਿੱਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 'ਰਹਿਬਰ', ਜੰਮੂ
 ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਭੌਰਾ', ਬੰਬਈ
 ਸ੍ਰ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ 'ਦਰਦੀ', ਬੰਬਈ
 ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਨਾਜਕ', ਦਿੱਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਚੰਨ', ਡੇਹਰਾਦੂਨ
 ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 'ਘਾਇਲ', ਦਿੱਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬਲ', ਮੋਰਿੰਡਾ
 ਸ੍ਰ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ 'ਠੂਰੀ', ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ
 ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਕੋਮਲ', ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
 ਸ੍ਰ. ਚੈਨ ਸਿੰਘ 'ਚਕਰਵਰਤੀ', ਦਸੂਹਾ
 ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 'ਸਾਜਨ', ਟਾਂਡਾ
 ਸ੍ਰ. ਪਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 'ਪੰਛੀ', ਪਟਿਆਲਾ
 ਮਾਸਟਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਅਜੀਤ', ਲੁਧਿਆਣਾ
 ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਵਾਸੂ', ਫਗਵਾੜਾ
 ਸ੍ਰ. ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼', ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ
 ਸ੍ਰ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ 'ਸੁਜਾਨ', ਜਲੰਧਰ
 ਸ੍ਰ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇਗ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਕਮਲ', ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਸ੍ਰ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਕੰਗ', ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਘੁੰਮਣ', ਯਮੁਨਾਨਗਰ
 ਸ੍ਰੀ ਰੋਸ਼ਨ 'ਸਾਗਰ', ਰੋਪੜ
 ਸ੍ਰ. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ 'ਸਾਕੀ', ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਸ੍ਰ. ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ 'ਦੀਵਾਨਾ', ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ
 ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਸੰਧਾ', ਕੈਥਲ
 ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਸਾਜਨ', ਲੁਧਿਆਣਾ
 ਸ੍ਰ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਰਾਜ', ਬੰਬਈ
 ਸ੍ਰ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਗਰੇਵਾਲ', ਕਲਕੱਤਾ
 ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਪਟਿਆਲਵੀ', ਮੋਹਾਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ 'ਕੰਵਲ', ਲੁਧਿਆਣਾ
 ਸ੍ਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ 'ਅਮਨ', ਰੋਪੜ
 ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ 'ਅਰਸ਼ੀ', ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਡਾ. ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ਾਨ', ਜਲੰਧਰ
 ਬੀਬੀ ਸਤਨਾਮ ਕੌਰ, ਦਿੱਲੀ
 ਬੀਬੀ ਸਤੀਸ਼ ਸੋਹਲ, ਦਿੱਲੀ
 ਬੀਬਾ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ 'ਜੋਤ', ਦਿੱਲੀ

ਸੰਗੀਤਕਾਰ

ਸ੍ਰ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਰਮਤਾ', ਜਲੰਧਰ
ਸ੍ਰ. ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ 'ਸਰੂਪ', ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ
ਬੀਬਾ ਸੁਮਨ 'ਅਨੰਦ', ਦਿੱਲੀ
ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ 'ਪਰਵਾਨਾ', ਮੁੰਬਈ
ਸ੍ਰ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਪਾਲ', ਜਲੰਧਰ
ਸ੍ਰ. ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ 'ਨਿਰਾਲਾ', ਸੁਨਾਮ
ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਰਾਹੀ', ਦਿੱਲੀ
ਸ੍ਰ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਤਾਰੀ', ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਡਾ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅੰਬਾਲਾ
ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 'ਨਾਹਲ', ਜਲੰਧਰ
ਸ੍ਰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਰਤਨ', ਪੱਟੀ
ਸ੍ਰ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ 'ਨਿਰਮਲ', ਦਿੱਲੀ
ਸ੍ਰ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਕੋਇਲ', ਜਲੰਧਰ
ਬੀਬਾ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ 'ਜੀਤ', ਸਾਹਿਬਾਬਾਦ

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਪੰਥਕ ਹਸਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੇਦਾਂਤੀ, ਜਥੇਦਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਥੇਦਾਰ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਮੰਦਰ ਜੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਥੇਦਾਰ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ
ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਥੇਦਾਰ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜੂਰ ਸਾਹਿਬ
ਪੰਥ ਰਤਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਖੰਨੇ ਵਾਲੇ
ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਟੌਹੜਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਦਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ
ਸ੍ਰ. ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਲਵੰਡੀ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਸ੍ਰ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਸ੍ਰ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਰਨਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ
ਸ੍ਰ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਢੀਂਡਸਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਸ੍ਰ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਕੱਤਾ, ਸਕੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਡਾ. ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ, ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ
ਬਾਬਾ ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ
ਬਾਬਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨਾਨਕਸਰ, ਸਮਰਾਲਾ ਚੌਂਕ, ਲੁਧਿਆਣਾ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ, ਮਹਿਤਾ
ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਕਾਲ ਆਸ਼ਰਮ, ਸੋਹਾਣਾ
ਬਾਬਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਢਢਰੀਆਂ ਵਾਲੇ, ਗੁ. ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਦੁਆਰ, ਸੰਗਰੂਰ
ਸੰਤ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ, ਯਮੁਨਾਨਗਰ
ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜਥਾ, ਬਰਮਿੰਘਮ, ਇੰਗਲੈਂਡ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਘਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਸਰ, ਝੋਰੜਾਂ
 ਸੰਤ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ, ਯਮੁਨਾਨਗਰ
 ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ, ਜੰਡੂ ਸਿੰਘਾ, ਜਲੰਧਰ
 ਸ੍ਰ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ
 ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ, ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਸ੍ਰ. ਰਘੁਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਸ੍ਰ. ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਿਆੜ, ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਭਾਈ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਸ੍ਰ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜਕਾ, ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਸ੍ਰ. ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ
 ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
 ਸ੍ਰ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਕਾਸਪੁਰੀ, ਕਨਵੀਨਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ
 ਪ੍ਰਿੰ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ
 ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ, ਲੁਧਿਆਣਾ
 ਸ੍ਰ. ਗੁਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇੰਚਾਰਜ, ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਰਕਲ
 ਬੀਬੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਮੇਅਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਸ੍ਰ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਯਾਦ: ਕਮੇਟੀ, ਕਿਲਾ ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
 ਮੇਜਰ ਨੌਰਾਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਗੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਸ੍ਰ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਸ੍ਰ. ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੁਰਜੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮੁੰਬਈ
 ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਮੇਜਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਸ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਵਾਸ਼ੀ, ਨਿਊ ਮੁੰਬਈ
 ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਵਾਸ਼ੀ, ਨਿਊ ਮੁੰਬਈ
 ਸ੍ਰ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਾਲੀ, ਜ. ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਵਾਸ਼ੀ, ਨਿਊ ਮੁੰਬਈ
 ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਰਬੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੌਹਾਨ, ਇੰਚਾਰਜ, ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
 ਸ੍ਰ. ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਰਹੱਦੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਸਤੀ ਸ਼ੇਖ਼, ਜਲੰਧਰ

ਸ੍ਰ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੱਲਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ
 ਸ੍ਰ. ਡਡਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਬੈਂਕ ਮੋੜ, ਪੰਨਬਾਦ, ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ
 ਸ੍ਰ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਈ ਥਾਨ, ਆਗਰਾ
 ਸ੍ਰ. ਗਾਂਧੀ ਜੀ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਅਰੇਰਾ ਕਲੋਨੀ, ਰਾਏਪੁਰ, ਛਤੀਸਗੜ੍ਹ
 ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਬੁਲੰਦਸ਼ਹਿਰ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
 ਗਿਆਨੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਖਟੀਮਾਂ, ਉਤਰਾਂਚਲ
 ਸ੍ਰ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਗਪੁਰ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ
 ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਗਪੁਰ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ
 ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੌਧਰੀ, ਮੈਨੇਜਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੁ. ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ
 ਸ੍ਰ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਪੇਪਰ ਮਿੱਲ, ਯਮੁਨਾਨਗਰ
 ਸ੍ਰ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛਾਵਣੀ, ਵਡੋਦਰਾ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
 ਸ੍ਰ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਚਾ ਪੰਨ, ਮੋਹਾਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਹਲੀ, ਚੇਅਰਮੈਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ, ਮਾਨਚੈਸਟਰ
 ਸ੍ਰ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਮਰਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਸਾਊਥਲ
 ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੀਮਾਂ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੰਡਰਲੈਂਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਭਾਈ ਬਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਲੈਸਟਰ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹੋਤਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਹਰਡਸਫੀਲਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਭਾਈ ਪ੍ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਬਰੈਂਡਫੋਰਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਗੂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਗੁ. ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜੱਥਾ, ਲੀਡਜ਼, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਢੇਸੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਕੁਵੈਂਟਰੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਨਿਊਕੈਸਲ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਸਰ, ਵੁਲਵਰਹੈਂਪਟਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਨ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਫੇਜ਼ 6, ਮੋਹਾਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਰਾਏਪੁਰ
 ਸ੍ਰ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 19, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਬੀਬੀ ਦੇਵਾ ਜੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹਰੀਹਰ ਘਾਟ, ਮਨੀਕਰਨ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
 ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਜੈਪੁਰ, ਰਾਜਿਸਥਾਨ
 ਸ੍ਰ. ਗਰੋਵਰ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁ. ਸਾਹਿਬ, ਮੁਜੱਫਰਪੁਰ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
 ਸ੍ਰ. ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਲੰਧਰ

ਸ੍ਰ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨ, ਜਲੰਧਰ
 ਸ੍ਰ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਾਬਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁ. ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ, ਜਲੰਧਰ
 ਸ੍ਰ. ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਨੌਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ, ਜਲੰਧਰ
 ਸ੍ਰ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੰਡ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਮੈਥਿਕ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਭਾਈ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ, ਲੈਸਟਰ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਵੁਲਵਰਹੈਪਟਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਭਾਈ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਛੋਕਰ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਬਰੈਂਡਫੋਰਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਲੀਡਜ਼, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਲੋਅ, ਇੰਗਲੈਂਡ
 ਸ੍ਰ. ਕੇ.ਪੀ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਪਟਿਆਲਾ
 ਸ੍ਰ. ਕਲਿਆਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂਬਰ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਮੰਦਰ ਜੀ, ਪਟਨਾ
 ਸ੍ਰ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ, ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ
 ਸ੍ਰ. ਸਚਦੇਵਾ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ, ਲੁਧਿਆਣਾ
 ਸ੍ਰ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਨੋਚਾ, ਜ. ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ, ਲੁਧਿਆਣਾ
 ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਢਿੱਲੋਂ, ਜ. ਸਕੱਤਰ, ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਮੰਦਰ ਜੀ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ
 ਸ੍ਰ. ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਂਦੇੜ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ
 ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘਈ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਪੂਨਾ
 ਸ੍ਰ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜ. ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਪੂਨਾ
 ਸ੍ਰੀ. ਸੀ. ਆਰ. ਮੋਦਗਿਲ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ, ਹਰਿਆਣਾ
 ਮੈਨੇਜਰ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਮੱਤਾ ਸਾਹਿਬ, ਉਤਰਾਂਚਲ
 ਸ੍ਰ. ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸੈਂਚੂਰੀਅਨ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪੰਜਾਬ
 ਸ੍ਰ. ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ਾਹਜਹਾਨਪੁਰ, ਯੂ. ਪੀ
 ਸ੍ਰ. ਪਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਗ, ਦਿੱਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਲੋਧੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਦਿੱਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੇਖੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਕੇਤ, ਦਿੱਲੀ
 ਬੀਬੀ ਸੰਧੂ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ, ਸੈਕਟਰ 35, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
 ਸ੍ਰ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਆਲਮਬਾਗ, ਲਖਨਊ
 ਸ੍ਰ. ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜ. ਸਕੱਤਰ, ਗੁ. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਮੁਹਾਲੀ
 ਸ੍ਰ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜ. ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ਾਹਕੋਟ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ

ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ-ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ'

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦਾ ਜਨਮ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਦਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਪੋਤਰੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਲਾਡਾਂ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰੌਣਕ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਜੋਗਾ ਹੋਇਆ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਕੂਲ 'ਪੈਰਾਗਾਨ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ' ਫੇਜ਼ ਇਕ ਵਿਖੇ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਐਲ.ਕੇ.ਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਅਵਲ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਯੂ.ਕੇ.ਜੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਦੀ ਡਰੈਸ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜ ਸ਼ੋਅ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਮਕਾਨ ਮਿਲ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਦਾਸ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਚਲੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਰਮਦੀਪ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ 'ਡਾਨ ਬਾਸਕੋ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ' ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੇ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਚੰਗਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ।

ਦਾਸ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀਆਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ ਸ੍ਰ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਲੱਗਣ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਰਹੰਦ ਦਾ ਸਾਕਾ ਆਦਿ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਰਵਾਰ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਦਾਸ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ 5 ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸੇਫੇ 'ਤੇ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਤੋਤਲੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਵਿਤਾ ਤੁਸੀਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣੀ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਬੇਟਾ ਜੀ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕਦਮ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਹੜੀ ਕਵਿਤਾ ਕੈਸਟ ਵਿੱਚ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਮੈਂ ਉਹ ਕੈਸਟ ਲਗਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਸੁਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਜੀ, ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉ। ਦਾਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਜਦ ਦੀਪ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਿਨਾਂ ਰੁੱਕੇ 10 ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ

ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਦੇਖਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 4 ਮਈ 1991 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਢੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਜੁਬਾਨੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਟਾਫ਼ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਕੂਲ ਦੀ 'NEWS LETTER' ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੀਪ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

Celebrations- Sahibzada Ajit Singh Day

4th May; Special mention must be made of Paramdeep Singh of (II S) who recited a long epic poem in a fervent and arousing manner. All the children and the staff members were filled with admiration at the faultless performance of so young a child.

ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਸ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੇ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਲੰਮੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰ. ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਆਪ ਵੀ ਸੱਤ ਫੁੱਟ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੰਬੇ ਹਨ, ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਤੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਥੇਦਾਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਾਸ ਅਤੇ ਦੀਪ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਦਸੰਬਰ 1991 ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਬੰਬਈ ਗਿਆ ਅਤੇ 'ਦੀਪ' ਅਤੇ ਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਦਾਦਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ, ਕੋਹਲੀਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਗਵਾਈਆਂ। 'ਦੀਪ' ਅਤੇ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੁਰਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਪਸੀ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਮੰਦਰ ਜੀ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 1.1.1992 ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ ਅਤੇ 'ਦੀਪ' ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਵਨ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਨੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ 'ਦੀਪ' ਅਤੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਅਕਾਲ ਆਸ਼ਰਮ, ਸੁਹਾਣਾ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਖੰਨੇ ਵਾਲੇ ਜਿਥੇ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਣ ਅਤੇ ਵਿਖਿਆਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੋਣਹਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਜੂਨੀਅਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 23.3.1992 ਤੋਂ 26.3.1992 ਤੱਕ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। 26.3.1992 ਨੂੰ ਲੈਕਚਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 'ਦੀਪ' ਨੇ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ 'ਸਿਖ ਥਾਟ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 1992 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਬੋਲਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਫੋਟੋ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ :

“ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਬਾਲ ਅਭਿਆਸ ਸੁਣਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਕਰੀਬ 7 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਸੈਕਟਰ 41 ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੀ ਕਲਾਸ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਖ਼ੱਲਸ

‘ਦੀਪ’ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਸਿੱਖ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪੀਲੀ ਫਿਫਟੀ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਈ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਬੋਲਦਾ ਭਰਤ-ਭਰਤ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵਚਿੱਤਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਉੱਤੇ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹਰਕਤ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਢੰਗ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੁਣ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸਦਾ ਬਚਪਨ, ਉਸਦੀ ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪਰਿਚੈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ‘ਦੀਪ’ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ‘ਜਾਚਕ’ ਵੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਇਰ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚਾ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਸਗੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਬਾਰੇ 20 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹਨ। ਮੋਹਾਲੀ ਦਾ ਜਮਪਲ ਇਹ ਬੱਚਾ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿ-ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਭਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਨਾ ਵਿਖਾਏ ਹੋਣ। ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਪਰਚਾਰਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇਤਨੇ ਉੱਚੇ ਸਰੋਕਾਰ ਅਤੇ ਜਿਤਨੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਉ ਮਿਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ’ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿਤਦਾ ਹੋਇਆ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਬੱਚਾ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਅਕੈਡਮੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਕਟਰ 34 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਮੰਦਰ ਜੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆਦਿ ਤੋਂ ਸਿਰੋਪਾਉ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਉਭਰ ਰਹੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਲਗਨ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਰਵ-ਉੱਤਮ ਸਥਾਨਾਂ ਭਾਵ ਤਖ਼ਤਾਂ ’ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਬੱਚਾ ਆਮ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਉ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਗਿਆਸਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਇਸ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ।”

ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਦਾ 19ਵਾਂ ਸਰਬਹਿੰਦ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਮਿਤੀ 8.10.1992 ਤੋਂ 11.10.1992 ਤੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ’ਤੇ

ਜਿਥੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਮਿਤੀ 8.10.1992 ਨੂੰ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ‘ਦੀਪ’ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਹੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਦਾਸ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਦੇਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ’ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੈਕਟਰ 34 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਤਾਂ ਹਰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਮੌਕੇ ’ਤੇ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ।

ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ‘ਦੀਪ’ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੀ। ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਂਦੇੜ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੁਬਾਰਕ ਮੌਕੇ ’ਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1992 ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਘਾ ਚੀਫ਼ ਐਡੀਟਰ ‘ਸੱਚਖੰਡ ਪੱਤਰ’ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ’ਤੇ ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ‘ਦੀਪ’ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਵੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਤਾਗੀਦ ਕੀਤੀ। ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ’ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ‘ਸੱਚਖੰਡ ਪੱਤਰ’ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ‘ਦੀਪ’ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੇ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ :-

“ਇਸ ਸਾਲ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ੋਭਾ ਇਕ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ‘ਦੀਪ’ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਨੇ ਵਧਾਈ। ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਬੜੀ ਹੀ ਜਵੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ’ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਬੋਲੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਿੱਖ ’ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ। ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਗਿਆਨੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਦਾ ਹੋਣਹਾਰ ਸਪੁੱਤਰ ਹੈ।”

ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤਦਿਆਂ ਬਿਦਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਝੀਰਾ (ਬਿਦਰ) ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ

ਵਿਖੇ ਵੀ ਬੜੇ ਹੀ ਵਜਦ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠ ਮੁਕਾਬਲੇ 29.12.1992 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੀ.ਸੈ. ਸਕੂਲ, ਸੈਕਟਰ 35 ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤੀਸਰੀ ਕਲਾਸ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਫਰਵਰੀ 1993 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੂਸਰਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਜੌਹਰ, ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ (ਉਸ ਵੇਲੇ) ਨੇ ਮੋਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

1993-94 ਵਿੱਚ ਵੀ 'ਦੀਪ' ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਰੁੜਕੀ ਵਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ 13 ਜਨਵਰੀ 1994 ਤੋਂ 15 ਜਨਵਰੀ 1994 ਤੱਕ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰਮ (ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ) ਵਿਖੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ 'BEST CAMPER' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ 'NEWS LETTER' ਦੇ ਮਈ-ਜੁਲਾਈ 1994 ਅੰਕ ਵਿੱਚ 'ਦੀਪ' ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ :-

ਉਭਰਦਾ ਸਿਤਾਰਾ : 'ਹੋਣਹਾਰ ਬਿਰਵਾਨ ਕੇ ਚਿਕਨੇ ਚਿਕਨੇ ਪਾਤ' ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 'ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ' ਜਮਾਤ ਚੌਥੀ ਨੇ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਮੈਡਲ ਅਤੇ ਸਿਰੋਪਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ.....

ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰੀਬਿਊਨ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ:

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਜਲੰਧਰ 2 ਜੂਨ 1995 ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ

ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਮਾਲਕ : ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ'

ਉਰਦੂ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਇਹ ਅਖਾਣ ਕਿ 'ਹੋਣਹਾਰ ਬਿਰਵਾਨ ਕੇ ਚਿਕਨੇ-ਚਿਕਨੇ ਪਾਤ' ਉਦੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਲੱਖਣ ਗੁਣ ਇਸ ਦੇ ਉਜਲੇ ਤੇ ਸੁਨਿਹਰੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਹੋਣ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਅਲੌਕਿਕ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਇਸ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਸਬਾ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਕਵੀ ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ' ਦਾ 10 ਸਾਲਾ ਸਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ'।

ਇਹ ਬੱਚਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠਾਂ ਤੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਨਿਪੜਕ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕੰਠ ਕਰਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬਾਹਵਾਂ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੋਤੇ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਰਗੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਮੁੱਲੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਇਕ ਅੱਖਰ ਵੀ ਘੱਟ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੁਣ ਤੀਕ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਜੋਹਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਈ ਦਰਜਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੈਕਚਰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਕੰਠ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਤੇ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਮਾਲਾਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਸੈਕਟਰ 41 ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਪੰਜਵੀਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਥਮ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰਮ ਵਿਖੇ ਲਗਾਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਸਰਬੋਤਮ ਕੈਂਪਰ ਹੋਣ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ।

ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਨ ਆਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਲਕ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਸਫਲ ਬੁਲਾਰਾ ਤੇ ਕਵੀ ਬਣ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਗਾ।

—ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, 3 ਨਵੰਬਰ 1995 ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ

ਇਕ ਉਭਰਦਾ ਕਵੀ : ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ'

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦਸ-ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 'ਵਧੀਆ ਬੁਲਾਰਾ' ਉਤਮ ਕਵੀ ਅਤੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਵਰਗੇ ਰੁਤਬਿਆਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਭਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੋਹਾਲੀ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸਜਿਆ ਸ੍ਰ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਲੱਗਣ, ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ 'ਦਰਦੀ', ਦਾਨ ਸਿੰਘ 'ਕੋਮਲ' ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ 'ਨਿਰਛਲ' ਵਰਗੇ ਨਾਮਵਰ ਕਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਚੀ ਬਾਂਹ ਕਰਕੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਚੁੱਪ ਛਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਵੀ ਵਿੜਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਅਜੇ ਉਹ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਵੀ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਫੇਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਨਾਲੋਂ ਚਾਰ ਚਾਰ ਗੁਣਾਂ ਵੱਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਜਦੋਂ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ।

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ 1993-94 ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕਵਿਤਾ ਗਾਇਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਬੰਬਈ, ਕਲਕੱਤਾ, ਧੰਨਬਾਦ, ਬਿਦਰ, ਦੁਰਗਾਪੁਰ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਰਮਦੀਪ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਦੇ ਜੋਹਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਿੱਕਾ ਮਨਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰਮ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਕੈਂਪਰ' (ਬੈਸਟ ਕੈਂਪਰ)

ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰਮਦੀਪ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਬੜੀ ਉਤਮ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰਾਂ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲਗਪਗ 40 ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹਨ। ਹਲਕੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਤੋਂ ਉਹ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਪਰਮਦੀਪ ਜਿਥੇ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰਖਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 94 ਫੀਸਦੀ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

—ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤਪੁਰੀ

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸੇਵਾ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਨਵੰਬਰ 1995 ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਗੁਰਮਤਿ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ 84% ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਪਰਮਦੀਪ ਨੇ HELP CARE SOCIETY ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ, ਲਈ ਫੰਡ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ, ਇਸ ਵਲੋਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 17.5.97 ਤੋਂ 21.5.97 ਤੱਕ ਲਗਾਏ ਗਏ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਲੋਂ 1997 ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵੀ ਅੱਛੇ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਧਨਬਾਦ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਧਨਬਾਦ (ਬਿਹਾਰ) ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 27 ਦਸੰਬਰ 1997 ਤੋਂ 1 ਜਨਵਰੀ 1998 ਤੱਕ ਲੱਗੇ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬੰਬਈ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਨਵੰਬਰ 1999 ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਪ ਨੇ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਗਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਾਸ਼ੀ, ਨਵੀਂ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ 24 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ 26 ਦਸੰਬਰ 1999 ਤੱਕ ਚੌਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਵੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕਿਆਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਜਿਥੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਏਹੋ ਹੀ ਰੀਝ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮਪਿਊਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਦਸਵੀਂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ 'ਦੀਪ' ਨੇ ਕੰਮਪਿਊਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਹੀ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲੱਗਾ।

ਅਜੇ ਇਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਮੈਸਟਰ ਦੇ ਪੇਪਰ ਦਿੱਤੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਠਾਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕਿਸੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਵਾਂ ਪਰ ਡਿਪਲੋਮੇ ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਗਸਤ 2003 ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 19 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਏਅਰਟੈਲ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਾਲ ਸੈਂਟਰ ਆਈ-ਟੂ-ਆਈ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਅਗਸਤ 2004 ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇੰਜਨੀਅਰਸ ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਸਾਢੇ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਹੋਰ ਮਲਟੀਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ 9000 ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਸਰਵਿਸ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖੂਬੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਆਣਾ, ਸਮਝਦਾਰ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਗੱਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ 'ਜੀ ਪਿਤਾ ਜੀ' ਅਤੇ 'ਜੀ ਮਾਤਾ ਜੀ' ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਰਾਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਕਰ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ 5-6 ਘੰਟੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ JETKING ਚਲੇ

ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਬੋਲਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਫਲੋਅ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਬੋਲਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਯਾਰੀ ਦੋਸਤੀ ਇਤਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਹੀ ਦਿਨ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਨਾ ਆਏ ਹੋਣ। ਸਭ ਨਾਲ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਹੋਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਥਕਾਵਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਲੜਕੀ ਅਮਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ 4 ਸਾਲ ਤੋਂ ਬੜੀ ਪਾਕ ਪਵਿੱਤਰ ਦੋਸਤੀ ਸੀ।

ਰਾਤ ਦਿਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਉਸਦੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ। 5 ਜੂਨ 2006 ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਕੰਪਨੀ 'ਡੈੱਲ' ਦੀ ਮੋਹਾਲੀ ਬਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸੁਪੋਰਟ ਐਸੋਸੀਏਟ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ 1,95,000 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਸੀ ਭਾਵ 16,250 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ+ਬੋਨਸ ਆਦਿ। ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਤਨਖਾਹ ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਫੁਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਸਕੇਲ ਮੇਰੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਡਿਗਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲੱਗੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪਰਵਾਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭ ਇਛਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਜੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਨਿੱਕਤੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰੋਪਾਉ ਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੁਣ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਵਧਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ'। ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ 'ਡੈੱਲ' ਕੰਪਨੀ 'ਚੋਂ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਲਿਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। 11 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਘਰ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਨਿਭਾਵਾਂਗਾ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ

ਜੋ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਉਸ ਵੱਲ ਲਗਾਉ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਗਦ-ਗਦ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੇਰੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਗਲੇ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕੀ ਭਾਣੇ ਵਾਪਰਨੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ।

8 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਤੀਜੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰੋ. ਨਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਗੰਗਾਨਗਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਾ, ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਰਖਵਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਦੋਵਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਹੀ ਬਿਸਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹੀ 'ਦੀਪ' ਦੇ ਦੋਸਤ ਰਵੀ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਅੰਕਲ ਜੀ, ਦੀਪ ਦਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਲਦੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚੋ। ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਠ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ 8 ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਪੁੱਜਾ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਪ ਦੇ ਮਿੱਤਰ-ਦੋਸਤ, ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੇ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਡਾ ਹੌਂਸਲਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤੱਤਪਰਤਾ 'ਤੇ ਰਹੇ।

ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਪੁੱਜ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਖ਼ਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਪਏ ਬੇਟੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਫੋਰਟਿਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ, ਮੋਹਾਲੀ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਗਾਈ ਪਰ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸੱਦਾ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸਫਲੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ 16 ਜੁਲਾਈ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 6.30 ਵਜੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਕਿਰਨ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾ ਗਈ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦਾਸ ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖ਼ਸ਼ਣਾ। 17 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਦੇਹ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 23 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਕਟਰ 35 ਵਿਖੇ ਰਚਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ, ਗੁਰੂ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ, ਸ੍ਰ. ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਕੌਂਸਲ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਰਿਆਜ਼, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਮੇਅਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਸਭਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਹੁੱਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮੋਹਾਲੀ ਦੀਆਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ, ਪਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਆਦਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਆਏ ਹੋਏ ਸਮੁੱਚੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਲਗਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੋਕ ਮਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਸ੍ਰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ੍ਰ. ਪਿਰਥੀ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸਟੇਟ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ (ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ) ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਨੇ ਨਿਭਾਹੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਵਿਛੁੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ ਧੀਰਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ।

ਜੂਨ 2007 ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ 'ਦੀਪ' ਦੀ 16.07.2007 ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸੋਚ ਆਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਜਿਹੜੇ ਕਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਹੀਂ ਛਪਵਾ ਸਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਿਨਾਂ ਲਾਭ ਹਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛਪਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੁੰਗਰਦੇ ਬਾਲ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਅਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਲਈ ਉਦਮ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ 'ਪਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ' ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ 'ਦੀਪ' ਦੇ ਮਾਤਾ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਉਸੇ ਦੀ ਹੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 51000 ਰੁਪਏ ਮੁੱਢਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਮਾਇਕ ਸਹਿਯੋਗ ਇਸ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਛੋਟਾ ਵੀਰ-ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਡਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਕਵੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਿੰਘ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਵਾਸੀ ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਣ ਤੇ ਗਰਵ ਹੈ।

ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਸੋਢੀ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਖ਼ਰਲੀ ਵਿਦਿਆ ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਉਥੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਨਾਮਣਾ ਵੀ ਖੱਟਿਆ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਰੰਗਣ 'ਚ ਰੰਗਿਆ ਛੋਟਾ ਵੀਰ ਬਾਲ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਰ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਹਿ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ਼ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸੁਹਿਰਦ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ ਉਥੇ ਪਰਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਰੇ ਭੈਣਾਂ, ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਿੱਘੇ ਅਤੇ ਮਿਲਣਸਾਰ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਣ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਭਤੀਜੇ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਰਹਿਮਤ ਸਦਕਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਨੇ ਇਸ ਅਸਹਿ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਅਨੰਤ ਬਲ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇ।

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਕਚਿਹਰੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: 9814509280